

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Det här verket har digitaliserats i ett samarbete mellan Litteraturbanken och universitetsbiblioteken i Göteborg, Lund, Umeå och Uppsala.

Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den tolkade texten kan innehålla fel.

Därför bör du visuellt jämföra den tolkade texten med de scannade bilderna för att avgöra vad som är riktigt.

Om du anser dig ha upphovsrätt till detta material, ber vi dig vänligen kontakta Göteborgs universitetsbibliotek.

The digitisation of this work is a collaboration between The Literature Bank and the university libraries in Gothenburg, Lund, Umeå and Uppsala.

All printed text is OCR processed into machine readable text. This means that you can search the document and copy its text. Older documents with print in poor condition can be hard to process and may contain errors. Compare the interpreted text visually to the scanned image to determine what is correct.

If you believe you own the copyright to this work, please contact the Gothenburg University Library.

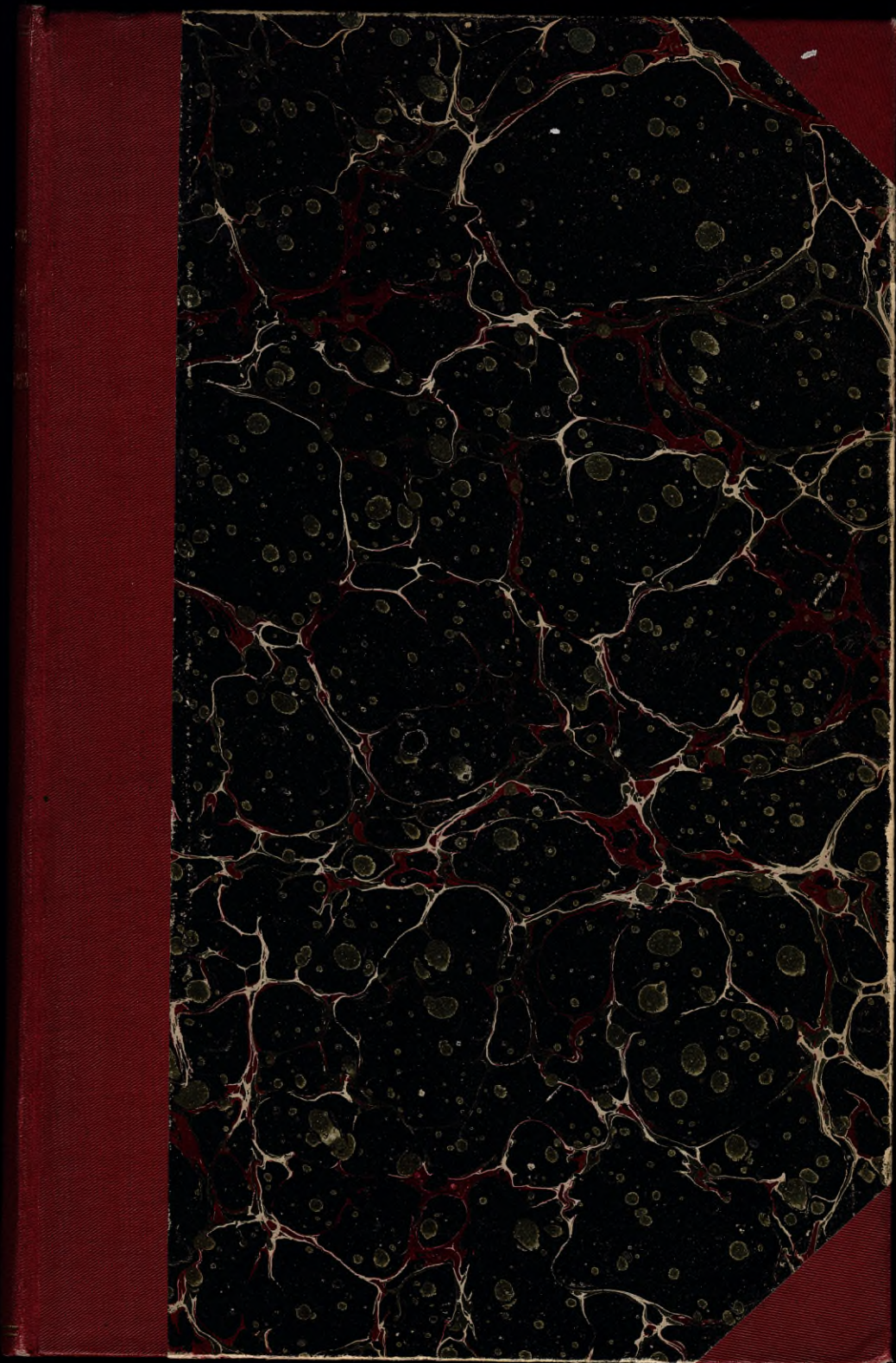
GÖTEBORGS
UNIVERSITET

LUNDS
UNIVERSITET

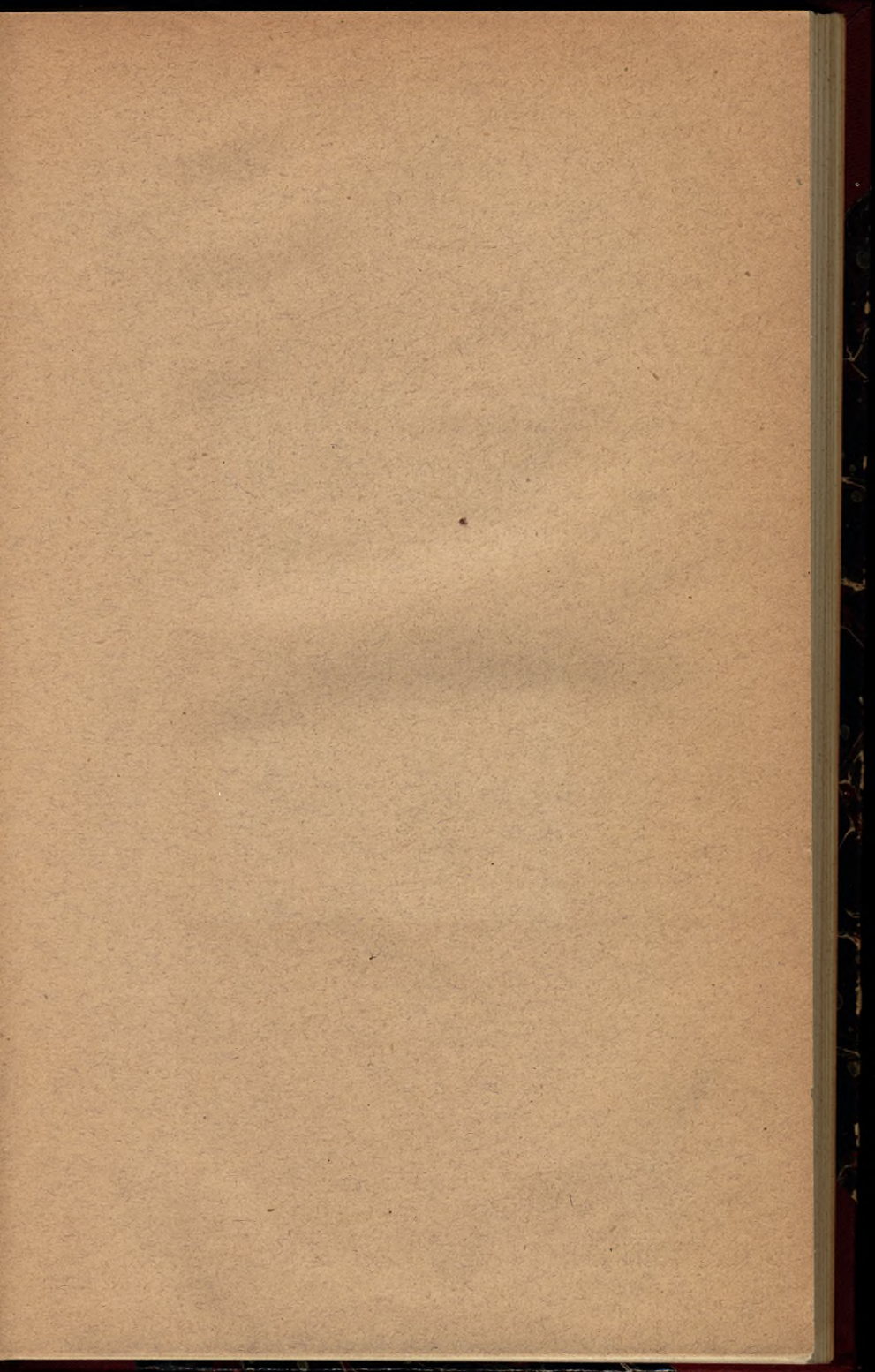

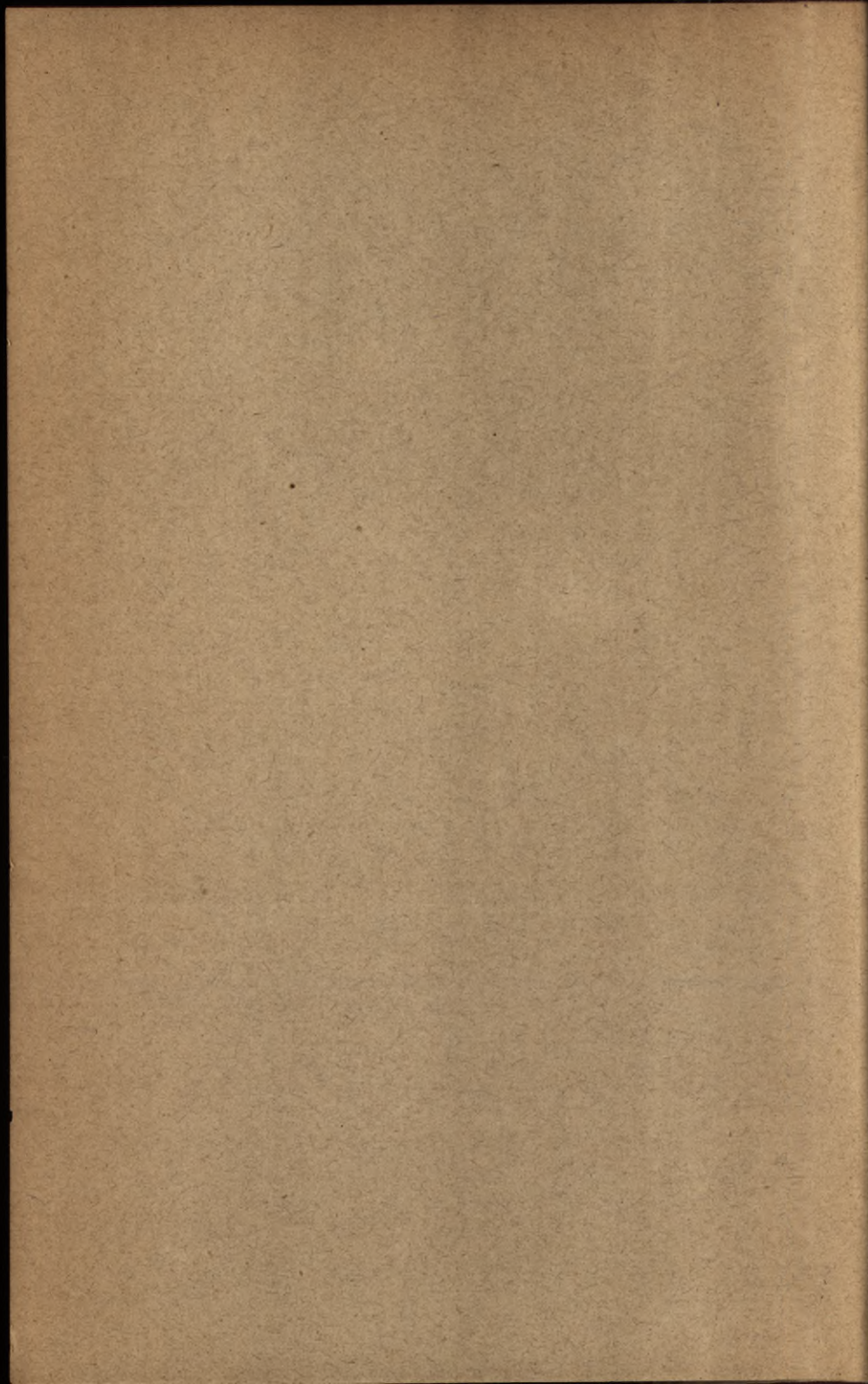
UPPSALA
UNIVERSITET

Litt.
Sv.

HERRSKAPET HELLEVIKS BRUNNSRESA

af
Siguro.

Nytt kulturhistoriskt arbete.

På **Hugo Gebers förlag** är under utgifning:

DET XIX. ÅRHUNDRADET i ORD OCH BILD.

Politisk och Kulturhistoria
efter bästa källor bearbetad för svenska
förhållanden

af **O. H. DUMRATH.**

HUFVUDAFDELNINGAR:

Staters och folks historia.
Vetenskap.
Litteratur. Skön konst.
Upptäckter och uppfinningar.

Världssamfärdseln.
Handel och industri.
Seder och bruk.
Moder, folklif och fester,
m. m. m. m.

Rikt illustrerad praktverk
med talrika extra bilagor i färg och tontryck.

Utkommer i c:a 40 häften à 75 öre.

☞ Detta verk kommer att lämna en för den vidsträcktaste läsekrets afsedd öfversikt af århundradets utvecklingsgång på alla områden.

Första häftet kan erhållas till påseende från hvarje välordnad bokhandel, där öfven gratis tillhandahålles ett större rikt illustrerad **prospekt** öfver detta framstående verk.

23

Hiermit erkläre ich, dass ich von diesem Buche eine deutsche Originalausgabe veranstaltet und alle Rechte für diese Ausgabe Herrn Ernst Brausewetter in Berlin übertragen habe. Jeder Nachdruck wird auf Grund des Deutschen Reichsgesetzes vom 11. Juni 1870 verfolgt.

Wexiö 14. September 1898.

Alfred Hedenstierna.

Verfasser.

SIGURD

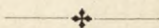
HERRSKAPET HELLEVIKS BRUNNSRESA

BERÄTTELSE, SKIZZER OCH HUMORESKER

SJETTE TUSENDET.

Herrskapet Kelleviks

☞ Brunnresa

BERÄTTELSE
SKIZZER, OCH HUMORESKER

AF

SIGURD

[i. K. 7. A. teodonskierna]

STOCKHOLM
HUGO GEBERS FÖRLAG

STOCKHOLM
ISAAC MARCUS' BOKTR.-AKTIEBOLAG
1898.

INNEHÅLL.

Herrskapet Helleviks brunnsresa.

I. Herrskapets intåg i Brunneby	3
II. Brunnsocieteten bekantar sig med herrskapet Hellevik ...	15
III. Mamma Hellevik spelar sällskapsspektakel	27
IV. Flickorna Helleviks kärlekssagor.....	37
V. Hans majestät konungen kommer!	45
VI. Till förmån för badgummorna	56
VII. En fasans dag för mamma Hellevik	67
VIII. Handlar om herr Nilsson, fru och fröken Möller samt far- bror Gustaf	82
IX. Uppbrott	96
X. Hemma.....	104

En hundrakronas lefnadslopp.

Hvad kamraterna i kassahvalfvet berättade	121
I kärlek	126
Hur jag fick min stora blessyr	130
I barmhertighetens tjänst	137
I brottets tjänst	144
»Inom familjen»	150
Brott och straff	156
Med julhelsning ännu en gång	161

Skizzer och Berättelser.

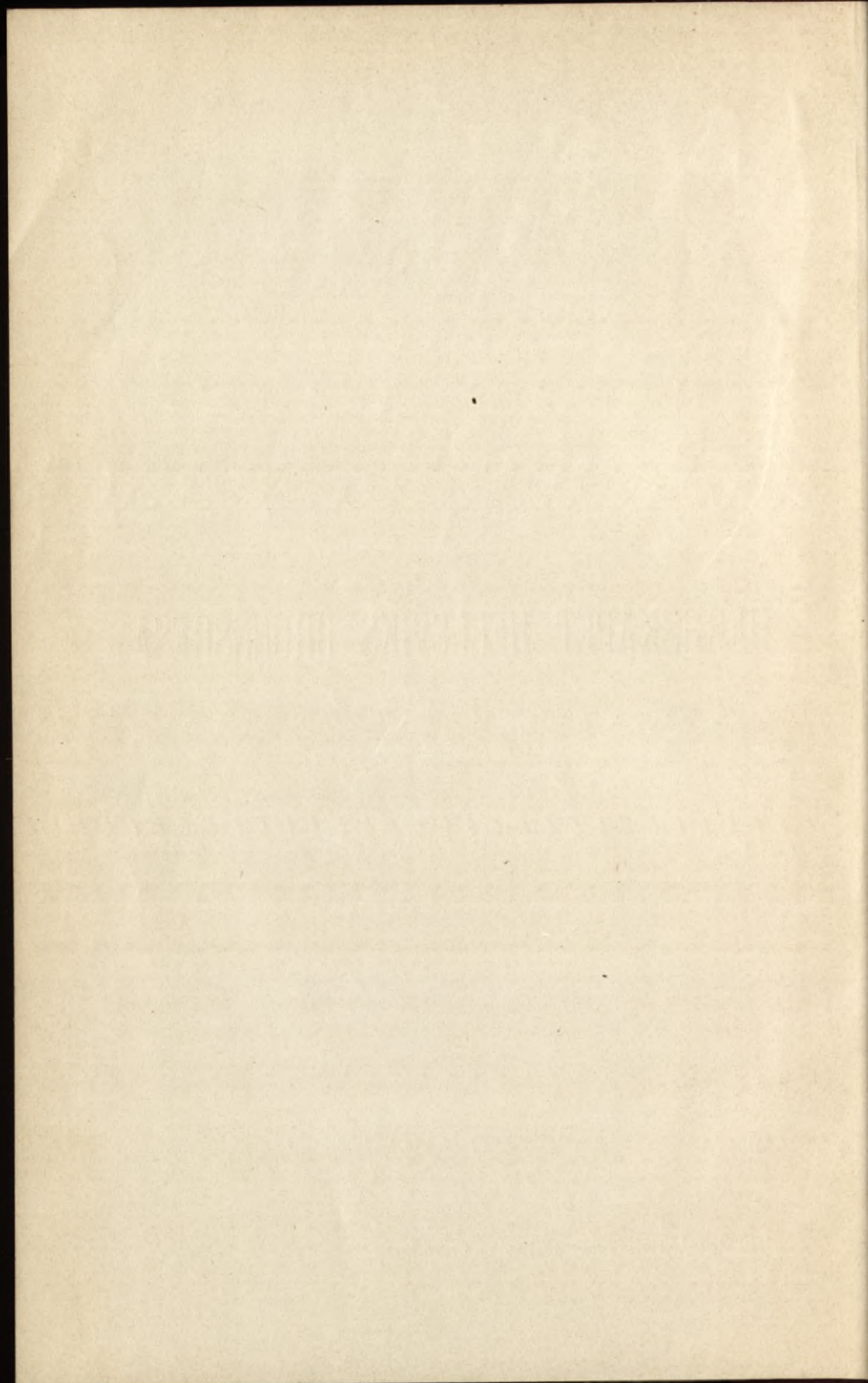
Julafton i Mosslyttan	169
»Mitt hjertas drottning».....	175
»För gammal»	182
Gamlafruns villfarelse	188
När solen faller på.....	194
Ett ord inför döden	200
En fläck	207
Som eget barn	213
Janne Landin och hans två fruar	221
Mamma	227
Kärlek med förhinder	233
I fantasiens värld	238

Humoresker.

Något om fruntimmersur	247
Kärlekens strider	253
Huru ingenjör Brander vardt belåten med sin Marie-Louise	258

HERRSKAPET HELLEVIKS BRUNNSRESA

I.

Herrskapets intåg i Brunneby.

Enidagen var solig och het, vägen backig och besvärlig, men nejden den från svenskt armod mest befriade i Sveriges land. Naturen var yppig, vaxlingsrik och vacker, den stod i högsommarfägring utan att ännu ha förlorat något af vårens friska charme, ty hettan var blott dags-gammal och hade följt på så ymniga regnflöden, att landsvägen ännu inte ens dammade.

Också var det hufvudsakligast de bruna, välfödda hästarna, af landtras och med runda, vackra former, men utan ett spår af »ädel blod», samt mamma Hellevik, ännu rundare, lika landtlig och inklämd i char à bancen mellan man och svåger, som ledo af värmen. Det öfriga sällskapet syntes i fulla drag njuta en af intet störd tillvaro.

Mamma Hellevik, som redan öfverskridit sitt första halfsekel, hade långt fram mot medelåldern varit så vacker, en trubbnäsigt och oaristokratisk qvinna någonsin kan bli; nu var deraf föga kvar mer än ett par herrliga, milda, blå ögon, som afspeglade så mycken godhet, renhet och innerlig välvilja, att de kanske knappast skulle kunnat rymmas tillsammans med en grekisk profil och en riktigt förnäm apparition.

I den temligen lilla och af sin betydliga embonpoint ledsamt defigurerade damens blonda hår hade tiden väft ett och annat inslag af ännu ljusare skiftning, och öfver det soliga ansigtet hvilade ett egendomligt drag af myndighet och bestämdhet, som kontrasterade mot ögonens milda glans. Se saken var den, att mamma Hellevik var allt annat än herrsklysten af naturen, men nu i snart trettio år lefvat i en sådan närmaste omgifning, att hon till de sinas eget väl måst alldeles taga tyglarna i egna händer.

Det hade skett obestriddt. Mannen vid hennes sida, godsegaren Albert Hellevik, ättlingen af en gammal handelspatricierfamilj i en småstad med två tusen invånare, hade tidigt röjt en betydande opraktiskhet samt därför bestämts för »den lärda vägen». Och »lörd» blef han också, att döma efter de glänsande betygen i den filosofiska grad, han tog tidigt och med andra hedersrummet. Men efter att med lif och lust ha samlat in sitt kunskapsförråd, stod han, till sin egen förvåning, alldeles handfallen när det blef fråga om att använda det.

Då kamraterna jublade och funno sig öfverlyckliga på promotionsdagen i känslan af att stå vid det första målet, med världen öppen framför sig, satt Albert Hellevik grubblande i en vrå, undrande hvad i all världen han *nu* skulle taga sig till och småleende vid tanken på huru skönt det ändå skulle vara att i morgon få ta itu med förarbetena till en styfvare tentamen igen.

Så kom sommaren, vilan och — Emma Landberg. Hon var egentligen inte annat än husmamsell, fast principalen var hennes egen morbror, patronen på stora Lundby, hos hvilken magister Hellevik låg och drack grädde samt läste historia och klassiker. Emma Landberg kände intet om klassikerna, och af historien hufvudsakligast den svenska. Hon var öfverhufvud fasligt okunnig i bokliga ting, men märkvärdigt dugtig i att sköta hus och hem och ta sig ut i lifvet. Och så var hon kärnfrisk och

vacker, hela hennes varelse strålade af välmening och önskan att göra alla till lags.

Albert Hellevik förstod sig föga på det kvinnoslägte, som nu lefde, *det* hade han inte alls studerat, men han kände instinktmässigt i Emma Landbergs närhet en atmosfär af renhet och sann qvinlighet, som aldrig tillförne kommit honom på så nära håll.

Nu hade de frät silfverbröllop för ett par år sedan. Den filosofiska graden hade aldrig kommit till användning i lifvet, magistern var godsegare och betackade sig helst alldeles för doktorstiteln, som en och annan försökte använda när »magistrarna» började att låta kalla sig så.

Den måttliga ärftda förmögenheten hade vuxit till hvad som i den enkla smålandsbygden ansågs för rikedom, Hultuna gård hade blifvit ett gods och dess djur togo pris på alla landtbruksmöten, under det Albert Hellevik var ungefär lika opraktisk, lika okunnig i landbrukets allra första grunder, som då han nyss tagit sin grad. Det var mamma Hellevik, frun på Hultuna gård, som skötte om alltsammans, under det Albert fick vasen, som ingen förtjenat mindre än han, hvilket ju vill säga rätt mycket, men inte nordstjernen, som i de flesta fall dinglade på mindre kunnige män än herren till Hultuna.

Nu gällde det herrskapets första utflygt i »stora världen» efter mer än ett kvarts sekels bidan, den stora värld, som vuxit långt ifrån dem. Mamma hade egentligen aldrig sett den förr, lika litet hennes två rara, älskliga flickor Anna och Gerda, som sutto midt emot i vagnen, fått sitt nödtorftiga kunskapsförråd genom ej allt för samvetsgranna guvernanter, och vid sina 25 och 22 år hade blott mycket dunkla aningar om det brusande nutidslif, hvilket rörde sig i temligen vida cirklar från Hultuna.

Mellan dem satt kelgrisen, höstblomstret, den bortskämde lille sexårige Karl, som öfverraskat sin mamma på lifvets eftermiddag, men blifvit lika välkommen för det,

och på kuskbocken bredvid trotjenaren Petter tronade femteklassaren vid Nålköpings lägre allmänna läroverk, fjortonårige Axel Hellevik, som bråddes på sig sjelf och var en qvicksilfverliflig, mörkhårig ung man med temligen oregelbundna och mindre natursköna anletsdrag, hvilka dock aldrig, utom när han sof, voro i stillhet så länge att de just af någon kunnat närmare iakttagas.

Flickorna och lille Karl voro modern upp i dagen. Gossen hade hennes milda, blåa ögon, Anna och Gerda voro en ny dubbelupplaga af den Emma Landberg, som för 27 år sedan å stora Lundby slog alla antikens gudomligheter, mamsellerna i Herculenum och Pompej, ej mindre än franska revolutionens både bättre och sämre fruntimmer ur brädet.

Solen brände, hästarne flåsade, täckta af hvitt skum, och vagnen sträfvade upp för en backe, hvilken syntes brantare än någon af de föregående. Pappa strök mildt mammas korta, men särdeles knubbiga hand.

— Måtte det här nu bara bli så bra och trefligt, som du och flickorna inbilla er, kära Emma. Det blir litet ovant i början. Vet du, mamma, jag känner mig just som en smula bortkommen.

Fru Hellevik log kärleksfullt och öfverlägset.

— När gör du inte det, käre Albert? Men nu måste vi en gång, vi som andra, ut och lufta på oss lite. Vi ha inte gjort det i otid eller innan vi fått råd till det, och vi ä inte försvarade inför vår herre, om vi inte låta flickorna se att här finns andra karlar i verlden än djurläkaren och komministern derhemma.

— Sä . . . sä . . . särdeles den sistnämnde ä . . . ä . . . är en stor dru . . . dru . . . drummel.

— Ja, vetrinären kan en knappt heller skräppa mä, söm han förderfvade Pluto när han hade stengallan i våras.

Dessa båda inlägg i diskussionen gjordes af farbror Gustaf och — Petter, hvilken sistnämde helt tryggt vände

sitt gamla hederliga, rödmosiga anlete inåt vagnen och yttrade sin mening, såsom det på synnerligen patriarkaliskt sätt tillåtits honom, allt — intill denna färd.

— Snälle Petter, jag har ju *sagt* att det inte passar sig att Petter lägger sig i talet. Det får Petter lof vänja sig af med nu tills vi komma till Brunneby och kanske ofta få främmande i vagnen när vi fara ut, anmärkte fröken Gerda, som åtagit sig Petters education i och för den stora sejouren.

— Ja, ska vi köra ofta å möcke, mä vangen full i dässe häringa backa, så vete sjötsingen hur dä går mä Proserpinas ben, anmärkte Petter utan att låta sig bekomma.

— Pe . . . Pe . . . Petter ska vara ty . . . y . . . ty . . . tyst, utlät sig farbror Gustaf ånyo.

Farbror Gustaf, det vill säga vice häradshöfding Gustaf Hellevik, hade hela lifvet delat ljuft och ledt med bror Albert, sängstol, informator, rotting, skola och akademi. Han hade fort nog i sin ungdom tagit juridisk examen och till och med »setat ting». Men opraktisk, distraït och ur stånd att uttrycka sig utan ett förfärligt stammande, som tilltog med tillfällets betydelse, fann han snart den juridiska bana, som skilde honom från bror Albert och var ständigt föremål för advokatfiskalsembetets i Göta hofrätt ogrannlaga kritik, temligen meningslös, gaf alltsammans på båten, inackorderade sig hos brodern på Hultuna, samlade litet hvarje år på räntorna af sin fädernearfda förmögenhet och ansåg broderns hem och barn som sina egna.

— Tänker inte häradshöfdingen någonsin gifta sig? sade en gång till honom en person, som ville smicka den gamle ungarlen genom att ifrågasätta en sådan möjlighet.

— Hva fa . . . fa . . . fan skulle nu *det* tjena till? Jag har ju svä . . . svägerskan, som är mycket bä . . . bä . . .

bättre än alla hustrur i verl . . . ve . . . verlden, tyckte farbror Gustaf.

Vidare bedårande var nu inte heller gamle farbror. Flere år äldre än pappa, ytterligt mager, koppärrig, stammande, tandlös och försmående alla artificiella tuggredskap, bra nog barskallig, egendomlig i hela sitt väsen och med en obehaglig vana att tänka högt, hvilket var så mycket mera genant, som han hade en viss böjelse för att tänka spydigt, var farbror rätt besvärlig bland främmande ibland, och flickorna motsågo med oro utvecklingen af hans sällskaps-talanger vid Brunneby brunn.

Redan så här ute på landsvägen, i sitt kära, rymliga åkdon, der den kände sig så hemmastadd, utgjorde familjen Hellevik en ganska originell grupp. De två senaste årens dammoder hade gått lilla mamma spårlöst förbi, och de försök, som af en till Hultuna från närmaste lilla stad uthemtad, mindre profetissa af nålen gjorts att tillämpa dem på Annas och Gerdas nya toiletter hade ej utfallit odeladt tillfredsställande. Lilla mamma fann dock alltsammans lyckadt och bra, och genom brunnskamrern hade man hyrt i en af de bästa villorna, för att redan från början ge brunnssocieteten en liten fingervisning, hur den hade att inrängera herrskapet Hellevik.

Att resa landsvägen och behålla ekipaget under sejouren var mammas idé. Der gingo visserligen både jernväg och ångbåtlinie till Brunneby, men det var trefligt och gaf ett visst anseende att ha »eget ekipage» samt kunde ge anledning till lätta och trefliga bekantskaper med angenämt folk, om man bara bjöd dem ut att åka.

Bagaget och Axels velociped hade gått med ångbåt.

Ju mera man nalkades Brunneby, desto mera storlagen och vacker blef naturen, desto oftare mötte och for man om grupper af promenerande kurgäster och desto mera intresserad blef man i den Hellevikska familjevagnen.

— Goddag, liten vän! ropade fru Hellevik muntert till en liten, fint utstyrd pilt, som kom på vägkanten vid sin magnifika mammas hand.

— Men Emma, du *känner* dem ju inte . . .

— Ack, herre Gud, hvad gör nu *det*, Albert! Innan i morgon afton äro vi ju bekanta med dem allihop.

Snart var man inne i sjelfva badhusparken och väckte en uppmärksamhet, som ingen kunde begära hvarken större eller tydligare visad. Man ställde upp sig på vägkanten och klämde binoclar och monoclar bättre fast.

Fru Hellevik var nästan rörd och hviskade:

— Albert och Gustaf, ni kunde gerna helsa! Herre Gud, vi bli ju ändå snart som en enda stor familj . . .

Litet hvar blickade sig gladt omkring. Endast liten Gerdas vackra panna mulnade och hennes lifliga ögon fingo ett tankfullt uttryck då de flögo omkring i alléerna och gångarna. Gerda hade en medfödd smak och vaken blick, fast båda voro alldeles ouppöfvade. Det var tydligen något, som lilla fröken Hellevik inte tyckte om. Slutligen lutade hon sig fram och hviskade:

— O, mamma, mamma, se hvilka toiletter! Jag är rädd att vi få svårt att slå oss fram här i de rustningar, den snälla fröken Lindqvist bestått oss med . . .

Lilla mamma blef allvarsam i en hast.

— Ja, du säger något, min unge! Du har då också ena fasliga ögon, barnet mitt. Det var ett rent af syndigt öfverdåd . . . Hon hade ändå modejournal med sig, sömmerskan. Flickor, ni tror väl inte att den arma gåsen tagit fel årgång af »Freja»? Det ser, minsann, inte bättre ut . . .

Äfven fröken Anna såg betänksam ut, och damerna tröstades blott föga af farbror Gustafs uppmuntrande ord:

— Jag ty . . . y . . . tycker att flickorna är mycket br . . . br . . . bra.

Närmast villan, der herrskapet Hellevik skulle bo, var en stor, fast, grusad plan, å hvilken en del halfvuxen ungdom för ögonblicket var ifrigt sysselsatt med ett lifligt bollspelsparti. Pluto och Proserpina — det enda praktiska bruk, som gjorts af pappa Helleviks klassiska bildning, hade varit att begåfva husdjuren med mytologiska och gammalhistoriska namn — Pluto och Proserpina hade genast vid beträdandet af brunnsområdet bestämt sig för en långsam skridt, som gaf tillfälle till mogna iakttagelser, och alla Petters försök till ett mera imponerande intåg strandade ohjelpigt mot de underjordiskas stora karaktärsfasthet.

Nu skred man in på grusplanen, nu hven sällträ't, nu kom bollen rakt på det Hellevikska ekipaget. Men lugnt och säkert parerade unga Axel den med knuten hand och »suttade» af den till en af de spelande i en lång, vacker båge, alldeles som om han varit midt inne i spelet.

Ett sorl af bifall helsade den unge mannens sinnens närvaro. »Nej, se på *den*, ni!» — »Det var en bussig en!» — »Om den ska stanna här?» ljöd det i klungan.

— Kära ni, hvar ligger enkefru Bergs villa? frågade fru Hellevik i detsamma ett par unga mötande damer, som spärrade upp ögonen och sa:

— Om det kan vara nummer sju? — Kanske är det nummer nio. — Nej, nummer elfva tror jag bestämdt att det är...

— Herre, min skapare, ha de nu nummer på husen också här ute midt på landet! Tack så rysligt mycket!

Så fick man då reda på den rätta villan och tågade med styfva ben upp för dess trappa. Inne i korridoren stod en ung, vacker flicka i rutig bomullsklädning och neg och log. Lycklig öfver att vara framme och ha funnit Brunneby mycket vackrare än hon tänkt sig, förtjust öfver att villan var så fin och treflig, samt med hjertat öfver-

strömmande af välvilja mot hela världen och menskligheten, öppnade mamma Hellevik stora famnen, slöt flickan till sitt hjerta och kysste henne på kinden så att det small som en bättre leksakspistol.

— Kära, kära barn! Mätte vi nu bara inte vålla mamma och er alldeles för mycket besvär!

Flickan lösgjorde sig med mildt våld ur den mäktiga omfamningen, neg något mindre djupt, men log nästan mera och sa:

— Förlåt, ja' ä' bara *jungfrun* . . . Frun och fröken äro ute i badhusparken.

Mamma Hellevik hostade lite, stramade till en smula och mumlade:

— Nå, det må jag säga! Att inte vara hemma och ta' emot . . .

Man tog nu litet hvar sina rum i besittning och egnade en stund åt toilettbestyr. Farbror Gustaf, som aldrig fjeskade på detta område, blef först färdig och satt snart på verandan i snusbrun rock af obestämbär snitt, grå benkläder, ljus, snobbig väst och den största uppstående löskrage, han varit i stånd att hitta, så att det hvarje stund såg ut som om han hållit på att få öronen afskurna.

Bäst han så sitter der och med synbart välbehag drar upp en väldig pris af Prytz & Wienckens berömda blandning i sitt imponerande bogspröt, träder uppför trappan en dam med aflångt, magert ansigte och ett par gröna ögon, hvilka, på de vid pass sextio år de vid en flygtig beräkning synas ha blickat ut öfver en bristfull jord, icke ännu kunnat samsas om att på en och samma gång blicka i samma riktning. Hon är längre än de flesta och rör sig med en grandezza, som kommer farbror Gustaf att häpen släppa resten af prisen på sin snobbiga väst, resa sig, lyfta på hatten och utbrista:

— Fru Be . . . Be . . . Be . . . Berg?

Jo, det var riktigt. De bekantade sig och slog sig ned å verandan, dervid värdinnan, som sökte göra sig så angenäm en genstörtig natur någonsin tillät, underhöll farbror Gustaf med att på afstånd presentera den del af brunnssociteten, som nu vid middagstiden allt lifligare, på väg mot restauranten, rörde sig inom synhåll från verandan.

Häradshöfdingen började bli intresserad och fick just ögonen på en väldig, något passerad flicka med osäkert blickande ögon och ett ansigte så aflångt, att det nästan erinrade om den flärdlöse, hädanfarne furste, som i sin titel förde namnet på vår mest frihetsälskande provins.

— Hvem är den der ry . . . y . . . rysligt fula fli . . . fli . . . flickan derborta? sa farbror Gustaf.

Fru Berg ryckte till, blef röd som blod, reste sig, slätade ut sin klädning och sade med en öm och sårad moders värdighet:

— Det är min dotter, herr häradshöfding . . .

Farbror Gustaf blef så verkligen ledsen och utbrast, med liflig önskan att på något vis utplåna det obehagliga intrycket:

— Å jag ber tu . . . tusen gånger . . . hm . . . det borde jag ju ge . . . genast ha kunnat se . . . se . . . sett!

I detsamma kom hela familjen Hellevik ut, fröken Berg upp och det blef allmän presentation. Då ytterligare en ung man i värnpligtsåldern och fruktansvärdt lik sin mamma hunnit ned från ett öfre rum samt af fru Berg föreställts som »min son vid tekniska högskolan», stack farbror Gustaf tummarna i västfickorna och mumlade, alldeles omedveten om att han inte teg som ett godt barn: »Ett fo . . . o . . . or . . . ormligt mena . . . na . . . na . . . nageri!»

— Hvad vill du, Emma? utbräst han förvånad, då svägerskan i full förtviflan kramade hans arm.

Brunnsgästerna åto, när vädret var vackert, å en täckt balkong, som sträckte sig utefter hela framsidan af

societetshusets andra våning, och knif och gaffel släpptes temligen allmänt då man såg familjen Hellevik öfver brunnsplanen styra kurs ditåt. Pappa såg ju riktigt fin ut, flickorna voro vackra, Axel hade klassmössa, farbror Gustaf var så elegant han kunde bli, och mamma var ju alltid den allra lilla raraste mamma på jorden, men *ändå* hvilade der något obegripligt originellt öfver det hela.

När de trädde in kom doktorn fort nog fram till dem, presenterade sig, helsade dem välkomna och skaffade dem ett trefligt bord samt började utbreda sig öfver Brunneby förträffliga jernvatten, herrliga bad och deras undergörande verkningar. Men fru Hellevik log sitt allra moderligaste löje och sade så högt att det hördes vid flere af de närmaste borden:

— Ack, snälle doktorn, inte ha vi rest hit för *den* skull, inte. Är menniskan sjuk så skall hon hålla sig hemma, ligga i sin egen säng och medicinera. *Vi* ha kommit hit för att ha lite roligt, och jag har sagt till Albert och töserna nu i öfver ett halft års tid: »Äro vi riktigt krya till sommaren allesammans så skola vi minnans resa till Brunneby helsobrunn och sköta oss», har jag sagt.

När man slagit sig till ro vid bordet utmed balkongens barrier, sneddade Petter öfver gårdsplanen, och då han fick se sin husbondefamilj sitta deruppe och matmoderns vänliga ögon riktade på honom, strök han af sig mössan och ropade:

— Pluto vill inte drecka på vis eller sätt. Di har vesst inte utan sånt dära usselt helsevatten här!

Man fnissade vid alla borden. De stackars flickorna böjde sina blodröda ansigten djupt ned mot tallrikarna, och mamma ropade dit ner:

— Tyst Petter! Tycker du sådant passar sig!

Middagen väckte mamma Helleviks medlidsamma förundran allt efter som den framskred.

— Store Gud! Fina och högfärdiga kunna de vara, och glo på en kunna de också göra, som om en vore nedramlad direkt från nordpolen; och så hålla de till godo med sån här mat! Låt bli salladen, Albert, den är jäst. Hör nu snälla jungfrun . . . ja så fröken då . . . det var inte illa ment, sån der sås, som vi fingo till laxöringen duger inte; på sin höjd till lake, om den koktes väl, förstås. Till laxöring är det en helt annan sås, och säg kokerskan att jag skall gerna tala med henne lite, om hon på en ledig stund vill qvista af ned till fru Hellevik, villan nummer sju.

Efter middagen presenterade doktorn herrskapet Hellevik för ett par andra familjer och bjöd derpå på kaffe öfver lag. Farbror Gustaf frågade hvad de togo för sådan konjak och fann priset vara ett uppenbart skoj. Flickorna kände sig olyckliga vid sina iakttagelser af de andra unga damernas toiletter, och bror Axel hade just mästrat sin första fönsterruta på platsen nere vid lekplanen.

— Hvilka badformer kommer herrskapet företrädesvis att begagna? frågade en medelålders, mycket distinguerad fru mamma Hellevik.

— Jo, snälla fru Waller, vi bada allihop formerna, precis hele kroppen. Vi äro, Gudskelof, inte sjuka och behöfva det alls inte; men fru Waller kan inte tro hvad vi allihop ska tycka att det blir skönt att känna oss rena och trefliga för jemnan. För si derhemma ha vi en hel fjerdingväg till sjön och en vet väl hurudana pigor äro, om man vill ha ett par kittlar vatten värmda extra!

II.

Brunnssocieteten bekantar sig med herrskapet Hellevik.

Ett par dagar förflöto, under hvilka fru Hellevik syntes mera tyst och sluten, än vid den första middagen. Och flickorna föreföllo vemodiga. Så försvunno de plötsligt alla tre utan att just många lade märke dertill; men pappa Hellevik och farbror Gustaf gingo omkring och tycktes ha grundligt ledsamt, lille Karl grät regelbundet hvar afton efter mamma och systrarna, och unge Axel lät sitt lifliga kynne spela samt gjorde så mycken odygd och förtret, att brunnskamrern såsom en sorts ordningsmagt å etablissementet starkt funderade på att ta honom i extra upptuktelse.

Fjerde middagen efter damerna Helleviks försvinnande fick brunnssocieteten se en praktfull syn: hela familjen Hellevik i dittills osedd gala tågande upp från villan nummer sju. Först kom farbror Gustaf i snusbruna rocken, men med ljusprickiga, fruktansvärdt ungdomliga benkläder och en väst, som då den senast tvättades för sju år sedan varit bländande hvit och sedan aldrig begagnats. Efter kommo pappa och mamma arm i arm. Pappa såg nu alltid fin ut med sitt hvita barnahufvud och sin svarta redingot af något gammal snitt. Men se mamma — hon prunkade i blodrödt siden, så prima att det kunde stå för sig sjelf, i rika gredelina plymer i håret och i en tjock guldked med briljanterad medaljong om halsen. Anna och Gerda hade förtjusande, ljusa och dyrbara toiletter. Allt ytterligt modernt. Hundratals ögonpar rigtades mot det lysande tåget från restaurationsbalkongen, man frågade hvarann oroligt om det händelsevis var något extra festligt

på eftermiddagen, som man inte råkat att få veta om, och kände en riktig lättnad vid att finna lille Karl i vanlig habit och Axel, som bildade arriergardet, med spräckt mösskärm midt i all denna ståt.

Flickorna kände sig instinktmässigt besvärade och Anna hviskade:

— Mamma lilla!

— Hva ä dä, min unge?

— *Nu* är jag rädd vi är alldeles *för* fina så här på en hvard . . .

Men då blef mamma Hellevik otålig, vände sig om och sade med en hos henne alldeles ovanlig skärpa:

— Det var då märkvärdigt! Först voro vi inte fina *nog*, och nu, när vi varit inne i Byköping och vändt upp och ner på en hel syatelier i fyra dar, nu ä vi *för* fina! Jag vill inte höra det en gång till; *ska* det va, så *ska* det va!

Säker på sin toilettseger utefter hela linien, strålade fru Hellevik på eftermiddagen i sitt bästa humör, lät doktorn och fru Waller presentera sig och föreställde sig sjelf för personer till höger och venster samt gjorde, såsom hon också skref till prostinnan derhemma, »många trefliga bekantskaper, några verkligt fina; men de allra flesta af damerna äro så märkvärdigt tafatta i sitt sätt och ha riktigt svårt vid att uttrycka sig ibland. Och *de* skola ändå tillhöra »stora världen», säger svåger Gustaf! Men min välsignade Lina, nog är väl ett ledigt väsen och en otvungen, om också nobel ton de bästa bevisen på att man är riktigt bättre folk! De flesta herrarna deremot äro mycket trefliga och skratta alltid och ha roligt när jag är med i sällskapet.»

Men hur det var så kände nog fru Hellevik sin ovana rustning en smula öfverväldigande, ty på qvällen, när hon och flickorna skrudade af sig med dörren öppen emellan rummen, medan pappa och farbror Gustaf rökte en cigarr

å verandan, släppte hon den blodröda med en tung duns ned på soffan och sa:

— Nu menar jag vi ha knäckt dem tillräckligt, barn, och nog skola de få se de två andra uppsättningarna, vi skaffat oss, också, det kunna de bereda sig på; men när de nu ändå *veta* att vi ha dem, så kan vi väl emellanåt få andas ut i de klädningarna vi hade med oss hemifrån?

De, som herrskapet Hellevik allt ifrån början tyckte bäst om af hela societeten, och som i gengäld visade dem en lugn, artig vänlighet, var Wallers, ett medelålders bruksegarepar, som inte syntes äflas efter många bekantskaper, utan togo dagen som den kom. Vidare en ung baron Stjernmark, godsegare i Wermland, vacker karl med fint väsen och ett föremål för varma omtankar af många mammor och flickor, som rakt inte kunde fatta huru han så ofta och länge »kunde härda ut med de der löjlige Helleviks.» Och slutligen en stilla och försynt, trettiofem års man med det plebejska namnet Nilsson, en gåta för hela brunnsällskapet. Han hade ett manligt, kraftigt yttre af den mörka, allvarliga typen, ett behagligt ansigte och ett angenämt organ, men var så anmärkningsvärdt tillbakadragen, ibland nära nog tafatt, att man stundom kom öfverens om att han »nog inte varit mycket med». Så kom der en förmiddag med båten från Byköping en fransk turist och ville slå sig ned för några dar, samt hade svårt vid att göra sig förstådd af dem, som nere å brunnsplanen ville taga honom om hand.

Då gick herr Nilsson helt lugnt ned från biljardsalen, genom hvars öppna fönster han hört hvad det var frågan om, presenterade sig för främlingen och erbjöd artigt sin hjälp på en franska af det slag, som intet läroverk kan bibringa, utan blott flerårig öfning i fransktalande omgifning.

Och när det under samtalets gång blef fråga om en eller annan plats ute i Europa, så kunde det hända att herr Nilsson, blygsam och försynt som vanligt, sade sitt

omdöme om Pratern i Wien, om dômen i Milano, om Londons city.

»En uppkomling utan uppfostran?» Ett par af dem, som gissade så, visste inte riktigt hur de hade det, då de en förmiddag funno honom sysselsatt med att inne i tidningsrummet, der de sutto alldeles ensamma, sondera unge Axels insigter i Ciceros modersmål.

Tredje dagen efter fru Helleviks stora toilettbatalj, hade farbror Gustaf bjudit hela detta kotteri på kaffe med tillbehör i brunnsparken. Allt var synnerligen angenämt och farbror Gustaf hade bara en endaste gång glömt sig och börjat tänka högt, i det han ihärdigt rigtade blicken på en hårbevuxen upphöjning å fru Wallers kind och fullt hörbart mumlade: »Snygg menska för resten; undrar om hon inte rent af skulle kunna låta skära bort den der vå . . . vå . . . vårtan . . .»

Mamma Hellevik, som omslöt hela omgifningen med en blick af sin vanliga allmänneliga människokärlek, varseblef dervid en ganska distinguerad, vid pass trettioårig dam, som satt ensam vid ett bord helt nära deras eget och såg ut att ha en smula tråkigt. Detta var allt för frestande för fru Helleviks goda hjerta. Hon reste sig raskt, gick fram till den okända, helsade artigt och sade med sin soligaste blick:

— Förlåt min dristighet och tag inte illa upp, men skulle ni inte vilja vara så innerligt rar och slå er ned vid vårt bord! Mitt namn är Emma Hellevik från Hultuna och vi ha det så riktigt trefligt!

Den främmande damen bet sig i läppen för att qväfva ett spotskt löje och ett kyligt afvisande. Så kastade hon en blick bort på sällskapet, som ju såg rätt respektabelt ut, och en annan på de vackra, blå ögon, som rent af blixtrade af välvilja mot hennes egna. Den originella fru Hellevik började nu bli känd på platsen och ett rykte smög att de voro mycket rika . . .

Allt detta flög som en blixtnedslåg genom den okändas hufvud, så reste hon sig, helsade förbindligt och sa:

— Jag tackar så mycket för en så utsökt vänlighet. Mitt namn är öfverstinnan Bärfeldt.

— Åh för all del! Ja, jag ber ännu en gång ursäkta, för all del ursäkta! Men se jag är från landet, ser öfverstinnan, och der är en rakt inte i stånd till att se en bättre människa sitta overksam så nära ett kaffebord.

Öfverstinnan log litet diskret kritiskt.

— Men det får allt fru Hellevik försöka lära sig här eller också afstå från sitt eget kaffe, ty annars är jag rädd det blefve ett allt för stort och besvärande värdskap.

Så blef der presentation och så blef den nytillkomna serverad. Efter ett par minuter tog fru Hellevik hennes lilla fina hand mellan båda sina, såg trohjärtadt upp i hennes ansigte — ett ovanligt vackert, mörkt aristokratansigte, fullt af tjusande behag och fint som en konstnärligt skuren kamé — och sade:

— »Öfverstinna!»! Nå, det må jag säga. Antingen är öfversten mycket äldre än ni, eller också har det, som fanjunkaren sa till Karl XIV Johan på Skillingaryd, gått raskt för honom med befordringen.

Der drog en mörk sky öfver öfverstinnans ansigte, och för att vända bort den temligen närgångna anmärkningen, log hon och sporde med låtsadt intresse:

— Hvad var det fanjunkarn sa' till Karl Johan på Skillingaryd, snälla fru Hellevik?

— Kors i all verlden har ni aldrig hört den gamla historien? Den trodde jag var så allmänt känd. Sann är den då, för den hände på regementsmötet då min mormor höll maten på Skillingaryd för underofficerare och herrbeväring... öfverstinnan mår väl inte illa? Fryser öfverstinnan så se här, tag min själ! Jag har naturligt vadderung i gummfläsket, ser ni. Hvar var vi nu igen?

Jo, det hände, som sagdt, när mormor höll maten för underofficerarna på Skillingaryd. Och hon hade fått hålla för officerarna också, skall jag säga öfverstinnan, och *sämre* kunde de ha råkat ut, det försäkrar jag; men öfverstlöjtnanten gynnade ett verkligt *sämre* fruntimmer, med hvilket han . . . Du hostar, Albert; sitt inte och förkyl dig! Gerda gå efter pappas öfverrock.

— Nå, hur var det nu med Karl Johan och fanjunkarn, goda fru Hellevik? sporde öfverstinnan.

— Jo, för all del, fanjunkaren var gammal, men stor och ståtlig och stod på högra flygeln, och kungen fick se honom och gjorde honom någon fråga genom Brahe, riksmarskalken, för öfverstinnan vet kanske att Karl Johan hade lite svårt vid att tala svenska utom då han blef arg?

— Ja, jag har hört det.

— Nå, hur de pratade så kom det fram att fanjunkaren hade fått sin första underofficersfullmagt precis samma dag som Karl Johan fått sin. »Säg åt honom det», sa Karl Johan och skrattade. Nå, det gjorde Brahen, och vet ni hvad fanjunkaren svarade?

— Nej.

— Jo, han sa: »Dä går så olika mä befordringa, ers majestät.»

Ett par dagar derefter var en hel liten skara på öfver tjugo personer af brunssällskapet ute på en tur till fots i Brunneby vackra omgifningar. Fru Hellevik hade mycken möda att följa med, men var glad och lifvad och kämpade tappert mot tröttheten och sina elfva pund. Det var så innerligt herrligt. Det senaste regnets droppar glittrade ännu i träden, fåglarne sjöngo och den nyss vederqvickta, yppiga vegetationen tycktes knappast få plats för sin rika alstring i de tätaste snåren uti denna »Sveriges trädgård». Plötsligt stannade alla; det var en

snörflande, entonig, obehaglig menniskoröst, som störde harmonien i den herrliga taflan.

Till höger om vägen låg en liten grå, usel, fallfärdig stuga med trasiga fönsterrutor och stöttor mot väggen för att inte rasa. Det hela vittnade om ett elände, som framstod så mycket bjertare i en omgifning, der skaparen strött omkring sina vackraste håfvor med så fulla händer. Ut genom den öppna, smala och gistnade dörren trängde orden, emellanåt fullkomligt tydliga, emellanåt blott som ett obegripligt mummel:

»— — — — ty likasom skaparen icke tillstodder att i naturens rike sådd och blomning, mognad och skörd följa i annan ordning än den hans vishet föreskrifver, så låter han ej heller i nådens rike rubba den nådens ordning, i hvilken vi kunna vinna förlåtelse för synden och salighet för evigheten — — — — att den der ovärdigt äter och dricker häraf, den äter och dricker sig sjelfvom domen. — — — — en allvarlig bättring, en hela människans förvandling, förutan hvilken syndaren kastas att i evigheters evighet gnagas af den matk, som aldrig dör, den eld, som aldrig — — — — måste besinna, begråta och under blodstårar ångra ett lif så syndigt som ditt, så fylldt af brott och elände, så»

Mamma Helleviks ögon blixtrade och hennes hakpåse skälfdde.

— Hvem bor derinne? frågade Gerda Hellevik, rytsande, värdinnan, fru Berg, som var med på färden.

— Jo, det är den uslaste menniskan i hela Brunneby församling. Han heter Jansson och har setat inne både för stöld och slagsmål, fast det är nu visst femton år se'n han sist var åstad, men »den smak kärlet fått, behåller det». Alla sky både honom, hans hustru och ungar som pesten. Nu hörde jag just i går att han lär ska vara döende, och det var pastor Bommer, han hade

hos sig. Det är en öfverdådig prest, och finns det någon möjlighet att ta reda på tjuf-Jansson, så nog gör *han* det.

Fru Bergs kommentarier hördes af ungefär halfva sällskapet, af de fleste med likgiltighet, af ett par med vämjelse, af fru Hellevik med fuktiga ögon och lågande kinder. Hon öppnade munnen ett par gånger liksom för att säga något, men beherrskade sig och teg. Man vände efter en stund och anträdde återvägen. Den snörflande rösten i den usla människoboningen hade tystnat, nu hördes derinifrån blott snyftningar och ett sakta stöande. Fru Hellevik vände sig till sina flickor:

— Ni och pappa, farbror och gossarna stanna här; de öfriga kunna gå, om de ha lust.

Och så klef hon på in i den bofälliga kojans.

Då alla Helleviks stannade, funno de öfriga att en stunds hvila skulle göra äfven dem godt. Lite nyfikna voro de ju också. Fru Hellevik kunde väl ej dröja så länge derinne.

Först höll hon på att slå tillbaka för den osunda luft, som, trots sommarvind och öppen dörr, slog emot henne i stugan, der allt var svept i skymning till följe af att de små, söndriga fönstren voro täppta med trasor och hade tjocka smutslager öfver de få och små glasytor, som ännu funnos kvar.

Då hon fattade mod och trängde på, såg hon en utmärglad, gulblek, smutsig qvinna, med tofvigt, svart hår och en förtviflad, men på samma gång ondskefull blick, två blekpussiga gossar om 8 à 10 års ålder och med detta tynande, svampaktiga utseende, som barn få, hvilkas svältperioder mest afbrytas af ensidig potatisnäring, och i sängen ett trasbylte, ur hvilket ett af sjukdom och nöd förvridet ansigte, kransadt af gråa hårtestar och tums-lång skäggstubb, orörligt och stelt blickade fram. Af bohag fanns nästan intet.

— Goddag, mina vänner! Detta är ju Janssons? sade fru Hellevik inledningsvis.

— Jaha, *tjuf*-Janssons, om det är dom frun söker, sade qvinnan med en ton af skärande bitterhet och qväfdt raseri.

— Jaså, »tjuf-Janssons», det namnet har jag aldrig hört förr, men, stackars folk, visst och sannt är att här ser ut som om tjufvar gjort påhelsning här. Jag ska be att få skicka er lite, hvad ni bäst behöfver, från Brunneby, der jag bor i sommar och . . .

— Gud välsigne! kom det samtidigt från det qvinnliga och det manliga trasbyltet. Det förras bittra ton hade plötsligt slagit om i tiggarens äckliga ödmjukhet.

Fru Hellevik tog en trebent pall, som flitig nötning gifvit en viss problematisk renhet, den trasa och vatten tydiligen ej på åratat gittat täfla med, och satte sig bredvid sängen. Den sjuke snyftade och stönade alltjemnt. Mamma Hellevik betvang en rysning, en rent fysisk qvälning, vållad af allt elände och snusk i detta gräsliga hem, och sade:

— Jansson är visst mycket sjuk?

— Det är *döden*, snälla frun, döden och — domen . . .

Och så brast han åter ut i våldsam gråt. Då våndades mamma Hellevik in i hjerterötterna och kände hvarken äckel eller leda mer.

— Lif och död stå i Herrans hand; men ock en barmhertighet långt större än den någonsin en stackars människotanke kan ana.

— Ja vet'et, frun; pastorn sa 'et; men dä' ä nock alldeles för sent för mej. Dä kan va slut vecket öjnablick som helst, å ja hvasken hinner eller orkar må »nådens årning», som pastorn talte så vackert om . . .

Mamma Helleviks hjerta fylldes af ängslan. Inte gick det an att låta den stackaren dö i tanken att vägen till Guds nåd var för krokig, trång och svår för honom.

och lika litet dugde det att direkt tumma på något, som hans själasörjare sagt. Hon lutade sig fram med tårfyllda ögon och hennes röst ljöd mild men klar, ej endast till uslingen på dödsläget, utan ock genom stugans öppna dörr till alla, som väntade derute:

— Jansson har kanske inte tänkt på fadren i himmelen på mycket länge, men sök att samla minnena af hvad Jansson hörde om honom i ungdomens da'r. Tyckte inte Jansson att det bästa af alltsammans, former än både allmagt och vishet, var den oändliga, obegripliga *kärleken*, en kärlek, som inte en gång en mor kan hinna i känslan för sitt eget barn, som dock är blod af hennes blod?

— Joo, men . . . si ja' har allri älskat honom tebaks, sir frun. Gu nåde mej, synnare!

— O, det finns så oändligt många söner och döttrar, som måste bekänna detsamma om sig mot sina jordiska föräldrar. Men nog vet Jansson många både fäder och mödrar, som förmått förlåta det. Skulle Guds kärlek vara mindre än deras?

— Nää, men si hanses rättfärdighet . . . Ja' ä ingen *vanli* synnare, frun.

— Jansson glömmet visst honom, som en gång för alla hjälpt oss med att göra upp räkningen med Guds rättfärdighet?

— Ja har stulet . . .

— Det är rysligt och en svår synd, men att fröjdas af allt det herrliga verlden ger, att glädjas af dess håfvor, att dela dess njutningar ett helt långt lif utan en enda tacksam tanke på gifvaren, som så många tusende sinom tusende menniskor göra, är kanske i Guds ögon en lika stor synd, som att taga en del deraf från sin nästa.

— Ja har misshannlat folk; ja har ja slo en gång min egen mor mä knuten näfve

— . . . och den himmelske faderns hjerta med sorg

många gånger genom att glömma honom och gå på orätta vägar; men det har han sagt att han kan förlåta.

Den arme föll ned i bädden, utmattad och förbi, med ett tungt stönande. Mild och klar ljud åter mamma Helleviks stämma:

— Om en ofullkomlig, syndfull jordisk mor en morgon släppte ut sin lille gosse i nya, fina kläder samt med många varningar och förbud, med befallning att akta kropp och drägt, undvika dypölar och dåligt sällskap, om hon sade honom, hvilka vägar han finge gå och hvilka han inte finge beträda — och så han komme hem först när det började skymma till qväll, med rifven och fläckad blus, med såradt ansigte och blödande händer, smutsbestänkt och eländig, från vilsna, förbjudna vägar, från nejdens sämsta sällskap; tror Jansson då att modern stängde förstugudörren och läte sitt barn stå qvidande i natten, hjälplöst, utan tröst och förbarmande?

Jansson stönade oartikuleradt, hustrun grät stilla. Mamma Hellevik fortsatte:

— Jansson är helt säkert ett sådant der mycket styggt och olydigt barn, som redan tidigt på morgonen rifvit döpelsenådens klädnad i trasor, blifvit nedstänkt af all syndens smuts, vältrat sig i mer än en stinkande pöl, varit på otaliga vilse och fjerran vägar, och ofta talat illa och hånfullt om fadershemmet samt försummat dess måltidstimme vid herrens i templet dukade bord. Men i qvällskymningen har Jansson dock kommit hem och står nu utanför fadershusets dörr. Ropa och bed tills den öppnas!

— Ja har varit borta så illa länge . . . *hela* lifvet . . .

— Ja, det är ousägligt sorgligt att bjuda sin skapare den brutna hyddan, den rykande, slocknande vecken, då de onda magterna fått all mannakraften och det flammande ljuset belyst idel last; men evigheten är ännu längre och *den* tillhör honom, som försäkrat sig icke vilja sön-

derbryta en förbråkad rö eller blåsa ut en rykande veke, honom, som gaf full daglön äfven åt den elfte timmens trötte arbetare.

— Jesus, dän, söm kunne *lita* påt!

— Qvällen kommer allt nu för Jansson och det skymmer kanske hastigt efter detta. Men ropa och bulpta på dörren tills Jansson slipper in! Det är dock, glöm inte det, ett fadershjerter, som klappar derinnanför, och den fadren har ännu aldrig gått att lägga sig, hur sent ett gråtande och förtvifladt barn stått snyftande derutanför.

Så blef det tyst ett par minuter i stugan och derpå stod mamma Hellevik i dörren, lugn och bred, men med en fuktig slöja öfver de stora blå ögonen, och vinkade åt sin man.

— Ge mej en tia, kära du, hviskade hon.

När hon varit inne i kojan med den och åter kom ut och blandade sig med sällskapet, betraktade man henne med något olika blickar mot förut. De kände det som om lilla mamma Hellevik vuxit ett par tum derinne. Då marschen skulle återanträdas rådde rent af en smula högtidlig stämning. Men fru Hellevik förjagade den genast med ett fryntligt:

— Kors i herrans namn, har herrskapet väntat på mej allihop!

En af fruarna hviskade indignerad till sin granne:

— Bevara mig, en så'n människa! Nyss predikade hon derinne värre än en kolportör, och nu missbrukar hon Guds namn!

Denna anmärkning träffade äfven farbror Gustafs öron. Först blef han ond på svägerskans vägnar och mumlade försvarligt tydligt: »Ga . . . ga . . . gamla markatta!» men som han var en högeligen rättfärdig man, greps han omedelbart derpå af klandrets befogenhet, klef fram och tog svägerskans arm samt hviskade:

— Kära Emma, s . . . s . . . så der, som du sa ny . . .

nyss, bör du inte säga, för ser du, det låter så förba . . .
ba . . . bannadt illa.

Mamma Hellevik såg upp på svågern med en blick, hvari skälmskhet och beklagande voro på ett lustigt sätt blandade, och sa:

— Du har så rätt, farbror Gustaf. Det är en gammal rysligt ful vana jag har.

III.

Mamma Hellevik spelar sällskapsspektakel.

Man kom in i Juli. Der låg tydligen något i luften i Brunneby. Der på platsen brukar det annars mest ligga i vattnet; men nu var det en egendomlig oro, som grep hela brunnsocieteten. Några få invigda visste hvad det var; de öfriga bara kände det. När fru Hellevik såg folk hviska och se mystiska ut, grep hon ofrivilligt mot hufvudet och sa:

— Flickor d'ä väl inget galet med mitt hår?

Unga Axel försäkrade trovärdigt:

— Ja, titta ni på mej. Det är riktigt, riktigt sannt att ja inte gjort nå't galet nu igen.

Farbror Gustaf, som också fick en hastig känning af den allmänna spänningen, ställde sig framför barometern och sa:

— Undras om vi få åska?

Med bästa vilja i verlden skulle notarien i tullverket Efraim Halldelin inte kunnat afgifva samma försäkran, som unga Axel Hellevik, förthy han hade verkligen »gjort

något»; om det precis var något »galet», det finge nu framtiden utvisa, ty detta något var en — teaterpjäs.

Det är inte blott frökenstånd, blodbrist och reumatism, som finna lisa vid en tidsenlig kurort. Äfven den spädgröna författarefångan, som misskänts först af hufvudstadens förläggare och teaterdirektörer, sedan af landsortsredaktioner och styresmän för ambulatoriska Thaliaprester, har sökt och funnit lindring genom små tillfällighetsqväden vid Brunneby, Marstrand, Lysekil eller Ramlösa, genom hyllning i bunden form till dessa anstalter gästande kung, intendenten, direktionen för nytta och nöje eller i vidrigt fall badmadamerna på den årligen återkommande festen för dem.

Misskänd af direktör Fredriksson och Albert Ranft, flertalet af hufvudstadens förläggare, kulturherrarne i »Svenska Dagbladet» och redaktionen af »Nålköpingsbladet», hade notarien Halldelin hämnats genom att skriva ett treaktsdrama vid namn »Föräldrarnas missgerningar», fått det antaget till uppförande af Brunnebys nöjesdirektion, och ett par af hufvudrollerna lyckligt besatta inom de intresserade och konstförståndigas krets, innan den öfriga societeten hade mer än en dunkel aning om saken.

Somliga blefvo stötta, den osäkert blickande fröken Berg refuserade en biroll för att hon ej tagits in i rådsläpande församlingen, och farbror Gustaf tänkte högt vid middagsbordet så att minst två af de styrande hörde det:

— Hva . . . hvarför ha inte d . . . d . . . di bedt vå . . . vå . . . våra flickor spela med, som ändå se bäst ut af a . . . a . . . allihop. Nog kunde di väl tagit Anna åtminstone till pi . . . pi . . . pigan.

Men det allmänna intresset för säsongens stora clou tog inom kort öfverhand på hvarje liten inbördes afundsjuka, och snart rörde sig alla samtal och tankar omkring det stundande nöjet.

»Föräldrarnes missgerningar» voro hufvudsakligast af erotisk natur, och straffet kom deri, att två innerligt äl-

skade barn, som voro halvesyskon utan att veta ett dyft derom, blefvo förälskade i hvarann och djupt olyckliga när de på grund af förhållandenas magt och omständigheternas beskaffenhet måste resignera på en betydligt om-drömd äktenskaplig sällhet, hvilket i sin ordning ej gerna kunde annat än bringa den gemensamma modern och flickans fader en passande mängd ledsnad med en tillsats af samvetsqual.

Baron Stjernmark hade benäget öfvertagit älskaren-halfbroderns roll, ehuru han först sent tillfrågats, och öfverstinnan Bärfeldt, som ännu var ganska ung vid ljus, hade från början lofvat att fylla älskarinnan-systemens, sedan gamle öfversten på skriftlig förfrågan förklarar att han inte hade något emot saken, »bara det var öfver tills han kom på besök på söndag fjorton dar, ty då ville han inte störas af spring på repetitioner.»

Allt artade sig väl, alla voro intresserade och notarien Halldelin grubblade bara under långa promenader utefter åstranden öfver hvad han skulle begära, först på en gång och sen per afton, då dramatiska teatern, stukad af den gifna glänsande succe'n, ville börja inleda underhandlingar.

Så höll alltsammans plötsligt på att gå sönder till följd af svårigheten att finna en representant för de unga älskandes moder. Den först tillfrågade frun blef ond, och inte god igen hela den sommaren, för det man ansåg henne tillräckligt gammal att spela mamma åt fullvuxna människor. En förträfflig gammal fröken, som redan börjat repetera rollen, blef plötsligt kallad till en brors sjukbädd, och fru Waller fann uppgiften stötande och omoralisk. Ville notarien Halldelin ändra om pjesen *så*, att båda barnen blefvo frukter af lagliga förbindelser, fast bortkrånglade vid ett skeppsbrott, *då* lofvade fru Waller fundera på saken, ehuru redan omgiften vore henne en styggelse, men för några utom äktenskap födda barn vore hon absolut obenägen, äfven om de vore så förtjusande

som öfverstinnan Bärfeldt, så snälla och hyggliga som baron Stjernmark.

Då blef notarien stött, frågade fru Waller hvad hon trodde Dumas skulle sagt om man föreslagit honom att viga Cameliadamen före första akten, och tyckte att hvad han hade skrivit, det hade han skrivit.

Hvarpå fru Waller genmälde, att herrar Dumas anginge henne inte, hvarken père eller fils, och hon hoppades att alltid kunna säga detsamma äfven om notarien Halldelins pjes.

Vi förbigå ett halft dussin nya, förtviflade försök att få den vigtiga rollen besatt. Det var nu inte längre fråga om ett litet styrande kottoris bekymmer; det gällde en landssorg för hela den lilla staten i Brunneby.

Mamma Hellevik var inte minst intresserad. En afton då hon låg i sin säng med de knubbiga händerna sammanknäppta öfver bröstet, öfverraskade hon sig sjelf med att undra öfver, huruvida man inte rent af kunde ta in äfven denna svårighet i aftonbönen, till exempel emellan Alberts halskatarr och anropandet af vår herre att skona det nu så fjerran hemmet från eld och tjuftar.

Efter middagen dagen derpå kunde hon »inte berga sig längre», utan sa' rent ut ifrån, midt i klungan af rådsläpande:

— Mitt herrskap, jag *kan* inte se menniskor ledsna, om det står i min magt att göra något; jag ska *sjelf* ta friherrinnan Spadercreutz' roll!

Effekten af denna förklaring var kolossal. De närmast sittande hostade förläget och tittade på hvarann; längre bort fnissades det. Mamma Hellevik hade redan vunnit en viss egendomlig popularitet. *Hvem* ville åtaga sig att såra henne genom ett lika förbindligt som nödvändigt afböjande?

Inte notarien Halldelin åtminstone. Efter en hel minuts pinsam tystnad klef han fram, tackade så rysligt

mycket och bad att få gå efter den utskrifna rollen, som återlemnats af gamla fröken Söderholm.

Två fruar och tre flickor sprungo efter honom ut på verandan, grepo honom i armarna och hviskade:

— Är notarien tokig?

Diktaren strök upp mustascherna, satte pincenezen fastare på näsan och sa:

— Tja . . . hvad vill ni man skall göra, mina damer? *Allt* är förgäfves försökt. Det finnes anlag, som slumra länge. Julia Håkansson blef inemot de tretti, innan hon begrep att inom hennes klädning fanns Sveriges största tragedienne. Menskan är ovanlig. Trodde ni för en vecka sen att hon kunde gå i sockenbud till tjuv-Jansson?

Mamma Hellevik vägde betänksamt det ansenliga rollhäftet i handen, bläddrade lite deri och anmärkte:

— Det här var rysligt tjockt.

Ett par afundsmän till notarien Halldelin skrattade.

— Fy skäms, herrarna! Inte mente jag *så*. Jag bara mente att det var fasligt många blad att lära sig; men jag är, gudskelof, inte så bortkommen, jag kan räkna upp hvarenda unge på hela Hultuna till både namn och födelseår, så det går nog, fast det var längesen jag läste lexor, sade mamma Hellevik, reste på sig och gick hem.

Följande förmiddag, vid en tid då det brukade vara temligen tomt och tyst i villan nummer sju, upprördes fru Bergs lilla jungfru på det lifligaste af suckar, snyftningar och sorgset tal inne i herrskapet Helleviks sängkammare. Hvad i all världen hade händt den snälla frun, ty det var tydligen hon, som var så förtviflad derinne?

Karin hade aldrig snobbat med att utgöra något undantag från sitt kön och sin klass. Hennes öra fann nyckelhålet mycket snabbt.

» — — — — Åh, min Gud, straffa mig dock inte så hårdt! Jag kan inte bära att se min flickas lif

försplidt de krossas båda, när de få veta allt fädrens missgärningar . . . ja . . . fädernas missgärningar också min älskade gosse olycklig för hela sitt lif»

Detta var för mycket för Karins goda hjerta, en gång för alla fullständigt vunnet af fru Hellevik genom ett par af fröken Annas kängor och fyra kronor till en sönderslagen soppskål, som fru Berg fordrade att tjennan skulle betala.

Hör nu igen:

»— — — — Åh om jag fått dö, innan min gosse . . .»

Nu rycktes dörren upp.

— Kära, välsignade frun, trösta sej! Dä går allsingen nöd på gossarna, för di rodde just nu ut mä kamrerns gårdskar! å skulle dränka kattungar åt maskinisten, sa Karin.

Mamma Hellevik, glad och vänlig som alltid, skrattade och sa:

— Var lugn, min flicka! Det är bara frågan om andras barn, om diktade barn, om notarien Halldelins

— Å, herre du milde! *Han*, som ser så hygglig ut! utbrast Karin.

— Om notarien Halldelins *ppes*, begriper ni. Vi ska spela sällskapsspektakel och jag repeterar. Stäng dörren, Karin!

Om två dar blef der repetition. Hela den ledande kretsen var med för att få skratta sig förderfvad åt fru Hellevik.

Men det blef ingenting af. Hon hade redan lärt sig det mesta af rollen, och om hon äfven hade så pass att sköta med utanlexan, att »spelet» ännu just inte var något vidare att tala om, så var hon lika bra som de andra, det kommo alla öfverens om.

Om en vecka gick hon an så att de förvånades allihop och farbror Gustaf stötte på bror sin och mumlade:

— Fy för ka . . . katten hvad hon ä bra! Gu . . . gu . . . gudskelof att hon inte ä sån der i sje . . . sje . . . sjelfva verket!

Notarien, som naturligtvis var regissör, var stormförtjust, och sade bugande:

— Fru Hellevik är storartad. Det . . . hm . . . enda, jag skulle vilja säga, vore att om ni i den förtviflade scenen i början af tredje akten ville moderera rösten en smula och i stället ge smärtan ett mera doft och så att säga mera djupgående

Fru Hellevik log med hela ansigtet, lade mildt sin hand på den unge mannens skuldra och utbrast:

— Min *käre* unge vän! Hvad i all verlden vet *ni* om sorg och smärta? Nä nä men, snälle notarien. En qvinna, som sett far och mor dö, fått sex barn och gömt två af dem i kyrkogården, att nu inte räkna Alberts sjukdom i nio veckor, och så haft landthushåll i sju och tjugo år, ett halft dussin vid herrskapsbordet och åtta i köket, nog vet *den* hur en bekymrad menska bär sig till!

Hvarpå regissörn knappast mera berörde området för mamma Helleviks originella konst.

På generalrepetitionen fick Petter stå i ett hörn af salongen bland badmadamerna. Han stod hela tiden med andaktsfullt hopknäppta händer, och berättade sedan för kamrerns gårdskarll: »Dä va förste gången i mett lif ja har sett frun ge sej öfver i nå'n lessamhet, men dä va' heller inte unnerligt, för derinne tjabade di emot henne å va djädrans dumma, i stället för att när hon har sagt ifrån nå't derhemma på Hultuna ä' där inte en kresten själ, som opererar säj.»

Den stora dagen var inne. Allt och alla voro i feberaktig spänning. Hårfrisörskan från Byköping sprang från den ena till den andra af de uppträdande damerna, och öfverstinnan Bärfeldt och baron Stjernmark togo för

säkerhetens skull igenom sin stora kärleksscen, strax före syskonskapets upptäckande, nere hos Helleviks. Man var nervös, man uppmuntrade hvarann, man drack saft och kaffe om hvartannat och fru Hellevik sa' gång på gång: »Så altererad har jag inte varit sen landshöfdingen var hemma hos oss vid det stora landtbruksmötet.»

Ändtligen var man samlad på båda sidor om ridån af blå kallikå. Ändtligen skilldes denna kallikå på midten och hvarje hälft af densamma drogs till hvar sin sida af maskinistens pojkar.

Scenen var ordnad med allt det raffinemang nöjesdirektionen, unge Halldelin och de uppträdande gemensamt voro mäktiga, och den första repliken derifrån skulle just falla, då från salongen hördes en späd, men jublande stämma:

— Nä si på *mamma!*

Det var bara lille Karl Hellevik.

— *Tst! Schy!* — Har du alla bjudningskortet färdiga nu, min vän? Ljöd friherrinnan Spadercreutz-Helleviks milda, mycket provinsiella stämma inifrån scenen.

Allt gick så riktigt, riktigt bra. Intendentens guvernant, som stod i höger kuliss med pjesen såsom en hjälp i nöden, hördes egentligen bara ett par små gånger. Öfverstinnan var vacker som en dag, baron Stjernmark gjorde sitt allra bästa och »öfrige voro väl på sin plats» sa en platskorrespondent till Byköpingsbladet efteråt. Men se mamma Hellevik var helt enkelt briljant. Det var en fart och ett lif, som piggade upp äfven de medspelande.

Pappa Hellevik klämde farbror Gustafs hand och hviskade:

— Hvad hon är vacker än i dag! Min kära, kära lilla Emma!

Det kom intet svar. Förvånad tittade Albert Hellevik upp på brodern. Der stodo två klara perlor i bror Gustafs ögon, läppen skalf och han bet sig i den med

långa, gröngula tänder för att lägga band på sin rörelse. Begges hjertan slog så att de öfverröstade de uråldriga, högljudda, stora spindeluren i deras västfickor.

Gamla madam Kristin, som badade fru Hellevik, hade fått sitta innerst på bortersta bänken, eftersom hon inte kunde bli ledig på generalrepetitionen. Gumman grät högljuddt öfver de sorgliga följderna af »Föräldrarnas missgerningar».

— Asch, inte ska madam va lessen! Mamma gör säj ju bara till! tröstade unga Axel Hellevik, som satt på bänken framför.

Så kom, efter stigande spänning för hvarje aktslut, omsider den stora sluts scenen, der friherrinnan Laura Spadercreutz tar farväl af sina barn, dömande sig och dem till lifslång förtviflan, och Hugo och Julie, med hjertat fylldt af bitterhet mot modern, gå på hvar sitt håll ut i verlden, utan tanke på återseende, utan möjlighet att bekämpa den lidelse, hvilken sammanbundit — syster och bror . . .

Sista repliken, af hvilken notarien Halldelin på förhand njöt med en aldrig tillförne erfaren, frossande känsla, lydte så:

Friherrinnan Laura (kastande sig framstupa öfver marmorbordet, med tonlös, slocknande stämma): *Gån, mina barn! Ingen förbannelse från edra läppar skulle kunna drabba mig så tungt som min egen känsla af att ni båda arma fallit skuldlösa offer för föräldrarnas missgerningar . . .* (Ridå.)

Dittills hade allting gått förträffligt. Men när nu mamma Hellevik stod der, hjerteglad öfver den lyckliga utgången, den öfverfyllda salongen, det stora öfverskottet till »det välgörande ändamålet» och känslan af att det dock var *hon*, som räddat dagen, och när hon så kände de elektriska trådarna dallra mellan sitt eget hjerta och Alberts, barnens och farbror Gustafs derute i salongen,

och så såg de tårfyllda ögonen på den snälla, vackra öfverstinnan och den innerligt hygglige baronen, så ryggade hon tillbaka för försynens och notariens förenade grymhet, det goda hjertat svallade öfver alla bräddar, hon kunde rakt inte berga sig längre, hon öppnade sin famn och sa:

— Nej, nu kunna ni vara pröfvade nog, mina älskade barn! Redan i går afton fick jag klart för mig att vår sorg hvilar på ett underbart misstag och att Hugo inte är *min* son, utan en min kära, älskade ungdomsväninnas, som också tagit in i det lilla hemmet vid Smedjegatan. Omfamnen hvarandra, mina barn! Si, så förlåter en barmhertig Gud *föräldrarnas missgärningar!*

Der blef en förskräcklig uppståndelse! Öfverstinnan och baronen hade visserligen nog själsnärvaro att genast gömma sina barnaanleten och qväfva sitt skratt vid mamma Helleviks mjuka barm, men ute i salongen kämpade entusiasmens vågor en hård dust med häpnadens och förvåningens, innan alltsammans drunknade i stormande applåder, »som aldrig syntes vilja upphöra, fast det mångenstädes är vanligt att alldeles bannlysa dylikt vid amatörprestationer», stod der sen i Byköpingsbladet.

Men när kallikån sammanlupit på midten för allra sista gången emedan maskinistens ene pojk trasslat till sockertoppssnörena, då stod notarien Halldelin på scenen, blek, förvirrad, med eldsprutande ögon, håret på ända och i allo uppsynten af en man, som på sin höjd sjelf andre eller tredje sluppit ifrån en bättre jordbäfning. Endast mödosamt skillde sig hans blodlösa läppar och han stönade:

— *Fru Hellevik, ni har förstört mitt drama!*

Fru Hellevik vinkade på sin dotter:

— Fort, Gerda, ett glas konjak åt notarien! Baronen har i fönstret . . . nej i det *andra* . . . Jaså, har *jag* förstört pjesen, säger ni? Jag *tror* inte det, vet notarien, och ni får inte bli ond på mig. Notarien hörde ju sjelf

hur di klappade. Det är mig alldeles omöjligt låta bli att hjälpa der jag kan. Och di klappade alldeles vådligt. Jag tror att goda menniskor helst se att det går bra, vet notarien. Jag tror att de tycka vi ha nog elände i lefvande lifvet, men ändå tror jag, som varit med lite längre än ni, att lifvet och verlden och menniskorna ä' bättre än en nånsin tänker. Si så, drick nu konjaken, så är ni en snäll gosse! Jag är alldeles *säker* på att jag inte förstört er pjes.

IV.

Flickorna Helleviks kärlekssagor.

Högsommarnatten lade sig varm och mjuk öfver Brunnebys herrliga ängder. Vegetationen doftade ännu friskare under nattslummern; allt var tyst och stilla.

I fru Bergs villa hördes inte en knäpp, blott lugna, tysta andetag. Då reser sig, ljudlöst, kattmjukt, en fin kvinnobyst i sin hvita nattdrägt ur divanen under fönstret i hörnrummet och lyssnar bortåt sängen i andra hörnet, der ett rosigt ansigte, omgifvet af blonda lockar, ligger med slutna ögon i trygg hvila medan bröstet sakta höjer och sänker sig under jemna andetag.

Flickan i divanen synes inte vara nöjd med denna tafra, huru vacker den är; hon skakar otåligt sitt täcka hufvud och lägger sig ned igen med en liten suck. Så reser hon sig åter, låter två små hvita fötter glida ned på golfvet, smyger sakta bort till sängen, slår armen om

halsen, som hör till det täcka hufvudet, och trycker en kyss på två halföppna läppar.

Den sofvande flickan spritter till och mumlar förskrämd: »O, hur kan pastorn *våga* . . . Min Gud, Gerda är det *du* . . .?»

Den ranka, hvita gestalten glider sakta ned i bädden, slår armarna om den liggande, gömmer ansigtet vid hennes barm och hviskar:

— Jaså, *du* har också själ och tankar derhemma, liten Anna!

Anna gnuggar litet halfvresigt sömnen ur ögonen och utbrister:

— *Visst* inte! Jag tycker vi ha det alldeles för-tjusande här, men drömde just nu att jag var hemma och utsatt för ett rysligt obehag . . .

— Att pastor Fridolin kysste dig?

— Jaha. Hur i all världen kan *du* veta det? Usch! Hon förde den hvita, runda armen till läpparna och gned dem ifrigt och indigneradt.

— Bryr du dig då alls inte om pastorn mer?

Anna Hellevik reste sig och burrade upp håret med sina hvita fingrar.

— Det är så konstigt, Gerda; vi ha ju aldrig dolt något för hvarandra, och du vet att jag *trodde* jag gjord'et derhemma. Men här är så herrligt, jag trifs så godt nu sedan di knappast skrattar åt mamma mera och ingen räknar med farbror Gustaf. Jag har inte tänkt på Fridolin på många da'r, vet du.

— Men Anna då! Du har väl aldrig blifvit kär i baronen?

Anna qväfde ett fnittrande och hviskade:

— Nej, kära du; honom får du så gerna ha för egen räkning, om du vill.

— Då är det herr Nilsson?

— Usch, hva här ä' varmt! Hvarför går du egentligen och spökar så här om nätterna, Gerda lilla?

Gerda teg, envist och länge. Slutligen muvlade hon:

— Derför att . . . O, hvad ville jag inte ge för att vara hemma på Hultuna i morgon, när han kommer och ser om korna . . .

Och så gömde hon omigen två små heta kinder vid systemns bröst. Anna klappade henne sakta på det ljusa håret och sade:

— Stackars liten Gerda min! Jaså, det der med doktor Langberg går inte öfver för dig, fast du nu får se så många andra män?

— Aldrig, hviskade Gerda med stor energi.

— Men kära du, han är dock bara veterinär, och här skulle du nog . . .

— Jaha, det tro ni nog, allihop; men sjelf känner jag så tydligt att jag kan aldrig glömma honom. För resten ska en veterinär ha tagit studentexamen och det hade minsann inte provisorn hos Stenbergs, som du var så förtjust i för två år se'n.

— Han är rysligt trefflig, medgaf Anna, men *fin* är han inte. Mins du i våras när han åt middag hos oss i kulört skjortveck och hvit löskrage?

— Fy, nu är du stygg, Anna! Kragen hade han lånt af pappa, för Ajax hade nafsat honom på halsen.

Slutligen enades man om att veterinären Edvard Langberg var en hygglig, snäll och trefflig karl, hvilken bestämdt hade ett utmärkt godt hjerta, som han tydligtvis odeladt hade förärat fröken Gerda Hellevik.

Och så somnade de som två pladdrande barn, innan besagda Gerda hann komma ihåg att gå tillbaka till sin divan, och så fann mamma Hellevik dem på morgonen klockan åtta, då hon i tofflor, peignoir och underkjol, ifrigt kammande sitt rika hår, trädde öfver tröskeln.

Sakta lade hon kammen på en stol, knäppte hop

händerna och tittade på flickorna, der de lågo, omslingrande hvarann med hvita, runda armar, med de fint mejslade gestalterna tryckta tätt ihop och de rosiga, vackra ansigtene så nära hvarandra, att bådas hår flöt som en enda gyllene gloria omkring dem.

Mamma Hellevik stack sitt knubbiga pekfinger in i ögonen och torkade och torkade. Så gick hon sakta ut, mumlande:

— Alldeles som när de voro små i världen! Mina kära, kära flickor! Gud vet i alla fall, om hvarken den utmärkt hyggelige baronen eller den märkvärdigt snälle herr Nilsson är god nog åt dem.

På pastorn och veterinären kastade hon icke en enda tanke, mamma Hellevik.

Men på middagen, när båten kom från Byköping och en stor del af brunssällskapet var nere vid hamnen för att se på de ankommande, stodo — begge två plötsligt midt framför henne med solbrynta kinder, lågande blickar och ödmjukt krökta ryggar, och som de voro de första der hemifrån, som mamma Hellevik sett på öfver fjorton dar, så slöt hon dem på en gång till sitt redliga hjerta, och sen presenterade hon öfver hela laget: »Pastor Fridolin och doktor Langberg, doktor Langberg och pastor Fridolin.»

— Skall bli mycket angenämt att göra en kollegas bekantskap, fast jag inte minns att jag sett . . . hm . . . hoppas i alla fall att doktorn af hvad ni här får se skall finna anledning att skicka oss några af sina patienter, tyckte Brunneby underläkare.

Langberg, en godmodig jätte med trefligt, äkta nordiskt utseende och en rik fond af lifsglädje utbredd öfver hela sin ungdomsfriska personlighet, skakade och tryckte »kollegans» hand så att denne höll på att skrika.

— Går nog inte, doktor! *Mina* patienter bestämma inte sjelfva öfver sina resor.

— Jaså . . . hospitalsläkare alltså . . . Ja, det är ett intressant arbetsfält. Vexjö? Eller Kristinehamn? Nej . . . ?

— Nej, för all del, intet i den vägen.

— Men då förstår jag inte . . . Hvarför skulle då inte edra patienter sjelfva få bestämma sina resor . . . ?

— Ja, egentligen är det hårdt och kanske knappast rättvist; men antagligen kommer det sig af att — de gå på fyra ben.

Underläkaren skrattade därför att de kringstående skrattade, men blef mera reserverad och mindre kollegial. Hela sällskapet drog sig uppåt brunnsområdet.

Lilla Gerdas kinder prunkade i liflig, högröd glans och hon svarade rysligt afvigt på allt hvad en nyvunnen väninna pladdrade i hennes små öron. Framför henne gingo ju pappa och farbror Gustaf med *honom*. Med hvilken begärlighet insög hon ej hvarje den unge mannens ord. Egentligen voro dessa i och för sig inte så märkvärdiga just. »Förskräckliga backar . . . förderfva både knän och karleder på djuren . . . reste därför hellre med båt . . . stanna bara till i morgon . . . hade ärende till Byköping och kunde då ej låta bli . . . »

Farbror Gustaf plirade illmarigt åt dessa förklaringar öfver de båda unga männens plötsliga uppträdande på en scen, som utan flickorna Helleviks dervaro kanske alltid för dem förblifvit terra incognita, och ropade till Fridolin, som gick ett stycke framför:

— Men hur i all verl . . . ve . . . ve . . . verlden går det nu, pastor, när båda herrarna äro borta, i Frömminge med den två- och fyrbenta få . . . fånaden?

Fridolin hvarken hörde eller såg, der han, liten, välborstad, svart i hår och drägt med ett andra klassens Johannesansigte och hjertat fylldt af hopp, gick vid Anna Helleviks sida.

Men Langberg fattade repliken, skrattade, såg trohjärtadt och vördnadsfullt på farbror Gustaf och sa:

— För de sednare är gräsbetet så godt som en brunnskur och af de förstnämnda är en hel del just nu ute på resa . . .

— Ta . . . ta . . . tack, min unge vän, sa' farbror Gustaf.

Pastor Fridolin lade sina ord omsorgsfullt och rigtade dem med mycken värme till Anna Hellevik. Der kom äfven fram något om längtan och om att det var som om solen för veckor och månader gått ner i Hultuna, då herrskapet Hellevik anträdt sin brunnsresa.

Anna lyssnade förströdt, sökte återföra konversationen på mera banade vägar och frågade hvad pastorn tyckte om naturen och hvad han ytligt kunde se af lifvet i Brunneby. Han sträckte på sin lilla spensliga gestalt, sköt ut bröstet, höjde sig på tå och svarade med en brinnande blick på sin följeslagerska:

— Å här är en herrlig Guds natur och en utomordentligt angenäm plats, på hvilken skaparen riktigt slösat sina håfvor; just en lämplig infattning åt den som man innerligt . . . som man . . . som man sätter mycket högt. Här är så skönt, att det aldeles som jublar inom mig:

»O, när så mycket skönt i hvarje åder
Af skapelsen och lifvet sig förråder,
Hur skön då måste sjelfva källan vara,
Den evigt klara!»

— Psa . . . psa . . . psalmböcker ha vi med oss, tre stycken, anmärkte farbror Gustaf, som i detsamma gick förbi.

Veterinären och Gerda voro försvunna, ingen visste hvart, eller precis när man förlorat dem ur sigte. Men ett fågelpar, som hade sitt bo under en buske uppe i bergen, tittade med förvåning ut genom löfverket på ett par unga menniskor, som sutto derutanför på mossan och qvittrade precis som de sjelfva i vårens dag, när boet byggdes strå för strå.

Han sade att han visste hur fattig och ringa han var, hur tarflig han måste förefalla jemförd med alla de unge män, som fröken Gerda här fick se, och huru ondt det skulle göra honom att se henne omgifven af dem alla; men han hade ändå inte kunnat låta bli att resa, det måtte nu svida i hjertat huru som helst.

Hon sa' att här behöfde det inte svida i hjertat alls; här var en sådan god och herrlig luft, och aldrig hade hon tyckt det varit så skönt som *just i dag*. Många rysligt snälla människor hade hon gjort bekantskap med; men damerna tyckte hon i alla fall *bäst* om. Herrarna voro nog också bra, men sådana hade hon träffat annanstans, som hon tyckt fullt lika bra om . . . *kanske* till och med bättre. »Om här voro många fester och nöjen?» Åhja, men man kunde bli trött på det också. I dag till exempel hade hon så gerna velat sitta på Hultuna stora veranda, och hade han då kommit dit, som han ju alltid brukade den 2 och 16 i hvar månad, så skulle hon bjudit på hallonsaft och haft en pratstund, och det skulle varit nära på lika roligt som något annat, ja *nära på* . . .

De båda främlingarna dinerade vid herrskapet Helleviks bord, pastorn ytterligare nyborstad och i fin, svart prestrock, veterinären i kavaj och den grannaste, färgrikaste långhalsduk, som varit sedd i Brunneby på de senaste sju åren. Pastorn gjorde allt för att åstadkomma en dialog, fröken Anna drog in den ene efter den andre i samtalet, sjelfve lille Karl. Veterinären teg och åt och drack långa stunder i sänder, men såg inte ut till att ha ledsamt ändå, der han satt med bultande hjerta och röda, solbrynta kinder. Vid desserten tackade pastorn med låg röst, för att icke höras vid de andra borden, för vänligt mottagande, och talade om saknad och återseende, om hopp och fruktan och om en vår och sommar, som skulle bryta in öfver Hultuna och dess grannar

vid höstens början, när blott Hultuna vänaste blomster flyttat dit tillbaka.

Då han slutat drog doktor Langberg servietten från hakan, lade den sammanskrynklad på bordet, höjde sitt glas mot värdinnan och sade med rörd, men kraftig stämma, som hördes öfver halfva restaurantbalkongen:

— Ja, lita på mig, fru Hellevik, att jag nog skall se troget efter djuren både stora och små! Skål och tack!

Aftonen var rätt angenäm för somliga, och följande dag reste de båda herrarne. Sympatien var ej fullt så stor dem emellan, som på bortfärden. Veterinären ville ha bourgogne till middagen på båten, pastorn sockerdricka. Veterinären stod på däck, såg med en svärmisk blick ut i det blånande fjerran och gnolade en folkvisemelodi. Men pastorn tog en gammal bok af Bogatzky; med titeln: »Den saliga skammen», och låste in sig i sin hytt.

När Fridolin kom hem skulle han »skrifta» en piga, som på något sätt fått herrens sjette bud om bakfoten, och när hon kom ut från honom var hon rödögd, förkrossad och söndergråten.

Men när Langberg kom hem snurrade han om med sin gamla hushållerska så hon höll på att tappa andan, gaf sin Pålle, som hemtat honom från stationen, hälften af sockret från den å verandan väntande kaffebrickan, och sa:

— Stina kan aldrig tro hur herrligt der är i Brunneby!

V.

Hans majestät konungen kommer!

Der fanns fint och förnämligt folk i Brunneby det året, folk så förnämt att sjelfva den vackra öfverstinnan Bärfeldt kände sig betydligt upplyftad af en promenad eller en stunds konversation med dem. Bland andra fanns der en af Sveriges riksdags partiledare, som löst många svåra frågor, klarat åtskilliga kitsliga situationer samt ständigt kände ett drygt ansvar, en ansenlig politisk tyngd hvilat på sig, utan att de i ringaste mån förmått nedtrycka hans solida och trygga personlighet, som för öfrigt hade ett förnämligt statsembete i reserv, om de politiska kastvindarna blefvo allt för svåra.

Och så funnos der skånska fideikommissarier och jorddrottar, två t. d. ministrar med flere notabiliteter, deribland biskopen i P.

Man var sålunda tränad vid anblicken af denna jordens store, men hvem kan ändå undra på att en mäktig våg af jublande vördnad och kärlek, blandad med förvirring och betydlig oro, drog igenom ett tusen åttahundra sinnen, deraf fyrahundra femtio af »första klass», då intendent Klodz en vacker morgon tog mot societeten i dörren till stora salongen, högtidlig som en mindre, österländsk gud, och med denna nyhet på lindrigt skälfvande läppar:

— Hans majestät konungen kommer hit från Byköping på torsdag eftermiddag klockan sex.

Sjelfve öfverste Bärfeldt, som likväl under högstendensammes hertigtid tjenstgjort som hans adjutant, miss-

lyckades i sitt försök att se ut som om han med en viss fattning emottagit nyheten. Endast den store politikern, som haft en aning om den glada tilldragelsen i åtta dar, och två andra, smärre politici, som långt ifrån kunde gilla den nuvarande regeringen, bibehöllo någorlunda besinningen.

Direktionen för nytta och nöje fick klart för sig att den hade Europas ögon riktade på sig, samt kände vällustiga rysningar af betydighet och förlägenhet gå öfver omedvetet redan böjda ryggar.

Mamma Hellevik knäppte hop händerna och sa till sin Anna:

— Herre Gud, vi ä alla menniskor, men det är ju ändå landets far. Kom min flicka, så vi få sätta oss. Jag känner mig så underlig i knäveckan.

Långt nere i parken, bland allmogegrupperna, hade den stora nyheten spridt sig som en löpeld, och en reslig danneman stod midt i en klunga och förtalde om den nuvarande och hädansofne monarker.

— Då ä en Guss löcka, ska ja si er, att di kunglie nu för tien åker på tåg och på båt hvart di ska. Far min, körkevärdan i Bolsåkra, feck på sommaren förtifyra en märr på tvåtusen daler rent fördärfvader i kungsskjuss.

Badhusgummorna stodo i sin korridor med afundsflammande blickar och hviskade: »En ska få *si* han badar hos Stina, som har det största rummet... Ska en töras gni an, som en annan menska?... Doktorn visar an te sjuan, tvärt, för han har allti hållet mä Lotta.»

Blott ett enda ansigte låg alldeles höljdt i moln och det var unga Axel Helleviks. Förkrossad smög han sig till sin älsklingssystemer och hviskade ångerfullt:

— Ack, Gerda, jag kan inte glä mig åt att kungen kommer, för ja' har en så'n ryslig tjärfläck på mina bäste byxer...

Men i tornrummet i villan numro 11 satt notarien Halldelin bakom nedfäld markis i 27 graders värme, lågande af undersätlig kärlek och hög inspiration.

Den unge mannen skref.

Skola vi luta oss öfver hans stol och se *hvad?*

Likt en najad ur vågen,
Fager och djerf och skön,
Stiger så glad i hågen
Der bakom skogens krön
 Ur element så vått
Kungsskutan, stolta »Drott».

Mächtig är fröjd, som fattar
Alla i Brunneby!
Sjelfva naturen skrattar
Uti sin solglans, ty
 Hit styr han färden brådt,
Svenskarnas ädle Drott.

Tag då, Du höga, smärta,
Herrliga kungsgestalt
Utaf vårt rörda hjerta
Nådigast allt, ja allt
 Hvad Du af kärlek fått
I våra bröst, o Drott!

Jublande, högtidsstämda
Taga vi Dig emot,

Och mot det oförskämda,
 Hväsende vestanhot
 Sätta vi, ädle Drott,
 Lågande kärlek blott!

Kung uti snillets verldar,
 Kejsar' i godhetens,
 Hvert i ditt land Du färdar
 Möts Du af — — — —

Då hördes steg på sandgången nedanför. Den sköra, fina kedjan af tjusande tankebilder bröts och skalden stack ut hufvudet genom det öppna fönstret.

— God middag, Viman! Var snäll kom upp ett ögonblick!

Viman var adjunkt i bland annat modersmålet vid Nålköpings högre allmänna läroverk, och notarien Halldelin hade ett visst förtroende för hans omdöme.

Raska steg hördes i trappan och läroverksadjunkten trädde in.

— Hör du, sa notarien, jag vet precis på pricken hur det går. Några timmar innan flickorna, som naturligtvis ska stå nere på bryggan och sjunga och kasta blommor på majestätet, ska börja öfva sig, så komma de och titta mig om texten. Jag tyckte därför det var bättre att förekomma än förekommas och har redan börjat lite . . . Titta på det här är du snäll . . .

Adjunkten satte sig till rätta i rottingsstolen och läste igenom det, som var färdigt. Och sen läste han det en gång till.

— *Nå-å?* sa Halldelin.

— Diktionen är briljant ledig, ja, jag kan gerna säga yppig; det är bara några små . . .

— Säg du ut bara! Du vet att jag aldrig stöter mig på ett ärligt omdöme.

— Hm . . . Ja det är vackert, mycket vackert, och så der smekande, rent af smekande, men egentligen är det berg och byggnader, särskildt fästningsverk, som ha »krön» . . . hm . . .

— »Krön» eller »bryn» tycker jag gör precis det samma; men säg du rent ut. Det är så roligt höra ett förståndigt omdöme.

— Hör du, Halldelin, anser du det egentligen behöfligt att särskildt betona att det element, i hvilket ett fartyg företrädesvis rör sig, är »vått»?

— Men min *bäste* Viman, har du då inte en gnista poetiskt sinne? Liksom en skald skrifver om »strålande sol» och »doftande blommor», egenskaper, som äro precis lika sjelfskrifna, kan han väl i herrans namn skrifva att vatten är vått?

— Ursäkta, bli inte het! Ja, det är mycket vackert, sa adjunkten och ville lägga papperet ifrån sig.

— Nej fortsätt du, min käre vän!

— Ja, så var det litet originelt med det här att naturen »skrattar» . . .

— Jaha, jag tänkte nog sjelf något ditåt, men hon »ler», som du vet, mot vanliga människor och då så . . .

— Jaha, det kan du nog ha rätt i. Men tror du han tycker om den här politiska strofen mot norrmännen? Det bör du kanske för säkerhetens skull fråga vår store politiker om.

— Kanske . . .? Men det är, om jag ska säga det sjelf, en så manligt klingande strof. Du håller dig så tätt vid jorden, du Viman.

Notariens uppsyn började bli olycksbådande, men adjunkten observerade det inte; han intresserade sig nu en gång för literaturen, Viman, och fortsatte:

— Så är här en vers, som inte är riktigt färdig; men du tycks ämna rimma på artikeln . . . hm . . . en ar-

tikel i genitiv . . . hm . . . och så har du gjort ett nytt verb: »färdar»; vi ha, som du vet, »reser» och »far» och . . .

Men *nu* var skaldens tålmod slut. Med flammande ögon och blossande kinder reste han sig upp, ryckte papperet ur adjunktens hand och röt:

— Tackar så rysligt mycket! Jag tror knappast vi förstå hvarann. Mitt skaldestycke är inte precis någon skolpojkskria. Jag skall söka för framtiden reda mig *utan* doktors fingervisningar. Jag . . .

— Men min *käre* Halldelin . . .

— Doktorn skulle inte vilja vara så utmärkt god och stänga dörren — *utifrån!*

Den store politikern blef emellertid genom öfverstinnan Bärfeldt hörd angående den norska strofen och uttryckte den förmodan, att hans majestät skulle minst lika nådigt anse om den utbyttes mot en häntydan på regeringsbördans tyngd i största allmänhet.

Nere i nummer sju höll mamma Hellevik dagliga generalmönstringar med sin lilla skara, och varnade och förmanade:

— Du har ett godt hufvud, Gustaf, men du känner ju din lilla svaghet, talar han till dig så svara så enstafvigt, du nån'sin kan. Och du, Albert, måste ha vasen på dej och en *hvit* näsduk; du får inte ha en af dina blårutiga snusnäsdukar, hör du det, i fall det kommer att hviftas. Och ni, flickor, behöfva inte stå bakom i högen, som kastar blommor, utan så nära ni kan. Han är svag för det yttre, och ni äro de vackraste så det händer han talar till er. *Nig* då, för Guds skull, *nig* alldeles *rysligt*, flickor! Men tappa inte hufvudet för det, och kom ihåg att, om det passar sig, nämna att pappa är filosofie doktor, för det är kungen också, och han tycker om lärdom. Ibland lär han ska vara mycket trefflig och familjér. Jag säger er, flickor, stå alldeles stilla, i fall han skulle tackas att nypa en af er i kinden eller på annat sätt visa sin

nåd. Ni vet att jag inte lider slarf, men . . . herre Gud . . . landets fader! Ja, jag säger det, att det skulle bli mig förunnadt att upplefva en sådan dag!

Gick man förbi pianorummet så hörde man genom dess öppna fönster hvarje förmiddag mellan ett och tre direktör Pingvalls irriterade stämma:

— Aj, aj, aj! Sopranerna måste klinga igenom bättre der . . . i »sölglansen» . . . raskare tempo . . . pass på, fröken Törnblad, det skall låta som ett allt fördränkande jubel. Nu ta vi 'et omigen; altarna få moderera sig, ni äro ju så många fler och måste komma ihåg, att sopraner växa inte på trä, fast det . . . hm . . . nog låter så ibland. Nå nu:

Mächtig ä fröjd, som fattar
Alla i Brunneby
Sjelfva naturen skrattar
Uti sin solglans, ty . . .

— Bravo, mina damer! *Nu* gick det, som det skulle!

— Herre Gud, hvad det skall bli vackert! Men det säger jag er, flickor, kasta inte blommorna på bröstet eller i ansigtet på honom i er ifver, utan sigta efter benen, sigta efter benen, det säger jag er, sa fru Hellevik, som aldrig försummade sångrepetitionerna.

Uppe i stadshussalen i Brunneby stad, en kvarts fjerdingväg från brunnen, var det vida värre att åstadkomma harmoni.

Der hade honoratiores från brunnsanstalt och stad samlats för att, jemte andra nödiga anordningar, afgöra den högst viktiga frågan, hvem som skulle offentligen och i allas namn helsa landsfadern välkommen till Brunneby. Flaggor voro anskaffade, festprogrammet i det närmaste färdigt, och alla damer, hvilkas strupar ej voro engagerade i Halldelins hymn, hade händerna fulla af arbete för tillrustningarna.

Men *hvem* skulle å allas vägnar så att säga nedlägga alla dessa hyllningar för majestätets fot?

Borgmästare Burkén tog Gud till vittne på att han helst skulle velat slippa, men ansåg egentligen frågan löjlig i en stad, der ingen landshöfding fanns. För sin del hade han aldrig undandragit sig hvad som kunnat anses åligga honom. Men — Gudbevars! — var det ingen, som här insåg hans pligt, så . . . för all del . . .

Grosshandlare Strutén talade ogerna offentligt, ville aldrig tränga sig fram och hoppades att ingen ansåg honom för en lycksökare (vasen hade han redan); men det förvånade honom i alla fall, att inte litet hvar insåg att han såsom stadsfullmäktiges ordförande . . .

Då reste sig kyrkoherde Walldelin, talade och sade:

— Bäste herrar, käre församlingsbor! Gud skall veta att ingen sätter detta älskade Brunneby samhälle högre än jag, som bott här i 32 år. Men i mitt inre höjer sig, om jag skall vara fullt upprigtig, ett stilla tvifvel om, huruvida det egentligen är Brunneby *stad*, som i främsta rummet har att tillräkna sig äran af hans majestät konungens nådiga besök. Månne det icke snarare är kurorten med dess många celebra gäster, som lockat majestätet hit? Månne det icke därför vore bäst och lämpligast att högst densamme helsades af någon bland de mest framstående ur brunnessocieteten? Till exempel . . .

— Förra statsrådet! skrek borgmästaren.

— Konsul Wift från Göteborg, naturligtvis, inföll herr Strutén.

— Jag hade tänkt föreslå hans högvördighet biskopen i P., sade kyrkoherden saktmodigt.

Medan lidelsens vågor gingo allt högre i Brunneby stadshussal, hade så godt som hela brunnessocieteten begifvit sig ut till redden för att se på tillrustningarne och i smyg repetera manövrerna en smula, så att det var temligen tomt framme vid brunns- och badhusen, der blott

några barn lekte i parken medan badgummorna stodo samlade i sin korridor och resonerade.

Då stod der plötsligt såsom uppvuxen ur jorden en hög, rak och ståtlig gestalt alldeles midt framför societets-
huset. Den utsökt, om ock allvarligt eleganta drägten bars med öfverlägset behag, och det starkt gråsprängda hufvudet höjde sig stolt, under det mannen lyfte på hatten och for med näsduken ett tag öfver pannan. Så vände han sig mot badhuset och sände gummorna en spörjande blick . . .

— Harre Je . . . Gud i him . . . herre *Jesses* . . . hväste gummorna och kröpo ihop intill väggarna.

I detsamma kom lille Karl Hellevik framstormande och for rakt på den distinguerade herrn, samt hejdade sig med nöd ett par fot från hans ansenligt långa ben. Unge Hellevik tittade upp och blef röd som en bloddroppe. *Den* herrn kände han från tusen porträtt och illustrationer, ja från sjelfva silfverkronan, som han på födelsedagen brukade få af farbror Gustaf.

Han rök af sig mössan och bockade sig djupt. Men så for der igenom hans barnahjerna att han borde säga något, som indirekt förklarade eller ursäktade hans häftiga framrusande, och så tittade han upp, blygt och förläget, och sa med stammande röst:

— Kungen har väl inte sett till mamma?

Men så grep förlägenheten honom så starkt, att han plötsligt gjorde helt om och satte i väg. Den ståtliga främlingen hade inte uppfattat frågan, utan mumlade: »Hvad tusan sa pojken!» och gick rakt fram till badhuset.

— Skulle jag möjligen kunna få mig ett vanligt varmbad nu genast?

— Jaaaaaaaaaaaaa, ljöd det på en gång ur tolf ganska tandlösa, men utsägligt mildt leende munnar.

— Hvilket rum är ledigt?

— Dddddeeeetttttttttaaaaa . . .

Och alla gummorna rusade till hvar sin dörr, öppnade den och nego ända ned till golfvet.

Den distinguerade herrn gick in till Lotta, under det Stina och hennes tio kamrater höllo på att spricka af afund.

Hvad i badrummet föregick mellan den distinguerade herrn och Lotta, har aldrig blifvit för utomstående fullt nöjaktigt utredt, men när han, nybadad och, om möjligt, ännu mera imponerande, gick genom korridoren, stodo gummorna på två led och nego sig fyrdubbla.

Den högreste mannen gick direkt till kamrerarekontoret. Fröken derinne hade tagit sig lite ledigt och satt sin fjortonåriga bror-dotter i sitt ställe. Denna tittade upp från journalen och höll på att svimma. Så sprang hon upp och neg och blef stående, med flammande kinder och nedslagna ögon. Han fick sjelf ta reda på inskrifningsboken. När han funnit den, drog han af sig handsken och skref:

»John Wraight, Tillskärare» . . . så höll han upp ett ögonblick, men tänkte genast på att man inte borde försumma en reklam för firman och fortsatte: »vid Stockholms Nya Skrädderiaktiebolag», bugade sig artigt och gick.

Tösen spärrade först upp munnen, log derpå ett ofantligt ringaktande löje och tog så upp en temligen nypräglad krona ur kassalådan.

— Asch, de äro ju inte vidare lika alls; men en blir så nervös i dessa väntans dagar, suckade hon.

Uppe på stadshussalen gingo emellertid stridens vågor så högt, att den rådpläggande församlingen till sist inte var stort bättre än en böhmisk riksdag. Nu var det inte längre bara Burkén, Strutén och kyrkoherden, som deltog i den till tråta urartade rådplägningen, äfven brandchefen, sadelmakaren, Brunneby ende löjtnant och ett halft tjog andra pratade i munnen på hvarandra. Ingen observerade att brunnskamrern, som plötsligt tillkommit, hvif-

tade med ett papper i handen, utan han blef afbruten lika käckt som någon annan samt fick blott då och då sticka in ett par små obegripliga ord som en ringa parentes:

» då stadens styresmans auktoritet alldeles underkän . . . (Kamrern: Mina herrar tillåt . . .) . . . välja biskopen i P., som inte varit här och retat her (Det behöfs alls in . . .) . . . alltid vanligt, att man tager *någon* hänsyn till ordföranden för stadsrepresentationen och . . . (Hör då på lite . . .) . . . tag gerna biskopen för mig, jag ger 'et tusan. (Hör då ett ögonblick . . .) Hvad skulle vår nådige kung säga, om han visste att hans glädjande ankomst gifvit anled . . . tag biskopen Intendenten borde väl ändå . . . nej biskopen . . . hva fan har biskopen med oss att göra . . . (Om herrarna bara ett ögonblick ville . . .) Låt biskopen tala . . . han är rent ut sagdt den ende, som inte komprometterat sig, och . . . (Men så *hör* då . . .) . . . men om biskopen inte vill . . .? Jag skall med Guds hjälp utver . . . »

Nu slog borgmästaren klubban i bordet så att det sprack, hvilket hvar och en genom en resa till Brunneby ännu i dag kan öfvertyga sig om.

— Är det herrarnes mening att biskop Blomsterqvist i P. skall anmodas, att å allas våra vägnar helsa hans majestät konungen välkommen till Brunneby?

— Ja, ja . . . , nej, det vill säga . . . *Ja!*

— Finner frågan med enh . . . öfvervägan . . . jaha *nästan* enhälligt ja besvarad.

Pang!

— Hvad *var* det nu, som kamrern så nödvändigt ville säga, att han till och med tycktes vilja försöka afbryta förhandlingarna? sporde borgmästaren.

— Joho, ursäkta; men det var bara det, att det kommit telegram till intendenten, att hans majestät hastigt måst återvända till Stockholm och ej kommer att i år besöka Brunneby.

Der blef fasligt tyst i salen.

Det hade inte alls erbjudit några svårigheter att få ordet nu.

Men ingen var angelägen.

— Du är väl inte ond på mig, bror lille? sa Burkén till Strutén i trappan.

VI

Till förmån för badgummorna.

Vi skola icke fördystra våra sinnen med att onödigt länge dröja vid den sorgsenhet och förstämning, som spredo sig öfver hela Brunneby vid den förkrossande under rättelsen, att den älskade landsfadern icke, åtminstone denna sommar, komme att gästa denna vackra och ryktbara plats.

Mamma Hellevik lät på eftermiddagen af den hemska dagen packa en stor kaffepumpa och en passande mängd småbrön i char à bancen, och snart körde Petter fram med Pluto och Proserpina, och damerna Hellevik, fru Waller, öfverstinnan och ett par af deras kära vänner klefvo i och drogo till skogs.

Vid påtåren uppe på en förtjusande bergklint förklarade mamma Hellevik med tårfyllda ögon, att detta, att ej få vara med om att taga emot den älskade konungen i Brunneby var hennes ojemnförligt största pröfning i lifvet, alltsedan Gerda vid 14 års ålder höll på att stryka med af skarlakansfebern.

Och alla tillrustningar, alla drägter och allt besvär! Ja, det var så man kunde bli förtviflad . . .

Men plötsligt sken fru Hellevik upp, som om hon ett tu tre fått en lycklig idé, en glad tanke.

Det hade hon också, och hon höll inte på den:

— Käre vänner! Inte för jag vill likna kung Oskar vid vår herre, fast nog tror jag att han går i hans ärenden för det mesta, rabulisterna må säga hvad de vilja, och inte för jag vill likna våra präktiga badgummor vid någonting alls, för de äro oförlikneliga; men det här smärtsamma att inte ha fått göra något för vår älskade kung när vi så gerna ville, det har fört mina tankar på skriftens ord: »Allt det I hafven gjort en af dessa mina minsta, det hafven I gjort mig.»

Hon blef så rörd så hon kunde inte fortsätta, alla sågo ut som frågetecken och slutligen sa' fru Waller:

— Emma lilla, hur *menar* du?

— Jo, jag menar, att vi kunde ta och göra en fest ute i det fria i alla fall med allt det vi ha ställt i ordning, och ta entré och låta behållningen tillfalla badgummorna.

Förslaget vann anklång, inte allenast inom denna lilla krets, utan, framburet af öfverstinnan på ett grannlaga sätt, äfven hos direktionen för nytta och nöje. Man granskade sina rustningar och fann det mesta af resurserna användbart, ända ned till de hvita drägter, flickorna skulle burit, och de blommor, de skulle kastat för konungens fötter. Denna blomstergård skulle nu i stället af flickorna utminuteras mot kontant betalning.

Slutligen voro alla någorlunda nöjda, utom musikdirektör Pingvall.

— Och min damkör! Min väl inöfvade damkör, och vår hymn, notariens vackra hymn? sade maëstron och slog tragiskt ut med båda händerna.

— Snälla notarien Halldelin... tyckte mamma Hellevik.

— Jag *är* inte snäll; be mig inte om något! Fru Hellevik har nu en gång så djupt sårat mig, invände detta unga snille.

— Asch, se så, glöm nu en gång i herrans namn det der med pjesen och skrif lite till gummornas ära på samma melodi, som den vackra hymnen till kungen, så är notarien snäll!

— Det enda vore, om jag kunde ändra lite på kungshymnen så att *den* passade, sa notarien, som allt tyckte upprigtigt synd, att denna ej kommit till användning.

Alla gapade . . .

— Ändra? sa öfverstinnan. Ändra kungshyllningen till ett tack till badgummorna? Hur skulle det gå till, snälla notarien?

Halldelin log öfverlägset, gick upp på sitt rum samt sökte upp det gamla konceptet. Om en timme kom han ner, kallade hop Pingvall, fru Hellevik och ett halft tjug andra samt läste med mycken sjelfkänsla och den starkaste öfvertygelse:

Lik en najad ur vågen,
Fager och vän och skön,
Stiger, så glad i hågen,
Ren, som en jungfrus bön,
Ungmön, som ljufligt mått
Under den hand, som knådt.

Snabbt helsans Gudom fattar
Alla i Brunneby,
Sjelf podagristen skrattar,
Nedsmord af gyttjan, ty
Gummorna knåda godt;
Aldrig man bättre mått!

Tag då, du gamla, vissna,
Skrumpnade gumgestalt,
Som ofta lät oss hissna
Under ditt vatten kallt,
Tack uti rågadtt mått
För du så nitiskt knådt!

Jublande, glädtigt stämda
Ta' vi nu vintern mot!
Krämpor så oförskämda
Sänka sitt dystra hot
 Sen vi i bad så vått
 Plaskat och mått så godt!

Gummor från vattnets kamrar,
Helsans, föryngringens,
Uti vårt hjerta hamrar
Lifligt ett tack, som känns,
 För hvad af er vi fått
 Godt, vått och nitiskt knådt.

Vid det bifall, som nu förnams inom den lilla kretsen, svor läroverksadjunkten Viman en tyst, men dyr ed, att aldrig mera kritisera någon sorts annan svensk diktning än sina pojcars krior; men att, om görligt vore, snoppa dessa så, att pojkarne vid mogen ålder hade en något bättre smak vid behandlingen af svenskt skriftspråk än notarien Halldelin.

Strålande vacker uppgick badgummornas dag öfver Brunneby, belåtenheten var allmän och det fanns till och med en och annan, som kände sig mera gladt obesvärad än om det varit hans majestät konungen, som hyllningen gällt.

Endast brunnsintendenten Klodz gick dyster och grubblande uti de mest afsides liggande alléerna och tittade sig vemodigt till venster på bröstet. Nu visste herren allena, om der skulle komma någon grannlåt i December. Hade deremot hans majestät verkligen kommit hit och sett hur utmärkt allt var, så

Ett tyskt messingblåsareband hade på sin bettlarstråt kommit till brunnen, och, tvärtemot de lifligaste reservationer af direktör Pingvall å embetets vägnar, af fru

Waller, såsom framstående pianist, samt af fröknarna Ohlsson, Karlsson och Brandtson, såsom högst musikaliska i allmänhet, blifvit engageradt att med sina tvifvelaktiga toner än mer förljufva eftermiddagen.

Allt och alla gingo upp i det allmänna intresset. Sjelfve Helleviks Petter infann sig oombedd, hjälpte till med att bära löf och passa upp hvar han kunde samt blef af en direktionsfru vänligt anmodad att stanna qvar och assistera som handtlangare mellan köket och förfriskningsborden i det gröna, äfven efter den egentliga festens början.

Petter hade ju också ett hjerta, fast det satt långt inne i en frodig kropp, och detta hjerta började hoppa och dansa vid åsynen af en liten nätt blekingstös, som sprang ärenden med en ryslig fart och passade upp och hjälpte till minst så mycket som två andra och var betydligt fager i sin provinsiella drägt. Vänligt hade hon ett par gånger bedt Petter om en och annan handräckning, och Petter kände en liffig åstundan att stå på hufvet eller något ännu värre för hennes skull. Då det blef en stunds lugn i mödorna, klef han förläget fram, lade sin bruna näfve på hennes lilla arm och sa:

— Töcker hon inte nu vi har fäjtat så vi kunne ge oss ro te å setta en stunn i skuggen der borte...

Tösen spratt till och tittade upp helt häpen; men så log hon mycket hjertligt och sa:

— Jo bevars!

De drogo sig bort i en tät berså, der flickan slog sig ned och tittade skälmaktigt på Petter, som satte sig så nätt på yttersta kanten af en soffa och sa:

— D'ä obegripligt varmt i da...

— Mycket.

— Hur mö't kan hon ha för sin da', för hon går här å besträfvar sej?

Hennes ögon glittrade alldeles vådligt, men hon bet sig i läppen och höll sig allvarsam.

— Femti öre.

— Då va uschlitt! Derhemma ha gräbberna en krona nu på sömmarn.

Han skrufvade sig närmare litet om sender. Slutligen slog han armen om hennes lif och utbrast:

— Lella söckerhjarta! Jesses äss hon kunne ble dä ringaste glaer ve mej

Flickan flög upp med ett förfäradt skri och sprang sin väg så fort benen förmådde bära henne. Petter lunskade skamflat efter och fick se henne med blossande kinder och högljudt skrattande stå midt i en klunga unga damer och tala om något mycket roligt för dem. Men då blef Helleviks Petter rasande, klef fram med mössan i näfven och sa:

— Ja ja, ursäkta! Nu begriper ja ju, att hon ä en tocken dära utklädding, som di hade fyra stöcken derhemma på prostens födelseda, men dä va ju inte godt för mäj å si, att hon va utå bättre folk

Sen gjorde han helt om, gick ut ur parken, direkt upp på höslindret och lade sig att sofva, missnöjd med sig sjelf såsom aldrig tillförne, sedan han för två år sen välte i vändningen midt för sockenkyrkan derhemma.

Den store politikern hade nyss af ortens domhafvande fått veta, att pappa Hellevik var så ytterst populär i sitt län, att det alldeles berodde på honom sjelf, om han, ehuru ganska opraktisk och föga politiskt intresserad, ville in i första kammaren i en ledighet nu till hösten, ty då komme han dit med alla rösterna.

Nu är ju första kammaren rätt bra som den är, men rörelser förnimmas ju stundom äfven i detta lugna vatten, och det kunde ju aldrig skada . . . Alltså var den store mannen mycket nådig mot pappa Hellevik, promenerade med honom upp och ned i alléerna och föreslog

två gånger att de skulle offra hvar sin femtiöring på »Najaderna», en af festens extra sevärdheter mot särskild entré. »Najaderna» voro fröknarna Ohlsson, Karlsson och Brandtson samt pappa Helleviks egen Gerda, som i simdräfter, vid hvilkas komponerande man sökt förena det passandes och elementets något stridiga kraf, lågo och plaskade i ett haf af blå tyll inuti ett gammalt kasseradt, men nu betydligt uppfiffadt och smakfullt dekoreradt ishus, der fröken Berg, osynlig och djupt kränkt af sin uppgifts ringhet, stod och brände af tre bengaliska eldar vid hvarje föreställning. Najaderna visades hvar halftimme och voro aftonens mest dragande tablå, ehuru man också hade den oförbränneliga »Prinsessan Törnros», »Svea, Nora och Dana» samt »Drottning Blanca».

Mamma Helleviks »landtliga idéer» hade vållat att lilla Gerdas drägt blifvit litet mera reserverad än kamraternas, men vår herre hade motarbetat den prisvärda afsigten dermed genom att gifva Gerda Hellevik den herrligaste gestalten, och den inflytelserike senatorn yttrade vid båda de föreställningar, han hedrade med sin närvaro, ordagrant lika till pappa Hellevik:

— Hvad doktors dotter är charmant! Hon skulle knappast gömmas bort i landsorten. Skada! Skada!

Och så sjöngo najaderna en stump, som notarien Halldelin *inte* hade skrivit, och det var egentligen för *den*, som de röstbegåfvade fröknarne Ohlsson, Karlsson och Brandtson fått vara med i tablån, ty mera idealiska figurer tyckte man sig minnas ha sett äfven i Brunneby.

I en berså sutto herr Nilsson och Anna Hellevik och talade föga, men tyckte sig likväl ha det angenämt.

I en annan satt en liten flicka, hvilken var med bland dem, som fått det ansvarsfulla uppdraget att mot högsta pris afyttra de för blomsterströende af landsfaderns stig ursprungligen afsedda rosorna. Och den flickan hon grät, som man gråter i ungdomens vår, ithy att hon, mindre

skön och illa blyg, ej lyckats sälja för mer än två och tjugofem, under det kamraterna prasslade med sedlar.

Kom så hennes pappa, brukspatronen, dit, erfor bekymret, stack till barnet sju eller åtta af riksbankens femmor och vrok blomstren föraktfullt på marken.

— Se der *din* dagskassa, mitt barn. Du har åtminstone *en* trofast beundrare, stumpan min. . .

Den lilla log, slog armarna om halsen på gubben och kysste honom, ty det var nu alldeles mörkt i parken, der ej de kulörta lyktorna spredo sitt sken.

Men ett par förbigående unga män, som hörde ett lindrigt ljud af lilla pussen, som pappa fick, ryckte på axlarna, och den ene sade:

— Man börjar flirta på skarpa allvaret fram mot nattqvisten, tror jag.

Och allt var frid och glädje, utom i hjertat på de flickor, som velat vara najader, prinsessan Törnros, Svea, Nora, Dana eller drottning Blanca, men inte fått. Dessa unga damer och deras anhöriga gingo omkring och sade, att Brunneby var en riktig håla, intendent Klodz en humbug och tonen inöm societeten inté så god som den borde vara, hvarjemte brodern till en af de i sina känslor kränkta sade att han bestämdt visste, att vid brunnen fanns ett årsanslag af 4.000 kronor till god musik för sommaren; men dem stal verkställande direktör'n och hyrde i stället tysk messing.

Senare på qvällen klädde najaderna på sig, fäste upp sitt hår, och fröknarna Ohlsson, Karlsson och Brandtson ställde sig helt beskedligt som vanliga, dödliga flickor i kören, som derpå sjöng den Halldelinska hymnen: »Lik en najad ur vågen» o, s v.

Allmänt jubel och flera fyrverkeripjeser under ledning af baron Stjernmark. Axel Hellevik, som gjort ovanligt lite ondt under aftonens lopp, fick härvid sina

händer illa brända och sin jacka försatt ur stridbart skick.

Farbror Gustaf hade också riktigt roligt, mest i sällskap med en fru från Vestervik och hennes dotter. Dottern var fyrtio år, pratade alldeles fasligt intressant och kunde höra häradshöfding Hellevik stamma riktigt rysligt, utan att dra på mun samt med ett påfallande vänligt uttryck i ett par bruna, kloka ögon.

Till sist blef mamma Hellevik liksom lite orolig, bunden, som hon stod der vid kaffebuffeten. Ändtligen fick hon sin gubbe i sigte, nickade, vinkade och ropade:

— Albert!

— Käraste Emma, jag orkar inte mer! Jag har redan druckit fyra koppar, men om du behöfver förstärkning af kassan så se här . . .

— Asch, här går det briljant; men titta efter farbror Gustaf lite, du, så han inte rent af går och gör någon dumhet, du. Han är ju inte alls van vid att vara ute på de sista tjugo åren, och de der damerna Möller äro två listiga stycken. Gå och drick punsch med honom, Albert, det säger jag dig. Nog kan våra barn såväl få det lilla han har, som sådana der . . . Usch . . . gamla menniskan!

Om festtalet blef nu intet bråk. Det uppdrogs enhälligt åt biskopen i P., som talte både om Jordan och Kidron, men allra mest om Bethesda och dess märkvärdiga, helbregdagörande förmåga. Inte för att han precis ville likna Brunneby badgummor vid engeln, som rörde om vattnet der, men inte var det så fasligt långt ifrån.

Gummorna nego, alla voro glada, och så började ungdomen svänga om inne i societetslokalen medan tje-nande bröder och systrar plockade hop all parkens tillfälliga, fåfängliga och förgängliga herrlighet.

Mamma Hellevik var röd och varm af allt bråket, och inte behöfde hon vara inne för att se efter sina töser. Dansa det fingo de nog så mycket de någonsin orkade, och vakta dem var då, Gudskelof, öfverflödigt; hon hade inte uppfostrat dem på det viset.

Alltså slängde mamma Hellevik en krage på sig, gick ut i parken och satte sig på en bänk.

Tyst! Hördes der inte hviskande röster från bersån strax intill? Öfverstinnans röst? Öfverstinnan Bärfeldt hade alls inte velat ha något att bestyra denna dag. I allmänhet hade hon de två sista dagarna varit rätt litet tillsammans med sina vänner, men så mycket mer med en ståtlig, vacker, mörkhyad främling, som hade vistats i Brunneby några dagar på besök. Ingen kände honom mer än öfverstinnan och intendenten, och endast i nödfall, då det ej utan oartighet kunde underlåtas, lät han sig presenteras såsom ingenjör Smith från Bombay. »Engelsman? Bevare mig, då begriper han ju inte hva en säger!» hviskade fru Hellevik till öfverstinnan vid presentationen. Men öfverstinnan log och försäkrade att herr Smith var så god svensk som någon.

Jo, mycket riktigt, det var öfverstinnan och han, som sutto i bersån der alldeles intill. Mamma Hellevik kunde höra hvad de talade och hade en mycket liflig känsla af att hon borde gå sin väg, men -- hon gjorde det inte; det gör mig ledsen att säga det hon i stället tystade sitt samvete och lyssnade.

— Ja nu, Evy, är det tid att välja. Skall jag vara i tid tillbaka på min post, så måste jag i väg i morgon. Vill du låta mig resa *ensam*?

— Ack, Hugo, jag *kan* ej . . . Verldens förakt . . . Släkten och han, hvars namn jag bär . . . Var barmhertig! Dröj litet! Är jag ej brottslig nog, som stämt möte med dig här . . . gått och väntat på dig i tre långa veckor . . .

— Du vet ju hvarför jag dröjde, du vet att det var mig omöjligt komma förr, . . . och det var kanske bäst så. Jag känner på mig att det skulle blifvit oss outhärdligt, att gå så här länge till bland alla dessa människor. *Vill du, Evy?*

— Ja . . . nej, jag vill, men jag *kan* inte. Var inte grym, Hugo!

Hvad hans röst lät bitter då han svarade:

— »Grym!» Det är ett ord, som du helst borde lägga bort, Evy. Det kunde annars fresta mig att tala om henne, som gaf sin ed och sitt löfte åt den älskade, hvilken drog ut i världen för att bygga dem ett hem, om henne, som inte kunde hålla sitt ord i fyra små korta år, utan köptes för guld och namn och rang . . .

— Tyst! Du *vet* att du ljuger, du *vet* att det var nöden och min fars hotande vanära, som tvungo mig, du vet, att intet annat på jorden skulle förmått mig att svika . . .

Hon snyftade sakta, han kysste hennes händer och bad henne förlåta; hon visste ju, att sorgen och svartsjukan brågte honom utom sig, gjorde honom orättvis.

Så hviskade de så tyst, att intet ord kunde uppsnappas, men när de reste sig och gingo, tackade han henne för sitt lif, sin lycka, hela världen, som nu låg så herrlig och skön framför dem . . .

Pappa Hellevik hade gått ned i villan numro sju och lagt sig för en god halftimme sedan. Han hade redan somnat och låg med sitt gråa hufvud med det barnafromma ansigtet på kudden vänt mot dörren, när hans Emma, blek och upprörd, klef in.

Hon tog af sig kängor, kjol och klädningslif, och så satte hon sig i grotesk deshabillé på sängkanten och såg med fuktiga ögon på godsegaren och filosofie doktorn Albert Hellevik.

— Albert, du!

Han slog motvilligt upp ögonen och mumlade:

— Förkyl dig inte, Emma! Lägg dig med samma.

Då slog hon armarna om hans hals, kysste honom och sade:

— Albert, har du någonsin riktigt tänkt dig in i huru oändligt god Gud är mot dem, hvilkas hjertan passa ihop och som han låter finna och ega hvarann i lifvets vår, och älska hvarandra och offra allt för hvarandra hela långa lefnadsdagen, utan ånger, utan annan oro, än att den ene skall gå bort före den andre . . . ?

— Ja, visst i herrans namn har jag det. Gud välsigne dig, Emma, men lägg dig nu.

— Du är en *stockfisk*, Albert!

— Ja visst, ja visst, lille vän, mumlade pappa Hellevik, vände sig mot väggen och somnade ljuft.

VII.

En fasans dag för mamma Hellevik.

Mamma Hellevik hade på aftonen af badgummornas stora dag somnat, på det hela rätt belåten med sig sjelf och hela världen, utom med sin oförmåga att rycka sin sömnige Albert med in i sin veka, varma stämning, och med öfverstinnans planer.

Men när hon vaknade morgonen derpå och hörde ett kallt, otrefligt regn strömma ned från grådaskig him-

mel och tänkte på, att hon nog glömt sin fina silkesjal utanför ishuset, det vill säga najadernas tillfälliga bostad, och på det der fasliga med öfverstinnan, som ändå var en god och snäll människa, så blef hon helt beklämd och klädde sig vid halfnötiden med en känsla, som om hon helst velat vara hemma på Hultuna, der tjenstfolket förmodligen nu gjorde en hel hop galet och afvig.

När hon så, väpnad med galoscher, regnkappa och paraply samt med högre lyftning på en mindre mondain bomullskjol, drifven af en oförklarlig oro, begaf sig upp åt parken, nåddes hennes öron af ett förfärligt oväsen nerifrån ån, i hvilket det ömma modersörat snart urskillde unge Axels stämma.

Kommen till olycksplatsen så fort ett par knubbiga ben förmådde bära henne, finner hon nämnde unge man stående på kajen, vattendrypande, sönderrifven och bedröflig att skåda, men dock redan något morskare än det lät af nödroppen nyss. Just då mamma kom, rusade han vildt på en annan liten sportsman och dunkade honom eftertryckligt i skallen, tjutande:

— Ska du knuffa mig i vattnet, du! Vill du betala mitt mete, du! Ska du rifva sönder mina kläder, du! Ska du . . .

Men nu hade brunnskamrerskan i en tyngre kortgalopp och knappast fullständigt klädd under gummi-kappan kommit fram, slagit sina armar om den öfverfallne, som råkade vara af hennes kött och blod, och skrek:

— Människor, finns här då ingen, som kan rädda mitt arma barn från den der tukthuskandidaten!

— Hva . . . hva . . . hvad kallar kamrerskan min Axel för? flåsade fru Hellevik.

— Joho, jaha, jag tar inte tillbaka på det. Se på min Wille!

Nu hade omkring fyrtio personer hunnit samlas, och om hvarandra i lifligaste crescendo ljödo de båda mammornas vredgade och deras afkommors tjutande röster:

— Han putta mig i när ja meta . . . Håll styr på sina ungar, frun . . . Jag brukar ha det metstället . . . Ni må vara kamrerska huru mycket som helst, så har er pojke inte rätt att dränka andras barn . . . Den der snorvargen . . . Tig, jag går till intendenten . . . Ja ska klappa dej gul och blå, Wille . . . Min man ska reda upp det här så ni mins det . . . Vill du ha mer klådt, Axel! . . . Så'na der ungar, som aldrig lärt sig folkfasoner . . . Jag ska be vår Petter klå dig, din rackare . . .

Af de kringståendes miner kunde man gissa sig till att de voro nog hjertlösa att, i brist på bättre, taga det hela som ett litet rätt trefligt divertissement på morgonqvisten.

När slutligen mamma Hellevik lyckats få sin gosse från olycksplatsen och hem i villan nummer sju, upplyste lilla Gerda att hon legat i tandvärk hela natten, emedan hon förkylt sig i najadkostymen. Anna trodde att om mamma varit lika sträng mot gossarne, som mot flickorna, hade hon inte nu behöft komma hem med Axel som ett så'n't spektakel, hvarpå Axel räckte ut tungan åt henne och skrek:

— Näbbgädda! Sqvallerbytta bing, bång!

Men då ryckte mamma Hellevik upp sig, gaf Axel ett par sjungande örfilar med sin lilla knubbiga hand och Anna en blick, som kom denna att rodnande sänka hufvudet, och så voro ödmjukheten och lugnet återupprättade.

— Mamma . . . sa Anna.

— Ja, ä de *mer* elände?

— Jag vet inte. Se på lille Karl. Han ser så underlig ut i ansigtet.

— Herre Gud! det är ju »Röda hund», vet jag. Nå *det* dör då ingen af, men detta var en riktig olycksdag. Och pappa, som bara sofver och sofver . . .

— Jag gör så fan heller, lille vän; ni lefver ju så ni kan ta ner taket. Hvad står på? sporde pappa, som stod i dörren och nattrocken och såg bekymrad ut.

Bakom pappa dök ännu ett hufvud upp, ett nästan hårlöst hufvud, en gigantisk biljardboll.

— Hva n . . . n . . . n . . . nu då? Styr barnen, Emma! Då ä allt, som fru Mö . . . Mö . . . Möller säger, att A . . . a . . . Axel behöfver tu . . . tu . . . tuktas . . . och . . .

— *In* mä säj, farbror Gustaf, och kom inte till *mig* med hvad de der Möllers säga! Be käringen se efter sin egen gamla giftaslystna tossa, så hon inte går och gör sig till ett spektakel. *Mina* barn sköter jag sjelf! skrek mamma Hellevik, och skyndade halfgråtande ut för att återtaga sin afbrutna promenad.

Denna förde henne förbi stallet, der Pluto och Proserpina blifvit inqvarterade. De trogna djuren vände hufvudena mot stalldörren och gnäggade. Petter lyfte på mössan, der han stod i sin brokiga ylletröja, slog betänksamt ut en ny »stöfrand» ur skrapan på golfvet och suckade:

— Hå hå, ja ja . . .

— Har du börjat ledas vid, Petter?

— Åhja, lite vetta. I förstingen tötte ja då va bussigt nock, för här finns ju faslia möt å si på, då ska ingen neka. Men nu har ja inte fått gröt på fira qvällar å di djädrans bönnerna skäms inte å begära sexti öre punnet för höet så härna på gröna hösten, å för hästa, söm ä vana ve sin frihet på betet, så ä då härna ett helseke. För, sir frun, sommarbetet för ett hästakriatur, då ä precis justament lia som en helsebrunn för en menska. Ska vi va här *länge* te?

— Inte så värst, Petter. Om ett par veckor resa vi.

— Guskelöf, frun!

Regnet föll fortfarande, men fru Hellevik höll i sig. Dåligt lynne var för henne något högst ovanligt, och när hon nu råkat ut för det så skulle det promeneras bort med samma, drifvas på flykten huru som helst. Ledsnad och surmulenhet voro som gift för mamma Helleviks sunda natur, som kraftigt reagerade deremot och alltid fort blef dem qvitt.

Plötsligt ljusnade hennes min och hon helsade baron Stjernmark med ett soligt leende. Han var nu en gång för alla hennes afgjorde gunstling. Men det var fasligt hvad han såg allvarsam ut.

— Kors, mår baronen inte bra?

— Jo, tack, kroppsligen fattas mig ingenting, svarade han och fortsatte vid hennes sida.

— Nåja, lynnet kan ju inte alltid vara lika. Annars har baronen visst trifts rätt bra här i sommar?

— Det har varit den skönaste tiden i mitt lif, och därför har jag ju till så stor del att tacka herrskapet, som alltid . . .

— Ah, se så, min käre vän, inga artigheter, jag ber . . .

— Det var ingen artighet, fru Hellevik; det känner jag bäst sjelf nu, då det snart är slut . . .

— Hva' för något! Ska ni resa?

— Ja, i början på nästa vecka. Och så tillade han plötsligt, halft mot sin vilja, men drivven af en oemotståndlig impuls inför denna moderliga, välvilliga vän: Det är inte roligt, ser ni, fru Hellevik, att stanna qvar på en plats der ens ljufvaste förhoppningar fallit i grus, äfven om det beröfvar en åsynen af . . .

— Åh . . . ?

— Ja, svarade han, lyfte hastigt på hatten och försvann.

Fru Hellevik tittade efter honom, perplex och verkligt ledsen. Sedan fortsatte hon vägen fram och mumlade för sig sjelf:

— Ja, den flickungen, den flickungen, det säger jag!

Kunde blifvit friherrinna, förmögen och fått en sådan god och älsklig man! Naturligtvis har han talat med Gerda i går, och hon har beröfvat den stackaren allt hopp . . . Men *vänta* mig du, min stumpa! Det kan allt hitta på att hända, att det dröjer en tid innan mamma Hellevik ger sin vackraste flicka åt fåbotarn . . .

Och var detta den mest harmsna och obeskedliga tanke, som genomfarit den snälla mamma Helleviks själ på tio års tid, men hon kunde rakt inte sjelf hjälpa det.

Usch, det här var nästan alldeles för mycket redan före frukosten.

Hon måste uppgifva sin föresats att spatsera sig till godt humör, gick hem, ordnade sin toilett en smula, och tog de sina med sig upp i matsalen.

Deruppe voro de dufna och olustiga litet hvar, kommo flockvis och oregelbundet, åto under temligen allmän tystnad och gingo fort sin väg.

När mamma Hellevik legat och dåsat en stund på chaislonguen i sitt rum — regnet öste fortfarande ned — spratt hon plötsligt till och sprang upp. Store Gud, hon hade ju nu, för egna bekymmer, i hela två timmar alldeles glömt bort det fasliga, som i dag skulle hända några andra människor, och hvilket hon så oförmodadt fått en inblick i.

Kunde hon göra något för att förhindra det? Tala som en mor med öfverstinnan, tigga och be henne, kalla hennes pligtkänsla och stolthet till hjälp? Tala med henne om den Gud, som ger kraft att bära alla bördor?

Huru skulle hon kunna det? Hon hade ju fått reda på hvad som föregick på ett så skamligt sätt . . . genom att lyssna . . . Men om man ser en människa i färd med att störta sig ned för ett bråddjup, fanns det väl något i världen, som kunde ursäktas att man höll sig stilla?

Efter en stunds qvalfull strid kommo galoscherna och regnkappan åter på. Öfverstinnan bodde i villan nummer

II, samma som skalden och notarien Halldelin. På vägen dit mötte hon farbror Gustaf, som annars hatade oväder värre än synden, struttande under en paraply och med uppvikna byxor i sällskap med damerna Möller, som voro präktigt utstyrda, trots regnet. Farbror Gustaf stannade och såg förlägen ut.

— Nä si E... E... Emma! Hva tu... tu... tusan ska *du* ute i detta fa... fasliga vädret. Nå, vill du följa med, eftersom du ändå ä u... u... utkommen?

— Hvart?

— *Käraste* fru Hellevik, tog fröken Möller till ordet, häradshöfdingen har varit så oändligt vänlig att bjuda mamma och mig på konditoriet. Ni är väl alldeles förvånad öfver att finna oss ute och traska i regnet?

— Visst inte! Axel, min gosse, påstår alltid att det nappar bäst då. — Tack, Gustaf, jag dricker aldrig chokolad en timme efter frukosten.

Detta var då en riktig Tycho Brahedag!

Öfverstinnan var hemma, var ensam och kom litet nervös och orolig emot sin gäst. I rummet innanför stod en halfpackad, elegant koffert.

Fru Hellevik visste inte hur hon skulle bära sig åt. Hon skämdes och hon *kunde* inte tiga. Öfverstinnan ville synbarligen bli henne qvitt så fort som möjligt. Samtalet var enstafvigt och tråkigt.

Plötsligt rann mamma Helleviks hjerta öfver alla bräddar, och med utbredda armar seglade hon tvärs öfver golfvet, slöt öfverstinnan till sitt bröst och snyftade:

— Välsignade öfverstinna... kära älskade barn, *gör'et* inte! För Guds skull tänk på heliga löften, på honom som fått dem, på Guds dom och samvetet och framtiden! *Gör'et* inte, fru öfverstinna! Låt bli, älskade vän!

Öfverstinnan blef likblek och höll på att falla i vanmagt. Efter ett par ögonblick, då hon hunnit något samla

sig, stötte hon sin gäst häftigt ifrån sig och hväste mellan sammanbitna tänder:

— Är ni spritt galen, menniska? Hvad menar ni, min fru? Hvad ger er rättighet...? Åh... *Hvad vill ni?*

— *Jag* vill ingenting; men *Gud* vill att ni inte ger er i väg med ingenjör Smith klockan fem i afton, då ni är gift med öfverste Gustaf Bärfeldt. Seså, kom nu hit och gråt ut vid mitt bröst, stackars liten! Ni är inte den första. Låt oss inte spela komedi för hvarandra, för jag vet alltihop, för jag hörde det i parken i går, och jag skäms så jag kan dö för jag lyssnade; men jag tror att det var Gud, som ville det, för att ni dock skulle få höra en varnande röst jemte samvetets, innan det är oåterkalleligen för sent!

Öfverstinnan brast i gråt och gömde ansigtet i sina händer. Mamma Hellevik gick sakta fram till den hvilstol, der hon slappt fallit ned, strök stilla hennes hår och klappade mildt de fina, hvita händer, som dolde det vackra, förvridna ansigtet. Plötsligt tystnade snyftningarna, öfverstinnan tryckte häftigt näsduken ett par gånger mot ögonen, sprang upp och betraktade sin gäst med lågande blickar:

— Ni är en underlig menniska, fru Hellevik. Jag kunde med skäl förebrå er det sätt, hvarpå ni satt er i besittning af min hemlighet, slunga er mitt förakt i ansigtet, visa er dörren och...

— Ack, hvad hjälpte *det*, lille vän! *Härinne* — hon lade sin hand på öfverstinnans fylliga bröst — finnes en röst, som talar bättre och starkare än min, nu sedan jag tvingat er att höra på den.

Öfverstinnan sjönk ned på en soffa. Mamma Hellevik också. Och så omslingrade de hvarann med sina armar, och så grät mamma Hellevik en liten vers.

Åter ryckte öfverstinnan upp sig, såg fru Hellevik fast i ögonen och sade i lugn ton:

— Mitt beslut är i alla fall oryggligt. Den röst, ni talar om, har icke varit tyst tills *ni* kom. Den har talat högt och länge och förskräckande, men — den har inte öfvertygat mig, och ni har själf erkänt att den är starkare än eder!

— Ni yrar, ni är i ett öfverretadt tillstånd och vet inte hvad ni gör. Jag tror att det är min pligt, om intet annat medel gifves, att korsa er hemska plan med våld, att telegrafera till er man, att hindra er; ni skall en gång tacka mig därför.

Öfverstinnan sprang upp och hennes ögon sköto blixtar:

— Hvad ni känner mig litet! Då, då först skulle alla betänkligheter, all blygsel vika. Då skulle jag stolt och öppet bekänna min kärlek för all världen och le åt den fördömelse, det förakt, som fölle ned öfver mitt hufvud; och så skulle jag i allt fall gå till honom, den älskade, den *ende*, och han skulle tåligt bida mig.

Mamma Hellevik böjde hufvudet och teg och började liksom få en aning om att här förelåg ett stycke arbete vida svårare, än när hon ställde husliga misshälligheter tillrätta i torpen hemma i Hultuna.

Öfverstinnan reste sig, fattade henne i båda axlarna och såg henne rätt in i ögonen:

— Ni lilla hjertegoda människa der, älskar ni er man, och har ni någonsin haft en annan man kär, än den, som gifvit er sitt namn? Svara sannt som inför Gud, lilla fru!

Der gled en flod af ljus öfver mamma Helleviks ansigte, som återgaf det en del af dess forna skönhet, och der låg en underklang af jubel i stämman, då hon svarade:

— *Aldrig!*

— Och så vågar *ni* komma till mig och tala som ni gör! Hur mycket lyssnade ni er till i parken i går?

Jag älskade den jag nu följer, långt, långt innan jag smiddes i de bojor, jag afskyr. Det var inte *jag*, som svek; det var min far, som ömsom tiggde och befallde mig att bekräfta det köp, han afslutat med mannen, som åtrådde mig, och jag visste att köpesumman var den *enda* utvägen att rädda min far från fängelset, min mor och syskonen från försnillarnamnets skam och vanära, från nöd och svält. Och *han*, som köpte, den gamle mannen, af en annan generation än jag, han visste hvad jag kände för honom, visste att jag hade full reda på alla köpets detaljer och villkor, visste att jag hatade honom, och *ändå* ville han!

Jag kostade inte så fasligt mycket, fru Hellevik. Det var ingen »millionaffär»! (Hon skakade af raseri och ögonen sprutade eld.) Fyrtiotusen kronor var priset och han egde en half million. Hur mången kastar inte bort långt mera på en kurtisan! Man säger att jag varit skön, *mycket* skön till och med, skönare än de flesta bland de qvinnor, som stå att köpa med eller utan prest, och han har egt allt det af mig, som kunde säljas, i sex långa, förfärliga år, och han . . . har inte försummat sin egendom, det skall Gud veta . . . och vi ha, Gudske- lof, inga barn. *Nå*, fru Hellevik! Tror ni inte nästan att vi kunna vara qvitt? Tror ni inte nästan att jag kan gå nu, utan att han har rätt att känna sig lurad på handeln?

— *Nej*, fru öfverstinna, det kan ni inte, ty det finnes *en*, som ni inte gjort upp affären med, honom, hvars namn ni missbrukade då ert äktenskapsband knöts. Kanske kan han förlåta att en maka öfverger sin make, om lifvet vid hans sida blir för hennes svaga kraft outhärdligt att lefva; men att fly för att kasta sig i en annans armar, — *aldrig* förlåter han det!

Öfverstinnan log, hånfullt och medlidsamt.

— *Om* jag nu fullt och fast trodde på honom, som

ni talar om, hvilket thyvärr inte är fallet, så har han hört äfven de löften jag gifvit honom, den andre, den, som min själ tillhört hela tiden. De löfthena voro frivilliga, de gåfvos många gånger och med all ett människohjertas fasta vilja att hålla dem; de andra — dem tvangs jag till, jag visste att jag ljög, de skrämdes fram på mina läppar . . .

— Men de gåfvos inför en herrans tjenare . . .

— Min fars gamle, försupne, om hela skändligheten medvetne virakamrat!

— Vid herrans altare . . .

— Vår gamla förmakspuff, med mammas bästa duk öfver. Och löfthena till den andre de gåfvos under Guds egen himmel, och Mälarvåg brusade sitt bifall dertill, och solen sken med välbehag på två unga människors lycka.

— Tyst! Ni skrämmer mig med edra hädelser. Kom ihåg, att Gud låter inte gäcka sig!

— Nej, jag märker det. Har han en gång gifvit ett människohjerta lifvets högsta, herrligaste gåfva, en varm, innerlig kärlek för lifvet, så hämnas han grymt, om man förskjuter den. Derfor vill jag inte heller gäcka honom längre, om — han finns, utan se upp mot honom från armarna på den man, som jag älskar, och säga: »Blicka ned, o Gud, på två af dina lyckliga barn, som omsider fått mod att taga emot din herrliga, väl-signade gåfva!»

Mamma Hellevik reste sig med af förtrytelse blos-sande kinder. Öfverstinnan lade mildt sin hand på hennes arm och sade:

— Inte så! Inte skiljas så från stackars lilla mig, som har nog att bära på ändå! Ni är en liten hjertegod och barnafrom qvinna, som funnit lifsvägen liggande fram-för er jemnad, slät och klar. Jag är i allt er motsats, jag borde afundas och vara ond på er, och likväl känner jag mig så märkvärdigt dragen till er. Föraktar ni mig

verkligen så djupt, att ni ej vill trycka edra läppar på min panna till afsked?

Mamma Helleviks hjerta smalt med samma, och hon kastade sig storgråtande i öfverstinnans famn, snyftande:

— Barn, ni tar hjertat ur bröstet på mig, fru öfverstinna! Älskade vän, tjenar det alls ingenting till att tigga och be öfverstinnan låta bli?

— *Nej*. Så vidt jag då lefver och han lefver och denna jord ligger qvar på sin plats i rymden, så komma han och jag att, före aftonen, fara för att, sida vid sida, söka upp en plats på densamma för vår kärlek och lycka.

Men tack i alla fall för att ni kom! Det samtal, ni och jag nu fört, det har förut, ord för ord, förts många gånger i ensamma, ångestfyllda timmar emellan mig och mitt sam... mina fördomar. Men jag har aldrig förut funnit min väg så klar som nu, då jag högt och tydligt fått föra min talan för en motståndare af kött och blod. Tack!

Fru Hellevik skalf från hufvud till fot, slog armarna om sin ståtliga väninna och steg på tå för att kunna kyssa henne.

— Må Gud straffa er så mildt som det för hans nådiga fadershjerta är möjligt! hviskade hon.

Och så slet de sig ifrån hvarann, och mamma Hellevik begynte klifva ned för trappan. Men kommen utför halfva, vände hon och öppnade dörren ånyo. Derinne låg öfverstinnan framstupa på chaislonguen i konvulsivisk gråt.

Hon *var* då inte så lugn och fast som hon visat sig!

Mamma Hellevik föll på knä vid hennes sida, slog sin tjocka arm om hennes hals och sade:

— Barn, har ni lämpliga ylleunderkläder för den förskräcklige Nordsjön? Annars kunde min Anna... Jaså, jaha, förlåt, jag menade bara väl... Och så vill jag be att få skicka er ett recept mot sjösjuka, som jag

klippte ut ur »Familjjournalen» sextisju på hösten. Det är uppfunnet af en utländsk professor och skall vara rysligt bra. Farväll!

Fram på middagen lättade skyarna och solen sken fram. De tidt och tätt gående ångsluparne, som å Brunnebyån förde passagerarne ut till redden och på förmiddagen gått nästan tomma, började så småningom fyllas med folk. Klockan fyra kom ingenjör Smith, åtföljd af en bärare, hvars lastning bevisade att Brunneby ej längre fick glädja sig åt den distinguerade gästens dervaro, ned till sluparnas tilläggningsplats. Han hade varit på platsen så kort och hållit sig på så respektfullt afstånd från »societeten», att ej många af de i parken promenerande reflekterade öfver hans afresa.

Endast fröken Brandtsson suckade och sa till frökarna Ohlsson och Karlsson:

— Hå hå, ja ja! *Der* reser *en* stilig karl, som ingen af oss fått vexla ett ord med. Tycker ni inte, flickor, att herrarne ä' rysligt besynnerliga nu för tiden.

— Joo, sa fröken Ohlsson.

— Gräsliga, tyckte fröken Karlsson.

En halftimme derefter kom öfverstinnan Bärfeldt ned till ån. Hon hade inga kappsäckar i släptåg och märkvärdigt nog hade inte ännu något rykte spridit sig att de skickats i förväg ut till ångaren midt under det värsta regnvädret.

Omkring henne samlades genast en stor skara.

— Men öfverstinna, ni lemnar oss väl inte? Söta du hvarthän? Tänker du fara? Ijööo beskäftiga röster omkring henne.

— Ä' ni tokiga! Resa utan att ta farväll! Jag tänker väl inte rymma heller. Nej, det är så, att en gammal faster plötsligt blifvit sjuk, och jag måste hals öfver hufvud ge mig i väg till henne. Om ett par dar är jag tillbaka.

— Fru öfverstinna, hviskade notarien Halldelin. Jag har ett nytt drama färdigt, »Degeneration», fyra akter, vida mera spännande och, psykologiskt sedt, ej så litet finare än »Föräldrarnas missgärningar». Törs jag hoppas att ni godhetsfullt ville se, om den qvinliga hufvudrollen passar er?

— Jag tar den obesedt! svarade öfverstinnan och log.

— Fru öfverstinnan gör mig stum med sin godhet. Vågar jag också hoppas att liksom sist regien . . .

— . . . kommer att hvila i våra händer gemensamt. Ja visst.

Nu hade intendenten kommit fram.

— Nu blir min hustru förtviflad. Vi tänkte ha en liten tillställning på onsdag och . . .

— Får jag anse detta som en inbjudning? Tack! Jag är tillbaka då!

Hon skrattade nervöst och öfvergifvet, och såg omkring sig i flocken med underliga, irrande blickar.

Nu skulle båten gå. Flera bekanta följde med ned till redan.

Det föreföll henne så underligt, så drömligt med dessa artiga människor, dessa konventionella fraser. Det var så eget att tänka, att detta var sista gången hennes namn nämndes med aktning och respekt här i denna del af verlden. Härnäst, då det låg i dessa och tusen andra människors munnar, skulle det uttalas med afsky, förakt och medlidande, under axelryckningar, spott och spe . . .

Det var så lustigt att höra de förbindliga uttrycken några gånger till. Och så pratade hon sjelf med hysterisk ifver.

Om en stund lade ångaren ut. Ingenjör Smith satt naturligtvis gömd i sin hytt. Öfverstinnan Bärfeldt vände sig ännu en gång mot land för att i en sista blick famna platsen, der hennes öde beseglats.

Då såg hon bland de många hviftande näsdukarna

en, hvars helsning bestämdt gällde henne. Mamma Helle-
vik stod långt ute på bryggan med tårfyllda ögon och
hvitade och hvitade. Den biltoga förde sin lilla hand
till sammanpressade läppar och skickade en afskedskyss till
den enda, som visste att öfverstinnan Bärfeldt lemnat
Brunneby och fosterlandet för alltid.

När fru Hellevik kom hem satt Gerda förgråten och
med svullen kind samt beklagade bittert frånvaron af den
portion fysiskt mod, som fordrades för att gå till doktorn
och låta draga ut den värkande tanden.

Lille pappa var lindrigt missbelåten och sporde vresigt:

— Men Emma, hvar i herrans namn har du hållit
hus hela dagen?

Unge Karl hade »Röda hund» så illa, att alla som
sett honom sagt, att de aldrig sett maken till Röda hund.

Anna var ute och promenerade med herr Nilsson.

Nå, det var då i alla fall en hygglig karl. Ske
Guds vilje!

Axel hade druckit kaffe inne hos kamrerns och spelat
boll med deras Ville hela eftermiddagen, trots morgonens
gräsliga skandal. Hade då pojken inte ett tecken till
sjelfkänsla! Och hon, som aldrig tänkt helsa på eller låtsa
hon såg kamrerskan mer!

Nå, men *hvar* är farbror Gustaf då?

• — Honom kommo damerna Möller och hemtade.
Fröken Möller skulle visst spela något vackert ur »Tru-
baduren» uppe i salongen för honom.

Då suckade mamma Hellevik ur djupet af sin själ
och af hela sitt hjerta, ref upp sitt klädningslif — gammalt,
bepröfvadt medel vid starka sinnesrörelser — kastade sig
baklänges på chaislonguen och pustade:

— Kom hit och kyss mig, Albert! Jag tror jag går
åt. Ja, *detta* det var en fasans dag!

VIII.

Handlar om herr Nilsson, fru och fröken
Möller samt farbror Gustaf.

En skandal inom bekantskapskretsen är ju alltid så oändligen välkommen för oss alla. Den är som en ny, länge efterlängtd möbel i ett redan förut treffligt hem; man synar den från alla sidor, vänder den på alla håll och försöker gerna passa in den på ett par tre ställen för att se, hur den tar sig bäst ut.

Öfverstinnan Bärfeldts försvinnande tog sig förtjusande, uppgiggande, intressant och skandalaptitligt ut från *alla* sidor. Det var litet hvarstädes i landet ett dyrbart fynd; men se i Brunneby hade man så oändligt god tid att sköta saken riktigt rationelt, behöfde inte låta den allt för snart undanskjutas af andra arbeten, intressen och omsorger. Herre Gud, man var ju här för sin helsas skull, och all verldens läkare skulle inte kunnat ge Brunnebysocieteten något, som den mått hälften så bra af, som af »denna skamliga händelse».

Den serverades också i sådana förtjusande väl afpassade portioner.

Först fick man veta att öfverstinnan haft en hel del bagage, som ställts i förväg till ångaren.

Så spred det sig att hon inte lemnat så mycket som en näsduk qvar af sina tillhörigheter, och att hon per posto från Liverpool gjort upp räkningen både med värdfolket och kamrern.

Så skref fröken Brandtsson till en tant från trakten

omkring öfverstinnans föräldrahem, och i tantens svar fick man fatt i en liten, liten ända af ingenjör Smiths och öfverstinnans lilla romanunge, den man sedan medels sanning, gissning och dikt på ett par dar fick precis som man ville ha den.

Så kom »den bedragne maken» till Brunneby sent en qväll, visade sig för ingen utom kamrern och sin hustrus värd, emottog några kortfattade och intetsägande upplysningar och reste med skjuts följande morgon klockan sex.

Åh, du min snälle Gud, hvad man frossade i små pikanterier och välmenande detaljer!

Man hade här, som öfverallt vid liknande platser, delat sig i vissa kotterier, allt efter verklig och inbillad rang, slump, anspråk och likartade böjelser för extra utgifter, i ett fåtal fall på grund af sympati, samt förnötte sin dag i skillda grupper.

Pappa Hellevik, som var ett stycke filosof, fast han försmådde filosofie doktorstiteln, spatserade inom hörhåll från grupp till grupp och log medlidsamt, när han hörde att samtalet inom dem *alla* rörde sig om ett och samma ämne.

Hans egen dom föll allra mildast, eller rättare: den föll inte alls. F. d. ministern sade till honom en dag i parken:

— Nå, herr godsegare! Hvad säger ni väl om vår lilla öfverstinna?

Pappa Hellevik log förströdt och barnamildt och svarade, ungefär som om han skulle demonstrerat en stjernbild för sin lille Karl:

— Ack, herr statsråd, jag säger helst ingenting om det jag inte förstår, och jag förstår alls inte den damens handlingssätt. Jag är ledsen deröfver, ty i allmänhet tror jag att det att *förstå* en människa är detsamma som att förlåta henne.

F. d. ministern log.

— Ack, herr Hellevik, hvarför ha vi icke en man som ni i vår »fosterländska» tidningspress! Man skulle då tvifvelsutän fara litet varsammare fram med den nuvarande regeringens för en och annan obehagliga »öfverraskningar».

Slutligen skaffar sig dock folk vanligen reda på hvad de vilja veta, eller i allt fall inbilla de sig att de gjort det, och då måste sqvallrets boa constrictor slå sig omkring nya föremål.

Till och med öfverstinnan Bärfeldt blef omsider utdebatterad i sjelfva Brunneby.

En långt obetydligare knut var för brunns-societeten vida svårare att lösa, ehuru den på lediga stunder hållit på med det nu i flera veckors tid.

Hvem och hvad var herr F. H. Nilsson?

Vårt land är ju så litet, att det vanligen här ej möter några svårigheter att rätt snabbt taga fullständigt reda på hvilken person som helst, man träffar på sin väg och som det minsta intresserar en.

Genom vänner och väns vänners bekanta känna vi hvarann litet hvar i hela riket och de flesta af oss äro slägt.

Men ingen kände herr Nilsson och herr Nilsson kände ingen.

Ett vänligt förslag af fru Möller att han skulle vara den F. H. Nilsson, som 1889 hade spannmålsaffär i Tomelilla, tillbakavisades af honom sjelf med ett urskuldande småleende. En F. Nilsson, »som det gick galet för i Westergötland» kunde det inte vara, ty dertill var han tjugo år för ung. Männe han *alltid* hetat Nilsson? Sannolikt; Nilsson hör inte precis till de namn, som »väljas».

Var han förmögen? Troligen; han talade om en tur till Egypten som om en liten treflig tripp och om de dyraste hotellen i kontinentens metropoler som om han

varit barn i huset. Inne i tidningsrummet tog han »Times» häromdagen samt läste snabbt och på svenska upp en lång artikel för brukspatron Waller. Tidigare hade han på enahanda sätt behandlat »Le Figaro» inför sjelfvaste f. d. ministern. Och vid badmadamsfesten hade han med stor händighet och talang biträdt vid de flesta af arrangemangen.

En mångsidig man.

Mamma Hellevik hörde inte till de mammor, som ängsligt jaga efter mågar, fast hon tyckte det var bra harmligt, att en tarflig veterinär skulle hindra henne att sluta den innerligt rare och hygglige baron Stjernmark såsom svärson i sina armar.

Ack, nu var han rest och Gerdas hårdhet var verkligen något fenomenalt. Hon stod på kajen och skrattade och pratade lugnt och gladt med honom ända tills landgången skulle ta's in.

Och då han frågade om hon någon gång skulle minnas honom, svarade hon »Alltid» och lade handen i hans utan att en darning i densamma förnams. Och då han redan var ombord och pekade på buketten i hennes skärp och sakta bad: »En enda!» log hon så hjertligt och tog hela buketten och kastade den i hans girigt uppfångande händer.

Det var en vänlighet, som kunde göra en man förtviflad, en stor och oförbehållsam vänlighet, som omöjligen kunde gömma något annat bakom sig.

Nu gick fru Hellevik och hade ögonen på Anna och herr Nilsson. Nog voro de mycket intresserade af hvarann, nog såg det ut som Nåja, hon skulle minsann akta sig för att nära några vidare förhoppningar. Sådana hallstarriga flickor som hennes! Men *vore* det verkligen så väl att Anna vore det bittersta klokare än Gerda så — finge det då gå, sedan herr F. H. Nilsson

likvisst fått ge riktigt besked om sig först. Han måtte väl aldrig vara någon förklädd prins heller!

Då fru Hellevik sett sin Anna försvinna med Nilsson i brunnsparcken styrde hon kosan åt annat håll och föll i andra tankar, som pressade en djup suck ur hennes bröst. *Satt* nu inte den välsignade farbror Gustaf deruppe på verandan igen och trattade kaffe i de der odrägliga Möllers! Nå, Gudskelof, *de* voro då lättare att komma under fund med än Nilsson. *Nu* hade hon efter halfannan veckas ansträngningar och brefskrifning dem på sina fem fingrar, och farbror Gustaf skulle minsann Salig gubben Möller hade varit en samvetslös procentare i Byköping, och förlagskapitalet hade han fått af en konsul, hos hvilken fru Möller tjenat hushållerska, och herr och fru Möller träffade hvarandra första gången i sitt lif två och en half månad före deras barns födelse, och nu voro pengarna förlorade mest allihop, och damerna Möller flyttade till Westervik, och der talade man inte vidare väl hvarken om gumman eller flickan. »Flicka!» Puh! Gamla koketta skrället! Men *vänta* ni, ni *känner* inte mamma Hellevik och inte kände farbror Gustaf historien om flickan och en fotograf, som . . .

Deruppe på veranden var farbror Gustaf riktigt i tagen. Han hade blifvit tjugo år yngre i väsen och sätt på de senaste dagarna, pratsam och spandersam, drack kaffe, likör, punsch och chokolad om hvartannat samt åt tårtor och konfekt med damerna Möller, så att han orkade knappast förtära en bit vid middagarna och låg vaken hela nätterna af oro, dels i hjertat och dels i magen.

— En enda liten chartreuse ti . . . ti . . . till, goda fru Mö . . . Mö Möller! envisades han.

— Omöjligt, goa häradshöfdingen! Det kan gå för er . . . unga, men jag får lof vara försigtig . . .

»Er unga!» Hm. Det var nästan *väl* mycket för farbror Gustaf äfven nu i hans mindre kritiska sinnes-

författning. Han hostade lite torrt och fröken Möller rodnade ljuft.

— D... d... då ta vi... hm... vi båda en liten perla till, fröken Möller!

— O, när man är med häradshöfdingen får man då riktigt akta sig för att tappa hufvudet, hviskade hon smäktande.

— Trå... tå... tå... tråkigt, att ma... man ska ha ko... ko... kom... mit så långt att man behöfver hjelp af li... likörn till det, anmärkte farbror Gustaf med en viss galghumor och suckade.

— Åh, så häradshöfdingen säger! Min lilla flicka vet inte något roligare än att tala med häradshöfdingen. Hon har häradshöfdingens ord och tankar i sitt hufvud jemt och samt, den lilla yrhättan. Häradshöfdingen får inte förvrida hufvudet på flickan för mig, det säger jag då, tyckte fru Möller.

»Lilla yrhättan» slog ned ögonen med blygt behag såsom hon alltid vid slik konversation brukat de senaste tjugofem åren sedan hon konfirmerades.

— Hä... hä hä! S... s... s... skål! sa farbror Gustaf.

I detsamma klef mamma Hellevik upp på verandan ovanligt allvarsam och majestätisk. Farbror Gustaf ville ringa på kopp och glas.

— Gör dig inte besvär, snälla du! Jag vill inte ha. Men äro inte damerna alldeles för tunnklädda? *Vi äldre* få lof vara lite försigtiga så här mot qvällarna, anmärkte mamma Hellevik välvilligt.

Fru Möller formligen sprakade från sig arga, gröna, ergiga blickar, »yrhättan» försökte se ut som en liten skräm d fågelunge, och farbror Gustaf rodnade högt uppe i det skalliga hufvudet och mumlade:

— Du p... pra... pratar, Emma.

— Kom mitt barn, så gå vi ned åt den herrliga

kusten ett slag. Det är nog sannt, som den goda, snälla fru Hellevik säger, att du i din barnslighet är för lite rädd om dig. Du får inte glömma att du är min enda älskade lilla yrhätta. Tackar *allra* mjukast, herr härads-höfding.

Efter denna harang dröpo fru Möller och hennes lilla yrhätta af. Men den förra kokade af en harm, som jagade stora svettperlor upp på hennes rynkiga panna, så att hon häftigt ryckte upp en näsduk ur fickan.

Ett papper följde med och föll på verandagolfvet. Det var midt för fru Hellevik, som, drivven af en plötslig impuls, satte foten derpå, nätt och behändigt, som den mest raffinerade äktenskapsbryterska i den allra franskaste sedekomedi.

Ett ögonblick derefter låg papperet i mamma Helleviks ficka, och sjelf slog hon sig pustande ned bredvid den på sistone så galante vice härads-höfding Gustaf Hellevik.

Denne satt och såg småförlägen ut, ungefär som en gammal aktningvärd huskatt, hvilken låtit ertappa sig med att jaga kycklingar.

— Ett glas vatten kan du då få ge mig, Gustaf, sa fru Hellevik, i det hon tittade sig omkring och så stilla drog upp sitt fynd.

Lifvet ute i stora världen hade allt demoraliserat mamma Hellevik bra mycket. Aldrig hade hon trott att hon skulle komma derhän att lyssna i buskar och läsa andras papper. Hvad det var mycket lättare att vara korrekt derhemma!

Hon hade aldrig hört det gamla ordspråket att »i kärlek och i krig äro alla medel tillåtliga»; men hon kände på sig att något anammansvärdt ord i den vägen *måste* finnas, och så läste hon.

Och det hon läste syntes bereda henne orimlig glädje.

Hon skrattade inte hörbart, men hela det lilla runda ansigtet sken af upprigtig förtjusning.

Farbror Gustaf, som sneglade på henne från sidan, anmärkte lite halfvresigt:

— Goda ny . . . nyheter hemifrån?

— Di kan va' goda äfven om di *inte* kommer hemifrån, Gustaf.

— Sää . . . Ä . . . ä . . . är din dygdiga vän öfverstinnan ka . . . kanske på hemväg?

— Dä här brevet ä från Westervik, Gustaf.

— De . . . de . . . der vet jag inte du har några vä . . . ä . . . änner.

— Nej, men *du* har hållit på att få.

— Emma!

— Farbror Gustaf!

De hade rest sig upp och sågo på hvarandra som två riktigt morska tuffar; men så log fru Hellevik om igen, tog gubben under armen och drog honom först ut i parken och så in på en föga frekventerad skogsstig.

— Hva be . . . behagas? pustade farbror Gustaf, men svägerskan bara gnodde på.

Slutligen kommo de fram till en bänk långt inne i skogen, der ingen menniska hvarken syntes eller hördes. Der satte mamma Hellevik sig och drog ned svågern bredvid sig, tittade honom rakt in i ansigtet och sa:

— Hör du, Gustaf, tror du att Albert och jag och våra barn hålla af dig, din gamle toker?

— Ja . . . a . . . p . . . p . . . på *ert* sätt.

— Tror du att vi hålla af dina pengar mera än af dig? Tror du vi beräkna hvar slant du samlar, och inte skulle unna dig någon glädje för dina pengar, om du kunde skaffa dig den?

— Men snälla E . . . E . . . Emma . . .

— Tror du vi skulle missunnat dig lyckan af ett eget hem bara för att våra barn skulle få ärfva dig?

Minns du inte prostens svägerska, den lilla rara menniskan på fyrtio år, fast hon såg ut för tjugofem, som jag sommaren åttitvå jemt bjöd hem för jag trodde hon passade dig och att det skulle blifva så bra? *Henne* ville du inte ha, fast jag vet, att hon skulle gjort dig mycket lyckligare än du någonsin förtjenat, och det då möjligen ännu kunnat vara tid för dig. Och teg jag inte som ett godt barn den sommaren du sprang och fantiserade om ett skyddshem i Applebo och ville donera och bygga! »Ja», tänkte jag, »*mina* barn eller *andras* barn, det gör då på det hela detsamma, bara vi alla ä *Hans* barn, som i alla fall älskar oss högst af alla.»

— Du är en god menniska, lilla Emma, det vet jag ju, sa farbror Gustaf utan att stamma ett dugg och tryckte svägerskans hand.

— Jag är nog inte värre än folket mest; men att nu du, som i hela ditt lif inte brytt dig om andra fruntimmer än mig och flickorna, plötsligt håller på att bli spritt spångande galen och hänger efter di der Möllers . . . Jag börjar tro att det var en olycka vi kom hit. Gud vet om du tål luften, Gustaf?

— Mö . . . M . . . Möllers äro präktiga me . . . menniskor, Emma.

— Det äro de *inte*, Gustaf! Jag har med stort besvär skaffat mig reda på det herrskapet och de äro . . . men hvad behöfver jag såra dig dermed! Slumpen har gynnat mig och satt mig i tillfälle att mycket snabbare och kraftigare öppna ögonen på dig . . . Läs!

Och dermed höll hon det af fru Möller å verandan tappade papperet under hans näsa.

Farbror Gustaf ögnade med skrämd blick och rysande själ igenom följande rader:

» — — — — —

— — Så roligt, Malvina lilla, så *orimligt* roligt, att ni hittat på en sådan gammal hedersknyffel! Hvad i all

verlden gör det att han är grym att se på! Ni ämna väl inte sitta och tillbedja honom dagen i ända, tänker jag. Och stamningen betyder väl ännu mindre; det blir väl inte så ofta han, stackare, får säga något, kan jag förmoda. Men raska på nu, det säger jag er, och låt inte gubben ligga och slaska saltbad och pimpla Brunnebyvatten för länge, »ty då kan han bli dryg att vänta ut», som Eugenie Wimmermark sa i går, när jag talte om för henne, hvilket präktigt napp ni fått dernere vid Brunnebyån. — — —»

— F... f... f... fy fan! sa farbror Gustaf och satte sig sakta i rörelse mot brunnen igen.

— Hö... ör, du Emma, inföll han plötsligt, stannade och såg svägerskan in i ögonen.

— Ja, hvad är det?

— Det här lå... åtsas v... v... vi aldrig om.

— Aldrig!

— Du t... t... tror väl i... inte jag nånsin ä... ä... ämnat göra något allvar af saken?

— Naturligtvis inte.

— S... s... s... ser du, jag ville b... b... b... ara drifva med dem lite.

— Ha ha ha! Du är en skälm, farbror Gustaf, sade mamma Hellevik, som innerligt gerna gjorde allt för att betäcka den käre svågerns ärofulla reträtt från sitt första och sista infall uti Arcadiens land.

Men i Arcadiens land äro turisttrafiken och inflyttningarna mycket stora. Ack hvarför skola utflyttningarna också vara det! Samtidigt med det farbror Gustaf hörde dess port slås igen för alltid, drog ett annat par derin.

Herr F. H. Nilsson och fröken Anna Hellevik hade gått allt längre och längre in i skogen, då de försvunno ur fru Helleviks moderliga synkrets, så att Anna slutligen stannade och undrade om inte hon gått alldeles för långt »ensam med en herre».

Men då började herr Nilsson, som dittills varit ovanligt enstafvig, plötsligt på att bli intressant. Han såg sin vackra medvandrererska rakt in i de trohjärtade, blå ögonen och sade något väl plötsligt, men eljes med betydligt större reda och sammanhang än som verkligen brukas i en diskussion af denna art:

— Om min person, min materiella ställning och mitt förflutna lif ej utgjorde några hinder därför, skulle jag då kunna våga hoppas på att ni ville bli min hustru, fröken Hellevik?

Anna Hellevik hade ingen praktisk erfarenhet af huru fririer pläga framställas, men på grund af väninnors antydningar och skönlitterära studier, antog hon att F. H. Nilssons framställning utmärkte sig för en ovanligt hög grad af lugn och klarhet.

Men hon höll innerligt af honom. Han hade sedan länge intagit en flere hundra gånger större plats i hennes hjerta än lille pastor Fridolin, som hon jagat ut derifrån, och hvilken tillåtits att en liten smula glänta på dess dörr, egentligen bara för att ingen annan funnits, som kunnat göra det.

Hon sade därför hvarken nej eller sprang sin väg. Och ännu mindre sade hon naturligtvis ja. De flesta flickor bli ju gifta utan att säga det.

Hon teg och såg ned på marken. På marken stod en bänk och på denna satte de sig.

Anna Hellevik var oskyldigare än de flesta flickor vid hennes ålder, men hade ändå en aning om, att då man tigande och i all hufvudsak välvilligt åhört ofvanstående fråga och stilla sätter sig ned bredvid dess framställare, bör något . . . hm . . . något egendomligt inträffa, som eljes helst aldrig bör ha händt en hygglig flicka törr.

Men herr F. H. Nilsson rörde inte ett finger i den riktningen; han bara såg på henne med en blick af rätt

mycken kärlek och så började han omigen att tala, klart och korrekt:

— Jag skulle inte ställt denna fråga till er, om jag sjelf deri funnit något förolämpande; men för den händelse någon annan — edra föräldrar till exempel — häri skulle tänka annorlunda, vill jag meddela litet om mig sjelf.

Jag är af lika god familj, som ni, men förhållandena ha inte medgifvit mig att följa min slägts traditioner. Jag har de kunskaper, hvilka i allmänhet anses gifva sin innehafvare rätt att kalla sig en bildad man; men jag har gjort dem fruktbara i en tjenares skepelse. Numera har jag äfven en förmögenhet, som under normala förhållanden bör kunna trygga en familjs existens; men grunden till denna förmögenhet är lagd af — dricksslantar.

Fröken Hellevik! Mannen, som vågar begära er hand, är en — kypare.

— Min Gud! En ky—pa—re . . .

Det vore synd att påstå, att der i Anna Helleviks ton precis låg något större mått af aktning för Ganymedkåren; men den var dock öfvervägande ett uttryck för ångest öfver att mannen, som hon älskade, plötsligt skulle ha förlorat sitt förstånd, så orimliga fann hon hans ord.

— Min historia är i korthet denna: Min far serverade inte flaskor — åtminstone aldrig i tjensten — utan kanonsalfvor. Han var kapten vid artilleriet. Nilsson hette han inte, men Nils, Nils Silfvergrip. Detta är mitt namn; jag kan återtaga det när som helst, det hvilat inga andra fläckar derpå än möjligen af absinth och vermouth, ingen smuts, fröken Hellevik! Han dog, och den bitt-raste nöd hotade min mor och mina fem syskon; inte mig, ty jag var redan färdig med min studentexamen. Men jag kunde inte se de mina svälta; jag behöfde något som *fort* gaf bröd. Detta ge drickspengar, om de komma i tillräckligt antal, och jag blef — kypare, kypare och

biljardmarkör! Bara i utlandet, fröken Hellevik, bara i utlandet, ifall *det* kan mildra något. Ja, jag har lyssnat till detta vårdslösa »Psi!» jag har bugat för slantar; men — min mor dog i ett godt, varmt rum, min bror är vice häradshöfding och mina systrar lika fina flickor som ni, fröken Hellevik...

Det började skimra något vått i Anna Helleviks ögon och hon brann af längtan att få slå armarne om hans hals. Men när *han* satt der stel som en pinne... Karlarna kunna visst vara rysligt konstiga ibland?

— Jag sade det värsta med ens. *Nu* springer jag inte längre från bord till bord; det är temligen länge sedan jag slutade med det. Jag har gjort affärer och samlat mynt, jag har varit hofmästare och en mägta fin herre sedan; men jag tyckte det var bäst att börja från början. Ser ni, jag skulle funnit det vara svårt att presentera mig som »hotelldirektör», hvilket var min sista befattning, och så, förr eller senare, leta mig vägen tillbaka och visa er huru jag gått.

Ja, något värre är det inte, men fakta kunna heller inte förnekas. Och nu förnyar jag min fråga: Vill ni bli min hustru? Ert ja skulle göra mig innerligt lycklig, ty jag håller er oändligt kär, och har sett för mycket af verlden och qvinnorna för att kunna hoppas att *två* gånger i lifvet på min väg möta en qvinna, hvilken jag kan ge allt det bästa själ och hjerta ega. Ert nej skulle *icke* göra mig olycklig i den der vanliga romantiska bemärkelsen; jag är för gammal, jag har pröfvat och lidit för mycket till det. Men det skulle stöta mig åter ut i kampen och äflan, det skulle tvinga mig att strida utan mål och segra utan glädje. Drifver ni mig ut i verlden igen?

— Nej, hviskade Anna Hellevik tyst, men dock fullt hörbart.

För de friare, hvilka par principe hålla på något

annat muntligt svar än kyssens, kan jag ej nog rekommendera detta indirekta sätt att fråga. Får en flicka utan risk svara »nej», då hon menar »ja», så tredska hon aldrig.

Och så . . . ja så gick det till precis som vid ett vanligt gynsamfrieri, och Anna Hellevik fick sina förväntningar mer än uppfyllda. Man har ju sällan funnit en hotelldirektör, som varit för blyg att »ta för sig».

När Anna Hellevik den qvällen kröp ned i sin bädd i villan nummer sju, var hon betydligt mera klok och underkunnig än ett par timmar förut.

Hon visste hvad den mystiske herr Nilsson var för en karl; det vill säga hon *trodde* sig åtminstone veta det, såsom vi alla tro om våra moitiéer på förlofningsqvällen.

Och så visste hon hur det känns att taga emot ett frieri. Hade man frågat henne derom skulle hon, hållande sig till sanningen, aldrig kunnat säga annat än att det var obeskrifligt ljuft, men något omständigare än hon egentligen tänkt sig. Nå, i regeln *går* det ju också raskare.

Hon visste till och med hvad F. H. framför Nilsson i kurgästjournalen betydde.

Han hade sagt henne det emellan ett par kyssar.

Jo, det betydde Frans Henrik, och det första af dessa namn begagnades mycket flitigt i Anna Helleviks lifliga drömmar under den Julinatt, som följde på denna underbara dag.

IX.

Uppbrott.

Man var ett stycke inne i Augusti, dagarne blefvo kortare, nätterna kallare, kräftorna smakade ej mera så förtjusande som den första veckan de voro prisgifna åt människoslägtets glupskhet, och fröknarna Ohlson, Karlsson och Brandtsson, som lågo här sjetten året, hade förlorat hoppet på ungherrarna för sjetten gången.

Wallers reste, och med samma båt som de for notarien Halldelin, numera fullt försonad med fru Hellevik, sedan hon tålmodigt afhört och äfven något gråtit öfver ett elegant qvåde, »Julafton i fattighuset», som den unge lofvande skalden diktat i sjelfva röt månaden.

Damerna Möller hade ett halft dussin gånger kommit och velat locka farbror Gustaf med sig på promenad. Det hade utgjort fru Helleviks speciella nöje att då lemna svågern alldeles ensam och ogarderad ute på verandan, för att låta dem höra huru krytt och bestämdt han sa sitt: »N . . . n . . . nej, jag tror vi d . . . d . . . dröjer», utan all bevakning, eller också skylla på någon af de krämpor, hvilka, som damerna nog visste, så ofta besvära »en g . . . g . . . gammal man».

Både fru och fröken Möller protesterade lifligt mot härads höfding Helleviks inrangering bland de gamla männen och erinrade om all den ungdomlighet han ådagalagt i början af deras bekantskap, men farbror Gustaf satt der han satt. Ingen förmiddagschoklad! Intet eftermiddagskaffe!

Slutligen lät fru Möller framskynta, hurusom lilla

yrhättan (hvilken egentligen var född vid jultiden någon gång i slutet på 1850-talet) fyllde år den 11 Augusti, det vill säga dagen derpå.

Då de båda damerna följande morgon sågo farbror Gustaf styra kurs rätt på dem med en praktfull bukett i handen, klappade deras hjertan våldsamt af ett nyvaknadt hopp, och deras kroppar började att ringla sig och ögonen logo och anletena lade sig i de mildaste veck de förmådde och deras morgonhelsning lät som ett Hosianna i en pension af endast bättre mans barn.

Men farbror Gustaf affärdade dem helt kort och sa:

— Ursäkta, jag skulle ner till båten och ta f...f...
f... farväl af f...f... fru Persson.

Smäländingens natur är seg och förtröstansfull, men *detta* var dock för mycket; två dagar derefter reste damerna Möller hem till Vestervik.

Utan buketter.

Sjelfve Axel var nöjd. Det fanns inte mera ett plank, som ej rispat hans byxor, inte ett körsbärsträd, som han ej blifvit bortdrifven ifrån, ingen pojke, med hvilken han ej stridt på lif och död, knappast ett hus, der ej hans boll krossat en eller annan ruta. Nu ville äfven han hem. Och se, då visade det sig att alla de gossar, med hvilka han kifvats och slagits, grepos af djupt vemod samt med en mun förklarade Axel vara »en vådligt bussig pojk», och kamrerskans Wille, som ännu aldrig en hel dag under sejouren haft sina fingrar från Axels peruk och ständigt i sina anletsdrag bar märken af Axels egna, han bröt sig in i mammas skafferi efter en hel burk jordgubbssylt, som gossarne slukade uppe i skogen, hvarpå de slogo armarne om hvarandras halsar, gräto öfver skillsmessen och svuro hvarandra evig vänskap.

Nu finge unga Axel, minsann, skynda på med sin

Sigurd, Herrskapet Helleviks brunnsresa.

ferieläsning, om han skulle bli klar dermed till terminens början.

Den ferieläsningen, den är då ett elände, och mamma Hellevik interpellade också det ena statsrådet derom, utan att ens be om lof, som sjelfvaste Brantingen annars är tvungen till. (Men så var nu också mamma Helleviks statsråd bara ett »f. d.»)

Hvad *var* det nu egentligen för dumma konster med hela den der tillställningen, som alldeles förstörde pojkar-nes sommarglädje?

Statsrådet svängde sig, som alla stora statsmän bruka, och hemställde, huruvida unge herr Helleviks sommarglädje verkligen kunde anses förstörd? Det hade inte precis tyckts statsrådet så. Unge Axel hade rätt ofta förefallit, som om inga särdeles betungande sorger hvilat på hans unga hjerta?

Mamma Hellevik tog tillbaka något. *Förstört* vore kanske väl mycket sagdt, pojkar ä pojkar; men *störde* gjorde ferieläsningen i alla fall. Herre Gud, man är ju inte ung mer än en gång i lifvet!

Då visste sig statsrådet alls ingen annan råd än att slå sig på artigheter och uttrycka den förhoppning, att ungdomen skulle dröja lika länge qvar hos de små Helle- vika- rne, som hos deras glada och trefliga, oförlikneligt ungdomliga mamma.

— *Jag* hade ingen ferieläsning jag, inföll mamma Hellevik.

Vädret och mycket annat blef otrefligt.

Intendent Klodz sa, att allihop Helleviks nödvändigt måste komma igen nästa år. I annat fall svarade han hvarken för godsegarens mage, häradshöfdingens katarr eller fröken Gerdas benägenhet för ägghvita. Ännu mindre för lille Karls skrofler.

Men då tog mamma Hellevik bladet ifrån munnen på en gång:

— Herre du min skapare, är doktorn rent rysk!

Friska och dugtiga kommo vi hit och visst ä här ett fuktigt klimat och visst *smakar* vattnet förfärligt; men friska och dugtiga hoppas jag med Guds hjälp att vi ska resa härifrån, så försök inte med mig och de mina, så är doktorn så rar! Vi reste bara hit för att ha litet roligt; det sa jag ju första da'n.

— Nå, har det lyckats? sporde doktorn, halft road, halft stelt.

— Ja, tack. Verlden och människorna äro sig så der temligen lika öfverallt, ser doktorn, och egentligen har jag inte haft ledsamt någonsta'ns i hela mitt lif. Men alla ha varit så vänliga mot oss, och att det kan vara bra att plaska sig *lite* mer än hvad vi bruka derhemma, det ska inte nekas, för rätt ska vara rätt.

Fru Berg i nummer sju ville ha särskildt betaldt för sängkläderna. Fru Hellevik visade henne hennes eget bref, hvori stod att rummen kostade 400 kronor för sejouren »med sängkläder, om blott eget linne medhades».

Hvarpå fru Berg föll i gråt och sa, att en fattig enka, som inte hade någon, som försvarade sig, finge vara beredd på att behandlas huru som helst. Den, som *nu* hade en lefvande man och allting i öfverflöd, kunde måhända en dag komma i andra omständigheter. Fru Berg önskade inte detta, hon önskade *alla* människor godt, äfven herrskapet Hellevik, fast de haft rummena rysligt billigt. Men om det *ändå* hände en dag, så kanske fru Hellevik ville vara så vänlig och tänka på fru Berg och hennes sängkläder.

Nu började också mamma Hellevik att gråta, slog armarna om halsen på fru Berg och frågade, om de inte rätt så gerna kunde kalla hvarandra för Emma och Emilia, och sa att hon var öfvertygad om, att det der om sängkläderna var ett skriffel i den kära Emilias bref, och att hon skulle säga till Albert, att det skulle vara särskildt för sängkläderna.

Hvarpå fru Berg bad att få se den kära Emma på ett glas apelsinsaft med samma, och de närmare omständigheterna vid salig Bergs död refererades. Bland hans sista yttranden här i lifvet hade varit, att de rum, herrskapet Helleviks nu hade, aldrig skulle få lemnas billigare än för 450 *med* sängkläder.

Båda damerna ryste vid tanken på, huru upprörande det skulle varit, om man gått och kränkt en aflidens vilja.

De två siste kvarvarande acceptable ungarlarna — då farbror Gustaf lemnades utom räkningen — gingo hvar för sig i ensligt vemod ute i duggregnet i brunnsparken.

Ute i parken sutto fröknarna Berg, Ohlsson, Karlsson och Brandtsson, och sågo med trånande blickar efter de enda två, som nu voro kvar af alla sommarens kavaljerer. Fröknarna Ohlsson, Karlsson och Brandtsson flyttade blicken från den ene till den andre; fröken Berg kunde, till följe af sina ögons mera praktiska konstruktion, se på båda på en gång.

Flickorna suckade djupt.

Och så hviskade de, att notarien Blyvik, den ene af de två kavaljererna, hade så stora skulder, så att Gud tröste den arma flicka, som fastnade för honom, om inte hon hade minst hundratusen. Den andre herrn, kamrer Ekenberg, skulle ha någon alldeles faslig sjukdom och en mor, som . . . ja, den vore minsann inte god att få till svärmor.

Och så suckade flickorna ett tag till.

De flesta äktenskap voro olyckliga.

Fröken Brandtsson berättade om två.

Fröken Ohlsson hade här i Brunneby bött vägg i vägg med ett par, som *slogos*, jaha *slogos*, om nätterna.

Fröken Berg talade om fyra äktenskapliga dramer, deraf två slutats med vansinne, en med mannens häktning för förfalskning och en med skillsmessa.

Fröken Karlsson undrade storligen öfver att någon hygglig och förständig flicka under sådana omständigheter kunde vilja gifta sig; sjelf ville hon det inte.

Fröknarna Berg, Ohlsson och Brandtsson ville det inte heller.

Och så sågo de trånsjukt på notarien Blyvik och kamrer Ekenberg och suckade värre och djupare än någonsin.

Nere i brunnskamrerns förstuga släppte en man en knippa af sneda, vinda, krokiga och slitna käppar och kryckor till golfvet med en väldig duns. Kamrern kom ut.

— Här ä kröckerna, kamrern.

— Bra, de äro väl begagnade alla?

— Hvarenda en.

— Godt! Se här har ni fyra kronor för hela subberten.

Så kallade kamrern på sin gårdskar, som kom med hammare, tång och spik, tog kryckorna och käpparna samt tågade åstad till tredje klassens brunnsal.

Kamrern efter.

Derinne började de spika och hänga upp kryckorna på ena långväggen. Der hängde många förut. Pappa Hellevik gick händelsevis der förbi och tittade inom.

— Hvad är det för en dekorering, kamrern håller på med?

— Ack, det är några stackars patienter, som varit förkrympta af värk och vedermöda samt inte kunnat stappla fram utan kryckor och käppar. Brunnebyvattnets underbara förmåga har emellertid ej heller på dem förfelat sin verkan. De gå nu som andra menniskor och ha tiggat och bedt mig, att för Guds skull ta deras nu obehöfliga kryckor och hänga upp på väggen här som ett tacksamhetsbevis mot källan, som hulptit dem, och som en uppmuntran att inte förlora modet för andra, som komma hit lika olyckliga. Det kan ju vara barns-

ligt och dumt, men inte tycker godsegaren att man kan neka de beskedliga människorna det?

— För ingen del! Det är ju riktigt vackert och rörande.

— Ja, är det inte! Nio stycken bara i år.

— Det är att tacka Gud för, kamrer.

— Tror ni jag försummar det någon enda afton! sade kamrern barnafromt.

Långt borta i sin stalldörr stod Helleviks Petter i sin brokiga ylletroja, putsade selarna för morgondagens aftåg, plockade hop sina stumpar och sjöng med full hals:

»Der stod en flicka uti en hage,
Då kom till henne en ung sjöman.»

På åstigen gingo Anna Hellevik och herr Frans Henrik Nilsson upp mot villan nummer sju och samspråkade sakta:

— Men Frans, inte behöfver du tala om *allt* heller. Pappa har sin lilla geist, ser du. Tala om din familj, din uppfostran, huru du har det *nu* och att du dragit dig tillbaka med hundraåttifemtusen och vill köpa en egen-
dom, men . . . inte det andra . . .

— Således blygs du ändå öfver din vän?

— Nej, Frans, inte *jag*. Aldrig! Men hvad behöfs det att ramsa upp alltihop?

Nilsson såg allvarlig, nästan sträng ut, när han svarade:

— Derför, Anna min, att om jag och de dina skulle råka komma ut på en liten tur i verlden och jag räcker en glop ett fat vid table d'hôten och han behagar le och säga: »Tackar förbindligast; men det förefaller mig, som om det inte vore *första* gången ni serverar mig?» jag då, utan att behöfva slå ned ögonen för din far eller mor, skall kunna svara: »Nej, förra gången var på 'Monopol'»

i Brest» eller: »Senast det hände, var på 'Westminster' i Edinburg».

Derinne i villan nummer sju gick allt lyckligt och väl. Pappa Hellevik såg i Nilssons energi att sträfvä sig fram i världen hittills en stark garanti för framtiden i materielt hänseende, och han hade under den tid de varit tillsammans lärt sig akta och värdera honom äfvensom inse, att han var en verkligt bildad man.

Mamma Hellevik hade kanske hellre sett, att den blifvande svärsonens hundraåttifemtusen tjenats i en handelsaffär eller å ett konsulat; men inte skulle hennes famn öppnats det ringaste snabbare för det.

Gerda passade emellertid på att ute i andra rummet hviska i mammas öra:

— Nå, då *han* får Anna, slipper väl jag åtminstone nu att höra något ringaktande om Edvard, som ju ändå är en »examinerad karl», som farbror Gustaf brukar säga!

Men mamma blef mycket allvarsam, nästan vemodig, och sa:

— Du *kunde* blifvit friherrinna, Gerda, och det var en så utmärkt hyggelig karl. Jag sörjer honom så länge jag lefver, och hvad Nilsson beträffar, så har *han* då åtminstone trattat sin dålighet i *menniskor*.

Den nye fästmannen skulle naturligtvis hem till Hultuna med samma, och både han sjelf och Anna tyckte, att eftersom der ändå fanns plats i char à bancen, så behöfde de inte skiljas det minsta.

Men mamma Hellevik hade sina principer och dem höll hon på. Förlofningen skulle ju inte eklateras här och hur skulle det då se ut om de toge karlen med sig på vagnen!

— Det blir vid hvad jag sagt! Frans får fara på båten och tåget. Jag tycker mig just höra flickorna

Ohlsson, Karlsson och Brandtsson stå och skratta åt oss när vi fara och säga: »Mamma Hellevik har varit åsta' och skaffat sig en måg och hon är så rädd om honom, så hon tar en med sig på lasset!» Nej, jag tackar!

Mot mammans domslut fanns ingen appell; men när alla Helleviks dagen derpå voro instufvade i familjevagnen och deras vänner stodo i en krets omkring dem för att taga afsked, och Annas varma blick sökte den hennes själ kär hade, och Petter tog åt sig *sin* del af afskedshonnörerna, lyfte på mössan och sa: »Tackar allra mjukast för mej!» och mamma Hellevik mycket uttrycksfullt sa: »Adjö så rysligt mycket, herr Nilsson!» så for hin i kroppen på den lycklige fästmannen, han kastade sin näsduk på axeln, bugade à la Ganymed och ropade:

— Kommer strax!

X.

Hemma.

Der låg glädjeskimmer och strålande Augustisol öfver Hultuna gård. Den ärevördiga lindallén upp till den stora, hvita tvåvåningsbyggnaden bar visserligen redan höstens färgskiftningar i sina kronor, och långa rader af rågskyllar å de omgifvande fälten talade i sin mån om den tid, då naturen aflädder sig högtidsdrägten, men dagen var vacker och högtidlig derjemte, ty »vi komma vid kaffedags» hade fru Hellevik skrivit till sin trogna hjälpreda, kokerskan Kristina.

Bomullskjolar och skjortärmar i mängd voro i hviften framme vid veranda och gårdspört, massor af löf voro framkörda, höstens grannaste rosor hade i hopar fallit offer för »kammar-Johannas» hand, och kom man närmare så hördes ett surr af glada röster. Äreport skulle resas, verandan siras med guirlander.

Kärleken har sina mer och mindre villiga, mer och mindre medvetna sändebud öfverallt. När doktor Langberg den 16 gjorde sin vanliga rond bland djuren å Hultuna, hade Anders rättare plötsligt med ett litet välmenande leende skubbat mössan från det yfviga håret, förnumstigt krafsat sig i hufvudet och sagt:

— På freda' kommer herrskapet hem, äss doktarn vell passa på.

Tillägget kom Langberg att lindrigt rodna, så stor och lång han var, men han sporde intresseradt:

— Vet Anders vid hvilken tid?

— Ja töckte ja' försto på Stina, att dä skulle ble så därna ve »töddidags», som härasshöfdingen plär sia.

Och på torsdagen hade kammar-Johanna mött pastor Fridolin ute å sockenbudsferd.

— Guds frid, snälla Johanna! Vet hon när herrskapet kommer hem? sa pastorn.

— Dä bler i morn ve lagom kaffeti på qvällen, sa Johanna.

I morgon! Ändtligen! Hade hon inte i ungdomlig yra redan gått och bundit sig allt för fast, skulle Anna Hellevik möjligen ännu kunna räddas ur klorna på de fåfånglighetens och det lättsinniga verldslifvets representer, som omfladdrat henne i Brunneby. Det vore ju som »en brand ryckt ur elden». Nej fy, den liknelsen vore nedsättande för fröken Anna. Låtom oss hellre säga som »ett bergadt lam», tänkte pastorn, och der spred sig hela knippor af solstrålar öfver hans ansigte.

Också hade Langberg på den högtidliga fredagens

eftermiddag knappast hunnit fram, kasta af sig kavajen, taga högsta befälet öfver de festliga anordningarna och hissa upp ett ståtligt: »*Välkomna!*» öfverst i äreporten, förrän en mild stämma bakom honom hördes:

— Förlåt mig, broder, att jag kastar mig in i dina anordningar så här *in medias res*, men borde der icke äfven stå ett: »*Gud välsigne Eder!*»

— Då gör han nock ändå, äss han vankar denne väjen! mumlade rättare-Anders, som, dessvärre, inte hade den vördnad för sin själasörjare, som han borde.

— Tösst, Anners! Han bore veta hut mot pastorn! sa kammar-Johanna.

Doktorn och pastorn låtsade sig ej höra dessa repliker. Langberg yttrade bara helt kort:

— Jo vars, Fridolin; men det är för sent påtänkt.

— Jaså, ja, då är det för väl att inte Gud också försinkat sig med välsignelsen. Hans nåd är hvarje morgon ny, sade pastorn, som gerna vid hvarje tillfälle sade ett allvarsord åt sina sockenbor.

Langberg var för lycklig att inte vilja alla väl. För att ställa pastorn till freds föreslog han:

— Hör du, Fridolin, kan vi inte dela det så, att du tar och leder arbetet å verandan medan jag styr till det här i porten?

Det var pastorn med på, och så arbetades der med förtviflad fart. Båda de unge männen tyckte det kändes rent som om de prydtt sitt eget hem, ömt och kärleksfullt ordnade de blomster och gröna guirlander, och pastorn kastade emellanåt en varm blick utöfver de herrliga omgifvande åkerfälten, medan små suckar, som stundom rent af formade sig till halfhöga ord, undsluppo hans läppar: »Anna, min älskling! — Fyrahundra tunnland, och allt dräneradt.»

Plötsligt hördes vagnsbuller på den hårda, präktiga vägen och ett virrvarr af röster intonerade: »Jösses, der

kömmér di! — Hon ä inte mer än fyra! — Dä ä en fjäravagn, dä hörs på gången. — Opp mä flaggerna i rappet. — Kors, vi ble rädda för ingenting, dä ä en ensännare.»

Det var det också, och ur densamme hoppade, midt för porten, en riktigt stilig herrekarl.

— Herrskapet ä inte hemma än, män di kommer i qvällningen, sa rättare-Anders, som fann sig böra göra les honneurs, då båda herrarna rusat till flaggorna.

— Tack, jag vet det. Jag skall helsa er allesammans från herrskapet. Jag skall möta dem här.

Langberg och Fridolin hade genast igenkänt herr Nilsson, för hvilken de blifvit i förbigående presenterade i Brunneby. Svartsjukans förgiftade pil flög plötsligt genom bådass hjertan. Pastorn bleknade medan ett innerligt: »Store Gud!» pressades fram mellan hans hopknipna läppar. Doktorn blef i stället blossande varm och mumlade i fullt raseri: »Dä va en fn till att göra sig hemma-stadd!»

Herr Nilsson helsade, artigt och förbindligt, berättade att herrskapet Hellevik haft den utomordentliga vänligheten att bjuda honom hit till Hultuna på ett par dar, sade att han var glad öfver att ha kommit i tid och tyckte det var mycket roligt att få förnya bekantskapen med herrarna.

Alltsammans med en verldsmans ledighet.

Pastorn frågade om det dammade mycket.

Doktorn bad om ursäkt för att han förblef i skjortärmarna.

Herr Nilsson sa, att det dammade nästan mindre än man skulle kunna tro och bad doktorn för all del inte ta på sig kavajen.

Och så drog han sig sjelf så småningom bort åt trädgården.

För första gången på nära tjuugo år erfor han kän-

slan af något som liknade ett *hem*. Tidigt utkastad i världen ur det ruinerade föräldrahemmet, hade han ömsom bott i fönsterlösa skrubbar under hotelltrapporna, ömsom i ganska eleganta hofmästaredubletter, och många präktiga våningars, flere hundrade hotellrums montering hade han ledt med förstånd och smak, men alltid sjelf känt sig lika litet »hemma», som den gäst, hvilken kom och tog ett rum för natten. Nu, midt i allt detta, som hela hennes lif utgjort ramen omkring henne, hvilken han älskade med den mogne, pröfvade mannens klara, starka, sjelfmedvetna känsla, tyckte han sig genast mera hemma än på platser, der han bott i flere år.

Han gick omkring i den stora och vackra, men mycket enkelt och konstlöst ordnade trädgården, road, som ett barn, nyfiken, som upptäckaren af en ny verd. Se der en gammal gunga! I den hade nog hans Anna setat mången gång, flugit högt upp i de gigantiska päronträdens grenar. Der stodo namn i barken på det ena trädet. Många namn. Oläsliga namn också. Men se här stod ett A. H.=Anna Hellevik. Han kysste det och gick sedan i saligt drömmeri, i en längtan, som var stark, men inte otålig; han tyckte sig hafva fullt upp att sköta med att gå omkring här en stund ännu innan den älskade kom.

Mindre väl mådde pastorn och doktorn, i synnerhet den sistnämnde, och när allt omsider var i ordning, kände han ett oemotståndligt behof af att gå in i trädgården, äfven han, och tala ett fridsens ord allt efter omständigheterna med den der gynnaren, som kom åkande landsvägen fram i svart redingot och förde sig som om han tillhört diplomatiska kåren. Inte för att veterinär Langberg någonsin sett så mycket som en legationssektör i hela sitt lif; men sådana lymlar kunde han särdeles väl och lätt föreställa sig.

Han kom alldeles lagom för att bli vittne till den

främmande gästens lilla ömhetsbetygelse mot det gamla päronträdet, hvilken kom det att rent af lysa rödt för den snälle Langbergs ögon.

Den gode doktorn var inte direkt någon filosof, det skall den nådige Guden veta; men nog begrep han ändå att, trots den stora och kända gästfriheten på Hultuna, *den* måste stå synnerligen väl i vantarna hos mamma Hellevik, som blef så der ditbjuden direkt efter en sommarbekantskap. Och att en sommarbekant, som kommer åkande gästgivareskjuts fulla två mil och bums rusar ut och kysser fruktträden i trädgården, hyste ett mer än vanligt och vänligt intresse för flickorna på stället, det var också temligen tydligt.

Hvilken af flickorna? Derpå hängde det.

Nilsson gick, ljufligt svärmande, en af de smalaste trädgårdsgångarna framåt, då hastigt en mörk skugga föll öfver stigen och doktor Langberg stod midt framför honom och sa:

— Hm . . . hm . . . ursäkta, men jag är en rättfram karl, och trodde . . . hm . . . att jag möjligen hade . . . det vill säga . . . joho, hade lite att uträtta här i huset. Det är kanske bara misstag? Herr Nilsson är troligen vida säkrare på sin sak, för . . . hm . . . den, som kommer hit så här, så har han det nog både klippt och skuret, så mycket begriper jag, så det kan inte ändras. Ja . . . jag är litet kort i humöret, men hoppas vi förstå hvarann?

Hvilken af fröknarna Hellevik gäller det?

Nilsson skrattade, barnsligt och godt, samt räckte den upprörde jätten båda sina händer, under det han sade:

— För *ert* vidkommande måtte det visst gälla fröken Gerda, efter hvad jag kan finna derpå, att hon särskildt bad mig helsa er »så rysligt mycket» om vi träffades i enrum innan de kommo . . . *aj för tusan . . . !!*

Langberg hade i öfvermåttet af sin glädje kramat Nilssons händer halft förderfvade och utbrast nu:

— Kors i Jesu namn så snällt! Förlåt mig! Ja . . . ni ser, hur det är fatt med mig . . . Hör nu, kunde inte vi, som ändå . . . som ändå . . . ja, det tillhör nog inte mig att proponera; men efter som vi ändå, ändå . . . ha träffats i Brunneby . . . fast vi inte ha hvarken glas eller . . .

— Tack ska du ha! sade Nilsson och lade armen om nacken på den nu betydligt fromsinte jätten. Hop-
pas vi skola bli goda vänner.

— Det *ber* jag om! inföll Langberg hastigt.

I detsamma hördes ånyo en »fjäravagn» och hofslag på vägen. Denna gången var det verkliga Pluto och Proserpina.

De skyggade häftigt för äreporten och höllo på att ställa till en olycka midt i glädjen. Unge Axel gaf till ett jublande indiantjut, flög af vagnen, ref upp sitt ena byxben halfvägs mot knät och trampade grymt på köks-
Stinas dåliga fötter, när han omfamnade henne.

Anna och Gerda Helleviks ögon sköto som fyra elektriska gnistor rakt på två öfverlyckliga män, hvilka stodo nedanför verandan och hviftade med hattarna, medan en tredje höfviskt bugade med blottadt hufvud.

Öfver pappa Helleviks vanligen så lugna anlete glänste det ena leendet efter det andra, och han sökte gång på gång med en enda blick famna sitt kära hem, under det lille Karl öfverljuddt skrek:

— Ä här fler kaninungar nu? Hur ä dä mä Bol-
las föl?

Mamma Hellevik, som alltid brukade bli först till-
reds, hon satt nu stilla i char à bancen tills alla de öf-
riga troppat af, och bara såg sig omkring. Aldrig hade
hon varit från Hultuna så länge sedan den första dagen
det blef hennes hem, aldrig hade det synts henne så
vackert eller kännts henne så kärt som nu. Åh, herre
Gud, detta att nu vara väl hemma igen, det var ändå
det allra bästa af hela resan.

— Ska inte frua sti å? sa Petter, och först då kom hon sig för att helsa på alla.

Men inte ens i denna veka stund kunde hon förlåta sin Gerda, att det inte var »den utmärkt hyggelige baronen», som stod der bredvid Nilsson och tog emot henne. På Langberg helsade hon litet kyligt och tänkte inom sig: »Vänta mig du, min gosse, ännu har du det inte så på gaffeln, som du tror.»

Sjelfve farbror Gustaf var rörd. Men som han hörde till dem, hvilka anse hvarje yttring af vekare känslor oegentlig för en karl, så pekade han bara på åreporten och verandans guirlander och sa i sin allra buttraste ton — med tårar i ögonen —:

— S... satans sköfling af löfskogen, d... de... det här, du Albert.

I virrvarret vid debarkeringen på verandan fingo två par ögon tillfälle att ta sig ett uppfriskande bad i hvarann och två par händer att skicka några millioner vågor af »animal magnetism» öfver från hjerta till hjerta, såsom deras egare trodde helt oförmärkt.

Men pastor Fridolin hade goda ögon och snabb uppfattning. Han såg endels och profeterade endels; han kände i luften, att *här* var han öfverflödig, han kände golfvet gunga under sina fötter, och Anna Hellevik samt de hundra täckdikade och i hög kultur varande tunnlanden, hvilka enligt hjertats känslor, giftermåls- och ärfdabalk bort komma på hans del, glida längre och längre bort.

— Nej, skall pastorn redan gå! Vi hade hoppats få behålla pastorn till qvällen, sade mamma Hellevik hjertligt, då han stod bugande framför henne med hatten i hand.

— Det får jag, thyvärr, inte. Pligten kallar mig. Sockenbud i Trintorpsbyn. Ville bara helsa herrskapet välkommet, be Herren välsigna er ingång.

— Men det var ju tråkigt, när vi andra alla . . .

— Så är livvets gång, fru Hellevik. Mötas och skiljas. »Två skola mala på en qvarn; en varder upptagen, en annan qvarlåten», heter det. Farväll!

Köks-Stina och kammar-Johanna hade delat sig på två divisioner med hvar sin passopp till hjälp. Den förra bragte i hast saft och vatten ut på verandan till en första vederqvickelse, den sednare, med sina flinkare ben, ordnade kaffeservering nere i det stora lusthuset längst borta i den ändan af trädgården, som vette mot sjön, att stå till reds, när herrskapet ajusterat sig en smula.

Under tiden mönstrade Langberg Pluto och Proserpina i stallet samt skänkte ett nådigt gillande åt Petters förklaring att »dä ä rent fanken, när inte hästa får ha sin frihet å gå lösa en ti på sömmarn».

Men när Johanna gick öfver gårdsplanen med grädden från iskällaren, såg hon den främmande herrn inne i salen, der de voro alldeles ensamma för ett ögonblick, slå armarna om fröken Anna, kyssa henne midt på munnen och säga: »Älskade!» Och fröken Anna tog det alldeles som det skulle så vara, lutade hufvudet mot hans axel och sa: »Välkommen till mitt hem, Frans!»

Det hördes mycket väl genom det öppna fönstret, och kammar-Johanna talte om det i köket, och hjälp-Karin sprang ut och sa det för Anders rättare, och innan herrskapet slutat med sitt kaffe dernere i lusthuset, visste hela Hultuna att fröken Anna skaffat sig en fästman i Brunneby.

Kaftet togs bort, och der togs fram punsch och sodavatten, konjak och cigarrer. Det såg så inbjudande ut som helst, och pappa Hellevik sträckte redan ut handen efter cigarrlådan, och farbror Gustaf ordnade sig till en liten grogg, då mamma, hejdande och högtidlig, lade händerna på deras och synnerligen hörbart hviskade till Gerda:

— Ta hit en butelj champagne i stället och glas till pojkarna med; inte »utställningschampagnen», utan den *rigtiga*.

Snart porlade den ädla drufvan i »strutaglasen», som kammar-Johanna kallade dem, och pappa Hellevik, som under tiden instruerats af mamma, tog sig ett tag öfver de milda, blåa ögonen samt sade med en stämma, som inte var riktigt klar:

— Anna, min älskade flicka, och du Frans, hvilken jag så hastigt lärt mig hålla af som en son, eklateringen ska ju inte bli ännu på ett par dar, men eftersom detta är den första bågaren, som räcker dig i detta gamla . . . Hvad nu, Emma, hur vill du nu ha det?

När alla fattat sina glas och mamma Helleviks tindrande ögon foro omkring i familjekretsen, hade de slutligen stannat på den ende, som inte hörde dit. Han var purpurröd i ansigtet och stod der och såg så ödmjuk och menande ut, att den goda frun kände att hon rent inte orkade vara ond på honom längre. Och alldeles bredvid honom stod Gerda-barnet med lågande kind, ett bestämdt drag öfver munnen, som hon ärft af sin mamma, och ett par ögon, hvilka hvilade på distriktsveterinären med ett uttryck, som om denne mycket enkle karl varit sjelfvaste Gud fader. Det var då, som det klarnade för mamma Hellevik, att »det var aldrig värdt». Hon gick fram, lade handen på pappas arm, tog ordet från honom, som så ofta förr, vinkade åt Gerda och veterinären som en skyddsfru åt ett par fattiga barn på en jultomtefest, och sade:

— Doktorn och Gerda få *också* förlofva sig. Skål barn! Gud välsigne er!

Der blef stor och kraftig omfamning af sex par armar, innehållet i mammas glas rann vällustigt utefter ryggen på Nilssons redingot, sjelfva glaset gick i tusen

bitar, och der kysstes en smula vårdslöst i högen till höger och venster.

Endast farbror Gustaf och gossarna stodo litet åt sidan och väntade på sin tur. Alltsammans hade gått så fort, att lille Karl inte riktigt hunnit följa med.

— Fabbo, gick begge flickerna åt nu? sporde han stilla.

— D... d... d... det... s... ser så ut, min gosse, sa farbror Gustaf.

Det var en öfvermåttan herrlig dag! Nedåt sjöstranden gingo fyra öfverlyckliga menniskor, blickande in i hvarandras ögon två och två och tyckande sig hafva all lifvets sällhet säkert som i en liten ask i egen ficka. Pluto och Proserpina tumlade sig vällustigt ute på det sparda betet. Den för de festliga anordningarna afbrutna rågbergseln hade återtagits med lif och lust, och trehundra trafvar, som aldrig fått en droppa regn på sig sedan de afmejades, kommo under tak. Arbetarnes aftonvard förstärktes med punsch och kaffe, och Anna och Frans satte sig i en fastjord eka med armarna om hvarandras lif; rättare-Anders skålade för »det likaste herrskap i sju körsocknar», och båten guppade och vaggade när aftonbrisen körde små vågor mot land. Pappa tackade Gud för att han var hemma igen, och farbror Gustaf för att han lyckligen undslupit damerna Möller. Lille Karl öste mera hafre till kaninerna än de kunde äta upp på en hel vecka, och Axel ställde inte till någon större oreda på hela qvällen. Sjelfva ankorna fingo högtidsförplägning, och bakom deras hus stodo veterinären och Gerda och kysstes.

Flaggorna fladdrade, solen sjönk, fåglarna tystnade, hönsen flögo upp på sina pinnar, naturens hjerta saktade sina slag och mamma Helleviks stora, varma bröst fylldes af glädje öfver hennes käras lycka.

Men mamma Hellevik var nu en gång sådan, att

hon tålde platt *ingen* sorg på denna Guds sköna jord, och därför for plötsligt en skugga öfver hennes runda kinder och hon suckade:

— *Stackars* Fridolin!

Men den snälle pastorn hade det bättre än man af omständigheterna skulle kunnat förmoda. Halfvägs mellan Hultuna och kyrkobyen låg en stor, grann gård i två våningar, röd och med hvita knutar. Stora ladugårdsbyggnader och bördiga fält fjermade för dess invånare hvarje ängslande spörsmål: »Hvad skola vi äta, hvad skola vi dricka och kläda oss med?» Nämndeman Pettersson, som var husbonde här i Storegård, var visserligen inte på långt när så rik som patron Hellevik, men han hade blott ett enda barn, sin Justina. Hennes hår var kanske något ljust och hennes själ måhända en smula grund, men hennes hjerta var rent, hennes lemmar välskapade och hon menade upprigtigt väl med hela världen.

Derföre lade hon också drällduk på slagbordet, då pastor Fridolin på sin tunga stig från Hultuna slank inom i Storegård för att hvila ett par minuter. Och på den duken satte hon fram två sötmjölksostar, kalfost, skinka och öfver hufvud så mycken annan mat, att en medelstor familj derpå bort kunna lefva öfverdådigt i tre veckor.

Justinas bild var icke ny för pastor Fridolins själs öga, fast den undanskymts af Anna Helleviks. Han hade tvärtom tänkt på henne mycket och länge, och då nu fröken på Hultuna fjermade sig mer och mer, följde hans milda ögon med allt större välbehag Justina, då hon på det perlfärgade slagbordet plockade fram hvad det välförsedda huset förmådde.

Och pastorn såg och åt och drack, dock endast hembrygdt öl.

Och nämndemansmorän mädde inte bra, utan låg i farstukammaren, och nämndemannen gick ut och in

och hade brådt med att titta efter rågbergseeln och lät för öfrigt världen och Justina gå som de ville.

Justina var ingen direkt obildad flicka. Hon hade gått igenom Wernamo qvinliga folkhögskola och »spelat portefiano för åttahundra daler bara i lärpengar», som nämndemansmorän med välbefogad moderlig stolthet brukade berätta.

I Storegårds lustgård funnos många träd, sköna att se uppå och ljufliga att äta af, bland andra de herrligaste Augustipäron. Justina skakade trädet och pastorns hjerta, pastorn plockade och åt.

Logdörrarna stängdes, dragarna släpptes på betet, nämndemannen satt vid sitt skrifbord, skref ut auktionsräkningar, tittade ut i sin lustgård, undrade huru det i framtiden skulle kännas att till sina öfriga värdigheter af domare, rusthållare, kyrkovärd, landstingsman samt obligatorisk socken- och minoritetskandidat vid hvarje riksdagsval, äfven lägga den af en kyrkoherdes svärfar.

Den som samtidigt befunnit sig utanför staketet vid lustgårdens bortersta ända skulle kunnat höra följande repliker vexlas:

— Kors i alla mina da'r, han kösses ju! Ä pastorn inte vetti?

— Nå än sen, mitt barn! Inte är det någon synd när det sker med rent och upprigtigt hjerta. Gud är kärleken, Justina!

Måhända var det en dunkel, omedveten förnimmelse af att inte ens den stackars förskjutne Fridolin längre led, som kom mamma Hellevik, att, sedan alla andra gått till hvila och hela huset sof, dröja länge, länge qvar vid fönstret i sitt sofrum i lättaste negligé, ännu en gång låta den händelserika sommarens tilldragelser passera revy för sin själs öga, sakta öppna fönstret, låta den friska nattluften smeka sin fylliga figur, och vidga famnen liksom hade hon velat på en gång trycka hela det älskade hemmet

med allt hvad deruti var till sitt hjerta, eller välsignande höja händerna öfver det sofvande Hultuna och alla sina slumrande kära.

Och medan de milda, vackra ögonen blidt logo i fuktig glans, mumlade mamma Helleviks ännu friska och röda läppar:

— Borta är nog bra, men hemma är ändå bäst!

EN HUNDRAKRONAS LEFNADSLOPP

Hvad kamraterna i kassahvalfvet berättade.

Mina tidigaste minnen äro ett outredligt virrvarr, men bland dessa minnen tränger sig alltid fram en dunkel erinran om en föregående tillvarelseform, och jag hörde af en gammal erfaren och vidtberest privatbankstia, som jag träffade i ett kassahvalf i Vesterås, att precis det-samma lär vara fallet med människorna, af hvilka en del tro sig få flytta från planet till planet.

Så stolta tankar har nu icke jag, men om äfven sedelpapper göres af lump, så skulle jag bra gerna en gång vilja ha varit en fin brudnäsduk åt en lycklig brud, en härkomst, som jag tycker vore värdig en så förnäm sedel. Ack, det hade i så fall icke varit första gången som hundrakrona jag mötts af blandade leenden och tårar!

Nu minns jag inte annat än att jag långt inne i den finaste afdelningen på ett finfint pappersbruk i utlandet fick den form, jag i min ungdom hade, blef ren och vacker och glänsande, som jag då var, gjorde en lång resa öfver haf och land till ett stort sedeltryckeri i Stockholm och fick på mig dessa stora, betydelsefulla typer, som gafvo mig ett värde bland människors barn, hvilket

jag ännu bibehåller, fast bokstäfverna äro suddiga nu, mina kanter trasiga och min yta full af smuts och bakterier. Är det inte märkvärdigt, att jag ännu aldrig träffat på någon, som varit det ringaste rädd för att gripa fatt i mig, hur fin än handen varit, hur snuskig jag än sett ut?

Så gjorde jag och kamraterna ännu en resa tillsammans ned till den privatbank, som var vår egare, så blefvo vi påskrifna af direktörerna och så lades vi uti fina, eleganta bundtar med jemna kanter in uti bankens kassahalf, som slöts om oss och tusentals äldre släktingar af högre och lägre valör, dels ännu någorlunda snygga, dels gamla, solkiga, med stora »hundöron».

— Välkomna i släkten, mina vänner! snörflade, förnämt och beskyddande, en gammal tusenkrona och lyfte nådigt på hundörat så snart dörren till hvalfvet gått i lås.

Och så började det hviska och tissla och tassla rundt omkring oss bland de äldre, vidtberesta kamraterna, som berättade sina äfventyr ute bland människorna.

Vi unga lågo tysta och hörde på.

Å, hvilka tafloer ur lifvet, som upprullades för oss! O, huru mycket bråk ställde vi icke till i verlden! Var det möjligt att nästan all människoslägtets äflan och strid rörde sig blott om oss? Vi ryste ibland vid de gamles skildringar, men det var ändå nästan som om vår packe svällde, när vi hörde huru älskade och efterlängtrade vi voro öfver hela jordens rund.

— Jag var en bland jemnt hundra mina likar, som ryckte en ung man från den kvinna han älskade och som älskade honom tillbaka med hela sitt rika hjertas värme, hviskade en ärevördig tusenkrona och sträckte sig stolt i skrynklorna.

— Jo jo, sådant händer oss af högsta valören, nickade en tusenkrona ur packen bredvid.

— De hade varit trolofvade i åtta år och börjat samla till sitt lilla bo och kunde redan i fjerran skönja

dagen, då de skulle ega hvarann. Men så kom min herrskarinna i hans väg med ryktet om mig och mina nittionio kamrater. »Hundra tusen, hundra tusen!» sjöng det i hans öron natt och dag, och den fattiga fästmon glömdes, och min herrskarinna blef hans brud, och mig fick han af svärfar till sjelfva bröllopsresan.

— Nå, hos honom blef du inte gammal?

— Nej, och inte mina kamrater heller. Sju år efteråt, då jag låg i plånboken hos en rik man, fick jag plötsligt höra min förre husbondes röst i rummet. Stämman var skälvande och svag, och han bad min herre om en liten hjälp, ty allt vore förbi för honom. Och när min herre tog upp och gaf honom ett par tior, såg jag öfver plånbokskanten hur usel och fattig han såg ut, ändå han fick så bra betaldt när han sålde sig.

— Qvinnor sälja sig ännu billigare. Tre stycken ha fallit bara för mig, mumlade en hundrakrona i packen alldeles bredvid oss.

— Åhja, så'nt händer äfven med vår valör, sa sjelfbelåtet en skrynklig femtia på hyllan midtemot.

Då skrattade det till i tiornas hörn, och en gammal riksbankstia sträckte sig ut ur packen och hväste:

— Äfven jag, så ringa jag är, har dock räckt till att köpa en qvinna...

— Omöjligt, omöjligt! mumlade de gamla, stora sedlarne, och vi unga ansågo oss böra vinka gillande och instämmande.

— Sannt är det, men — hon var utan skydd och hem och ensam i hufvudstaden och stod utanför kommissionskontoret och hade svultit i fyra dar... sa tian.

— Ja, vårt lif är vexlingsrikt, sa' en tjuogoårig femtia med trasiga hörn. En gång gafs jag som lön för ett helt års arbete åt en tienstflicka på landet, en annan gång som drickspenning åt en schweizerifröken, som min herre tyckte mycket om. En gång bytte man och hustru

sig till mig för sin egen säng, för att få bröd att stilla sin och barnens hunger med för den närmaste tiden, en annan gång gafs jag som liqvid för en supé på tu man hand . . .

Då kunde jag inte hålla mig längre, så ung och blyg jag var.

— Menniskorna måtte vara mycket dåraktiga? hviskade jag.

— Inte utan, min unge vän, svarade den gamla tusenkronan. För min valör kan man få se dem lustiga nog.

— Fy tusan, du är ju blodig i synen, sa' en ännu ganska snygg tia till en annan, ruskig sedel af samma valör, som låg otvanpå henne.

— Ja, jag var en gång en fattig arbetares hela veckolön, svarade den tilltalade, och när han var på väg med mig till hemmet, der hustru och barn väntade honom, blef han lockad in på krogen af kamraterna, korten kommo fram, och jag, som en hel familj skulle lefva af i en vecka, jag var borta från min fattige egare på mindre än en half timme. Hetsiga ord föllo, knifvarne kommo också fram, och det är en droppe af min förre husbondes blod, du ser midt i mitt ansigte.

Vi unga, nya, stora sedlar, som voro så stolta öfver vår magt på jorden, vi började dock liksom tycka att det var kusligt att sprida så mycken sorg, så stort elände i verlden, och en af oss fällde några ord derom. Då var det en liten skrynklig femma med vikna hörn och stora fläckar, som hviskade:

— Ja, det är sannt, att mycken sorg och stor skam och smärtande elände få vi se; men vi ega ingen skuld, det är människornas eget fel, vi äro deras stumma tjenare. Jag sjelf har sett åtskilligt i mina dar. Jag har varit stulen af en tjenarinna, som min egarinna hyste oinskränkt förtroende för. Jag har en gång gifvits af en ung herre till en tienstflicka, som för den stora »dricks-

penningens» skull stod stilla med klappande hjerta och rodnande kind, då han kysste henne till afsked och dermed för första gången väckte tankar i hennes själ, som omsider förde henne i förderfvat. Jag har varit gifven som muta åt en poliskonstapel, och en gång köpte min egare falsk vittnesed för mig och fyra kamrater.

Men jag har också varit gifven som premie åt en liten glad och ljuslockig pilt, som med strålände ögon skyndade hem med mig till sina föräldrar, der jag låg på bordet en hel dag, ett föremål för allas beundran och stolthet och glädje. Och en gång, då jag var en fattig arbetares sista sedel, gaf han mig till en sjuk och ännu armare kamrat, och då tyckte jag mig bestämdt se englar, som logo.

— Och i regnväder har du visst också varit ute, att döma af ditt utseende, du lilla storpraterska? sa vår doyen, den gamla högförnäma tusenkronan.

— Ja, svarade femman, jag kom en gång till en mor, som i fattigdom, svält och försakelse fostrat upp sin lille gosse, offrat allt för honom och älskat honom så som endast en mor kan älska. Hvarje hennes tanke hörde honom till, och för sig sjelf begärde hon intet.

Och tiden gick och pilten växte upp och var färdig att med sin späda kraft stödjade modrens, som snart höll på att duka under. Och han fick arbete, och grep det fatt med lust och fröjd, och en dag kom han jublande, stormande, triumferande hem till deras tarfliga näste och hade mig i handen och gaf sin mor det första hans barnahänder kunnat förtjena i verlden.

Och då, o tusenkrona, då fick jag hvad du kanske aldrig fått, jag fick värmas af en älskande moders glädjetår!

I kärlek.

Det blef kallare och kallare dernere i kassahvalfvet och var ganska mörkt t. o. m. då dörren öppnades. Så en dag kom bankens direktör, myndig och styf, och tittade på oss nya, ovikna sedlar och sade:

— Andersson, tag ut litet af dessa här, så folk kan få granna pengar till julen!

»Julen», hvad är »julen»? hviskade jag i detsamma vaktmästarens tjocka, röda händer flyttade mig och femtio kamrater ur skumrasket ut i solljuset på kassörens bord, der vi kunde höra pennor raspa och se lystna blickar rigtade på oss.

En gammal, sölig tia i högen bredvid oss hade hört min fråga och upplyste:

— Innan jag blef lumpor och papper och pengar, var jag en bit af ett litet bespetsadt barnlinne och tillhörde en liten gosse med bruna lockar och röda kinder, en liten en, som ännu inte kunde gå. En qväll, då det var kallt ute och is på rutan, precis som nu, fördes lillen, skinande och leende, ut i ett rum der ljus skimrade från tak och bord och från en ung gran, som stod midt på golfvet, och alla menniskor sågo yngre, lyckligare och gladare ut än annars, och der låg ett vårsolsskimmer öfver anleten och granbarr midt i kylan, och röda äpplen lyste på granegren och lillens mamma satte sig till ett vackert spel och spelade och sjöng om, att på den natten för många, många år sedan födts ett litet barn, som kom från sjelfva himlen och som skänkt menniskoslägtet en

sannare, renare fröjd, än det någonsin haft; — och så tryckte hon lillen i sin famn, kysste honom och sade: »Du lilla, kära väsen, du förstår inte ännu att nu är det jul!»

I detsamma rigtades ett par unga, vackra, varma ögon på mig, som låg öfverst i högen, och en smekande kvinnoröst sade blygt:

— Ack, kassör Berggren, förlåt att jag besvärar, men jag ville så rysligt gerna ha en riktigt, riktigt ny och fin och vacker hundrakronosedel för desse här

Och så drog hon upp ur fickan en brokig samling af flera olika bankers tior och femmor och minst tjugo kronor i silfver.

Kassören log och lade mig i en liten behandskad hand, som försigtigt och nästan lite vördnadsfullt stoppade in mig i ett nothäfte, och så bar det hän öfver gator och torg och uppför trappor och in genom dörrar, och så fick jag för första gången se ett fint och putsadt menniskohem. Det var litet och ganska trångt mot många, som jag sedan har sett, men aldrig har jag sett allting blänka och skina som der, och fast jag varit hos både girigbukar och folk, som haft rätt ondt om det, har aldrig någon så ömt lidelsefull blick varit fästad på mig, som den unga fruns. Hon strök och smekte mig, hon förde lätt sina friska, röda läppar mot de stora bokstäfverna i »Ett-hundrade» och hviskade: »Åh, hvad har jag icke sträfvat för dig, du lilla papperslapp!»

Sen blef det precis som den gamla tian sagt: ljus i hvar vrå och gran på golfvet och spel och sång om det der märkvärdiga barnet, som föddes i julenatt; och en ung, lycklig man och en liten flicka, hvilken med svårighet stultade fram på ben, som voro alldeles för korta och tjocka, de kysste och smekte min lyckliga egarinna och slöto henne i famn gång på gång.

Så refs der upp papper och knäcktes lack och ropa-

des: »Men, min älskling, hur kunde du veta...?» och lillan fick en skallra och en guttaperkahund, och jungfrun tittade i dörren, och granen och ljusen osade, och allt var lycka och fröjd.

Då tog den lilla fina handen mig sakta, sakta från nothäftet och sköt mig tyst på det polerade bordet fram midt för husets herre.

— Alma, hvad vill detta säga? utbrast han och stirrade på mig helt förvånad.

Då blef hon blossande röd och fick tårar i ögonen, slog armarna om hans hals och kunde inte tala på en lång stund!

— Älskling, hvad är det för en sedel?

— Jo... o... den har jag... sparat ihop åt dig...

— Men Alma, hvad menar du?

Då smög hon det lilla lockiga, hufvudet tätt, tätt intill hans bröst och snyftade fram, huru ondt det gjort henne, att han inte haft råd att köpa det stora, märkvärdiga, nya tekniska verket, som kom ut i Tyskland förra vintern, och som han talat så mycket om... huru hon lidit af att han för att kunna bygga henne ett hem så tidigt som möjligt, tagit platsen som ingenjör vid den lilla fabriken, der ingen utveckling af hans stora tekniska begåfning vore möjlig... huru hon nedtryckts af tanken att han för kärleken offrat en vacker, kanske lysande framtid... och så hade hon åtminstone velat...

Han kysste henne till tystnad och frågade huru det varit henne möjligt? Med deras små tillgångar...? Kunde hon trolla?

Då tog hon upp mig i handen, höll mig mot ljuset och jollrade:

— Lille man, du begriper väl att det är först i dag hundrakronan ser så fin och förnäm ut! Hon har kommit till slant efter slant. Det mesta har jag snillat undan på hushållspengarna, men du har ju inte mått illa

ändå? Och så den der fasligt dyre hatten i våras; den fanns aldrig till utan i lille mannens inbillning. Det var bara banden på den gamle, som ändrades, och den gula blomman och lilla plymen, som sattes till; der fick jag elfva kronor. Och så kan jag, som du vet, måla rätt snällt på glas, och bokhandlarn tog emot... ja, nu skrifver du väl redan i morgon efter ditt kära tyska verk? O, du vet inte hvad detta gjort mig för glädje!

— »I morgon!» Nej, jag skrifver ännu i qväll. Du kära, lilla älskade hustru, hur skall jag kunna löna all din kärlek, och tacka dig, som jag bör!

Och så skref han ännu samma qväll:

»Kära mamma!

Din Alma har i afton lagt ännu ett bevis till de många, att hon är jordklotets herrligaste, kärleksfullaste, oförståndigaste lilla qvinna. Kan du tänka dig! Hon har i ett helt år gått och pinat sig och sparat och försakat och gått klädd som ett spöke, fast jag, mitt blindstyre, inte sett någonting, bara för hennes gudomliga ögons skull. Och skälet? Jo, för att spara hop närslutne sedel och ge mig den till något, som jag var dum nog att en gång i hennes närvaro säga mig önska, något, som jag alls inte behöfver eller vill ha, nej, jag försäkrar att jag inte vill ha det nu.

Men du, kära mamma, med din lilla knappa pension, du har många små behof, som, huru blygsamma de än äro, ofta få stå tillbaka och bli ouppfyllda.

Tag nu den hundrakronan som julklapp från den bästa bland' döttrar, den kärleksfullaste bland hustrur, och tag mitt hjertas varma tack till mitt sista andetag för den engel i qvinnohamn, du skänkt din varmt tillgifne

Wilhelm.»

— Kristin!

— Ja, ingeniörn.

Sigurd. Herrskapet Helleviks brunnsresa.

— Kan Kristin få gamla Anna nere i porten att röra i gröten medan hon springer bort med detta brevet till gamla-frun?

Jo, det kunde hon, och så bar det af för mig igen, ut i mörker och köld, gata upp och gata ned; men jag tyckte att det skimrade och lyste ändå inne uti det mörka kuvertet utaf allt hvad jag sett af jul och fröjd och kärlek.

* * *

Hur jag fick min stora blesstyr.

Ni ser att jag har en remna alldeles tvärs öfver, från kant till kant, som på baksidan är hopklistrad med en tunn remsa postpapper. Det är väl gjordt; och nu äro både jag och postpappersremsan gamla och solkiga, så att det märks just inte mycket. Fast jag fick den der blesstyren först under ett senare skede af mitt lif, må jag så godt nu tala om, hur det gick till att jag blef så illa skråmad.

I ilande fart hade jag från gamlafrun, som fick mig i julklapp, gått ur hand i hand, legat i kassaskåp på kontor, vandrat från en grefve till en slagtare och från slagtaren ut på landet till en bonde. Derifrån kom jag in till Stockholm i slutet på Oktober och hamnade i plånboken på en ung, glad herre, som hade en hundrakrona till, tre femtior och många tior. Jag nämner detta bara därför, att jag af mina syskon af lägre valörer hört, att det finns unga, glada herrar, som äro fasligt fina och strama och förnäma, om de så inte ha mer än en enda stackars femma på fickan.

Min unge herre förde ett skäligen vildt lif. Ute

från morgon till qväll och in på sena natten. Kroglif, å finaste guldkrogar förstås, spelpartier och supéer med fina fröknar, som hade bra litet på sig. Den andra hundrakronan gick och femtiorna med, men der kommo nya i stället, så att antingen var han rik eller också hade han en principal, som inte såg vidare efter sitt. Men jag tror nästan att jag var hans egen, riktiga, välfångna egendom, för jag har sällan hört maken till människa att sofva om nätterna, åtminstone aldrig bland dem, som gå omkring med andras pengar på sig, och jag har ändå varit stulen tre gånger.

Så, en ruskig qväll i början af November, gick han af och an på en gata en bra bit både från der han bodde och från Berns och Blanchs och de ställen der han brukade hålla till. Gick en bit och så vände han igen. Så tog han några hastiga steg och så hörde jag:

— God afton! Ruskigt väder, min flicka.

— Ja, dä må harren väl sia. Dä rägnar så en vinner inte ha en törr trå på kroppen.

— Och lilla vännen är likväl ute och promenerar?

— Ja, va ska en göra? Ja går hit te frun på kumsjonskontoret hvar eveli da', tre gånger om dan, för å höra om där ä nån plats te mej.

— Ja, jag hör att lilla vännen är från landet.

— Ja, från Sönerbo. Ja reste hit den 24 i hin månaten, för å ble kammarpia häroppe hos nå't fint herrskap. Men di måtte vesst ren ha stadt, för här har ja nu gått i snart två veckor å ingana hörs å.

— Och kanske gjort slut på sina småpengar och har en herrlig aptit?

Hennes stämman darrade, och det hördes knappast då hon svarade:

— Ja har inte ätet nåt vidare på två dar...

— Det var betänkligt, min unge. Då måste du

följa hem med mig och se hur jag bor och hjälpa mig att ödelägga ett par smörgåsar, och...

— Tack ska han ha, men *dä* blir ingenting å. Jaså, han ä en å di därne, som pastorn talte om, då ja to ut attesten?

— Hva sa prestmumriken nere i »Sönnerbo»?

— Jo, först ba han mej stanna hos nämndamannens, män *dä* velle ja inte på villkor, å sen sa han att ja ska akta mej för ongharrar, som stryker utmä kumsjonskontoren å annars på gaterna å vell slå sej i språk mä flecker.

— Se så, prata nu inga dumheter. Jag ska inte äta upp dig. Kom nu!

— Lä va mej! Vet han inte skam!

Så hviskade han några ord, som jag inte hörde, och så drog han fram plånboken och tog upp mig.

De stodo inne i en portgång, men en gaslåga föll rätt på hennes ansigte. Det var friskt och rent och hade ett godt uttryck, och mycket sällan har jag sett ett vackrare. Nu förstod jag huru min unge husbonde kommit att förfölja denna fula, grofva, illasittande kappa och hvarför han ej ens drefs på flykten af flickans förfärliga dialekt.

— Lä va mej, harren! halvesnyftade hon.

— Tyst... hvad tusan bråkar du för? Se på den här, du! Hade di många sån' här nere i »Sönnerbo»? Ser du nu (han ref mig midt i tu och räckte henne min ena halfva), nu har hvarken du eller jag någon nytta af de där stumparna. Men på det här kortet står hvar jag bor, och på torsdag qväll klockan 8 är jag hemma, i händelse du är lifvad för att komma och hemta den andra halfvan och bli en smått förmögen tös. Godnatt på dig!

Hon sprang efter honom och ville ge mig tillbaka.

— Nej, hör nu harre, va inte stolleter...

Men han var redan borta.

Hon tittade förskrämd på den sönderrifna sedeln, men till slut knöt hon in den i hörnet på sin näsduk och styrde med långsamma, tvekande steg in på kommissionskontoret.

»Lena Jönsdotter? Ge mej si! 418. Nej, för Lena Jönsdotter finns ingen plats . . . ännu.»

Hungrig och förtviflad smög hon sig bort till det usla herberge, hvars runnare fått fatt i henne samma dag hon kom upp till Stockholm. Läte hon bli att äta så räckte kanske pengarna till för ännu en natt . . . tjugofem . . . trettiofem . . . fyrtiofem öre och — en half hundrakrona.

Och åter kom en ruskig, dyster Novemberdag och hungern sved värre än förut, men ännu fanns ingen plats för 418, Lena Jönsdotter. Ännu en natt och så var det torsdag och samma svar på kontoret, och så blef det afton igen.

Min unge egare hade väl beräknat sin tid. När klockan fattades fem minuter i 8 stod Lena på trappan. Och så snyftade hon och vände om och gick ett långt stycke. Men nu var hon fem minuter öfver . . . tänk om han ej väntade längre . . . då fick hon ligga på gatan i natt . . .

Ännu en minut och hon stod i hans rum.

— Nej, ser man på! Min unga väninna från »Sönerbo»! Nå, jag var temligen säker om visiten och har inrättat mig derefter . . .

Han öppnade en tapetdörr och tog fram en välförsedd smörgåsbricka med en portvinsbutelj i midten.

— Se så, mitt barn . . .

Med darrande hand löste hon upp sin solkiga näsduk och lade min ena halfva på skribordet.

— Ja velle . . . velle bara lemna den härne tebaks . . . ja vell hvasken ha hele aller halfve, men om herren å gått hjarta . . . ja har allri tigt i hela mett lif . . . men

om han velle ge mej ett par kronor utå sin godhet te lite mat å så . . . å så låta mej gå . . .

Min unge egare erfor en känsla af obehag, men så såg han på flickans rosiga, vackra ansigte, det flammade till i hans blick och han ropade muntert:

— Till bords, mademoiselle! Din skål, vackra, landtliga höstros!

Han kastade hennes våta kappa på en stol, tvang henne ner i soffhörnet och kysste henne.

Lukten af maten kom djuret inom henne att vakna, vinet berusade motståndslöst den unga, friska, hungrande kroppen.

Som en svulten hund kastade hon i sig ett par smörgåsar, glömsk af hela verlden, utom att här var varmt och torrt, att här fanns mat och att hon behöfde hvila . . . Det var som om varma, välgörande strömmar af nytt, friskt blod runnit fram genom hennes ådror. Nöden, hungern, förtviflan såg hon endast såsom genom en dimma. Hon erfor en känsla af obeskrifligt välbehag och stirrade drömmande på alla de olika, för henne så främmande föremålen i det eleganta ungarummet och på dess och min och — hennes unge egare.

Denne började bli vid lynne.

— Nå, mår du godt nu, min tös? Kan tro det. Det suger att trafva de här långa gatorna. Nu ska vi först som gamla förståndiga menniskor konsolidera lillans kontanta tillgångar och lappsalva hundrakronan. Bevars så du har knycklat till den! Se här ett litet nått häftplåster på ryggen och så har hon åter sitt värde bland menniskors barn.

Vid det han lade bort gummipenseln, med hvilken han fogat mig samman, föll hans blick på en kabinettsfotografi, som stod på skrifbordet.

Det var en ung flicka, visserligen underbart fager och tydiligen ännu i sin första vårliga tjušnjingskraft, men

ännu mera intagande genom det uttryck af ädelhet och renhet, som röjde sig i hvarje drag. Det var som om bilden haft lif, som om hon velat träda ut ur den vackert snidade ramen, som om de milda, sköna ögonen medvetet strålade mot min unge egare.

Hvad de två voro lika hvarann!

Hans vackra mun krusades af ett leende och hans röst fick ett mjukt tonfall, då han sakta hviskade: »Syster Gerda».

Så blickade han åt soffan.

Flickan sof . . .

Värmen, den stillade hungern, vinet och tröttheten hade slutit hennes ögon, hon hade fallit tillbaka mot soffkanten och andades djupt och tungt, sof som ett barn.

Han tog lampan och lyste på henne.

Att hon var så vacker hade han aldrig trott. De sista veckornas nöd och bekymmer hade tunnat af och tryckt en stämpel af vemod på de kanske förut väl fyliga och runda anletsdragen; det ljusbruna, fuktiga, oordnade håret krusade sig öfver en hög, fast väderbiten panna, och munnen var liten och svällande och röd, precis som . . .

Store Gud, de voro bestämdt aldeles lika gamla de två . . . hon, som lycklig, strålande, skyddad af hemmets alla goda englar, blickade mot honom derborta från skrifbordet, och denna, som han . . .

Och han erinrade sig den ångest, med hvilken hon lemnat den stora, sönderrifna sedeln åter och bedt om ett par kronor till bröd, och han kände instinktligt, att hon, derhemma i födelsebygden, bland husbondfolk, vänner och bekanta, med tillgång till det torftigaste uppehälle skulle varit lika ren, lika oskuldsfull och oantastlig som hans egen syster.

Är det ändå inte ytterst en slump, som bestämmer vår plats i lifvet? Eller, om det inte är det, huru tack-

samma böra vi ej... Barmhertige Gud, tänk om syster Gerda...

Asch, hvilka förbaskade dumheter! Han, som hade så mycket på sitt samvete förut!

Ja, det förstås, men det var ändå olika. Det här var ruskigt. Ett uthungradt villebråd! Fy fan!

Och så gick han fram till soffan och strök henne sakta öfver hufvudet.

Hon stirrade upp med ett förskrämdt uttryck:

— Harre Jesses, hvar ä ja? Lä mej gå! Lä mej gå!

— Hör du, min flicka, det var kanske inte ändå så riktigt bra, att du lemnade tjensten hos nämndemännens och reste hit upp?

Stora, tunga tårar trillade utför hennes kinder och hon snyftade:

— Nä, Gu trösta mej, här bler ja vesst rent ulöckeli, dä varsnar ja nu...

Han tog på sig öfverrocken och fortsatte:

— Hör du... hvad heter du?

— Lena.

— Hör du, Lena, det blir allt bäst att du reser hem till »Sönnerbo» igen och tittar efter om nämndemannen stadt sig någon annan flicka ännu. Annars finns der väl andra platser?

— Å Jestanes, mönna, mönna! Män... en får inte ta på tåget utan pengar...

— Dem skall du få af mig. Och följ nu med så skall jag visa dig ett bra ställe, der du kan bli öfver natten, och så bär det af i morgon. Och här (han rafsade tafatt och otympligt ihop en hel del från smörgåsbrickan och svepte in det i en tidning) här ska du få lite matsäck, lilla Lena.

Om en stund kom han ensam hem. Der jag låg på bordet under pappersknifven kunde jag se att regnet piskat hans ansigte och att det rann af hans öfverrock,

men han syntes vara vid godt humör; han tog det vackra porträttet och kysste det och mumlade:

— Tack ska du ha, lilla syster.

* * *

I barmhertighetens tjenst.

Åter bar det ut i det brusande, vaxlingsrika lifvet; jag bytte ofta om egare flere gånger om dagen, ofta kunde jag stanna hos en och samme några veckor, men inte blef jag använd såsom julklapp eller annars vid mera högtidliga tillfällen. Då kastade man mig undan, då voro min skråma och plåsterlapp i vägen, men jag var inte ledsen för den skråman ändå, ty den var mig en ständig påminnelse om det goda, som under allt slagg döljer sig i menniskonaturen.

Så kom jag till en medelålders, mycket ordentlig herre. Jag misstänkte genast att han var rätt förmögen, ty han hade alltid ett par tre af min valör i plånboken och så en mängd tior. Jag uppsnappade också snart af ett och annat i huset att min herre hade en ganska bra del af denna verdens goda.

Och det var en hyggelig och rätt fin herre, och inte såg han illa ut heller, och aldrig låg han och stönade och vändades af dåligt samvete om nätterna, som många af mina forna husbönder gjort, och aldrig kom der någon doktor, som knackade på bröstet och lyddes på lungorna, och aldrig luktade der apotek i huset, och så fullt upp af mig och mina kamrater; visst måtte det vara en lycklig man?

Men det var det inte. Han gick så tyst omkring och skötte sitt, han talade föga och log sällan. Han var visst alldeles för mycket ensam i sitt vackra hus. En af de få vänner, som emellanåt besökte honom, sade en gång:

— Du går här och blir en gammal stoffil, Linder. Det går inte an. Ruska upp dig, förälska dig och gift dig, min gosse.

Det dröjde mest en hel minut, innan min husbonde svarade, och då han gjorde det, var det med låg, allvarsam ton:

— Jag är rädd att jag blifvit »en gammal stoffil» redan, ser du. Det var ett hårdt stycke arbete innan den fattige, okunnige bondsonen kunde tillkämpa sig förmögenhet och en solid ställning. Under tiden hade jag hvarken råd eller tillfälle att tänka på annat än det. Och nu är jag tafatt och bortkommen i de kretsar, dit mina nuvarande förhållanden någon gång föra mig, och flickorna der . . . dem . . . ja dem törs jag rakt inte på.

— Din stolle! Du behöfver bara räcka ut din hand, och hun

— Ja, Gudbevars, det vet jag nog, men huru många af dessa hundra tror du toge mig för min egen skull?

— Tja. . . a . . . hm . . . dig likaväl som någon annan. Det der är en ren hazard, ser du.

Om det var i följd af detta samtal, eller min husbonde i verkligheten inte var så frisk som han såg ut; alltnog, efter ett par veckor var han inskrifven som första klassens kurgäst vid en af våra fashionablaste badorter.

O, hvad flickorna voro vänliga mot honom och måna om att få honom med på sina segelturer och utflygter i bergen! Han sjelf blef också gladare, och jag var riktigt ängslig att han skulle vaxla bort mig, innan jag fick se hur allt detta slutade. Men han hade för badsejouren

försett sig med åtta stycken af mina likar, och jag, lappade stackare, låg innerst, så jag fick vara med om alltihop.

En afton märkte jag att det blef så förskräckligt varmt i plånboken och hela bröstfickan. Det var så att vi tunna sedlar rent svettades, och så hörde vi huru husbondens hjerta emellanåt slog hårdt, hårdt, och då var en flicka, som han kallade »fröken Gripenpeng», aldrig långt borta. Jag kände henne på rösten.

— Hvad skall detta betyda? Är han sjuk? hviskade jag till kamraterna.

— Jaha, en sjukdom är det på sätt och vis, sa en riksbankens hundrakrona, som varit mycket med i världen. Jag var en gång hos en husarofficer, som reste till Norge med en teaterfröken. Han var också så der förskräckligt varm så hans frimärken klibbade hop sig i pormonnän och hjertat slog som en stångjernshammare

— Är det nervfeber?

— Nej, de kalla det för »kärlek».

Han blef som om han varit tio år yngre, han sprang i bergen som en pojke och han tog lektioner af en fiskare i att sköta segel och skot. Jag låg ju inlåst i mitt fängelse och kunde aldrig se när fröken Gripenpeng nalkades, men jag kände det på hans hjertas slag och hörde det på hans korta andedrägt.

Först voro der alltid många andras röster med i samtalet, när de två träffades, men sen följde långa, långa promenader utåt strandvägen, då jag blott hörde honom och henne. Ni må tro mig eller ej, men då kändes det som om plånboken legat på en bakugn. Och orden blefvo ömma, och de gingo allt närmare hvarann.

Jag måste se henne till hvad pris som helst! Det blef tillfälle dertill vid en bazar, som badsocietyten ställde till. Hon serverade honom ett glas saft och han tog upp en tia att betala med. »Nu eller aldrig!» tänkte jag och jemkade mig upp så att jag fick titta på henne litet.

Åhja! Rödt, gnistrande, glänsande hår och den vackraste hy. Stora, blåa, varma ögon och en ståtlig figur. Gud så hon såg på honom!

— Jemna pengar?

— Naturligtvis.

— Tack, ni är er alltid lik, herr Linder!

Hvarje bokstaf lät som en smekning.

Den natten sof han inte mycket. Men han var glad och gnolade på alla möjliga muntra melodier med en absolut omöjlig röst. Och han stod vid det öppna fönstret halfva natten och talade för sig sjelf och kastade slängkyssar genom fönstret ut i mörka luften. »Här blir snart förlofning», hviskade den erfarna riksbankshundrakronan.

Följande morgon steg han tidigt upp och sprang uppåt bergen, lätt och glad som en ung gosse. Och der slog han sig ned i ett buskage bakom en stor stenhäll. Han hade icke setat der länge förrän der hördes hviskningar från andra sidan hällen; jag igenkände genast fröken Gripenpengs och hennes mors röster. Först reste han sig en smula för att helsa, men så besinnade han sig och lade sig åter ner. Och så begynte hans hjerta leka stångjernshammare igen af alla krafter. Och damerna hviskade på:

— Nå, är du färdig med Linder snart nu, Nina?

— När som helst, mamma. O han är alldeles grufligt förälskad, den arme karlen.

— Stackars min flicka! Det var inte den framtid, du tänkte dig. Och stackars Hjalmar...

— Ja, du må tro, mamma, att jag legat och gråtit nätterna i ända ibland vid tanken på honom. Men hvad vill jag göra? Gå och vissna bort i långa väntans år, för att kanske till sist bli sviken af honom!

— Min rara, förståndiga flicka! Nå, jag förstår ju att du inte det ringaste kan fästa dig vid Linder, men finner du honom riktigt motbjudande?

— Usch ja

— Riktigt så der så han äcklar dig?

— Nästan mamma och så när hans mor och hela hans bondslägt kommer . . . Hu då! Men jag har hört mig för, må du tro; han skall vara mycket solid. Och jag skall hålla korta tyglar, och Karls skolgång och Emmys pension ska han då få bekosta

— — — — —
Det var icke längre någon stångjernshammare, som bultade derinne i Linders bröst, der var knappast något hjerta som slog, och när han efter en lång stund reste sig och gick hem liknade hans gång en drucken mans.

Klockan 6 följande morgon skyndade han genom parken, för att, utan ett ord till afsked åt någon människa mer än läkaren, bege sig till den lilla närbelägna staden och jernvägsstationen.

Då nåddes hans öra plötsligt af halfqvädda, förtviflade snyftningar. Han blickade åt sidan och såg två sorgklädda qvinnor på en soffå, hårdt slutna i hvarandras armar.

I går morgse skulle han gått dem förbi, i dag stannade han; den egna smärtan hade skärpt hans känsla för lidandet. Halft omedvetet vände han sina steg mot de två fruntimren.

— Förlåt mig, men kan jag på något sätt vara till tjänst?

— O nej. Ursäkta att vi slagit oss ned här i parken! Vi höra inte till badsällskapet.

Och så ville de gå.

Men Linder var envis; han gaf sig i tal med dem — jag hörde en äldre qvinnas och en ung flickas röster — och efter en kort stund visste han alltsammans, visste hvarför de fällt så tunga, bittra stötar. Maken och fadern hade nyss gått bort, och samma sjukdom, som skördat honom, började nu, tydligt och säkert, att gnaga dotterns

lifsrot. De sista penningmedel, de egde, hade de användt för att resa och rådfråga badanstaltens berömde läkare, och hans dom hade fallit i går: sex veckors vistelse här och sedan hvila i hemmet minst tre månader vore enda hjälpen. *Huru var detta möjligt att efterkomma för dem, enkan och dottern efter en fattig handverkare, hvilka ingenting egde och måste arbeta för att lefva? Nu voro de på väg hem för att gömma sig, arbeta, lida och dö.

Husbonden talade med dem länge och mycket. Och när han talat ut, tog han mig och två kamrater af samma valör och tryckte i moderns hand.

— Hvad menar ni? Det är omöjligt! Vi kunna aldrig betala er . . .

— Neka inte en okänd att göra er denna tjenst! Den skall vara honom en lindring i hans egen smärta, hvilken . . . ingen kan afhjälpa!

Flickan grät och modern ville kyssa hans händer.

— Se så. Gud välsigne er! Farväl!

— Vår välgörares namn?

Han svarade dem ej. Med långa steg skyndade han bort åt staden.

Men den unga frun och flickan stannade kvar. Och den unga, tärda gestalten rätade upp sig, och ögonen fingo lif och kinderna blefvo runda redan innan mamma vexlat den andra af oss tre. Jag behöfde ej alls röras vid badanstalten, utan fick följa med till det lilla hemmet i vindskupan i huset på bakgatan i vestkuststaden, och när slutligen äfven jag vexlades och vandrade ut för att bringa bröd i huset, då var ett ungt lif riktigt räddadt och två par flitiga händer i full fart med arbetet, och den gamla symaskinen sjöng muntert sitt entoniga: »Stickete — stickete — stickete — stick.»

Det gick flere år, kanske sju eller åtta — vi i vårt slägte äro just aldrig så riktigt säkra på tiden — och jag upplefde mer än ett äfventyr, som jag sedan skall berätta.

Emellertid hade jag återigen kommit upp till Stockholm och låg, gammal och skrynklig, i den stora kassalådan i en stor, finfin handelsaffär med hofleverantörsskylt prunkande öfver dörren. Det var nyårsafton och klart, friskt vinterväder och mycket folk i butiken, och hvar gång kassalådan drogs ut för inhöstande af liquid eller för vaxel, hörde jag ett sorl, som rent af bedöfvade mig.

— En hel tusenkrona! Förlåt, vet inte säkert om vi kan . . . jo, vänta! En, två, tre, fyra, fem, sex, sju, åtta och sex tiot . . . Var så god. Ursäkta, den ena hundrakronan är klistrad, ser jag.

Jag tittade upp. Det var Linder, hvilken förr en gång varit min husbonde, som nu stod lutad öfver disken. Finaste bäfverpels hade han och briljantring och glänsande cylinder, men o hvad han var blifven gammal och grå och skrynklig i ansigtet på dessa åren!

Medan hans magra, hvita fingrar samlade upp mig och kamraterna på disken, hörde jag plötsligt ett rop från sidan:

-- Åh herre Gud, det är ju ni!

Linder vände sig mot en liten treflig, af helsa och godt lynne strålande fru, i hvars kappa två rödkindade pojkar höllo sig troget fast.

-- Måtte vara ett misstag, min fru, jag . . .

Hon lade sin lilla behandskade hand öfver hans egen och bad med darrande stämma:

— Ack, följ med mig ett ögonblick!

Hon var tyst tills de hunnit in på en temligen folk-tom bakgata; då stannade hon och såg honom rätt in i ögonen med en fuktig, glänsande blick:

— Ni känner inte igen den lilla faderlösa, hvars lif ni räddade nere i — kil?

— Hm? — Hm? Jo, jag tror jag minns. Nå, ni är frisk och lycklig nu?

— Ja . . . a . . . stammade hon.

— Nå så farväl då! Roligt att träffa er.

Men hon sprang efter honom och höll honom fast i pelsen:

— Anse mig inte ogrannlaga, men skulle det göra dem så mycket, som vänta på er derhemma, om ni en enda halftimme... Förlåt, om jag bär mig illa åt!

Det for en darrning genom honom, och hans tunna läppar skälfdde:

— *Mig* väntar ingen på... jag är så ensam... mycket ensam...

— O, då förlåter ni mig säkert! Följ med! Följ med!

Och han följde med till det lilla hemmet, hvars herrskarinna hon var, och presenterades för hennes man som en kär, gammal vän, och dröjde qvar timme efter timme.

Och han åt qväll med dem och kom, utan att rätt sjelf veta huru, in i barnkammaren då gossarna lades till hvila. Och Gugge läste aftonbönen för både sig och Wille.

Men när han kom till: »Gode Gud, välsigna och bevara den snälle herrn, som gjorde mamma frisk och lycklig och glädde mormor hennes sista år», då blef det återigen så der förunderligt varmt i Linders bröstficka och hjertat bultade så högt och starkt, som det kanske ej gjort på många år.

* I brottets tjenst.

Efter många vexlande öden kom jag på en marknad vid en oxhandel till en bonde i Westergötland. Hemkommen lade min nye egare mig och flere andra sedlar

i en låda i sin byrå, och så stor är godtrogenheten och tilliten människor emellan ännu här och hvar ute på landsbygden, att den lådan ofta stod halföppen, så att man kunde få sig en titt ut i det nya hemmet.

Och ett vackert hem var det. Pyntadt och fejdadt i hvar vrå, hvita gardiner och granris på golvet, en glad, ljushyllt och verksam husmor och friska, hurtiga barn, som förde ett fasligt väsen. Det var i Juni. Vid två af stugufönstren vinkade grenar med utspruckna äppelblommor in, och vid det tredje låg sjön, fager, solbeglänst, fylld af holmar och öar.

Men ibland, då det var tyst i stugan, barnen voro ute och lekte och husmodern sysselsatt på annat håll, kom husbonden, slog ned byråns klaff, tog fram papper och penna och satte sig att räkna. Och allt som han räknade mörknade hans ansigte och tunga suckar pressades fram ur hans bröst. Så kunde han sitta i timmar med hufvudet gömdt i händerna och sammanbitna tänder, medan det brådskande höbergningsarbetet gick sin gilla gång derute på tegarna och hästarna gnäggade och folket hojtade och allt var lif och verksamhet, en verksamhet, som nog behöft husbondens vakande öga. Ett par gånger kom han med flere sedlar och lade i lådan, slätade ut oss omsorgsfullt och räknade oss noggrannt, men blef ändå dystrare och mörkare då; vi voro tydligen inte många och stora nog.

Om nätterna vred och vände han sig i sängen och stönade liksom i ångest.

— Du ä väl inte sjuk, Kalle? frågade hustrun oroligt.

— Åh prat, en kan väl vakna en gång eller två på natten, lydde svaret, undvikande och förläget.

Så gick det till en eftermiddag i midten af Juli, då bonden sakta gick fram till byrån, tittade sig uppmärksamt omkring att han var ensam, tog mig ur lådan, vek

ihop mig och stoppade mig hastigt ned i västfickan. Så gick han till hörnsåpet, tömde bränvin på en blå, flat flaska, stoppade den på sig och gick ut. På gården tog han en spade och slängde öfver axeln. Så gick han ned åt trädgården, der hustrun var sysselsatt, och ropade:

— Jag går till oxhagen för å si om kriaturen har vatten och ränsa källerna, om det behöfs.

Hastigt skyndade han fram mellan åkrarna och in i skogen, som om han varit förföljd. Slutligen kastade han sig ned bredvid en stor sten, torkade svetten ur ansigtet och andades tungt.

— Go qväll, husbonne! hviskade i detsamma en tunn, hes stämma alldeles bredvid.

— Tst! Skrik inte så besatt! Här ä väl ingen i närheten?

— Inte en själ.

— Ta dej en sup, Jonas!

— Tackar, som bjur, men annars velle ja bara säja ifrån att dä där annra, dä . . . dä kan ja inte åta' mej.

— Hvarför inte dä då, din uslinge? hväste bonden.

— Ble inte onner, män dä rent för stora synn.

— Ja, ja säjer inte om'et! »För stora synn» för *dej*, som setat på cellerna bå för dä du stulet och lönnkrögat!

— Dä kan väl så va dä, men dä härna ä väl möt värre. Tänk på kriaturen!

Bonden sprang hastigt upp och hväste, darrande af vrede:

— Gör dej i orning då te å flöttja frå backstugan mä bå käring och barn!

— Käre, goe Kalle, gör mej inte rent olöckli! Kan han inte göra't sjelfver?

— Dett nö! Ja ska va många mil härifrån när dä tuttas på, kan du väl begripa.

— Ja *ska* göra't, äss bara kriaturen slepper å va inne. Si *dä* ä dä allra grömmesta.

— Ta dej en klunk te, din stackare! Oxarna ska inte tas in; dä skulle si konstigt ut. Men korna ska stå inne den natten som annra, och hästarna för å va teress te å köra mårrenen ätter, begriper du. Va inte så rädd för bränvinet!

— Tackar så möcke! Di får allt plågas länge, stackarna?

— Åh skräp, di kväfs å röken på fläcken, begriper du väl. Å nu ska vi inte orda om *den* saken vidare. (Han tog upp mig ur västfickan.) Se här har du hundra riksdaler, äss du vell ta dej på 'et, och lika möcke får du när ja får ut brandförsäkringen, och en hel tunna råg får du hemta i mårren. Men vell du *inte* så får du flöttja te fattihuset, för ja tror inte nå'n ä toseter ätter å opplåta sina hus te *dej*.

Den gamle magre, skälvvande stackaren grep ifrigt fatt i mig med darrande fingrar och hviskade:

— Va inte så hasti, Kalle lëlle! Ja ska, ja *ska* göra't. Men äss ja bler opptäckter ?

— Då bär du dej åt som ett nöt. Hvem tusan tror du messtänker dej för tocket? Va inte dummer, dett kriatur. Si der! Slekka i dej brännevinståren nu, Jonas!

Som en skugga gled den arme stackaren hän mellan träden med mig i de svettfuktiga fingrarna. Han sprang och det rosslade i det tunna, insjunkna bröstet. Skymningen föll på och han tordes inte titta sig hvarken till höger eller venster. Då ropade det plötsligt bakom bu-skarna:

— Jonas!

— Aj, harre Gu! Hva ä dä? Skräme mej inte från vettet, Kajsa! flämtade han och stannade, då han igenkände sin egen hustru.

— Va går åt dej? Titta här! Hjelp mej å bära dä härna riset ja har plockat ihop, sa hustrun.

Han hade lagt mig i fickan på sin trasige väst, då

han tog risknippan. När alla i stugan gått till hvila, smög han upp på vinden och stoppade in mig mellan taksparrarna och näfvern under torfven, som täckte stugan. Men före midnatt tassade han upp på loftet, tog mig och bar ut mig i hagen och lade mig under en stor sten i ett stenröse. Svetten rann af honom och hjertat slog i den tunna, utmärglade gestalten, som om den varit jagad nästan till döds. Före dagningen smög han fram till stenröset, tog mig åter derifrån, kröp till sängs med mig i handen, låg och stönade en timme, slumrade in för några minuter, spratt upp och skrämde hustrun och barnen med ett förtviflans skri: »Det brinner! Det brinner!»

Sedan vågade han icke lägga mig ifrån sig. Han bar mig ständigt, än här, än der i sina paltor, och då han var ensam höll han mig i flera timmar i sin smutsiga, utmärglade hand.

Och jag var med honom den natten då han, skygg som ett jagadt djur och nära att qväfvas af skräck vid hvarje prassel i skogen, smög fram till ladugården, kröp ihop vid dess stenfot, sysslade litet der med af ångest flygande händer, och ladugården om några minuter vardt ett flammande bål

Först ilade han utåt fältet, kastade sig ned i ett till hälften vattenfylldt dike och borrhade ned det af skräck vanställda ansigtet i vattnet. Så väcktes han upp af de råmande djurens dödskamp, rusade fram till brandplatsen och in i lågorna för att rädda. Bränd och sanslös rycktes han ut och tog, sedan han åter vaknat till besinning, plats bland dem, som sökte hindra eldens spridning till mangårdsbyggnaden. Här arbetade den gamle, magre, utsvultne stackaren för två, vågade sig fram der andra hissade och höll ut längre än någon.

Fram på eftermiddagen kom husbonden hem från den längre resa, på hvilken han varit då olyckan skedde. Han grät och slet håret i besinningslös förtviflan öfver sin

ladugård och sina präktiga djur. Och så kastade han en förstulen blick på Jonas. Men när Jonas mötte den blicken, föll han afsvimmad ner.

— Stackars gubbe! Han har va'tt rent umöjli te å arbeta. Han har va'tt dän likaste å oss allihop. Ingen unner att dä sökte honom te sist, sade folket.

Polisförhöret var öfver och orsaken till brandens uppkomst förklarad omöjlig att upptäcka. Förmodligen var det någon kringstrykande luffare, som gifvit anledning till olyckan.

Jonas skulle njuta sin arbetslön.

Han gick fram till gården och ämnade bedja bonden gifva honom mindre sedlar i stället för mig, som skulle draga öfver honom misstankar, men vände vid grinden. Han gick fem mil till närmaste stad för att vexla mig i en bod, men då han skulle taga fram mig, svartnade det för hans ögon, han skalf från hufvud till fot, stammade fram en bön om en allmosa och vände hem med oför rättadt ärende.

Hemkommen nedlades han på sjukbädden. Der fick han om och omigen i vild feberyrsel se de innebrända djurens dödskamp och höra deras ångestfyllda råmande. Det rödgråa hårets testar reste sig af fasa, våta, klibbiga, och det insjunkna bröstet rosslade som i dödsstunden.

En gång då han vaknade såg han vid bädden gamle nämndemannens allvarliga ansigte. Jonas sträckte fram båda händerna och snyftade:

— Ja, ja' har gjort 'et; häkta mej så dä bler slut!

— Va lugner nu, Jonas, å hör hva ja sir. Ja ä kommen te dej mä femtan reksdaler från brandstodsbolaget för dä du va så möcke rasker och duckyer ve ellsläckningen härframme.

— Femtan reksdaler! Nej, ja' gör 'et inte för allri dä! Ja tänner inte på mangårdshuset för tusen reksdaler! Be mej inte, nämndeman! skrek Jonas i vild yrsel.

— Stackare, han vet inte te sej. Han förto' sej vesst ve eldsvådan. Ta du pengarna, Kajsa, sade nämndemannen och gick.

På nionde dygnet dog Jonas och sedan vardt han begrafven, och husbonden var rent orimligt god och skickade sigtebröd och fläsk och isterband utan all ände till enkan och barnen.

Men när Kajsa skulle ställa i ordning i sängen efter Jonas så hittade hon i sänghalmen ett hopskrynkladt papper, som såg konstigt ut. Hon slätade ut det på bordet och fann till sin häpnad att det var — en hundrariksdaler.

Och ingen menska i hele läseroten kunde begripa huru den kommit dit.

* * *

”Inom familjen”.

Mycket »sjaskig», trasslad i kanterna och smutsig i synen så att min »tilltalande text» knappast mera var läslig, hamnade jag en gång i chiffonieren hos en gammal rik baron å ett ståtligt herresäte i Södermanland.

Det var en af gamla sortens folk, som gerna hade mycket pengar inne på en gång och voro för förnäma att hvarannan dag gå och plottra i banken på sin upp- och afskrifningsräkning. Också hade jag aldrig dittills, sedan jag lemnade sedelpressen och min barnabanks hvalf, varit i så stort och värdefullt sällskap af mina gelikar.

Vi och baronen hade samma sofrum. »Vår» chiffonier stod vid ena långväggen, hans säng vid den andra. Vi hundrakronor kände liksom sympati för den gamle ädlingen. *Han* tillhörde ju näst högsta adelsklassen, *vi* den näst

högsta sedelklassen; det är visserligen ledsamt att här ska finnas grefvar och tusenkronor, men både baroner och hundror tillhöra dock jordens aristokrati! Också trufdes vi väl tillsammans, och jag för min del bodde i hans låda i nära två år. Det är just historien om, hur jag kom att flytta från mahognychiffonieren till trasig tröjas ficka, som jag nu skall ha nöjet att berätta.

»Det var en kolsvart natt», som det heter i »Gasparone», hvilken jag en gång athört från en demimonededams ficka. Det var höst, och regnbyar piskade på rutorna. Huru »molnen jagade hvarann», huru »den rostiga vindflöjeln qved i natten» o. s. v. derom kunnen I närmare läsa i någon gammal bra bok från 1830-talet. Alltnog: rutan i gafvelfönstret — vi bodde i andra våningen — krossades in, steg tassade öfver golfvet och efter några tysta, erfarna tag låg vår låda öppen.

Men gamle-baron hade ännu en smula kvar af det blod, som i trettioåriga kriget förskaffade hans stamfader skölden med svärdet och griparne i. Inom en half minut stod han på golfvet med sin gamle studsares mynning så godt det sig göra lät i mörkret, rigtad mot honom, som stört vår hvila, och länge stod det inte på, innan han med venster hand fått eld på ljuset också. Och der stod han sen, gråhårig och i nattskjorta, det är sannt, men rak och spänstig, med tindrande, bruna ögon och örnäsa och knävelborrar, så att jag tror inte just att mången skulle funnit honom löjlig ändå.

— Seså, nu skola vi talas vid, min gosse! började gamle-baron som artig värd, medan han klef baklänges ett par steg och famlade ett tag på väggen, hvarefter en ringklockas gälla ljud klargjorde för den besökande att om han önskade avsluta visiten, borde det ske så skyndsamt som möjligt.

Men dertill syntes heller ingen utväg, huru vilda och irrande än inbrottstjufvens lågande ögon blängde hän mot

fönstret, utanför hvilket han naturligtvis hade en stege. Studsarens mynning var ständigt i vägen.

— *Sitt!* kommenderade gamle-baron, barskt som om han ännu stått framför sin bataljon på Svea garde.

Ännu en gång irrade den nattlige besökarens ögon omkring som ett fångadt djurs, så gled ett hånlöje öfver det bruna, hemska ansigtet, när han såg huru ohjelpigt han var fast, och så sjönk han med sin trasiga tröja ned i ländstolen i hörnet.

— Tackaremjukast! mumlade han i vanmäktigt raseri, men dock inte utan en anstrykning af galghumor, då han fann att allt var förbi.

I detsamma tittade ett gammalt blekt, förskrämdt kvinnoansigte in genom dörren.

— Herre Jesses . . . skrek den gamla, när hon fick se gruppen i sängkammaren och dignade ned på tröskeln.

— Seså, ditt gamla våp! snäste baronen, tog vattenkaraffinen med venster hand, utan att lemna inbrottstjufven ur sigte, och slog dess innehåll midt i ansigtet på den gamla, hvilken då började rista på sig som en våt höna.

— Jaså, du qvicknar vid nu, gamla spöke! Fort ner efter Bergman och drängarna och säg att jag fått främmande. De ska ta ett bra rep med sig.

Inspektoren och drängarna kommo, och sedan de fått tid att ge uttryck åt sin häpnad och bestörtning, blef inbrottsmannen bunden mycket säkert och ordentligt.

— Se så, Bergman, kom nu hit och passa på lymmeln med studsaren, medan jag får lite kläder på mig. Du Tapper rider genast efter länsman. Det är bäst han tar handklofvar med.

Baronens kläder lågo på en stol alldeles bredvid den, der tjufven satt, och när baronen böjde sig ned för att ta dem, fick han först riktigt se ogerningsmannens ansigte. Han studsade, reste sig fort och frågade hastigt:

— Hva . . . hvad heter du?

— Axel Björk. God uppfostran, villig och behändig; till hans höga nådes tjänst, ifall någon bra plats är ledig, svarade den fångne fräckt och raskt med ett hångrin öfver den af tofvigt skägg omslutna munnen.

Baronen kastade ett par plagg på sig i största hast, hvarpå han återtog studsaren och sade:

— Bergman och Jonas kunna vänta derute i salen. Jag ringer om det är något.

Fången ruskade på sig.

— Hör nu, snälla herrn, skulle vi inte passa på och med samma säga till om något värmande? Fan så ruskigt på morgonkulan! Och så kom jag visst att skada rutan lite när jag steg in. Ber så mycket om ursäkt! Jag dricker allting.

När de blifvit ensamma drog gamle-baron fram en stol och satte sig midt emot fången med studsaren på knät.

— Hvar är du född? Hvem var din mo . . . din far menar jag?

— Jaså på *det* viset! Vi ska idka lite filantropi och intresse för olyckan, mens vi vänta på länsman. Kör, sa Trasman! Jo, född ska jag visst vara inte långt ifrån de här trakterna, och min pappa lär ha varit en riktigt bättre karl, men som han försakat alla faderskapets fröjder och aldrig umgåtts med mig, så känner jag bara mamma. En förbaskadt bra människa, dog i förtjor. Hushållerska på fina ställen, duglig i sitt fack, men på sista tiden hade hon, förstås, fan så lite att laga af. Kom i olycka för ungaherrn der hon tjente. Höll mig i skolan till tjerde klassen. Energisk qvinna min mamma; Greta Björk, om hon var bekant.

Gamle-baron hade både bleknat och darrat under tjuvens harang. Nu steg han upp, drog igen dörren och hviskade:

— Schy! Tyst! Skrik då inte så förbannadt, din usling . . . Hm . . . hm . . . om jag nu läte nåd gå för

rätt . . . och . . . hjälpte dig en smula, skulle du då försöka bli en bättre människa?

— Hva . . . hva . . . behagas? Med en präktig egendom och ett godt hem, som *ni*, gamle herre, så skulle jag, förstås, bli en riktig medvandrare på dygdens stig. Hvad fan skulle jag väl också bryta mig in för, om jag redan *vore* inne? Men det var märkvärdigt . . . porträttet i salig mammas byrålåda . . . *Nå så vid lefvande guden* . . . Jo, *så* är det! Jag har oförvarandes ramlat in i sjelfva fadershemmets ljuvfa sköte . . .

Gamle-baron vardt hvit som lärft i ansigtet, reste sig och höjde skjutvapnet:

— Tig skurk eller är du dödens!

Fången sänkte rösten, men hånlog.

— Usch, så pappa säger! Barnamord på gamledar, det vore just snyggt af en, som har det stäldt som söta pappa, när stackars mamma lät mig lefva, så som *hon* hade det, när jag kom till verlden. *Henne* skulle jag nästan ursäktat, ja, min själ skulle jag så.

— Tig, din vansinnige usling!

— Se så, bråka inte nu, farsgubben! Fast pappa åldrats mycket i saknad af sin älskade lilla Greta och i längtan efter sin lille Axel, så känner jag mycket väl igen söta far på porträttet.

— Du ljuger, du far vill, olyckliga människa, du förqväfver den känsla af medlidande och barmhertighet, som kanske annars . . .

— Men hvad i herrans namn har jag *gjort* för farligt då? Jag har klifvit in till min pappa genom fönstret, när jag fann det ljuvfa, fridfulla fadershemmets dörrar stängda. Kan pappa svära på, att inte pappa sjelf någon gång gick på samma sätt till mamma? Mätte ligga i blodet, farsgubbe! Rutan gick sönder förstås, men det var bara för pappa inte stod till reds och öppnade, som mamma gjorde . . . Nå, det var hennes ensak, men säkert är, att hade hon *inte* öppnat så stode inte jag här nu.

— Om du vill hålla din fördömda tunga i styr och höra upp med ditt vanvett, så skulle jag måhända

— adoptera mig? Se nu talar fadershertat! Men här blir ingen känslfullare familjescen af förrän pappa befriar mig från handskarna, som vår dumme inspektor tog på mig.

Med darrande hand tog baronen en dolk från vapensamlingen å väggen och skar af den fångnes band.

Fången sprang upp som en tjäder, sneglade ut genom fönstret, lemnade alldeles sin förra fräcka och hånande ton samt talade brådskande:

— Och nu till affärerna! Ni har bedragit och svikit min mor och kommit henne att sörja sig till döden; jag har krossat en ruta . . . det är allt. Mördare och inbrotts-tjuf! Tar man vår olika uppfostran i betraktande, så har jag just inte urartat. Fort hit med några sedlar och låt mig gå. Ni skulle kunna hitta på att glömma mig i ert testamente.

— Jag har skickat bud . . . länsmannen kommer . . .

— Hitta på något! Är ni så ovan vid lögn, ni? Måtte legat af er sen ni ljög för Greta Björk!

Baronen gick fram till chiffonieren, tog en hel grabbnäfve i tiornas hög och kastade åt vagabonden. Denne strök vårdslöst ned dem i sin tröjficka.

— Ett ord åt edra tjensteandar, om jag får be! Jag skulle inte tycka om att gå härifrån med ett skott i skrovet.

Baronen ringde och hviskade några ord i örat på den tillskyndande Bergman. Vagabonden satte hatten fastare på det svarta, tofviga håret, klef fram ett steg och lade fingrarna på mig samt hviskade med sin förra hånfulla ton:

— Den här smutsiga, plåstrade lappen passar inte i en fin herres myntsamling. Den tar jag på köpet, för ingen vet om jag mer får tillfälle att helsa på. Blif inte ond! Herre Gud, den stannar ju ändå inom familjen!

Brott och straff.

En af människornas starkaste passioner och en mängd af deras brott ha oss penningar till föremål och orsak. För min del har jag sökt trösta mig med att vi också göra mycket godt och framkalla dygder och sporra till företagsamhet och uppfinningar, men i mulnare stunder har det förefallit mig, som om det onda, hvilket penningen gör i världen, ändå vore vida öfvervägande.

Ett par gånger har jag varit på rättvisans bord, och det är om ett af de tillfällena, jag nu vill berätta samt med detsamma huru underligt olika brott och straff följa på hvarandra här i världen.

Vid rättegångskostnadsersättningen i ett stort civilmål hade jag kommit att hamna hos en häradshöfding, domhafvande i ett härad alldeles invid den lilla staden X., i hvilken han bodde. Häradshöfdingen var en ordentlig karl, som i ett hörn af sitt stora kanslirum hade ett prydligt kassaskåp, och der låg jag, stundom i rätt stort sällskap af sedlar och sådana handlingar, som häradshöfdingen ej för ögonblicket ville lägga i arkivet, och så alla stämpelpapperen af olika valörer.

Ofta stod kassaskåpet öppet hela förmiddagarna och jag kunde noga iakttaga hvad som försiggick å »kansliet». När det var tyst och lugnt, pennorna raspade i jemn takt och blott några korta ord vexlades emellanåt, då förstodo vi att gamle häradshöfdingen sjelf var med. Men då der pratades lifligt långa stunder, gnosades operettmelodier och hvisslades en och annan munter stump, då kunde man begripa att de unga juriströna voro åt sig sjelfva lemnade. Men ej heller alltid då detta var fallet,

voro de glada och livvade; ibland sutto de tröga, glåmiga och fåordiga, ändå allvarsammare än när gamlingen var med på kansliet, och då hördes blott fästaftviga yttranden, såsom:

- Styf gask i går qväll.
- F—n så ondt i håret i dag.
- Du satt i otur hela qvällen, tror jag?

Och så raspade pennorna åstad lite igen, förstås, och behöfdes der charta sigillata, så hade notarien H. nyckeln till kassaskåpet der de lågo.

— F—n så konstig idé af gubben att ha kartorna der alla pengarna ligga. Otrefligt att gå och rota der. Tänk om han räknar fel och surfvar ihop'et för sig, och så vi ha haft nyckeln, tyckte H. emellanåt.

Men det kom en afton då han *inte* tyckte så, då han med svettig panna och håret klubbigt och rufsigt stod vid half tolftiden och fubblade på kassaskåpets dörr med darrande hand. Jag trodde de blodsprängda ögonen skulle trilla ur hufvudet på honom, då han fick upp dörren och grep i sedlarne med fuktiga fingrar.

— Store Gud, hvad gör jag! mumlade han och drog handen tillbaka.

Så rätade han upp sig, räknade till sig några af oss och hviskade:

— Dumheter! Jag har ju nyckeln och jag skall betala och . . .

Så stoppade han oss till sig och skyndade ett par gator bort och steg in i ett mycket lifligt, rikt upplyst rum, der sedlar rasslade, cigarrer glimmade och spriten doftade och der det spelades högt, om stora summor, och bågarna emellanåt höjdes för en gäst, som kallades »storfrämmande från konung Bomans hof, tjenstgörande hofmarskalken hos prins Kille».

När min notarie gick hem hade han två tusen kronor på fickan.

— Det var tusan hvad turen vände sig för dig H. sedan du fått kassaförstärkning. Hvem kunde du vigma af så der midt i natten? Bättre ställe, hvasa? Är väl svartsjuk om adressen, hä! sade en af vännerna och ville ta hans arm på hemvägen.

Notarien H. slet sig lös, låddes inte höra, skyndade sig hem, och innan han gick till hvila var kassan i full ordning igen nere på »kansliet». Men han hade ett stort öfverskott af mynt och deribland befann sig äfven jag efter åtskilligt kringirrande på spelbordet.

Stackars gosse, det var en förfärlig stund för honom, det lilla af natten, som stod åter! Efter några och tjuugo års hederligt lif hade han stapplat ett ögonblick med sinnet i uppror och hjernan tyngd af sprit, upphetsad så att han knappast visste hvad han gjorde. Men *nu* var faran öfver och ruset borta och nu stod också det gräsliga fullt klart för hans blick.

På morgonen slängde han oss, återstoden af sin vinst, som om vi varit smuts eller eld, hvilken bränt hans fingrar, i ett kuvert med utanskrift till ordföranden i stadens fattigvård och med några rader inuti, att en, »som ville vara och förblifva okänd» o. s. v.

— Gratulerar, gratulerar, kära bror! sade kamraterna på »kansliet» när notarien H., blek och förstörd, trädde in i arbetsrummet med penningebrefvet i fickan och brann af otålighet innan han fann tid att bringa det på posten.

— Tack! svarade han tonlöst.

— Nu passar du väl på medan jernet är varmt och turen färsk och går och klår Wolffen på några hundralappar i qväll igen?

— Jag tar aldrig mera i kort.

— Prat!

— Så sannt Gud lefver!

— Det var en lustig kropp. Turen skrämde honom,

men i olyckan bar han sig åt som en karl. Men fan vet ändå om du är så dum som det låter? Det är nog enda sättet att få ha dina pluringar i fred. Nå, nu bereder du dig väl ett extra nöje med recetten, hvasa?

— Redan gjordt. Och nu till arbetet!

* * *

Tolf år senare greps jag i kassalådan i en butik vid —dala jernvägsstation af en arbetskarl. Han var utblottad, utan arbete, och hustru och barn svulto derhemma. Men då skall man på sin höjd stjäla potatis på en åker eller en bit bröd eller ett, helst litet, stycke fläsk, om man vill att Gud och samhället skola förlåta. Hundra kronor stjälas ej lämpligen af någon inom den samhällsklassen.

Och samhället förlät heller icke. Inom kort stod brottslingen inför rättens skrank och jag sjelf låg på rättens bord såsom corpus delicti.

Saken var enkel och tydlig nog, och den anklagade sökte visst icke heller att krångla in den. Med nedböjdt hufvud erkände han allt.

Hade han varit straffad förut?

Nej.

Der kommer en yrsel af hunger och nöd, ej mycket bättre än den som kommer af sprit och spel »på hedersord».

Men då skall man, som sagdt, stjäla potatis och bröd, och inte hundrakronor.

Och hela tingsmenigheten bäfvade för mannens fräckhet, och en hvar, som egde någon smula att förlora, kände tydligen huru den förhärdade brottslingen var deras och hela samhällets fiende.

Och domhufvanden talte värdiga, allvarliga, straffande ord.

Jag lyfte omärkligt på mitt ena skrynkliga hörn och lyssnade med mitt solkiga »hundöra».

Det var notarien H., ordinarie domhufvande nu!

Och samma händer, som, skälfvande och feberheta, gripit mig i gamle häradshöfdingens kassaskåp, samma händer, som med afsky kastat bort mig morgonen derpå, samma händer, hvita, välformade, med putsade naglar, förlöfningsring och åttonde gradens frimurares vedertecken, slätade nu ut mig på bordet, ströko mig aktningsfullt, såsom penningen, äfven gammal och ful, vanligen behandlas här i lifvet, och öfverlemnade mig åt käranden i målet.

Jag tittade upp på häradshöfdingen. Hans ansigte var lugnt, allvarligt och värdigt, pannan slät och blicken klar. Irrade tanken någon gång tillbaka till den der förfärliga natten, då den bekante yrkesspelaren »Der blaue Wolff» gästade X., så betraktade han helt visst hela den episoden såsom en hemsk dröm, i hvilken han ej mera kunde skönja eller bedöma sin medverkande del. Hur var det egentligen? Var det verkligen så, att han i kassan...? Nå, det var i alla fall ett högst obehagligt lån; men nyckeln hade han ju sjelf, och summan skulle under alla omständigheter blifvit betäckt.

Och så såg jag upp på brottslingen, på brottslingen för dagen, menar jag.

Han såg slapp och slö, men på samma gång förkrossad ut. Och tycktes ha vaknat till insigt om det häpnadsväckande djerfva, det oerhördt fräcka i att tillgripa en hel, stor hundrakronosedel. Domarens allvarliga, förmanande ord hade väckt honom till insigt derom.

Och så ljöd hans dom, hvilken »lånat» mig först, öfver honom, som stulit mig sist: »Tre månaders straffarbete och två års förlust af medborgerligt förtroende utöfver strafftiden.»

Med julhelsing ännu en gång.

Bland det skarpaste jag varit i hviften utan rast eller ro, var en höst på 1870-talet uppe i Norrland. Jag hade kommit dit vid en remissa till ett bankkontor tillsammans med många kamrater, och det var tur att jag ännu då för tiden var någorlunda stark, ty annars hade jag snart fallit i trasor.

Den ena qvällen kunde jag tillbringa uppe i ett fint rum å stadshotellet i Sundsvall, der träpatronerna läto korkarna springa och sedlarna flyga vid festliqvider och spelbord. Jag såg huru rika, fina herrar, eller sådana, som åtminstone ville te sig fina och rara, så småningom kröpo ur skinnets vid de lifvade lagen, ej allenast det fina bisam- och bäfverskinnets i respelsarna, utan ock det — glatta, polerade och städade skinn, som under normala förhållanden täckte deras anleten. Svordomar haglade, jag bytte egare vid spelbordet flera gånger i timman och slängdes ibland i bordskifvan med en dunk af kraftig näfve, som röjde fullständig drängfason. Och beskyllningar för försök att »korrigerera Fortuna» saknades heller icke i dessa sällskap, der flere af deltagarne dock tydligen voro verkliga gentlemän, som antingen af affärsförhållanden tvingats med i dessa lag eller ock ramlat in der händelsevis en gång, i hvarje min röjde sin vämjelse och troligen lemnade dem för alltid.

Den andra qvällen kunde jag tillbringa bland verkligt fina affärsmän och hyggliga karlar deruppe. De spelade nog äfven de och kanske lika högt, men vunno sina herrar och förlorade som gentlemän och hade urbana,

förbindliga fasoner, som tydligen sutto djupare än på ytan, eftersom de ej blefvo råare för det korkarna smälde och kinderna glänste kopparröda emellanåt.

Och qvällen derpå kunde jag vara i ett tredje lag, ett lag af raska, väderbitna timmerkörare, som kanske vintern förut halfsvultit med hustru och barn, men nu i det ypperliga föret och de dråpliga körförtjensterna med sina trettio till fyrtio kronors daglig arbetslön för häst och karl, lefde herrelif äfven de, lapade sitt »smällkorkavin» med naiv förtjusning och fingo betala sin ciderkyptrade Cremant väl så högt som patronerna Cliquoten.

Och så ut i arbetarelagen vid Krylbo, der rälsen dag för dag sträckte sina armar af jern allt högre och högre upp mot nordnen, der hårdt arbete i frusen mark, svart bröd och amerikanskt fläsk omvexlade med sus och dus dagen lång, festligt leben och fina dryckesvaror äfven der.

Ni tror kanske att hundrakronorna voro sällsynta i de kretsarna? Åhnej, med fyra till sju kronors daglig förtjenst, kunde rätt många arbetare gå och bära en lapp af min valör i sin kavajficka. Men sällan länge! Det var ett rysligt lif uppe i Norrland på den tiden.

Så låg jag en lördagsmiddag den 15 December, skrynklig, smutsig, ful och med vådliga »hundöron» i hörnen, i aflöningsmannens blecklåda och väntade på jernvägsarbetarnes käcka, vilda trupp.

Det var en grof, valkig näfve med gammal nordmannakraft uti, som grep om mig och sex à sju tier dertill, och det var till ett torftigt, kallt och smutsigt herberge, en riktig liten »rallarekasern» i en gammal grå bondgård, han förde mig. Rallaren drog fram en stol till det söliga bordet med osande lampa och spräckt glas, med smörklickar, fläsksvålar och en liten flod af öl i ena hörnet. Så tog han upp mig och småsyrtrarna, tiorna, slätade ut oss och tittade på sin skatt.

Det var nog en flink fyr, men hundrakronor hade han väl inte haft många i sina dar, ty han såg på mig med särskildt intresse, vred och vände på mig. Så tittade han på min baksida, studsade till och stafvade: »Fär-gun-de-ryd . . . Fär-gun-de-ryd der står — Fär-gun-de-ryd . . .»

Inte kunde jag veta hvad som stod på min rygg, men der stod väl Färgunderyd då! Det händer ibland att folk skrifer på sedlar, och nog är jag tatuerad alltid med både bokstäfver och siffror. Det var kanske någon stutahandlare från denna småländska trakt, som velat för- eviga sockennamnet kan jag tro.

Men det namnet hade en underbar verkan på rallaren. Han stafvade det gång på gång, hans hjerta bultade, hans kinder glödde och det var rent som om hans valkiga näfve blifvit en smula varmare. Plötsligt ropade han:

— Har du skrefpapper å frimärke å läna mej, Johan? Kuvär har ja sjelfver.

Den tilltalade reste sig morrande ur den väggfasta sängen och tog fram det begärda, och så gick rallaren ut och lånte skrifvedon hos kamraterna i farstukammaren, strök bort ölsqvätten med kavajärmen och skref:

»tjÄra moR!»

Och så skref han några sneda, ojemna rader till, blott några få, och så lade han ner hele mej i kuvertet. Och när han det gjort hade, torkade han sin snusiga mun med avvig hand och mumlade: »Ja har inte skrevet te dom gamle ner i Färgunna't på fem fjerndels år.»

En så kallad »bättre» herre, med ett par gånger rallarens tillgångar, en herre, som aldrig skulle kunnat försumma sin gamla mamma med prydliga kort och varma lyckönskningar hvarken jul eller nyår, hvarken födelse- eller namnsdagar, skulle skrifvit ett långt, vackert bref med mycken kärlek i och så lagt dit två, fyra, kanske

t. o. m. fem tior. Men kojans barn de våga ej så noga; allt, intet eller mycket, så är deras sätt. De kunna för-gäta hårdt och grymt och länge, men börjar hjertesträngen att dallra då kunna de inte räkna.

Så gick min färd på ilande tåg mot söder, mot söder! Det var jul i luften öfver allt! Postexpeditören älskade, och diktade halfmumlande, då han hade en ledig half minut, på julvers till den hans själ kär hade. Genom postkupéns öppna dörr trängde från perrongerna tal om julen, om julen. Jag hörde små trippande steg och friska, klingande flickröster säga till bekanta att det blef roligt komma hem till mamma till julen. Och då jag låg i postfacket på Liatorps station, kom inspektorens flicka och bad om pengar till julkusar och julgranskonfekt.

I stugorna också! Då jag skramlade förbi i väskan på kärposten — för det var snölös jul såsom ofta i norden nu — kommo hustrurna ut i glappande träskor och frågade skjutsaren om han glömt deras pressjäst, som de skulle ha till julen? Eller de två stearinljusen till julafton?

Puh! Så var man då äntligen framme på poststationen i folkskollärarens enkla, snygga hem. Der låg jag en hel dag och två nätter i mitt bref på hyllan, och hörde en hel del. Ej minst vid juletid skära i ett sådant hem den gryende bildningens kraf och de små tillgångarna emot hvarann. Han hade nog sjuhundra och kofoder af församlingen och kanske hela hundratjugofem för posten! Der spelades korrekt och känsligt sånger och julhymner på klavéret i andra rummet, men klavéret sjelft var out-sägligt uselt, förmodligen köpt på en auktion för tretti à fyrty kronor. Der gick en liten fru ut och in och talade den bildade qvinnans språk och — undrade om hon skulle få råd att köpa ett vackert förkläde till julen.

Stackars dem, som fått litet bättre fostran, liten smula vidgad blick på tingen, och ha det så trångt!

Åhnej, hvarför det? Något band skall menniskan alltid ha, någon sorg skall hon alltid bära! Kanske håller fattigdomen bättre ihop två och två än guldets, säkert värnar den mot mycket annat ondt, och små tillgångar kunna vara en tygel rätt så god som någon annan på människors barn, som ju aldrig kunna vara suck och ve förutan.

Inte hindrade bristen på denna världens goda skol-läraren och hans lilla fru att vara lyckliga, det är då visst. De kysstes och smektes och qvittrade som två gulsparfvar på en och samma julkärfve i frostbitet päronträd.

Ni märker nog att jag är blifven en gammal skrynklig sedel nu, utan hållning och styrsel, efter jag pratar så rysligt och gör så betänkliga utvikningar från ämnet. Men ändtligen måtte der väl blifvit qvitto och skickningabud ändå, ty rätt som det var kom man och bar mig öfver frusen myr, genom susande skog till en gammal torpstuga, som var rallarens föräldrahem.

»tjÄra moR!»

Den raden och de få öfriga, de lästes om och om igen af far och mor och systrarna två, och den stora sedeln smektes af fyra par händer, och der uppstego väl-signelser i mängd under torpets tak.

Far och flickorna voro outtröttliga i jubel och förslag huru den oväntade hjälpen bäst skulle användas. Det var nästan något af rikedomens rådvillhet, men ännu alls intet af dess sorg.

Men mor satt tyst och stilla med brevet i skruppen hand. Hon var den enda i huset, som inte kunde »läsa skrifvet», fast det gjorde då ingenting; hon kunde redan hela brevet utantill.

Och när hon till sist reste sig upp och lade det mellan psalmbokens blad i kistelerken, sade hon lugnt och mildt:

— Om di rätt stule bort den store pengen i denna natt, så skulle ja va mest lia glaer ändå, för Agust lefver å Agust ä nock ingen fyllehund till rallare, å Agust tänker på sin gamla mor å far.

SKIZZER OCH BERÄTTELSE

SKINNER DOLL BIRTHDAY TABLETS

Julafton i Mosshyttan.

I den småländske backstugusittarens lif motses hvarje förändring med oro. Under det millionären och den annars med lyckans håfvor gynnade sällan är nöjd, alltid drömmer om mera tur och framgång och gynsamma vändningar, bäfvar stackaren i skogshyddan för hvarje skiftning i sitt öde; erfarenheten har lärt honom att skiftningen nästan aldrig blir till det bättre.

Kanske är det något annorlunda de allra första åren efter det backstugusittaren satt fötterna under eget bord; kanske kämpar äfven hos honom hoppet en kort strid mot resignationen, kanske när han till en början vilda, äregiriga drömmar om att från backstuguhjon med ett litet potatisland omkring stugan, stiga till riktig dagsverks-torpäre med ko och åker.

Men sedan blir allt hans hopp af negativ art, rigtar sig uteslutande på att få behålla det usla han har, fasthänger vid eländet så som man tycker att millionären skulle fasthänga vid sin lycka, hoppas intet annat och bättre än att få vara i fred och lefva som han gör.

Alltid fruktan, alltid oro! Skola de murknade taksparrarne väl till höstregnet förmå ännu en gång uppbära det uppblötta torftakets tyngd? Skall den nye husbonden, han från grannsocknen, som på exekutiv auktion köpte hemmanet, å hvars jord backstugan ligger, bli mycket

värre än den gamle? Skall den späda potatisblasten frysa bort i år också? Måntro ångsågen snart skall flyttas, skogsarbetet taga slut och brödet alldeles tryta?

Under trycket af denna fattigdomens bäfvan hade Anders i Mosshyttan lefvat i sex och sextio år och hans Stafva blott tre år mindre. Ibland hade det värsta skett, ibland hade molnet gått öfver, ibland var det svält i stugan, ibland sådant öfverflöd, att der kunde ligga hela tre potatisar qvar på pannan när alla slutat äta.

Äldste pojken var död och den andre spårlöst försvunnen i Norra Amerika. För två år sedan hade det yngsta, det enda återstående barnet, Maria, tagit till Danmark, för att om möjligt komma hem med goda, starka kläder, en liten sparslant och några kronor dertill för att köpa ny näfver till torftaket och brädfodra stugan.

Se stugan var, förstås, fyrtio år, men hade aldrig blifvit riktigt färdig. De gråa timmerstockarne hade aldrig blifvit klädda hvarken med bräder eller ler, och nu började de ruttna så att man nästan kunde sticka en pinne tvärs igenom väggen. Men spikades nu vrakbräder från sågen på, så blefve det bra och ståteligt igen och timret kunde ruttna bäst det ville under den tumstjocka kapprocken; blåsten skulle ändå inte komma så direkte in.

Nej, jag hade visst ändå fel härofvän, då jag sade att här finnas menniskor, från hvilka hoppet och drömmarna alldeles svunnit; det fanns ögonblick då Anders drömde så stolligt som att till och med färga stugan röd!

Maria hade skickat hem pengar, fem kronor och tio kronor flere gånger under de två åren. Men mor var sjuklig, Marias dagsverkspengar här hemma hos bonden voro borta, kronorna smälte undan och väggar och tak på Mosshyttan stodo lika grå och lika snedt.

Men flickan var i lifvet, hon skref hem, hela tre gånger om året, och en gång skulle hon väl komma sjelf.

Så en dag kom smedens pojk till backstugan med ett tidningsblad.

Der stod en sorglig historia om huru illa det gått en svensk flicka inne i Danmark. Hon hade skött sig väl i ett par års tid, arbetat troget och varit godt till nöjes. Men så hade hon fallit offer för en manlig kamrat, gjort upprepade sjelfmordsförsök och slutligen spårlöst försvunnit. Ett barn, som hon efterlemnade i en gård nära Roskilde, var dödt; hon sjelf säkert också.

Och den flickan hade hetat Maria Andersson från Småland.

— Dä kan väl, för sjöttan, inte va eran Maria? sa smedpojken.

Gamle Anders reste sig darrande, lappade till pojken på örat, bad honom veta hut och läste dörren efter honom. Sedan stapplade han bort till sängen, föll ned der och låg så hela qvällen och natten utan att säga ett ord. Stafva grät.

Det hade varit bättre att de frusit till döds i murken stuga alla tre. Det hade varit bättre att taket bräckt de ruttna sparrarna och krossat dem alla. Vid Roskilde tjenade också deras Maria sist hon skref. »Maria Andersson från Småland!» De stafvade igenom notisen gång på gång i bladet, som smedens pojk lemnat kvar vid reträtten, och när den sista gnistan hopp var död, låste de ned det i klädkistan.

När de gamle omsider började tala om hvad som skett, tyckte de det var bäst hon var borta, död. De skulle inte velat se henne mer. Och så, hvad hade hon gjort vid barnet? Kanske skulle fångelset . . .

Men dagarna gingo, och gamla, blödande hjertan smulto. Ack, om hon kommit ändå! Både hon och — barnet. Skam och armod trifvas ju bra ihop. O, om hon kommit! Och skulle så vara att hon äfven hemfallit under lagens dom, så hvad mer? På skälfvande ben

skulle de stapplat till fängelsets port, först med förlåtelsen, sen med erbjudande af hemmets skydd när hon blifvit fri, i fall de lefde då . . .

Det led mot jul. Aldrig hade man ju haft mycket att fira den stora högtiden med i Mosshyttan, men det finnes vissa saker, som äfven den allra fattigaste inte försummar då. Spisen skall åtminstone kritas, och två ljus, eller i värsta fall ett, stå i gafvelfönstret, och finnes en linnetrasa skall den då vara ren och bredas på bordet.

Men nu hade man hunnit till sjelfva julafton, och i Mosshyttan var allt sig likt som en vanlig dag utom att golvet var skuradt. Men spisen var sotig och grå, gardinslarfvan smutsig och trasig och bordet tomt och stugan mörk utom glöden från den utbrända grankubben i »fyren».

I sängen låg Stafva och vid bordet satt Anders, och då de talade något skedde det i afsigt att förmå den andre att tro, det man alls inte tänkte på att det var julafton nu.

Så hade de setat till framemot klockan sju, då dörren sakta öppnades och — Maria steg in.

De begrepo inte huru de genast kunde veta att det var hon; det var nästan beckmörkt i stugan och hon hade en stor sjal om hufvudet och de voro ju så vissa på att hon längesedan var död. Men ändå hyste de inte ett ögonblicks tvekan om att nu var dottern der.

Och det var hon. Men häpen öfver denna skumma jul, släppte hon knytet, hon bar i handen, och skrek: — Jesses, mor å far, ni ä väl inte döa heller!

Med darrande fingrar ref mor Stafva eld på en tändsticka och tände den petroleumdränkta vecken i en liten glasflaska med bleckpip i halsen.

Det skulle kanske inte blifvit något famntag af annars, ty man är sparsam på uttrycken för sina känslor i fattigmans hem, men gumman vacklade till och höll på att

falla, hvarför Maria tog henne i sina armar, och då hon nu ändå var der, gömde mor sitt gamla ansigte vid Mias hals.

Men far satt stilla vid bordet.

Maria tittade sig omkring och drog en tung suck.

— Stackars mor å far! Nock vesste ja att ni inte hade möcke å lava jul mä, å derfor har ja lite julavuret mä mäj i knytet, för kistan, ja har, ä kvar ve stationen. Men att ni inte ändå har kritat spisen, mor! tillade hon, nästan förebrående.

Den gamla öppnade munnen till svar, men när det gällde hade hon inte hjerta att säga, hvarför spisen stod der så svart och ful.

Maria fick kappan af sig och tog i med att stöka till jul efter bästa förmåga och började med att tända två tjocka stearinljus, som hon tog upp ur knytet jemte mycket annat. Så gick hon den gamla välbekanta vägen ut till vedbacken och återkom med ett helt fång grenar, för backstugusittaren får aldrig lof att bränna riktig ved.

Och snart sprakade en ny brasa och lyste upp ett bord med många goda saker på, och till sist tog Maria fram knappnålar och en liten gardinbit, och så blef det fint i fönstret också.

Mor och far tittade stumma på hvarandra och så på dottern. Vacker hade Maria aldrig varit med sina små grå ögon och sitt lingula hår, men glad och lycklig såsom aldrig förr såg hon ut, och fet och trind var hon.

— Äten nu lite, far å mor!

Då fattade Anders hennes hand och drog henne sakta intill sig.

— Gräbba! Mor å ja har förlåtet dej alltsammans, å vi ä glaa att du lefver å inte har gjort värre än du får gå lös. Men gräbba, att du kan ha ett sånt hårt sinne så du inte låssar om dä ryselia dä allra ringaste, d'ä förfärligt!

Maria tittade upp alldeles förskrämd och spärrade upp sin stora mun.

— Hva i Gussens namn ä dä I säjer, far?

Då hade gumman fått upp den gamla tidningen ur kistan och lade den på bordet, pekande på de ord, som spridt så dyster sorg öfver deras julqväll. Maria läste.

— Stackare, trodden I dä va ja'?

— *Va* dä inte dä då? skreko de gamle båda två.

— Nä för Guss skull! Mäj har intet ondt tatt ve. Ja ä lia go i alla affärder söm den dan ja to te Danmark. Derinne finns mönna gräbber frå Smålan och kanske mer än en söm heter söm ja.

För två par gamla skumma ögon blef det med ens, som om der tändts strålände julgran med hundrade ljus i stugan, och fast ingen just sade mycket, förstodo de alla tre både hur grymt lidandet varit och hur de kära skulle känna det i denna stund.

Men när far och Mia vände sig om så var mor borta och kom inte igen på en bra stund, och de kunde inte begripa hvar hon var.

Men mor Stafva var uppe hos smedens och gaf smedpojken tidningsbladet tillbaka och tackade så mycket för lånet och talade om att nu var deras Mia hemkommen, glad och kry och hade haft det rysligt godt i Danmark och hade en hel kista med kläder, som stod vid stationen. Men det allra värsta var, att de hade glömt att krita spisen i Mosshyttan. Det stode väl inte till att få låna lite krita här?

Och innan man gick till hvila i Mosshyttan på juleqväll, glänste spisen vit, fast litet fuktig. Och tre varma hjertan, två gamla och ett ungt, klappade af lycka och glädje, och månen sneglade in genom små rutor på ny, vit gardin och två stora, tjocka stearinljus.

Men när Mia vaknade på natten borta i sin gamla

soffa vid fönstret, hörde hon huru modren låg och suckade och mumlade som om hon gjort bön.

— Hva ä dä, mor?

— Jo, Mia, ja ligger å grunnar på den stackars rektia Maria Andersson å unnrar om också hon har en mor i lifvet. Gu hjelpe den söm får en tocken sorg. Men sof nu, Mia, å löcka te en go jul!

”Mitt hjertas drottning.”

Det var på tonernas väg de funnit hvarann till sist, på tonernas och diktens.

Hon mindes ännu den sommaren så väl, och huru skulle hon väl också någonsin kunna glömma den! Han var bror till herrn i huset på den förtjusande landtegendomen och hon var fruns bästa väninna. Strax hon kom ditut i Juni fick hon höra alla tala om »Julius». »Julius, den slarfven», sade herrn i huset, men hans ansigte sken upp, då brodern nämndes. »Vi vänta väl med det der till Julius kommer», tyckte frun, då det var fråga om någon längre utflygt, grannbesök eller annat roligt. »Dockan får inte släppas på bete, för henne ska' herr Julius ha å ria på», berättade kusken, då Hertha frågade hvarför det gråa stoet ensamt skulle stå inne och ledas vid, sedan alla kamraterna fått sin frihet ute i hagen. »Nu är allt i ordning på herr Julius' rum», rapporterade slutligen kammarjungfrun, och samma eftermiddag kom han sjelf med sitt mörka, lockiga ynglingahufvud, sin fiollåda och musikkonservatoriets högsta direktörsbetyg.

Musiken var också Herthas käraste nöje, men det dröjde några dar innan hon vågade sig åstad tillsammans med »direktören», hvars öfverlägsna skicklighet hon snart erfor. Men sedan isen väl var bruten blef det duetter i långa banor såväl i sång som på fiol och piano.

Herr Julius var ett musernas söndagsbarn. Ej nog med att melodierna villigt fogade sig efter hans känsla och tanke i vackra, anslående kompositioner, han hade också en hög, fyllig tenor och ett ej ringa mått af poesiens gåfva. De få, som kommit i tillfälle att läsa hans små diktförsök, funno kanhända ej så mycket deri; men då han klädde på dem den tonernas dräkt, han sjelf sömmat, och sjelf spelade och sjöng dem, kunde han gripa djupt i hjertesträngarne på litet hvar.

Och minst var Hertha på sin vakt mot hans trolska magt. Hon njöt i fulla drag och kände en sällhet såsom aldrig tillförne; hon var sprittande glad och rolig och qvick, och det gick en hel månad utan att hon kastade en tanke på att äfven den sommaren dock omsider skulle ha ett slut.

Så kom en af dessa oftast mycket obetydliga tillfälligheter, hvilka med ens kasta bländande ljus in i vårt hjertas allra innersta skrymslen, och bytte som vanligt sällheten i qual och glädjen i tårar under långa, sömlösa nätter. Hon måste slita sig lös med ens, medan det ännu var möjligt, hon måste bort, långt bort och aldrig se honom mer.

Och så en morgon berättade hon med en likgiltighet, som var allt för stor för att vara naturlig, och i ordalag, som hon legat och lärt sig utantill i lika många timmar som de hade stafvelser, att »nästa tisdag var hon alldeles tvungen att lemna Hjelmabo».

Det var som om en bomb slagit ned vid kaffebordet. Frun blef upprörd och brukspatron ond; endast Julius satt och skar sin smörgås som om han ingenting hört.

— Men hvarför i all verlden . . . ?

Hertha hade fått bref; det gällde en plats.

— Men här har ju inte kommit post sedan i förrgår, och då sa du ingenting . . . ?

Hon hade först alls inte ämnat fästa sig dervid, men vid närmare eftertanke . . . Ja, det var riktigt sannt att hon måste resa.

Sedan skillsmessan för alltid var till dag och timma bestämd, höll hon sig ej mera så skyggt undan för honom, som hon gjort de senaste dagarna; den lifdömde får ju alltid följa sina sista ingifvelser.

Och så sutto de ensamma i salongen den sista aftonen. »Skulle de ta den där duetten omigen?» Nej, hon var ej disponerad. »Ville hon ackompanjera honom till ett par af de gamla, välbekanta sakerna?» Förlåt, hon var så trött.

Så satte han sig sjelf till flygeln och började fantisera, och hon tog plats långt framme vid fönstret i en emma. Och de rapsodiska melodierna flöto samman till en alldeles ny tondikt, som kom hennes kinder att låga och hjertat att öka sina slag. Det var veka, bedjande, innerliga toner, som tycktes komma långt fjerran ifrån, och allt som de närmade sig byttes vekheten i kraft och bönen i jubel, och glada, stolta klungo melodierna fram som i en segerhymn.

Hon lyssnade andlös, med en förnimmelse, som om hon hade fått en fråga, hvilken väntade sitt svar.

— Den var förtjusande. Hur har ni kallat den?

— Men hur kan ni veta att den är af mig?

— Det . . . jo, det vet jag. Hvad heter den?

— »Mitt hjertas drottning.» Får jag kanske låta er höra orden också?

Det händer stundom äfven de små skalderna — och öfver deras nivå stod ju inte Julius — att vår herre för en gångs skull tillåter dem lyfta sig högt öfver sin van-

liga sfer och skapa något mäktigt under inflytande af en stark impuls, en allt beherrskande känsla.

Hertha vardt blek om kind. Så hade han aldrig diktat, så skulle han för visso aldrig sjunga mer. Plötsligt fylldes hennes bröst af en obetvinglig, onämbar glädje, och såsom förd af en hypnos gled hon fram till pianot.

Då den sista, jublande tonen förklingat låg hon i hans famn. De voro trolofvade.

— Min lilla, kära brud! hviskade han ömt och strök mildt hennes ljusa hår. Du förstod då hvem som är »mitt hjertas drottning»!

Om hon förstod!

Det blef ingen resa af för Hertha, men duetterna blefvo så många fler. Efter ett par dar, då de alla fyra voro samlade i salongen och Julius som vanligt satt vid instrumentet och »klirpade», såsom brodern mindre vårdadt uttryckte sig, kom han in på de första takterna af »Hjertas drottning». Men plötsligt bröt han af, reste sig hastigt och slog igen pianot.

— Hvarför så? frågade Hertha förundrad.

— Den skall vara för dig, ensamt för dig, förstår du!

Hon kände att det innebar ett offer, hon kände instinktlikt att något bättre skulle han aldrig åstadkomma, och hon jublade vid tanken på att detta bästa, ädlaste skulle vara hennes ensamt.

Hans talang och vinnande personlighet skaffade dem snart ett godt lefvebröd i en af våra halfstora städer, i hvars sällskapslif Julius genast blef medelpunkten, bortskämd och förfjesad af alla, beundrad af kvinnorna och afundad af männen.

Men ännu ryckte han sig undan någon gång, stängde sig inne med Hertha och smekte hennes hjerta och själ med de orden och tonerna, som voro »ensamt för henne».

Och då fick ingen annan höra på, än den lille, som stod dem båda lika nära.

Till sist ville der dock alls inga qvällar bli öfver för »hjärtats drottning». Han slets hit och dit, från fest till fest, från krets till krets, och kunde hon ej alltid följa med, så . . . ja, då gick han ensam. Och han reste till storstäderna och ackompanjerade världsberömda sångerskor och medförde hem de vackraste fotografier i boudoir-format med smickrande, ibland väl varma dedikationer å baksidan både på franska och italienska.

Och några af divorna ställdes på sjelfva flygeln derhemma, som numera nästan aldrig öppnades. Han nyttjade lektionslokalen och hon »hade inte lust».

Hennes lilla blonda hufvud vred sig efter honom, som blomman böjer sig efter solen, der han, omsvärmad, kurtiserad och beundrad, rörde sig i damernas krets. Och då han under bifallssorlet efter slutad exekution lyfte upp blicken, mötte honom alltid, närmare eller fjärrare i rummet, men alltid så att de kunde omsluta honom med sin blick, ett par blåa ögon, som strålade af kärlek.

Han lagade ständigt så att han kom i hennes närhet en eller två gånger under aftonens lopp, och då sade han henne ett par vänliga ord eller strök hennes kind eller smekte hennes lilla hand, men på hemvägen var han mestadels tyst och fördjupad i aftonens minnen, och allt mera sällan sporde han henne hvad hon tyckte om hans nya skapelser. Han tycktes få tillräckligt besked om dem af generalskan P., signora Puletti, friherrinnan Z. och många, många andra.

Hon kände huru han gled ifrån henne mer och mer. Det föll henne inte in, och ej heller hade hon skäl der-till, att bli svartsjuk på någon särskild af de qvinnor, som trängde sig omkring honom, afgudade honom och tiggde lektioner; men hon var svartsjuk på dem alla, för det de upptogo hans tid och tankar, på societetslifvet,

på sjelfva hans genialitet, som dock gjorde henne så stolt. Kanske skulle hon ha lidit mindre om hon lidit för en kvinnas skull. Då skulle vreden, stoltheten, kärleken, moderskapet kommit henne till hjälp, då kunde hon hoppats på ett sinnerus, som gått öfver; men de många, af hvilka ingen enda i och för sig afvann honom någon varmare känsla, de voro henne gemensamt för starka.

Och de bedjande, hviskande, jublande tonerna i sin sång, i »Mitt hjertas drottning», dem hade hon inte hört på år och dag.

Då blef det en offentlig fest i början af sommaren. Kungliga operans förnämsta artister hade under sin ferietournée kommit till den halfstora staden, och allt hvad som ville anses konstintresserad hade efter representationens slut fylkat sig kring dem i hyllande lag. Men man var också angelägen om att lysa med platsens egen konstnärliga storhet, och direktör Julius måste ihop med fiol och piano gång på gång, och fagra hufvuden slöto ring omkring honom och hvita, små händer lades ifrigt och bedjande på ärmen af hans redingot.

Slutligen, ånyo tvingad ned på pianostolen, visste han knappast mer hvad han skulle bjuda på. Han lät fingrarna liksom på lek glida utefter tangenterna, och så smögo der fram veka, innerliga, bedjande ackorder.

Plötsligt såg han upp, som om någon ropat på honom.

Derborta vid dörren reste sig Hertha från sin stol och tryckte konvulsiviskt handen mot hjertat och stirrade på honom med ett uttryck af fasa. Och då hon mötte hans blick bad hvarje atom i hennes ansigte, de tårfyllda ögonen, de röda läpparna, den lilla skälfvande hakan: »Inte den, Julius! Nej, inte den! Mins du då inte...?»

Det var något i hans hjerta, som skalf till vid denna ångestfulla blick, och de första takterna af »Mitt hjertas drottning» afbrötos af en underlig dissonnans.

Direktören ursäktade sig, och efter en kort stund gingo de två tysta gatan framåt mot hemmet.

Hertha såg upp på honom med gråten i halsen, lade handen på hans arm och hviskade:

— Förlåt mig! Är du mycket ond? Det var ju barnsligt, men du hade en gång lof . . .

— Ja, det hade jag, svarade han och klämde hennes arm tätt intill sig.

Så gingo de uppför trappan och in i tamburen, men i stället för att som vanligt derifrån skynda in i sängkammaren, rifva kläderna aaf sig och släcka ljuset med ett flygtigt: »God natt, lille vän!» slog han armen om hennes lif och drog henne med sig in i salongen, der han satte henne i en fåtölj och tryckte en kyss på hennes ljusa hår.

Och så gick han fram till flygeln, makade otåligt alla fotografiställen ned i soffan, öppnade och slog an.

Han log halft vemodigt. Hans, mästartarens eget instrument var just ej öfver sig väl stämtdt. Men det gjorde detsamma.

Och så klungo de fram igen, de gamla, kära tonerna, de käraste i verlden, de smekte henne åter i ord och melodi, och liksom första gången hon hörde dem drogs hon oemotståndligt i hans famn. Men vid minnet af den der första qvällen och af hvad som låg emellan då och nu, var det något, som sved i hennes hjerta, och stora, varma droppar föllo ned på hans kind.

— »Mitt hjertas drottning», mitt allt på jorden . . . hviskade han, ömt.

— Så känner du det kanske nu, Julius, men i morgon . . .

— I morgon är det jag, som begär tjenstledighet för två månader, och så fly vi ut på landet några herrliga, sköna veckor, alla tre, och flygeln får också följa med.

De hade gått fram till fönstret och han hade dragit ned henne på sitt knä. I den ljusa sommarnatten såg

han hur det sken till i hennes ögon vid hans första ord, men hur de mulnade då hon hörde att instrumentet skulle med.

— Du skall då ha musikarbete för dig derute?

— Ja, min älskling.

— Hvad är . . . (det var så länge sedan hon fick del af hans arbetsplaner) hvad är det du då skall arbeta på?

— Jo, vi måste på allvar ta ihop med och repetera den gamla sången, Hertha. Den der strofen, du vet:

Ack blott för dig i hela vida världen,

Mitt hjertas drottning, vill jag sjunga mer,

kan du tänka dig, den höll jag nästan på att glömma bort . . .

Hon klängde sig upp emot honom och borrhade in det lilla ljusa hufvudet vid hans bröst.

— Hvad tänker min Hertha på?

— Jo, jag ber till Gud, att om detta är en dröm, han ville vara så nådig att aldrig låta mig vakna mer . . .

"För gammal."

Johannes Bengtsson hade tillbringat sitt lif i Brantåsa ladugård sedan sitt tolfte år, och nu var han sextionio.

Han hade blifvit anställd på fjorton dagar för att gå vall med kreaturen i »gården», men när de stallades upp i Oktober hade han varit så flink med att bära potatis och hackelse, så behändig vid rengöringen, så för-

ständig vid fodringen, att han fick stanna dag efter dag tills det slutligen befanns att han kunde spara in den ena ladugårdspigan — manliga ladugårdsskötare voro ännu då sällsynta å herregårdarne — och då blef han officiellt auktoriserad såsom tjänsteman på fähusafdelningen, mot mat och kläder till en början.

Och maten var bra och kläderna heller inte att klaga på efter Johannes' anspråk, och erkännande fick han för sin trohet och sitt nit, ty det var i den gamla goda tiden då herremannen bergade sig på sitt jordbruk och gården gick i arf från far till son och husbonden sjelf var som en far för sina tjenare och underhafvande, amerikaresorna voro sällsynta och det ansågs som en skam för en tjenare att flytta från ställe till ställe.

Så hade han gått der i ladugården i sju och femtio år. Generation efter generation hade gått bort utaf hans fyrbenta vänner, och nya vuxit upp och vunnit befordran, från kalfkätten till ungnötsraden, från ungnöten till kornas och oxarnas båsar och derifrån till marknadsplats och slagtbänk under Johannes' vemodiga deltagande och tunga suckar då något djur, som han alldeles särskildt fäst sig vid, för allra sista gången gick ut genom Brantåsa fähusdörr.

Ladugården var hans hela verld. En gång i Maj hade han nödgats lemna den för att excersera beväring. En gång i Juni, när de flesta djuren voro släppta på bete, der var föga att göra och blott några kalffkor att sköta, hade han passat på och gift sig, och en gång hade han varit sjuk i åtta dar; och så under sommar-månaderna lagade han gärdesgården kring hagarna, rensade upp vattenkällorna, hackade ris till kattarna, förde korna till och från mjölkningsplatsen och gick med sin lilla tjärspann och smetade öfver skråmorna till skydd för flugorna, om någon af hans älsklingar rifvit sig mot träd-stam eller gärdesgård. Annars vankade han fodergången

upp och ned, delande sina håfvor, ryktade och bar strö, vattnade och smekte, talade med sina skyddslingar, bannade och förmanade, mumlade för sig sjelf och för djuren så att det öfriga gårdsfolket till sist ansåg att Johannes var »rätt som lite töntig».

Hans lif saknade inte pröfningar äfven utom de ständigt återkommande då hans älsklingar fördes till marknadsplats och slagtbänk. Hustrun dog och barnen spriddes vida kring i verlden så att han sällan eller aldrig fick se dem mer. Men på tjensten hade det ingen annan verkan än att Johannes tillbringade tjugofyra timmar på dygnet hos sina behornade vänner, i stället för aderton. Han sof i hackelserummet och fick sin mat till sig på ändan af foderbordet.

Det blef nödår, tredjedelen af kreatursbesättningen måste nedslagtas eller utsäljas till vrakpris, ladugårdstaket refs af och djuren lifnärdes med hackelse af takhalmen, »Krona» fick benskörhet, sjelfva den prisbelönte »Thora» såg ut som ett skelett och Johannes blef grå i hufvudet. Men han ryktade två timmar mera, han smekte djuren ännu ömmare, han talade med dem ännu förtroligare, om våren, om hagarna, om spirande brodd och växande äring, och så var omsider äfven den sorgen öfver, utan att ett enda lif af hela Brantåsa ladugårdsbesättning strukit med.

Landtmannaprodukterna föllo i pris och alla utgifter stego, »de dåliga konjunkturerna» drefvo bort äfven Johannes Bengtssons herrskap från gård och grund. Patronen gick för sista gången och lät handen smekande fara utefter ryggarna på sina holländare och holsteinare och gaf för sista gången Johannes sina order. De små mam-sellerna, sonsons döttrar till Johannes' förste husbonde kommo med brödbitar och lade i krubban hos både »Gullvifvan» och »Grefvinnan» och återvände aldrig mer till »sina» kor. Flyttlassen — två små enbetslass af allt det

myckna, som under generation efter generation hopats å Brantåsa! — knekade förbi ladugårdsdörren, och slutligen kom vagnen med herrskapet sjelft, och frun ropade: »Farväl, gamle Johannes! Tack för a . . .» och gömde hufvudet i sjalen. Det var grymt och bittert, förstås, men det stora qvarnbolaget, som köpt gården, hade också öfvertagit nästan alla djuren och Johannes äfven, mot förknappning af en tia i lönen och två fot råg i staten. Visst sved det också, men — på landtbruksmötet kommo tre pris och två medaljer på djuren från Brantåsa.

Det stora qvarnbolaget var just inte mildare mot öfriga tjenare och underhafvande än mot Johannes; klenaste villkor och strängaste pådrifning öfverallt! Så kom der en socialist från Stockholm och höll tal om arbetets rätt på slätten nere vid fjerdingsspålen, och så beslöts der »jordbruksstrejk» med yrkande om afkortning i arbetstiden. Det var i Maj månad.

— Du ska också strejka, Johannes! sade torpardrängarna.

— Ja, kan ja va te nå'n betjening, så gerna dä, tyckte Johannes.

Det blef ett fasligt kolorum på gården. Vårbruket afstannade, den sådda säden nedmyllades ej, allt hvilade och disponenten satte sjelf för en häst och reste efter länsman. Men på foderbordet traskade Johannes ryktare upp och ned, upp och ned, utdelande sina håfvor.

Dit kommo då torpardrängarna Jödde och Frans i helgdagskläder och bierhumör och med dem den ädle arbetarevännen från Stockholm, som satt det hela i gång.

— Hvad är du för en socialist? Du skref ju in dig i går! sa den ädle arbetarevännen.

— Hur i hundan strejkar du, Johannes? sa Jödde och Frans.

— Hur vellen I ja ska göra, go vänner? sporde Johannes, darrande i hela kroppen.

— Du ska göra ingenting, dett nôt, begriper du väl! På dä viset ska vi qväsa kapitalet, upplyste strejkaposteln.

— Ska ja låta kreaturen stå å skrika ve tomma krubber?

— Ja, vesst fan!

Då strök gamle Johannes höfligt af sig den tjocka skinnmössan, han bar ännu i »blomstermånaden», och talade varmt och öfvertygande:

— Dä går inte, harr sosalist! Harr sosalisten måste utaf sin godhet ge teminstingens mej delasjon mä mett strejkanne tess vi får kreaturen släppta på bete.

— Vill du lyda eller inte?

— Goe harr sosalist, en kan inte låta kreaturen svälta . . .

— Här måste statueras ett exempel på strejkbrytaren! sa den ädle arbetarevänner och gaf torpardrängarna en vink.

Hvarpå Jödde och Frans lade upp Johannes kogubbe och slogo honom så att han knappast kunde röra sig. Men rörde sig gjorde han ändå, han kröp foderbordet upp och ned, upp och ned, delande ut sina håfvor åt sina behornade vänner.

Nå, på landet stå de fleste arbetarne under något som kallas för tjenstehjonsstadgan, så att när länsman kom, blef det snart slut på strejken, men på hösten samma år fick Johannes för första gången höra rättarn säga att han var »för gammal».

Inte att han försummade hvarken fodring eller rykt. Nej då, men han behöfde numera litet hjälp till rengöringen, och der satte en dagsverkare till hela två timmar per dag.

»För gammal!» De orden stungo Johannes kogubbe tvärt igenom hjertat som ett spjut. Han hade hoppats att få dö i tjensten. Eller rättare, han hade inte tänkt

på någonting, utan att den ena dagen gick väl efter den andra, som de gjort i sju och femtio år. Och så spände han hvarje sena och ansträngde hvarje nerv för att inte synas »gammal».

Men det hjälpte inte. Ryggen böjdes allt mer och han började få svårt vid att få benen med sig då han hade de stora potatispåsarna på ryggen, så att inte långt derpå sa disponenten sjelf till inspektoren så att det hördes in i fähuset:

— Vi få lof byta om kogubbe snart. Johannes Bengtsson är alldeles för stabbig och gammal.

Han ansträngde sig mera än någonsin för att genom månhet och påpasslighet ersätta de bristande krafterna. Men det hjälpte inte, det gick allt fortare utför med Johannes kogubbe, och snart behöfde han hjälp, inte allenast med renhållningen, utan också med potatisen, hacket och rofvorna.

Det stora qvarnbolaget utdelade blott två och tre kvarts procent. Det stora qvarnbolaget gjorde inga lysande affärer och hade inte länge haft gården. Det stora qvarnbolaget kunde hvarken utdela pension för bara fem års tienst eller taga hänsyn till att den gamle dock tjenat på stället i femtiosju.

Och så blef då Johannes utan vidare uppsagd att flytta till hösten.

Han gick omkring som i en dröm. Flytta från sin gamla kära ladugård och sina fyrbenta vänner! Var det möjligt! Hvad han skulle lifnära sig med, om han skulle flytta till fattighuset eller skickas omkring på roten, tänkte han mindre på, men hur skulle han kunna lefva utan alla djuren och de utan honom? Inte visste någon annan om att »Grimla» skulle ha salta sillhufvuden en gång i veckan och att »Fröken» inte åt jordnötskaka eller att »Broka» hade en svulst framme vid bogen, som särskildt måste skötas!

Så gick han och grubblade i två dar och i tre. På den fjerde fodrade han rundligen åt alla sina älsklingar och gick upp på slindret med ett rep i hand.

Vänta! Hade han inte lagt märke till i går qväll att »Stjernas» saltsten var alldeles slut! Han gick ner, gaf henne ett stort stycke och strök henne utefter den bruna, skinande ryggen gång på gång. Och så gick han upp på slindret igen och ställde sig vid den höga gafveln der bron gick in, på hvilken man körde upp höet. Der var ganska högt och många, skarpt kant-huggna, alldeles färdiga grindstolpar af sten inunder och bredvid bron.

Nej, inte repet! Det skulle kanhända smärta pojken och flickan derute i Amerika, när de fingo veta det. Det ginge nog lika bra här bredvid bron i stenarne, och det kunde ju se ut som en olyckshän

När stalldrängen sprang in till disponenten och skrek att gamle Johannes låg död vid ladugårdsgafveln, rusade disponenten bekymrad dit utan både hatt och käpp och utbrast:

— Kors i herrans namn, att jag inte sade upp den stackarn förut! Att han också skulle gå och drumla ner här! Ja, det var, som jag länge sagt, att Johannes kugbbe var alldeles för gammal!

Gamlafruns villfarelse.

Sällan har så mycket solsken fallit på en plats häruppe i nordnen, som till en tid på Stora Tuna.

Till att börja med låg det på solsidan utaf en af de höga bergsträckningar, som gå igenom vårt land här

och hvar, åt söder så att drifvorna smulto två veckor förr på våren och sommaren glömde sig kvar två veckor längre i September, än annorstädes.

Och så var äfven lyckans solsken sedan länge bofast i den stora, röda hufvudbyggnaden med sitt brutna tak och sin kolossala farstubro.

Der rådde det fria, själfständiga, lyckliga och ekonomiskt oberoende landtmannalif, som så ofta fanns i Sverige för tjugofem à trettio år sedan, då man inte visste på långt när så mycket om jordens skötsel som nu, då man brukade henne illa, men — likväl bergade sig bra i sin fäkunnighet, hvaremot man nu är lärd och omtänksam och rationell och kan sin jordbrukskemi och sköter sig bra, medan — det ändå barkar åt skogen med ekonomien.

Konjunkturerna ha ändrat sig.

Nu är det ju så, att ingen fullkomlig lycka finnes eller någonsin har funnits här på jorden, och därför hade väl också herrskapet Lundberg någonting som klämde, kan jag tro; men det var i så fall åtminstone platt omöjligt att upptäcka för den utomstående, ty inbördes kärlek mellan pappa och mamma, friska, välartade och kärleksfulla barn samt god bergning i det yrke, som var pappa kärast af alla, och absolut själfständighet borde ju vara en tillräckligt stark grundval för lyckans tempel att stå på.

Och en barndom i ett sådant hem, fullt af lycka och frid, utan klemighet och själfsvåld, den ger styrka och spänstighet åt unga sinnen, den växer till ett harnesk mot all sorg, som sedan kommer på.

Och sorgen kom. Pappa, som blifvit sig mycket olik på de senaste åren, tungsint och suckande, gick bort, och mamma, den tysta, tåliga, lugna mamma, visade sig höra till dem, som förtvifladt, utan resignation, resa sig mot borttryckandet af det käraste de ega. De hade varit för lyckliga, fallet från den lyckan var för djupt, hennes

förstånd var allvarsamt hotadt, och då hon steg upp från den sjukbädd, der hon länge sväfvat mellan lif och död, hade tårefloderna sköljt bort de milda, grå ögonens ljus; mamma var blind, ohjelpigt blind.

Själsligen blinda hade de länge varit lite hvar. Den lycka, på hvars fortvaro de hade trott ända till fadrens död, hade rubbats i en af sina grundvalar långt förut, utan att någon i familjen mer än pappa sjelf haft en aning derom. Ändrade konjunkturer hade på få år undergrävt det solida välståndet; huset var nästan fattigt.

»Inte ännu!» bådo systrarna, när Karl, ende sonen, ville tala med modern härom, »inte ännu, förrän hon samlat lite krafter efter det förfärliga slaget.»

Men då någon ringa bråkdel af de forna krafterna så småningom kom, då hakade mammans tankar sig med förtviflans energi fast just vid det hem, som pappas kärlek och arbete byggt, vid den materielt tryggade ställning, som hon trodde var barnen beredd, och då hon för något ögonblick tröttnade vid att tala om sin sorg och saknad, var det blott för att fråga om den kära gården, om säden på de olika gårderna, om huru godt det var att veta, det barnen hade det bra, när nu snart nog äfven hon var redo att lemna dem.

— Före bouppteckningen måste hon ju veta det, stammade Karl, men sjelf var han nu lika rädd som systrarna.

— Det blir hennes säkra död! snyftade Elin, lilla syster, gullebarnet, som nästan aldrig lemnade mammans rum.

Och till sist fick — hon inte veta något vid bouppteckningen heller. Man förtecknade, skref och räknade, och när man räknat slut kom gamlafrun vid Elins arm och tog i pennan ett tag, hvarpå gamle länsman skref dit först hennes namn och sedan sitt eget såsom bouppteckningsförrättare och värderingsman.

— Kommissarien tyckte väl att det var ett godt bo

och en god ställning? frågade mamma Elin sen på qvällen.

— Ja, mamma det tyckte han. Han sa att »Lundberg ställt det bra för de sina», sa hon.

Den lilla fåtaliga umgängeskretsen invigdes i det kärleksfulla bedrägeriet, och så togo barnen i af alla krafter, Karl utomhus, Karin, Greta och Elin derinne, för att hålla boet tillsamman och, om möjligt, låta mamma dö på Stora Tuna.

Och mamma satt och talade om för prostinnan, huru ljuft det ändå i all bedröfvelsen var att tänka att barnen dock hade sin goda bergning och att Stora Tuna alltid skulle blifva dem alla ett stamhåll, om nu också flickorna gifte sig och Karl finge ensam öfverta gården.

Men på ryggen af sofan der den blinda satt, fanns utmättningsmannens sigill.

Hon lät föra sig omkring öfverallt och spärrade upp de glanslösa ögonen med ett ängsligt forskande uttryck.

— Det var konstigt; jag måtte visst förlora hörseln också. När jag står så här på ladugårdsgången är det alls inte samma lifliga rassel af bindslena som förr.

Karl ryckte till, men aderton kor voro ju tydligtvis tystare än fyrtiofem.

— Fara vi inte genom Qvarnhemsskogen nu, barn? frågade hon en annan gång.

— Jo, mamma, svarade Elin.

— Det var konstigt, hvad här drar kallt på denna lugna dag. Det brukar ju alltid annars vara så godt i skogen.

Ack Qvarnhemsskogen var skingrad åt alla himlens väderstreck och betalningen längesedan borta från gårdskontorets kassa.

Till kyrkan ville gamlafrun ofta, och då skulle det naturligtvis vara droska och de bästa hästarna, salig Lundbergs egna kära bläsar, som han sjelf födt upp.

— Allt blir så underligt, Greta, när man förlorat

ögonens ljus. Vi köra naturligtvis som vanligt, men jag, min stackare, sitter här i mitt mörker och tycker det går så förfärligt sakta och ojemnt.

— Å, snälla mamma, bläsarna springa så bra, stam-made Greta; men sen böjde hon ned hufvudet i muffen och grät och tittade med mörka, förtviflade ögon på de smutsgula arbetskrakar, som sedan en vecka intagit de sålda bläsarnas plats.

Gamlafrun hade varit en utmärkt husmor, och fast hennes kraft var bruten, led hon emellanåt af sin tvungna överksamhet, och beklagade att hon inte mera »släppt fram» flickorna i göromålen medan hon sjelf kunde vara med.

— Töserna äro snälla, kunde hon säga till någon af de gamla väninnorna, men barn ä barn. Jag känner att öfverdraget på desse här möblerna är slitet och sjaskigt, och i lördags kände jag små hål på de rena lakanen, jag fick. Här väfves nog alldeles för lite, men, stackars barn, de göra hvad de kunna, och jag hade inte hjerta att säga något till dem för allt i världen...

Bakom stolen stod Karin och grät.

Gamlafruns hörsel hade visst icke aftagit; tvärtom hade den, som de flesta blindas, uppöfvats i hög grad. Också hörde hon mycket väl, huru man nu en lång tid tisslat och tasslat med hvarann om något, som hon inte skulle ha reda på.

— Hvad är det, flickor?

— Å... mamma... mamma, det är alls ingenting. Nå, det var väl fråga om deras små julklappar då; man var ju redan långt inne i November.

Men det var en underlig, vemodig klang i rösterna ändå, i fall det verkligen var fråga om julklappar...

En dag talade Karl med en främmande herre ute i förstugan.

— Men min mor... behöfde ju inte ännu... Kan

det inte bli på fogdekontoret, som vanligt? Jag ber derom!

— Omöjligt, min bästa herr Lundberg. Det får lof bli här; de måste se det.

När Karl strax derpå kom in, frågade mamma:

— Hvem var det, du talte med?

— Med hvem?... Hvem det var? Jo... det var... kronofogden, mamma.

— Hvad var det, som du inte ville ha här, men som han nödvändigt ville hit med?

Karl blef orolig och blossande röd.

— Alls ingenting, mamma lilla... jo... nej... ja, det vill säga, det är en torpareson, som slagits på marknaden, och det skall visst bli... det skall bli ett sånt der polisförhör.

— Stackars arme föräldrar! suckade gamlafrun.

En dag någon tid derefter kände gamlafrun instinktmässigt, att det var något underligt i huset.

— Har här kommit någon främmande?

— Nej, mamma.

— Är något kreatur sjukt?

— Nej, mor lilla.

Elin kysste henne nästan varmare än vanligt, och alla voro så tysta vid frukosten.

Mot all vana lemnades mamma alldeles ensam ett ögonblick på förmiddagen. Besynnerligt. Det trängde liksom ett dämpadt sorl af röster in...

Gamlafrun reste sig och famlade sig utefter väggen fram till dörren. Och så ännu en dörr och så ännu en. Genom hela det stora, röda huset, drifven af nervös oro, trefvade sig den blinda fram, tills hon stannade vid en dörr, som stod på glänt. Detta måste vara »Gula rummet» och hon kände att derinne var mycket folk. En af dem läste:

»Exekutiv auktion har utlysts, att i dag på grund

af utmätt fordran hållas å tre och ett halft mantal Stora Tuna med underlydande tre kvarts mantal Runnaslöf . . . »

Och så lästes utmätningssinstrument och förteckning öfver inteckningarna upp, och »som liqvid ej mellankommit», så företogs nu auktion.

Och buden föllo, snabbt men lågt, och Stora Tuna vardt såldt.

Då vände sig Karl Lundberg vid det klubbslag, som betecknade slutet af hans hårda, långa kamp, mot dörren med en tår i ögat, och med vacklande steg, som en druckens, gick han för att meddela systrarna utgången.

Besynnerligt! Dörren gick inte upp; något tog emot. Hvad kunde det vara?

Bara ett gammalt grått hufvud.

Gamlafrun låg derutanför.

Död.

När solen faller på.

Dag liknade dag, och när de hunnit till fyra eller fem i veckan kunde hon ej längre i minnet hålla dem åtskillda.

De gamla perlfärgade enkeldörrarna vred sig på sina gångjern, öppnade och slöto sig, som hon sett dem göra i tre och trettio år, och nästan hvar gång de öppnade och slöto sig visste hon, hvilket ansigte, som skulle titta in och hvilken person, som skulle komma och gå genom rummet. Och annars hörde hon på stegen om det var pappa eller mamma, bror Algot eller Stina eller syster Elly.

Samma förvildade törnrosbuskar slogo sina grenar

emot de nedre salsrutorna, som i Evas barndom; om hösten och tidiga våren gråa, fula och nakna, om sommaren med små anspråkslösa blommor och om vintern med ispiggar.

När klockan ute i salen, den gamla klockan, som mamma fört i boet, slog sex, ruskade Eva på sig, kröp i kläderna och gick ut i sal och kök och skafferi till sina pligter, de samma pligterna år ut och år in, sysslor, som hon numera nästan skulle kunnat utföra i sofvande tillstånd. Knaggarna i köksgolfvet blefvo större och mera framstående, märket på skafferidörren, der mamma och hon och gamla Stina i decennier fattat tag, blef mörkare och djupare, den gamla hackhon, der de hackade köttet, mera urgröpt, och råtthålen nere vid panelet större och större; annars var allt sig likt.

Den gamla klockstapeln vid drängstuguflygeln hade ruttnat ner och en ny förts upp, men den rostiga klockan, hvars manande ljud en humoristisk stalldräng för femton år sedan öfversatt med:

»Små drängar,
Kommen till
Blå välling
Och sur sill!»

den var densamma. Klockan 8 kallade den folket till frukost, klockan 9 till förnyadt arbete, och då tog Eva fatt på Elly och började plugga med henne, som hon en gång gjorde med Anna, Gustaf och Algot, om Åreskutan och Ynglingaätten och 76 uti 414 och döpelsens sakrament.

Och medan Åreskutans höjd och vattnets och ordets verkan utreddes, ilade ofta de flitiga fingrarna fram öfver en stickstrumpa eller spetsvirkning till salsgardinerna, medan trötta ögon stirrade ut genom fönstret på de fem lönnarna, som hon sett växa upp der borta vid staketet och uti hvilka hon kunde hvarenda gren utantill.

Och middagen kom och nya sysslor, och ett par

gångar i månaden hände det också att någon främmande kom. »Främmande!» Äh, Eva kände till hvarje ord de skulle säga, hvarje rynka i deras kjolar och hvarje föremål i deras arbetsväskor.

Grått i grått. De en gång hvita halmtaken å ladugårdshusen voro gråa och sågo ruskiga ut. Den hvita färgen å mangårdsbyggnad och flyglar hade fallit af och lemnat gråa väggar. Pappa, mamma och gamla Stina voro också grå, och sjelf hade hon funnit att grå klädnings-tyg höll sig bäst i kök och mjölkammare.

Så kom natten och hvilan. Oftast sträckte hon ut sig på bädden och somnade genast, utan tankar och minnen, utan vemod eller glädje, som ett trött arbetsdjur.

Bara hon inte började tänka, Ty då kunde natten förgå utan att en blund kom i de stora, stirrande ögonen, utan att barmen ett ögonblick saktade sin höjning och sänkning.

Då låg hon och såg på de stora, gamla, gredelina fasonerna i de på tjugofem år icke ombytta tapeterna och tänkte på huru det skulle bli när en gång det oundvikliga skulle ske, när far och mor ginge bort och gården skulle säljas och skulderna betalas och det lilla, som blef öfver, delas. Skulle Anna, som var bra gift, skulle bröderna, som väl då alla hade en tryggad ställning, räkna henne till godo de många år stora-syster gått och släpat här hemma, ej minst för dem? Annars blefve det väl knappt att hon finge nog till ett litet, litet rum och hvad öfrigt hon der, äfven med sträng sparsamhet, behöfde, utöfver hvad qvinligt, illa betaldt handarbete kunde ge. Och der hon finge vissna och dö.

Och så, när tankarna flugit framåt så långt de kunde, så vände de tillbaka, tillbaka till de år då hon var ute och konditionerade, då pappa plötsligt tyckte, att han skulle hafva något igen för hvad han kostat på hennes uppfostran och innan mammans krafter började taga af.

Nära intill der hon var lärarinna fanns en ung man . . . Lifvet derborta hade inte heller alltid varit så roligt, fast mera omvexlande än här, men så fick hon emellanåt blicka in uti ett par varma, blå ögon och höra en smekande, underbart sympatisk stämma tala om . . . ja, om hvad det visste hon inte, kanske var det så intressant bara därför att det var han . . .

Men det var länge, länge sen; intet bindande ord hade han sagt då och intet sedan, då de ett par gånger träffats, och nu var allt grått i grått och det sved i bröstet och hon hatade de gredelina tapeterna och törnrosbuskarna, som slogo mot rutan, och de gråa halm-taken och prostinnan Gadolins arbetsväska och prostinnan sjelf och Åreskuta och Ynglingaätt och hela lifvet.

För att ögonblicket derpå tämjäs af vanans magt och pligtens tvång och krypa ned i tvättfatet med de lågande kinderna och så in i den gråa klädningen och de gamla sysslorna.

»Små drängar
Kommen till
Blå välling
Och sur sill!»

manade vällingklockan i höstrusk och regn.

— Elly, tag in kaffet och säg till pappa och mamma, att jag hade så ondt i hufvudet, så jag måste gå ut ett slag. Och så går jag ned till byn och hemtar posten sjelf med detsamma.

* . * *

Elly var i salen när hon kom tillbaka. Stora-syster böjde sig ned, tog henne ömt om halsen och kysste henne innerligt. Barnet såg upp och log när hon mötte Evas tindrande ögon och blossande kinder.

— Du är den vackraste som finns! jublade Elly i naiv beundran och tog henne i famn.

— Lilla toka! Men nu få vi lof ta ihop med Sverker den äldre igen.

Och Sverker gick med glans och räknetimman med lif och lust, och sen hjälptes de åt och middagsmaten kom med fart på bordet.

Gamla, kära hem! Så der, när solen sticker fram, är du ju riktigt vackert med dina präktiga, rika lönnar vid staketet. Och så pittoreskt det gråa, bugtande halm-taket ter sig mot den klarnande himmeln! Hon kände ett behov att ta alla i famn, att göra alla glada.

— Se här ska Stina få en kjol, som är riktigt bra, men jag kan inte ha den, för den är trasig vid skoningens, och fällas den upp blir den för kort.

— Gu' välsigne fröken!

Åh, den gamla kära Stina! Goda tomten i det älskade hemmet!

Gamla hem! Hur rikt på minnen, hur kärt för ögat! Den der fläcken på posten till salsdörren der färgen är afnött, den gjorde lill-Eva när hon höll på att lära sig gå och måste fatta tag i dörrposten för att inte falla, när hon skulle krafla sig öfver tröskeln. Den der bruna pladaskan på de gamla, vackert gredelina tapeterna är ett minne af en exploderande flaska af mammas makalösa julöl, som en gång stod der bredvid på bordet.

Det är som en gloria af sol och glädje och lifslust omkring hela Eva.

— Kära barn, så roligt att se dig litet upplifvad, säger mamma och stryker ömt hennes hvita hand.

— Lilla hjertemor! Förlåt mig om jag ibland varit trumpen och tråkig . . . Ack se der går Stall-Johan! Vänta, vänta, han skall ha sig en kopp kaffe, han också!

Och så sväfvar hon ut som en skimrande solstråle.

— Min egen rara tös! mumlar pappa med en liten klar perla i ögat.

— Förunderligt hvad den promenaden gjorde henne godt, anmärker mamma.

Qvällen faller på och regnet piskar åter rutorna. Eva tänder lampan och plockar fram arbetet. Det är som ville hennes fingrar smeka hvartenda af dessa gamla föremål hon rör vid. Tyst, hör hur stormen piskar de smala grenarna på törnrosbuskarna mot rutan! Gamla kära, simpla buskar! Hur rik och vacker är dock icke er blomsterskrud i sommarens dag!

Allt sofver utom Eva. Alla ljus i gården äro släckta utom det lilla smala i hennes stake. Men det är ej längre den stackars trötta Eva, som i det simpla rummet med halta stolar och rankiga bord hastar ned i den smala tältsången med obespetsade domestiklakan och solkigt täcke. Det är en strålande brud med tindrande ögon.

Så kryper hon ned i bädden, tar fram ett bref och läser. Icke rad för rad, utan med blicken sväfvande hän utefter sidorna och dröjande på några särskilda ställen:

» — — — — —
— — — — —

— Här finns så mycket svek, så många ryggade ord i verlden, och jag var så osäker på min egen framtid då, att jag teg, när hvarje blodsdroppe i mitt hjerta dock tiggde mig att tala.

— — — — —
— — — — —

— Hvad mer! Hade jag läst rätt i Evas ögon, då skulle ingen taga henne från mig; hade jag det icke, — då fanns för mig ingen lycka mer på jorden — — —

— — — — —
— — — — —

— — Jag står nu vid målet för min sexåriga dröm. Hemmet är tryggadt, om än enkelt; vill du dela det?

— — — — —
— — — — —

Kommer du i min famn, så kommer du som den

fria, af inga löften bundna, af ditt eget hjertas drift såsom ditt hjerta talar nu; och det är sådan jag vill ha dig, ej en qvinna, hvars känslor måhända skiftat, men som modigt går att fylla ett gammalt löfte. — — — —

Älskar du mig hälften så mycket som jag älskar dig, så skall du måhända kalla mig grym, som tegat . . .

Då jag slutar mitt bref, gripes jag plötsligt af en onämbar fasa. Tänk om jag läst fel i din blick, om allt hvad jag hoppas och tror blott är den inbilskes be-
drägliga villa? Hvad har jag då kämpat för!

Det blixtrade till i Evas ögon då de flögo öfver de raderna. Hon åt dem med ögonen gång på gång, tryckte dem så mot sina läppar och jublade:

— O, du store, barnslige, käre, dåraktige älskling!

Ett ord inför döden.

Ett par bösshåll från kanten af stora landsvägen, som förde till närmaste stad, belägen en mil derifrån, låg en grå, liten, förfallen stuga, hvars ena gafvel stack fram bakom de yfviga granarna så att den med goda ögon kunde ses ända från vägen.

Och han, som nu skyndade vägen framåt, han hade tydligen goda ögon eller ock kände han väl till den gråa kojans eller var det något i hans hjerta, som drog, ty ifrigt, ångestfullt spanade hans blick dithän öfver buskar

och ljung, då han i höstqvällen ilade framåt med yxan på axeln.

Det var en älskares brännande blick och lågande kind, men det var för visso ingen älskares gestalt och utstyrsel, som utmärkte mannen. Ryggen var böjd och håret grått, ansigtet smutsigt af dam och svett, skägget tofvigt och kinderna magra och vissna. Kläderna torftiga, tunna, lappade.

Jag kan så godt genast tala om alltsammans. Det var en fattig, trött, småländsk torpare, som efter sitt långa dagsverke framme i byn skyndade hem för att se till sin sjuka hustru, som låg ensam i stugan med barnen.

Ensam och dödssjuk, och det äldsta af de fyra små var sex år, det yngsta fyra dagar.

Barmhertigheten är icke död bland dessa fattigaste bland de fattiga. Grannqvinnorna — och ute i den småländska skogsbygden räknas grannskap i fjerdedels mil — hade turat om att se till den sjuka. De hade kommit med små mjölsqvättar i halfbuteljer, eftersom Jonas' i Hagen enda ko stod sinad, och de hade gått med löfte att ej svika i nöden. Men grannlagenheten och försyntheten kunna vara stora äfven i armodets boning. Man visste att alla, alla voro beroende af hvarje timmes arbete, det fanns intet, alls intet i huset att bjuda de besökande på, och så hade Stina sökt att ställa sig så kry hon kunde och försäkrat att ingen hjälp behöfdes.

»Qvinnan, som nyss blifvit moder, måste ha den ömmaste vård, det mest ostörda lugn. Ingen oro, intet störande ljud, ingen ängslande tanke får tränga inom dörren, der hon hvilar; kärleken, lyckan och friden måste vakta hennes tröskel, hängifvenheten hennes bädd», försäkra läkarne och qvinnorna sjelfva, och vi tro dem.

Men i Stinas på Hagen »sängkammare», som tillika var hvardagsrum, barnkammare och lasarett, kraflade tre små bleka, tynande människovarelser omkring, föllo ned

från bänkar och bord, skreko och gräto efter bröd, och vid hennes sida låg den sistkomna, liten, svag och eländig, qvidande af hunger äfven hon. Och modern låg hjälplös, magtlös, tård af feberns brand, väntande i timmar på en dryck vatten, sedan skålen, som ställts vid sängen på morgonen, var tömd. Och hon var dock af samma slägte, hade samma hjerta, väl ock i hufvudsak samma känslor, som qvinnan i det lyckliga, burgna hemmet, det hem der allting bringas till tystnad, ensamhet, ytterlig påpasslighet vid den mäktiga lösen: »Frun sofver».

När Jonas öppnade dörren, trodde han nästan att hon lidit till slut, så blek och orörlig låg hon der. Men så öppnade hon ögonen till hälften och vred dem mot den tomma vattenskålen. Han grät ej, höjde inga klagoskri, störtade ej på knä vid bädden och gömde sitt hufvud vid hennes bröst; allt sådant der vissnar bort i slitet och släpet för brödet. Han bara satte yxan i vrån och gick till vattenspannen med skålen, lyfte sakta upp den sjukas hufvud och hviskade: »Drick lite!»

Men allt efter som han satt och med naturbarnets skarpa blick såg huru förfärande förgängelsen, döden, slutet hade ryckt närmare under dagens lopp, greps han af förtviflan och fattade ett stort beslut. Mot löfte om tre dagsverken under brådaste skörd tiggde han en skjuts framme i byn och for till staden efter läkaren, ehuru han ej hade ett öre att betala honom med. Men han ville tigga och bedja äfven här, han ville lofva att gå in till staden och hugga ved åt doktorn, han ville sälja kon, frukten af tioåriga mödor och försakelser, om så behöfdes.

Doktorn satt vid sitt spelparti, och höstqvällen var kuslig. Det här var ingen epidemi, för hvilken man kunde skrifva reseräkningar på staten. Hans skyldighet var tvifvelaktig och betalningen än mera. Men så såg han upp på Jonas, och i det vissna, fula ansigtet låg ett uttryck af ångest, som betvang honom. Han följde med.

Derute i den gråa kojän hade dödens avantgarde ryckt längre och längre fram emot den trasiga bädden. Stina förmådde ej längre i sina domnande tankar kvarhålla sorgen öfver skillsmessan från Jonas och alla de små. Han var karl och han finge bära det. Sexåringen, fyraåringen och treåringen de hade dock någon motståndskraft mot nöd och svält; i värsta fall kunde de kanske till och med lefva igenom det sätt, på hvilket fattigroten i Småland föder upp frånfälna fattigmansbarn. Hon orkade i alla fall inte sörja längre deröfver. Men detta lilla svaga, nytända lif, hvars andedrägt hon hört bredvid sig blott i fyra dagar, hvars flämtande låga hon sökt hålla vid magt med de sista pinade droppar af näring, som kunde hemtas från hennes feberbrända, utmerglade kropp, kring detta kretsade alla hennes slocknande tankar, för detta blödde hennes stannande hjerta med denna modersinstinkt, som närmast värnar om det svagaste, det spädate, det eländigaste af dem, som burits under detsamma.

Doktors första blick sade honom huru förgäfvcs och onödigt han ryckts från viran och det trefliga sällskapet. Slutets annalkande var så påtagligt, att hans vanliga fras: »Hur är det?» frös fast på tungan.

Stina väntade heller inte det minsta af honom som läkare. Men då hon med de fattiges vanliga naivitet i den fine herrn uti den dyrbara pelsen såg en mägtä rik man, for en ny tanke som en blixst genom den matta hjärna, till hvilken det domnande hjertat allt svagare och svagare förde den nödiga blodströmmen. Hon spände blicken ur de onaturligt vidgade ögonen i honom och stönade:

— Mitt barn svälter ihjel! Tag mitt barn!

I början förstod han henne inte, och sedan kunde han, trots närvaron af dödens majestät, knappast tillbakahålla ett hänskratt och några hårda ord.

— Doktor! För himlens barmhertighets skull tag barnet! Det kan inte lefva här!

Nå, hvad i Herrans namn var det för angeläget att den ungen lefde! Fanns här inte nog trashankar i världen förut? Han gjorde sig i ordning att resa.

Men han kunde ej vända sig bort. Den döende naglade fast honom med sin blick och upprepade med allt svagare röst, men allt mera genomträngande ögon sin vanvettiga begäran.

Han begrep inte sjelf hvarför han stod kvar såsom hypnotiserad och lyssnade på detta vanvett. Han, som sjelf hade barn, ville lefva godt och ännu hade några smärre, obetalda akademiskulder, skulle ryckas från ett angenämt sällskap ut i höstrusket till ett eländigt näste och komma hem med en fyra dagar gammal unge som arvode! Ha ha ha! undrar just hvad frun skulle säga om det? Troligtvis att det vore hans egen eller att han mist förståndet.

Det är möjligt att Stina i detta ögonblick ej mera visste att hon hade man och fyra barn; i alla händelser tänkte hon inte derpå. Med djurisk instinkt, förstärkt af mensklig modersömhet, omfattade hennes själ blott det sista, det svagaste, det hon senast gifvit lifvet.

— Ja' träffar ingen annan förrn ja' dör . . . ja' kan inte be nå'n annan. För Jesu skull ta' barnet!

Det blef för galet. Doktorn log. Nåväl! Han var utan vittnen med den döende, ty Jonas och barnen hade smugit sig ut i köket. Han var hitkallad som läkare och läkarens konst var slut. I sådana fall gäller det ju blott att göra de sista stunderna så litet kvalfulla som möjligt. Han stod här utan både mysk och morfin, men ett par betydelselösa ord kunde här, det såg han, ha samma verkan. Ingen hörde dem, ingen skulle ställa honom till räkenskap för dem. Den döda? Bah! Materialist, som de fleste läkare, föreföll den tanken, att modren från en annan verld skulle öfvervaka ett löftes

uppfyllande, honom rent af löjlig. Och så böjde han sig ned och hviskade:

— Var lugn, jag skall göra det.

— Är det möjligt!

— Ja, men var lugn nu.

— Åh... åh... Gud innerligen välsigne er! Gud väl...

Ännu en blick, som om hon velat se tvärt igenom honom, och så föll hon medvetlös ned på den trasiga hackelsedynan. Efter en halftimme var det slut.

Doktorn hade studsat tillbaka och blifvit helt blek vid denna välsignelse af läppar, som redan kyssts af döden; men hade ej den ringaste tanke på att fylla sitt löfte. Det var intet löfte; det var en medicin, som läkaren gifvit vid en dödsbädd, der han annars stod hjälplös.

Men han kände ändå ett obestämdt behof af att frigöra sig från något som band, och då Jonas med tårar i ögonen kom och talade om sitt armod och att han ej kunde betala nu, då tog doktorn upp en hel tia och sade:

— Seså, seså, jag ser ju hur det är. Skafta den lilla ren och god mjölk för det här. Ren och god, hör ni, och gif henne den lindrigt ljum och ofta och inte för mycket åt gången.

— Gud välsig....

— Seså, seså. Hvar ha vi skjutsen nu?

Doktorn sof ingenting den natten, och följande dag skref han ut jernpiller för reumatism och frangula åt en fru, som led af en invuxen stortåsnagel. Ett utmergladt hufvud med ett par stora, mörka, bristande ögon förvirrade honom och störde honom hvar han gick; och vek det för ett ögonblick så var det blott för att lemna plats åt ett litet rödt, halfvisnadt, lidande barnansigte. Han, som brukade taga sin krona för receptet af den allra fattigaste och precis efter den nya provinsialläkaretaxan äfven i obemedlade hem, han kände det nu alldeles som

om det inte varit nog att han rest gratis och gett bort en hel tia.

Och kunde han med all sin materialistiska visdom öfvertyga sig sjelf om människans fullständiga förintelse i döden och om omöjligheten för den döda torparqvinnan att öfvervaka huru han hållit sitt löfte, så kom hon så mycket säkrare och ställde sig vid hans säng då han sof, och väckte honom med sina genomträngande blickar. Hon figurerade i alla hans drömmar och han drömde ständigt så fort han fick en blund i ögonen.

Till sist blef han alldeles förtviflad. Hvad hade han då gjort för ondt? Han hade utan ersättning flackat omkring i höstnatten, han hade gifvit en frikostig allmosa, der han haft rätt till arvode, och han hade med en liten oskyldig nödlögn minskat bitterheten af afskedet från lifvet för en döende!

Det hjälpte inte. Den döendes bristande blick, som hypnotiserat honom, och hennes domnande tungas innerliga välsignelse förföljde honom alltjemnt. I två månader höll han ut, men då ansåg han det som en skyldighet mot sig sjelf och sin familj att äfven med stor uppoffring rädda sig från vanvett i följd af en fix idé. Och så stod han åter i den grå, förfallna backstugan.

— Hur är det med den lilla minsta? frågade han, litet sväfvande på målet, då han ej fann barnet i stugan.

— Å herre Gu välsigne! Ä dä den snälle doktorn! Jo hon do för tre vecker se'n, svarade Jonas i Hagen.

— — — — —
Ett halft år senare fanns doktor Glan i sitt arbetsrum med genomskjuten hjärna. Han hade blifvit grubblande och talat för sig sjelf och visat sig oberäknelig i sin praktik på sista tiden. Hans hår var grått och hans gestalt böjd.

Ingen i hela staden kunde begripa hvad som gick åt honom. Lycklig make och far, ansedd läkare och

utan ekonomiska bekymmer, som han var, föreföllo hans grubblerier och sorgliga slut alldeles oförklarliga. Det är sällan man träffar en läkare så mån, så omsorgsfull och samvetsgrann — alldeles ovanligt samvetsgrann.

En fläck.

Låt oss se saken objektivt.

Om vi gilla eller icke gilla något, kan detta icke hindra händelsen att hända, och om vi omtala en händelse, som hänt, behöfva vi därför inte identifiera vår uppfattning med någon af de medspelandes.

Kanske finnes bland oss, er och mig, en eller två, som skulle handlat såsom Anton Palm, kanske icke. Men detta förändrar inte saken ens för denne ene eller desse två, ty huru ofta ogillar man inte också sig sjelf!

Det är det här gamla kapitlet om kvinnans kroppsliga renhet, vårt oföränderliga, omutliga, oestergifliga kraf. Och jag ber er än en gång att försöka se saken objektivt, ett betraktelsesätt, som alltid är litet svårt här i världen och ej var det minst för ungherrarna beträffande Madeleine Stern.

Ty hon var vacker och mild och hade godt hufvud och utmärkte sig för en absolut frånvaro af de ojämnheter i lynnet, de kastningar i själsbarometern från klart till mulet, hvartill vi äro benägna att i synnerhet anse kvinnorna böjda, fast vi nog öfver hufvud taget inte äro en bit bättre än de.

Medgifvas måste, att då hennes själsbarometer nu

en gång för alla syntes ha stannat på en enda punkt, det kunde varit önskligt att denna punkt befunnit sig några streck högre upp än »nästan klart», ty det låg alltid ett vemodsdrag öfver solskenet i Madeleines ansigte; men hvem är väl fullkomlig här i verlden?

I yttre hänseende var hon det emellertid nästan. Den fylliga, vackra gestalten, något öfver medellängd, det friska, men fint tecknade ansigtet med sin grekiska näsa, sina nordiskt djupblå ögon, sin rosiga hy och sin krans af brunt, rikt hår; — alltsammans var sådant att det i den äfven då för tiden högt uppdrifna konkurrensen på äktenskapsmarknaden — det här är nu femton år sedan — skaffat Madeleine, ehuru fattig, flere förmånliga giftermålsanbud.

Pardon! Det kan ju också hända att friarne en smula fäst sig vid hennes behagliga väsen och hennes vakna intelligens. Sådant har man också sett.

Men deremot har man sällan sett en fattig guvernant så konsekvent affärda fyra, fem stycken, efter vanligt begrepp mycket acceptabla friare, och med lugnaste jemmmod gå in uti sitt trettionde år utan alla, hvad man kallar, framtidsutsigter.

Sådant kan ju förklaras endast af en allherrsande passion, som ej kunnat realiseras och lemnat efter sig en oöfvervinnelig motvilja mot alla surrogat för den högsta lyckan; men man trodde sig ha temligen väl reda på Madeleine, och ingen visste omtala att hennes lif någonsin haft någon roman.

Det är oförsvarligt af en enda stackars fattig flicka att ge så många hyggliga karlar baklexa, då man vet hur många tusen andra flickor, som riktigt längta efter att få ge sig i första taget.

Åtminstone hade hon inte förtjenat att nu på sitt trettionde år — hvilket för halftannat decennium sedan ansågs mera än nu, då brödbekymren äro större och

hoffröknar ta prinsar vid den åldern — få någon mera tillbedjare, och så fick hon likväl Anton Palm.

Anton Palm var en ung, ståtlig affärsman i god ställning, okufligt energisk, öppen, varmhjertad, blott två år äldre än Madeleine, som tydligen visade honom vida mera intresse än någon af sina förra tillbedjare.

De elaka och afundsjuke sade att hon gjorde det för att hon var rädd han var den siste. De, som höllo af Madeleine, gladdes och trodde att det var för att han var den rätte.

Och det såg nästan så ut; de blå ögonen lyste, den mjella kinden glödde under hans blickar, hon längtade synbarligen efter hans sällskap och — så fick han korgen han också.

Men Anton Palm var ej van att misslyckas här i lifvet, och ej heller var han van vid att ställa dylika frågor till kvinnor, och så tyckte han att Madeleines ögon talat ett annat språk än hennes mun i det smärtsamma ögonblicket.

Och så dref han henne tum för tum ut dit der en älskande man alltid förmår tvinga en älskande kvinna, dit der hon anförtror honom allt, äfven det smärtsammaste.

Och det var det smärtsammaste . . .

I början afbruten af tårar, sedan kall, hård, tonlös och grym, kom bekännelsen fram. Det fanns en fläck i Madeleines lif, en af dessa, som anses outplånliga för kvinnan. Sjutton år gammal, ett barn ännu, för ett år sedan utsluppen ur pensionen, gjorde hon en lång jernvägsresa, ensam, ängslig, rädd. Då hade han kommit, grannlaga, fin, förbindlig, rädd att störa, tillbakadragen. Skrämd af ett par andra herrars närgångna blickar sökte hennes ögon honom såsom en beskyddare. Och han hjälpte henne tillrätta med utsökt, men afmått artighet, och de skilldes utan att han gjorde något försök att ens få veta hennes namn. Då hon fick se honom på återresan,

tyckte hon nästan han var som en gammal vän; han fick svepa sin plaid om henne och passa upp henne vid supébordet i det lilla hotellets lilla matsal på nattstationen. Han talade fångslande och muntert, och gäst efter gäst försvann utan att hon märkte det. Ett litet glas vin för en lycklig resa? Nej! Ett afskedsglas? Nej, nej, det ville hon inte! Det passade sig ej! Åh se så! Jovisst! — Blott ett par gånger förut i sitt enkla, tarfliga hemlif hade hon sett de susande, brusande, stigande och fallande perlorna i det underliga, ljusgula vinet, hvilket alldeles som lefver sitt eget lif i skimrande fångsel. »Skål, lilla förtjusande reskamrat!» Alla andra voro gångna, blott ett enda ljus brann vid deras bord. »För lycka och trefnad!» »För en angenäm resa!» »Vågade han också — för ett återseende?»

Nej, nu fick hon lof gå upp på sitt rum . . . Hu, nej, hvad var detta? Det susade och ringde för öronen. »Var så god, min herre . . . hjälp . . . jag är så konstig i hufvudet . . .»

— Och morgonen derpå . . . fortsatte hon, kallt, grymt, som om det gällt någon annan, en fiende; men då lade han handen hejdande på hennes arm och hon tystnade och brast i hysterisk gråt.

Så blefvo de sittande länge, länge på den upp- och nedstjelpta ekan vid sjöstranden der de mötts, och blickade stelt framför sig ned på sanden. Hon vaknade först. Ack, för henne var det ju välkända marter!

— Så att nu finner ni hvarför, och nu finner ni också hur grym . . .

Hans darrande hand for smekande öfver hennes, och hon höjde mot honom sitt förgråtna ansigte:

— Nu älskar ni mig ej mer . . .?

— Högre . . . mera . . . djupare . . .

— Åhnej, ni yrar . . . det är så nytt för er . . . ni fattar det ej . . . usel . . . föraktlig, som jag är . . .

— Det är du inte, du evigt älskade. Din själ är ren. Jag kan ej försaka dig!

— Du måste. Skulle du kunna lefva med tanken att när som helst, här eller der, snudda vid honom, som . . . din hustru . . .

Han teg.

— Skulle du det, säg?

Han drog ett ångestfullt andetag, likt ett qväfdt skri, och stönade slutligen:

— Nej!

Så sprang han upp och ställde sig midt framför henne.

— Och nu, låt nu mig fråga! Älskar du mig, Madeleine?

— Skulle jag väl annars . . . o gå, gå!

— Och du skall aldrig höra någon annan till?

— Aldrig! Gå!

Hans ansigte blef vildt och grymt, hans ögon gnistrade och han hväste:

— Nej, inte så brådtom . . . ännu en fråga: hans namn, Madeleine . . . ?

Hon sökte rycka sig lös och mumlade: »Aldrig, aldrig!» men han grep henne vildt om handlofvarna, tryckte ned henne på den gamla båten och stönade: »Hans namn! Hans namn!» tills hon slutligen, vetlös af skräck, stammade fram ett par stafvelser.

— Har du förödmjukat mig nog nu? flämtade hon med gnistrande ögon.

— Förlåt . . . farväl . . . hviskade han och gick utan att vända sig tillbaka.

Ett par veckor derefter omtalade tidningarna en gräslig händelse. En ingenjör Anton Palm, som i några dagar uppehållit sig i X:stad och under tiden varit en

gera sedd gäst å stadens handelsklubb, hade der vid spelbordet råkat i gräl med fabrikör Karl Ziehn (namnen voro ju i verkligheten andra) och i vredesmod fattat en tung kandelaber af stål samt slagit sin antagonist i hufvudet med den, så att ena hörnet af dess skarpa, fyrkantiga fot djupt inträngt i tinningen och döden följt ögonblickligen.

Brottet var tydligt och processen blef kort. Men Anton Pals sexåriga straffarbete blef långt, mycket långt för den unge, kraftulle, af sin allt beherrskande längtan förtärde mannen.

Fjorton och en half timme efter dess slut stod han emellertid framför Madeleine Stern, med hvilken han under tiden ej haft den ringaste förbindelse, och återupptog deras samtal, som om de gjort en paus på sex sekunder i stället för sex år.

— Nej, Madeleine, fläckad anser jag dig inte, förnedrad anser jag dig inte, och ingenting kan minska min kärlek för dig. Men du frågade mig om jag såsom din make kunde möta den mannen. Förlåt mig, Madeleine, det kunde jag inte. Jag måste möta honom ensam och han . . . har . . . uppehållit mig i sex långa, hårda år. Nu står domen af dig igen! Lif eller död?

Madeleine föll snyftande ned på kudden i den lilla soffan i det inackorderingsrum, hon bebodde såsom lärarinna i Y:köpings flickskola och mumlade:

— Min Gud . . . du en mördare, en feg mördare för min skull . . . Hvarför fick jag ej dö innan våra vägar korsades!

— »Feg», sade du, Madeleine, svarade han och sänkte det grånade hufvudet. Ja, det är just det som plågat mig. Feg när jag gaf honom döden, feg när jag sedan lät döma mig för det öfverlagda mordet såsom för ett dråp i hastigt mod under gräl, då jag skulle velat kämpa med honom bröst mot bröst eller skrika ut

sanningen, att det var ett mord, för all världen. Men... Madeleine... var det så synnerligen mycket modigare att smyga sig på ett värlöst barn, berusa det och... och... Men det är detsamma. Hvad beslutar du?

Madeleine Stern sprang upp. Det vackra ansigtet glödde demoniskt och förvreds af konvulsivisk gråt. Men hon kastade sig tungt, öfvergifvet, uttröttad i hans armar och skrek:

— Välan! Framåt till himmel eller afgrund! Upp eller ned så bär dock stigen tillsammans med dig... med dig!

Som eget barn.

Ludvig Frank var en äkta fullblodsegoist en sådan som man endast sällan träffar bland människor värmda af de sköna, konstnärliga intressen, hvilka bodde i hans själ. Egentligen var han en dualistisk personlighet: ingenjör Frank, den duglige yrkesmannen, den behagliga umgänges-menniskan, kall, lugn, förbindlig, utan band på något håll, utan närmare vänner, utan verkligt deltagande för den glädje, nöd och sorg, som i lifvet rörde sig omkring honom, och Ludvig Frank, den musikaliske, konstnärlige och literäre diletantan, hvilken endast bristande tid för grundlig utbildning syntes ha hindrat från att bli en genialisk skapande kraft på hvilket som helst af dessa områden, violisten, som smälte bort i tondrömmar, den literäre amatören, som några gånger framträdte med små skizzer, hvilka med magt grepo om hjertats strängar och på nvarje rad syntes röja en fint och varmt kännande själ.

Ungkarl ännu vid fyrtio års ålder, i en utmärkt god ekonomisk ställning och med fast princip att aldrig utan nödtvång offra ett öre utan direkt nytta och nöje för honom själf, fyllde han dock äfven pekuniert nätt och jemnt de kraf hans ställning medförde. På subskriptions- och tiggjarlistor skref han samma summa, som de med honom ungefär socialt jemnstälde familjefäderna med ytterst begränsade tillgångar, på bazarerna betalte han med jemnmod sin kopp thé med en krona och sin knapphålsros med tre, och fattiga släktingar, som ett par gånger besökt honom, hade han gifvit så mycket att de — fortast möjligt — kunnat resa hem igen samt — något dertill. Ingen kallade honom snål, ännu mindre frikostig; han var, hvad som är så ofantligt svårt att vara här i verlden, han var korrekt.

Och som en korrekt man i god ställning, kunde han ej utan vidare kasta i papperskorgen det bref från kyrkoherden i en aflägsen landsända, som berättade honom att hans kusin, enkefru Pihl, i dagarne aflidit, efterlemnande en åttaårig dotter, men ingenting annat, ingenting alls för barnet att lefva af.

»Kusin»? Och långt, långt borta. Tja. . . i nödfall skulle det ju äfven för en mycket väl rangerad karl gått för sig att låta det der vara. Men härvidlag förelåg åtskilliga extra. Jeanna Pihl hade varit så godt som fosterdotter hos Ludvigs föräldrar och det hade visst också funnits en tid — han mindes verkligen inte numera så noga huru det var — då han gått i bergen vid gamla Tomtebo med armen om Jeannas lif, kysst henne och pratat en hop strunt om gemensam framtid och så vidare. Huru som helst, den kusinens dotter finge han måhända inte alldeles handlöst slänga ut i verlden; han måste åtminstone fara dit för att se till om man ej för ett par hundra om året kunde få ungen inackorderad i någon tarflig familj på bondlandet.

Men lilla Marie var inte af den sorten; hon höll Ludvig bättre fast än stackars mamma förmått. Hon sprang i hans famn och grät hans krage förderfvad i sorg efter modren, som begrafvits ett par da'r förut, hon kysste och smektes, och som barnasinnet är lätt som vinden i Maj så log hon också emellanåt, och Ludvig Frank glömde alldeles bort att höra efter den der tarfliga familjen, som borde kunna öfvertaga lillan för ett par hundra om året.

— Körs i Jössu namn, hvar ska hon ligga? utbrast gamla Malena och slog hop händerna i full förtviflan, då hennes husbonde kom hem med den lilla damen i sällskap.

— I kabinettet. Ut med sej!

I kabinettet! Denna lilla vildkatt i lappad klädning och med bruna, trasiga händer midt ibland alla etagererna och konstsakerna! Och en liten säng der roccobordet stått! Det var visst på verdens sista tid.

Men det blef väl värre för gamla Malena. Efter ett halfår kom der en vänlig, men ofantligt respektingifvande enkefru och tog öfverstyret i huset och vården om lilla Marie. Malena blef degraderad till ensamt kokerska såsom hon ock annorstädes förr i verlden varit hade. Och Maries skolkamrater stormade in i salongen, dammade ned smyrnamattan och stötte tån af den hvita Antigone på piedestalen vid spegeln.

— Se, herr ingenjör! sa Malena med fasan målad i sitt gamla anlete.

Men ingenjören log och ristade på hufvudet och sa:

— De barnen, de barnen!

Behovvet att ha en annan menniska att älska öfver allt annat på jorden, kan genom omständigheternas magt hos en och annan af oss tvingas tillbaka rätt länge, men der det sent vaknar, bryter det fram som vårfloden öfver sprängda dammar, blir större, mächtigare, mera förherrskande än någonsin. Barnet blef småningom Ludvigs allt, och

minerna på Nålköpings mammor med giftasvuxna döttrar blefvo allt mera betänksamma.

— Gullebarnet mitt, ska vi skrifva till tante Lotten nere i Ramlösa, att nu sen du gått och läst och är stora flickan, slipper hon att mera komma tillbaka? Ska vi göra det och skicka henne mycket, mycket pengar så att hon inte blir ledsen? frågade Ludvig sin lilla Marie en dag den sommaren hon fyllt sexton år.

Och lilla Marie kröp närmare upp till honom på gräsbänken i bersån, slog armarna om hans hals och jublade:

— Ack ja, så bli vi riktigt, riktigt ensamma!

»Hon är precis som eget barn; hon får naturligtvis ärfva honom», suckade fruarna i Nålköping.

Der hade kommit pianoackompagnemang till violen i det eleganta, soliga hemmet, der hade kommit blommor på bord och ungdom i hjertat hos Ludvig Frank. Han vägledde hennes unga sinne in på litteraturens mark, han räckte henne det bästa af dess valda frukter, och hans förstående ande gaf henne nyckeln till tankar, inför hvilka hon eljes skulle stannat i tvekan. De blefvo som ett hjerta och en själ.

Det var hans synnerliga glädje att emellanåt ur den nyankomna posten, som hon ännu ej sett, läsa upp någon liten skizz för henne. I början kunde hennes tankar synbarligen spela omkring på något annat, men så blef hon mer och mer uppmärksam . . .

— Hvem är det af?

Han låtsade inte höra, utan läste vidare, och hon hörde på tills kinderna brunno högröda och en fuktig imma lade sig öfver de glänsande, bruna ögonen. Då smög hon sakta fram till hans stol, lade armen om hans hals, kysste honom och jublade:

— Ah, det är omigen du! Det är morbrors tankar, stil och ande; ingen skrifer som du!

Ibland försökte han lura henne. Han tog ett tidskriftshäfte, hvars signaturer hon ännu ej sett, gjorde sig mycket viktig, läste omsorgsfullt och väl en af dess bästa bitar, sökte rent af med rösten smeka hvarje särskildt ord för att göra det så vackert som möjligt och — satt och darrade för att hon skulle taga det för hans verk. När han läst slut, sporde han:

— Vackert, inte sannt, gullebarnet mitt?

— Jo, mycket, mycket, svarade hon mer eller mindre varmt, men hon tog aldrig fel.

Han var femtioett år då hon var aderton. Han hade varit borta från hemmet vid sina stora arbeten längre än någonsin tillförne på en gång sedan Marie kom i huset, hela två månader, och han längtade hem så innerligt, utsägligt. Aldrig hade han så klart insett huru den lilla vildkatten i lappad klädning och trasiga händer förvandlats, som då hon nu stormade emot honom på trädgårdsgången, rank, elegant, smidig och behagfull, röd och varm, med sina tindrande ögon och sitt bara, rika, glänsande hår, en fullfärdig, ung, skön qvinna.

Med lidelsefull häftighet slöt han henne i sin famn, kysste gång på gång hennes röda, varma mun och höll henne hårdt, fast och länge intill sig.

Hon skalf och greps af oro såsom den rena jungfrun alltid gör, då hon medvetet eller omedvetet första gången på sin kind känner flägten af den varmt andande Eros, och frågade i barnslig ovetenhet:

— Du . . . du är väl inte sjuk?

Det blef en hård natt för Ludvig Frank efter återseendets glädje. Fjällen hade fallit från hans ögon och han såg med förfärande klarhet huru hans känslor för Marie skiftat gestalt. Han vred sig i qual och frågade sig tusen gånger huru detta skulle sluta. Han stod för högt i verldserfarenhet och sjäslig klarhet för att ens ett ögon-

blick tänka sig en förening mellan de aderton åren och de femtioett.

Nå, hvad sen? Det bästa af henne egde han ju, hennes själ och ande, hennes tindrande blick och ljudet af den kära rösten, hvarje tanke och lynnesskiftning, hvarje sprittande rörelse, hvarje smekande ord var ju hans! Resten? Ja, det vore ju saligheten, förstås, men af rosande hull och elektriserande kyssar finge han vara nöjd med hvad han köpt sig förut under sitt fördomsfria lif.

Och så domnade tankarna bort, men så spratt han plötsligt till. Dåre! Huru länge skulle väl detta räcka? Snart skulle en främmande hand gripa gullebarnet hans, besudla det med sin heta andedrägt, förvirra det med sin omfamning, föra det långt, långt bort, dit der det sällan mera skulle tänka på honom . . .

Åter hejdade han sin skenande tanke och log ett sardoniskt löje. Hvem här i Nälköping skulle väl mägta fångsla hans Marie, så andligt hög, så finkänslig och nobel, så öfverlägsen de andra unga flickorna der? Han kände sin svaghet, men ock sin styrka; den som växt upp vid Ludvig Franks sida och format sina begrepp om mannen efter honom, den borde vara osårbar här.

Men hvad berättigade honom att i obarmhertig egoism qvarhålla henne här? Var det icke hans pligt att låta henne se verlden, att utsätta henne för faran af att någonstädes möta en man, som kunde kalla till lif den elektriska gnistan i hennes bröst?

Och de sågo stora stycken af verlden och de mötte många män, och han förde henne oskadd åter, och der gingo fyra år och han njöt och led och han mumlade för sig sjelf hvarje afton: »Det återstår mig intet annat än göra det bästa möjliga af det närvarande. Gullebarnet mitt! Haf misskund med mig ännu något litet.»

Örtagårdsmästaren smekte ibland sitt sjuka hjerta med hoppet om att han skulle få dö, innan en främmande

hand plockat hans väna ros, och var ängsligt rädd att andas för nära dess blad.

— Får jag aldrig kyssa dig mer, morbror? hade hon frågat någon tid efter den dagen då han sett klart uti sitt eget hjerta och sorgfälligt undvikit hvarje kroppsligt närmande.

— Toka! Visst får du, svarade han och log, men hvarje gång hon derefter räckte honom sina läppar, mötte han henne med en kyss på pannan eller det bruna, glänsande håret, lätt som en andehviskning.

Så en qväll föll hon på knä vid hans stol och log och grät och kysste hans hand och bad honom välsigna henne och häradshöfding Pipping.

Hans hjerta stannade. Häradshöfding Pipping var en sex fots menniska från Nälköping med benan midt i pannan och stora öron, hvilka stodo ut från hufvudet som handtag. På framsidan mellan dessa öron hade han ett rätt snyggt ansigte, men der bakom — ingenting.

Men han var tjuugoåtta år.

Och flickorna, ofta också de begåfvade, de göra ibland vid valet af den älskade precis som Sven Dufvas mönsterherre:

»Målfyllig var han, frisk och sund;
Allt annat sågs förbi.»

Häradshöfding Pipping hade tagit examen och setat sitt behöfliga antal rättegångsdagar och blifvit vice häradshöfding och artade sig inte illa; men i hans själ och hjerta och ande bodde intet annat än bekymret för brödet, aktningen för juristskrået, omsorgen om gångkläderna och en rätt häftig åtrå efter Maries lilla tjusande person. I det mesta af hvad hon älskade och intresserade sig för, kände han sig ungefär lika hemma som en Söderhafvets öbo i en artistisk salong.

Men han var tjuugoåtta år.

Och Ludvig Frank trolofvade dem med hvarann

och besegrade lyckligt allt intill bröllopsdagen hvarje frestelse att lyfta häradshöfding Pipping i de handtagsliknande hörselorganen. Men denna seger gjorde hans hufvud hvitt på sex månader.

Hans blick blef skum och hans rygg böjdes. Fruarna i Nälköping, helst de som lyckats få sina flickor placerade på annat håll, hade nu förlåtit honom och sade deltagande: »Herre Gu, hva han sørjer henne; men så har han då haft henne rakt som eget barn!»

Vid bröllopsmiddagen höll Ludvig Frank ett vackert tal, som hänförde alla de närvarande, och häradshöfding Pipping skulle svara och kom af sig, men fick dock naturligtvis alla Marias allra kärleksfullaste blickar.

Också var han blott tjuogoåttå år.

Morgonen derpå reste de nygifta, och då Marie kom mot honom i sin eleganta resdrägt kunde Ludvig Frank inte motstå sitt så länge kufvade begär att liksom förr, för länge längesen, trycka en kyss på hennes röda, varma mun.

Ah! Var det verkligen hans egen lilla Marie?

— Farväl... du käre... älskade... och tack för allt... allt...

Och så grät hon.

— Farväl, Marie! Glöm mig gerna i solljus och glädje; men skulle molnen komma och stormvinden bita din kind, så vet du hvar du har mig... gullebarnet mitt...

Så åkte herrskapet Pipping, och Ludvig Frank gick in och stängde dörren efter sig.

Och så... ja så var det visst inte mer.

Janne Landin och hans två fruar.

(Verklig, föga utbroderad händelse från det nutida Sverige.)

Den här historien är föga rörande och ännu mindre rolig; mången skulle företrädesvis vilja anse den ömklig och löjlig. För mig får hvar och en tycka hvad han vill; sjelf tycker jag att den utgör en egendomlig blandning af modernt lättsinne och nutida slapp moral samt — gammaldags, svensk tro, heder och ärlighet.

Ty händelsevis är den sann.

Janne Landin var ett lyckans skötebarn, som valt sina föräldrar med stor urskillning: goda, förträffliga människor och mycket rika. Till lycka för Janne lefde fadren så länge att Janne hann taga sin studentexamen och »ligga» ett par år i Upsala, så att han kunde anses för en något så när genomsnittsbildad menniska. Ingen annan än fadren skulle nemligen haft nog välde öfver Janne att förmå honom till något arbete. Hade pappa gått bort medan Janne höll på att lära sig att stafva, skulle Janne sannolikt aldrig lärt sig att läsa rent; hade pappa lagt samman sina ögon då Janne var i femte klassen, skulle han aldrig kommit upp i sjetten. Nu dog gubben strax innan sonen skulle ta kansliexamen, och — den blef naturligtvis aldrig tagen.

Ensam arfvinge och två millioners bouppteckningsbehållning!

Hvad skulle han nu ta sig till?

Hans tankar flögo emellan att gifta sig med den vackraste flicka han visste, roa sig och äta ihjel sig. Eller resa utomlands, lefva i sus och dus, löpa linan riktigt ut

och gå till botten med all den rolighet, som kan fås för två millioner. Eller bli Stockholms gentilaste ungtkarl och njuta lifvet så godt det sig göra lät i fosterlandet.

Naturligtvis gjorde han ingendera delen, ty en kultur-menniska, som har sin frihet, gör aldrig det hon ämnar eller tänker sig. Janne hvarken åt eller söp ihjel sig eller drunknade i nöjenas hvirvel, han hvarken reste utomlands eller stannade i Stockholm, han hvarken gifte sig eller blef ungtkarl.

Han flyttade ut på en ståtlig egendom i mellersta Sverige tillsammans med en vacker och snäll flicka af obeskriflig familj, och der lefde herrskapet fullkomligt som om de varit gifta, utom det att de tagit förbi den der lilla ceremonien med ringar och prest.

Nej, icke precis som i äktenskap ändå, ty det sväfvande i den unga damens ställning kom henne att uppträda med långt mera försigtighet, grannlagenhet och ömhet än vanliga fruar i regeln beflita sig om, och en viss ruelle hos Janne öfver hvad han gjort sin unga väninna, som före bekantskapen med honom var ett riktigt hyggligt fruntimmer, tillät honom aldrig att bli vårdslös, snäsigt eller kall emot den söta lilla varelsen, såsom de flesta karlar för sed hafva att stundom te sig gentemot de qvinnor, hvilka de gifvit namn och förmögenhet och som de sålunda veta har dem riktigt fast.

Nej, Janne och hans Sigrid lefde närmast som ett par mycket lyckliga och ganska ogenerade förlofvade menniskor, ett par turturdufvor eller ett par glada, men rätt odygdiga barn.

Då Sigrid första gången blef moder, grät hon en hel massa tårar och då samma händelse återupprepades slog hon fram ett löst ord om äktenskap, men då bytte Janne genast om samtalsämne.

De umgingos med ingen, de hade nog af hvarandra och af barnen, hvilka ökades med en fart, som inom en

svensk familj kan anses för ordinär, men som skulle väckt en fransk hufvudfaders förtviflan.

Så kom den dag då den äldste pojken skulle ha informator. Det var en ung, artig man, som redan första middagen i brist på bättre titulerade sin discipels mamma för »fru». Sigrid rodnade vackert och Janne ryckte till en smula, men — det fick passera.

Om åtta dagar sa hushållerskan, kusken och alla pigorna »fru», det fria äktenskapet fortgick i kärlek, lugn och frid, och efter ytterligare ett par år hade Janne och Sigrid nästan glömt att de njöto sin sällhet utan att presten haft något besvär dermed.

Det var endast vid husförhørs- och mantalsskrifningstiden, då små-Jannarnas och lilla-Sigrids sociala ställning skulle skärskådas af kyrkoherdens och häradsskrifvarens opartiska blickar, som lilla mamma ännu någon gång kunde undra hurudant det vore om pappa ville vara så vänlig och gifta sig med henne riktigt, Lutherskt, kristligt och ordentligt.

Men då antingen bytte pappa ånyo om samtalsämne eller klappade han Sigrid på axeln och sa:

— Fattas dig något? Jag älskar mitt oberoende. Tycker du inte det är bra som det är?

Emellanåt reste Janne bort, mest till Stockholm, och roade sig bland gamla kamrater och ungdomsvänner. Men alltid kom han densamme tillbaka: älskande, trofast och öm.

Alltid — ända till en gång då det blef annorlunda. Han hade varit borta länge, mycket länge och när han returnerade var han fåordig, hade glömt köpa leksaker till barnen, gick för sig sjelf, hvisslade och slog af klöfverblommorna med sin käpp på ett sätt, som visade att hans inre gick i vågor.

Janne var kär, kär för första gången i hela sitt lif vid fyrtio års ålder!

»För första gången?» Än Sigrid då? Asch! Henne

hade han bara älskat; att vara »kär» är en helt annan sak, det är att vara från vettet, att i himmel och på jord inte fråga efter någonting annat än hvad som rymmes inom en enda kjol, att vara omvriden i hufvudet, ha hjertat upp och ner och stå redo att gå i döden för en enda liten vink af ett enda litet finger.

Föremålet var en liten förtjusande stockholmska, hvars hela familj mycket väl kände till Jannes hemlif; men ack, herre Gud, hvad som är oförlåtligt af en fattig karl och straffvärdt af en rangerad karl, det är ju bara en liten älskvärd svaghet af en karl på två millioner!

Det lilla oskyldiga pyret var sålunda, deri lifligt understödd af pappa och mamma, synnerligen villigt att intaga Sigrids plats, blott de nödiga formaliteterna iakttoges.

Och Janne suckade och våndades och sa till sig sjelf: »Store Gud, den som nu inte varit fästad!»

»Fästad?» Ja, men hvad fäste honom då annat än hans egen vilja? Åh, vik undan frestare! Skulle han så kunna krossa Sigrids hjerta och hela lif! Skulle han kunna handla så grymt mot de små, hans eget kött och blod!

Men nästa gång han varit inne i Stockholm och sett den himmelsrena familjeflickan, blef det etter värre. Då låste han efter hemkomsten in sig en hel vecka, och när han derpå klef ut i salongen till den gråtande Sigrid, som trodde att han var sjuk och ville skicka bud på doktorn, fattade han hennes hand och sa:

— Sigrid, vill du låta viga dig vid mig och skaffa barnen den ställning, som dem tillkommer?

Med ett glädjeskri störtade hon i hans famn, kramade konvulsiviskt hans hufvud intill sitt bröst och stammade:

— Ändtligen! Ändtligen! O, hvad du är god!

Han bleknade och sjönk ned på en stol, gömmande

ansigtet i händerna. Då blef hon stel med ens och tårarna trängde fram i hennes ögon. Så sutto de midt emot hvarann länge. Då steg hon slutligen upp, lade handen på hans axel och hviskade:

— Är det . . . är det dig verkligen så svårt, då . . . då . . . vill jag det inte . . .

Han drog henne ned på sitt knä och talade uppriktigt om alltsammans. Det var inte en närmare förening han åsyftade, det var — skillsmessa för alltid. Men före denna ville han göra för henne hvad han kunde, upprätta henne så mycket i hans magt stod, och framför allt legalisera barnen. Derfor äktenskapet, men — efter äktenskapet skulle, så fort ske kunde, följa laglig skillsmessa, sedan han rikligen sörjt för Sigrids och barnens framtid.

Och så vore han fri!

Hon stirrade på honom och undrade om han i hast blifvit vansinnig. Vigas för att skiljas! Hon pressade händerna mot sitt hufvud och tyckte det var nära att sprängas. Men den bittra lexan togs om och om igen, och slutligen begrep hon. Hon gick in på allt, och så blef der vigsel, och så »förlöpte» han henne af »ondska och ovilja» och så fick hon en half million och det gamla hemmet, och han resten.

Och denna rest var nog att komma den unga, himlarena varelsen att strålande af lycksalighet störta i hans famn. Efter handboksformulär, under anhörigas kysar och famntag och servering af mousserande vin och konfekt, hyggligt och anständigt.

Och nu kom Janne i hviften. Resor i in- och utland, toiletter i hundratal, badsejourer i Frankrike, vårsånger vid Rivieran, eget hus i Stockholm, svärfars skulder, svågrarnas skulder, utstyrsel åt syster Louise och ett i allo dyrt, vansinnigt slösande lif stodo på unga fruns program. Hon visste hvad hon gaf då hon gaf sig sjelf, hela sin

unga, rena, tjugande person åt gamle Janne, och — hon ville ha betaldt. Man kan just inte säga så mycket om det; det gäller att ställa sig så att man får valuta för sina utlägg här i världen, och den som ger sig i leken får leken tåla.

Men Jannes insats i bolaget tröt förr än ungafruns; då han var cessionsmessig hade hon ännu en god del af sin ungdom och nästan hela sin skönhet kvar. Han kunde inte längre betala. Bien! Då måste hon sälja sig åt någon annan, som kunde det; barn hade de inga. Och så måste stackars Janne ännu en gång »förlöpa af ondska och ovilja», och Gud skall veta att han också kände en hel del af dessa goda saker denna gång.

Under senare delen af sitt korta äktenskap hade han allt oftare, allt varmare och vemodigare betraktat Sigrids och barnens porträtt och till och med besökt dem ett par gånger. När stormen var öfver kom han åter dit, krossad, förintad och — fattig.

Ett par dagar gingo; så blef der afskedsfrukost, afsked från barnen och ett långt, långt afsked från Sigrid. Då han nu stod derute i den stiliga vestibulen och med blicken mätte det hem, som en gång var hans, och tänkte på att han gick ut i världen med två tomma, slappa, vid arbete ovanda, fyrtiosjuåriga händer, kom der något i hans blick, som tvang Sigrid att bedja:

— Stanna kvar och sköt egendomen åt... åt... barnen!

Då gjorde han det inte; det kändes dock för bittert att äta ett nådebröd, som han sjelf bakat. Men efter en halfårslång, resultatlös kamp för en egen, oberoende ställning, kom Janne åter, böjde hufvudet för klafven och blef — Sigrids förvaltare.

Nu var det hon, som hade tömmen, och hon skötte den mildt, men fast.

En gång, när hon satt och skref ut en bankanvis-

ning, och Janne stod och väntade på den, föll det sig litet tungt för f. d. dubbelmillionären och han hviskade:

— Sigrid, det här är besvärligt, tycker du ej det, min älskling? Om du ville tillgifva mig allt, riktigt förlåta mig och... och... låta mig åter intaga den ställning jag en gång eg...

— Hör på, det finnes ju något som kallas »procura», hvarigenom en person tillförsäkras ständig rätt att teckna en annans namn?

— Ja... ha... men...

— Då ska vi skaffa dig en sådan för mig.

— Om du ändå läte beveka dig och till sist...

Då stryker hon hans kind med sin lilla hvita, feta hand och frågar:

— Fattas dig något? Nu har du ditt oberoende. Tycker du inte det är bra, som det är?

Mamma.

Föga glädje hade fru Jenny Borg haft af lifvet, men raskt hade lifvet gått för henne hittills. Vid 36 års ålder stod hon enka sedan flere år tillbaka med en adertonårig dotter vid sin sida. Ett olyckligt äktenskap, storm och strider, makens död vid ett olycksfall, på hvilket allmänna opinionen satte sjelfmordets prägel; allt detta hade tryckt dystra, outplånliga märken i hjerta och sinne, i lynne och väsen, men genom en af dessa naturens nycker, hvilka just icke äro så sällsynta, som de äro märkvärdiga, hade intet af detta lemnat några spår efter sig i hennes vackra ansigte.

När man såg henne och visste om hennes historia, fördes tanken nästan ofrivilligt på de högre lifsformer »när detta förgängliga ikläder sig oförgänglighet», hvarom skriften talar. Dessa stora, kloka, bruna ögon, hvilkas sammanlagda gråtetid helt visst uppgick till flere år, glänste klara och ofördunklade, utan minsta vissenhetsskrynkla vid sina glober. Denna mjuka, sköna hy, som en morgon efter ett vildt uppträde inne i sängkammaren bar blodiga strimmor å kinden, var ännu som en ung konfirmands. Och de små fötterna, hvilka så ofta i fasansfulla nätter ilat genom korridorer och vindar för att springa sig till räddning från den rasande, vettlöse och berusade man, hvilken jagade efter makan med lyftad hand, de hade ännu kvar sin dansande, eleganta gång, som gaf något obeskrifligt lätt och behagligt åt den fina, präktiga figuren.

Om vi undantaga fattigdomens fanns det knappast någon sorg, som hon ej känt; om vi undantaga barnet, fanns det knappast något på hela vida jorden, som skänkt henne glädje. Ej ens då hon sjelf var barn. Tidigt föräldralös, uppfostrad af fjermare släktingar, i ett hem utan sol, en atmosfär utan värme, hade den unga, rika flickan hastigast möjligt lemnats bort till den, som hade något så när motsvarande yttre fördelar att bjuda, och sedan — sedan var det en kamp på lif och död emellan henne och den för henne nästan helt och hållet främmande man, vid hvars bröst man lagt henne; en kamp, som började på annandagsbröllopets qväll, då hon omildt stöttes undan när hon ville hejda hans mot kusken höjda arm, och som ej slöt förrän den vettskrämde hästen släpade hem honom elfva år efteråt med foten i stigbygeln och ansigtet krossadt af vägens stenar, och allt folket sade att husbonden tagit gift, men gjort det på hästryggen för att få en annan tydning på sitt slut, i så fall väl den enda gång Charles Borg gjort något för allmänna omdömet skull.

Hon hade aldrig älskat någon man. Man hade inte gifvit henne tid dertill innan man gaf bort henne, och hennes rena själ, hennes lugna, något kalla natur var den som sist af alla skulle tillfogat sig sjelf förödmjukelsen af någon brottslig passion till tröst för det olyckliga äktenskapet, eller ens det hemligaste svärmeri för en annan man.

Den andliga packning, med hvilken försynen skickat ut oss i lifvet, är så olika stufvad i vårt inre. Hos de flesta af oss, både män och qvinnor, ligga de erotiska känslorna bland de öfversta sakerna i det själsliga gepacket, för att vara beqvämt till hands. Hos andra ha de åter kommit att bli lagda på botten, och sådana menniskor resa ibland ett godt stycke på lifvets allfarväg, kanske in på eftermiddagstimmarna, innan de komma i dagen, och ibland ser det ut som om de hade »legat till sig» då.

Från de lycksökare, hvilka alltid stå redo att bjuda en ung, vacker och rik enka sin tröst, vände Jenny Borg sig bort med en ovilja, som var allt för tydlig. »Hon har blifvit för hårdt bränd, stackars liten!» mumlade fruarna.

Hennes bildning och förstånd gäfvu henne förutsättningar att njuta af ideella glädjeämnen, men det var som om lidandet och sorgerna beröfvat henne förmåga dertill. Hon fattade utan att känna, hon förstod utan att intresseras; det var som om något dött bort inom henne.

Utom när det rörde barnet, lilla Elvira. Det syntes vara den enda riktning, i hvilken hennes känslolif ej var paralyseradt; med afgudande, hungrande ömhet, som om hon fordrat att den lilla skulle betala henne allt hvad hon lidit, kastade hon sig öfver henne, lefde och andades blott för henne, och kände, när hon en gång vakade vid Elfvans sjukbädd då det gällde lif och död, att mistandet af henne dock skulle öfvergått allt hvad hon förut lidit.

När Elfvan slutat pensionen och blifvit konfirmerad reste de ut hvarje år för att se hvad man i allmänhet menar med »verlden»: Dresdengalleriet, Rehn, Donau, Rom, Paris, Dresdengalleriet, Schweiz, Böhmerwald, Rivieran och — Dresdengalleriet.

Det finnes bildadt folk, som aldrig kommit längre än till Dresdengalleriet.

Men fru och fröken Borg voro der för fjerde gången. Gud vet hur det är, men det kommer ofta rent af i vägen för dem som resa på kontinenten.

De stodo och undrade och gissade något om en detalj på en tafla, och svaret kom plötsligt bakom dem på ren, tydlig svenska.

Då de vände sig om, stod der en lång, grå rock med en lång, smärt landsman i. De sade »Tack!» och han sade: »Ursäkta!» och så var bekantskapen gjord.

När fru Borg följande morgon såg ut genom hotellfönstret hade jorden skiftat gestalt högst betydligt. Gräs och träd voro grönare, himlen hade aldrig förr varit så blå, människorna sågo så lyckliga ut och de smutsiga sachsiska gatungarna voro små vackra älsklingar hvarenda en.

Vid kaffebordet gnolade hon på en operamelodi, som de hört i Wien. Elfvan tittade upp, nästan skrämnd, men när hon fick se moderns ansigte log hon, sträckte ut armarna mot henne och hviskade:

— Hvad är det med dig i dag, mamma? Aldrig har du varit så vacker!

Professor Wendel var i deras sällskap hela den dagen och en god del af den följande, och så skilldes deras vägar, för att åter, utan aftal, utan påträngande efterhängsenhet, någon tid efteråt sammanstöta i Nizza. När de då kollationerade sina resplaner, funno de att dessa sammanstämde i all hufvudsak, och så fingo de sällskap i en hel vecka och i två.

Han visste inte att fru Borg var rik, af ett infall

hade hon förmåtts att indirekt låta honom ana alldeles motsatsen, och hon visste ej att hans namn hade en viss betydelse i den vetenskapliga världen; men träden blefvo allt grönnare och menskligheten allt lyckligare och barnen allt vackrare ju längre man for. Och när man i medlet af Augusti landade i Malmö, befanns den enformiga skånska slätten ha blifvit pittoresk och intressant, och när fru Borg kom hem, höllo hennes få bekanta på att inte känna igen henne. Hon talade och log och gick in i två arbetsföreningar och i direktionen för ett barnhem och spelade à quatre mains med Elfvan.

Den varma, sjudande, brusande, länge fördämda vårfloden hade omsider kommit, hade sköljt bort drivvor och is och vissnade strån och tårar och smärtor. Den fina gestalten, kränkt af en uslings brutala smekningar i ett äktenskap, som innebar förnedring, badade sig ren i kärlekens solljus och fick något jungfruligt blygt öfver hela sitt väsen. Det blef en pånyttfödelse från topp till tå, och barnet, som lidandet brådmognat till qvinna, fann sin borttappade, öfverhoppade ungmötid åter vid sex och trettio år.

Aldrig sätta vi våra egna fördelar och företräden lägre än då vi väga dem mot utsigterna att få ega den vi hålla kär. Men Jenny Borg kunde dock icke finna sin ställning alldeles hopplös. Visserligen var hon ej ung längre, men han var ju också nära femtio år. Och tydligt intresse hade han visat henne, och hon såg sig i spegeln och log åt hvad hon såg, och han var ju icke längre okunnig om att hennes förmö . . . Fy, Jenny! Fy! Huru våga tänka den tanken ut om honom!

Huru såg han då ut, hurudan var han då, denne man, som så helt och fullt omskapat hela hennes väsen? Det visste hon inte; hon skulle inte kunnat beskrifva honom, hade det så gällt hennes lif. Kanske var han hvad människorna kalla »ful»? Kanske hade han aldrig

förmått att fångsla någon qvinna förr? Hon visste blott att hon var hans, hans egendom till kropp och själ, och att han lofvat att på genomresan till Stockholm helsa på hos sina kära reskamrater.

Blommor på alla bord! Alla dörrar öppna! Ännu finns här sol och värme. Månne icke eftersommaren kan vara fullt så ljuf som den knoppande våren? Augusti som Maj? I naturen och — menniskolifvet?

Så står han då ömsider i deras lilla salong med blommor på alla bord, med alla fönster öppna. Och Jenny jublar i sitt inre då hon ser hur der sitta små rynkor vid ögonen och huru håret vid tinningarna är grått. Åh, älskling, min eftersommar skall nog räcka långt in i din lefnadsqväll! Icke är jag väl för gammal för dig, säg!

Så tar han dem en i hvar hand, Jenny och Elfvan, och ser dem in i ögonen, blygt och förläget som en skolgosse och med rodnad på sin skäggiga kind. Och så säger han:

— Förlåten mig om jag bär mig otympligt åt! Hvad jag nu vill säga är ord, som jag aldrig yttrat till någon qvinna, och jag kan ej njuta af den hjertevärme, som mött mig här, utan att jag sagt dem.

— Elfvan, så se på mig då? Jag har älskat dig från första stund våra ögon möttes... Säg, är det allt för förmätet att spörja om du kan älska mig litet tillbaka! Är jag för gammal för den knoppande ros? Har jag något att hoppas?

Och så lyfte han sina ärliga, blåa ögon mot Jennys:

— Vill ni be för mig?

Jenny Borg såg på sin dotter, som om hon aldrig sett henne förr... Drag för drag, linie för linie en skön kopia af henne själf! Fullvuxen, harmonisk, utbildad. När upphörde hon att vara barn? Ha! Allt hade hon stulit! Det vågiga hår och de sköna ögon, den blom-

strande kind och den fylliga smala, hvita hand? Hur . . . hur var det han sade? »Vill ni be för mig?» Åh, det behöfdes visst inte; äfven hjertat var en kopia af moderns — hon låg redan vid hans bröst i den lilla soffan vid hörnfönstret

Jenny Borg stapplade fram ett par steg och stödde sig död tungt mot soffans karm. De lycklige, de märkte henne inte. Så föllo ett par stora, klara varma droppar ned för Jennys blossande kinder.

Då såg professor Wendel upp.

Men den som älskar och sysslar med att läsa ögon-språk, han läser vanligen icke rätt i flera ögonpar än ett, och den gode professorn tolkade därför Jennys rörelse såsom en yttring af modershjertats öfversvallande ömhet vid åsynen af barnets lycka.

Och så slog han sin långa, starka arm om Jennys hvita hals, drog det sköna hufvudet hängifvet intill sig, tryckte sina läppar på hennes vackra kind och jublade:
— Du lilla unga, vackra, älskade — mamma!

Kärlek med förhinder.

Jag vet en hel del kärlekshistorier, som jag ännu aldrig vågat berätta, därför att de varit alldeles för »orimliga», alldeles för mycket stridande mot hvad som man gemenligen anser vara »människans natur» och därför helt visst skulle förefallit de flesta af mina läsare mycket osannolika.

Men nu ska jag, bara på försök, ta en af dessa

mest »orimliga» historier ur verkliga, lefvande lifvet, bara för att se om någon vill tro på den.

Inte hjälper det väl synnerligen mycket att jag själf försäkrar att den är sann?

Min hjelte och min hjeltinna voro och äro ännu i dag ett par riktiga hvardagsmänniskor.

Hon var en snäll, hygglig flicka, mycket praktiskt arbetsduglig, med begränsadt, men klart förstånd och ett litet, ej mycket hett, men särdeles envist hjerta. Vacker var hon inte, men hon »såg godt ut» med sin lagom höga och lagom fylliga figur, sitt ljusa hår, sitt bra nog runda ansigte med en väl liten näsa, en »söt» mun, två stycken blå, lugna, vänliga ögon och en liten förtjusande haka.

Han var en tre alnars karl, utan en gnista ondt i kropp eller själ, utan högre vyer och utan förmåga af stora, raska beslut, med en viss svårighet att reda sig när två pligter, två kraf ställde sig framför honom och tycktes peka åt hvar sitt håll, då gerna väljande det som låg honom närmast och minst rubbade status quo, äfven om hans lilla snälla själ med all sin lugna värme pekade åt det andra hållet. För öfrigt såg han ut som folket mest och var således temligen ful, ljus och lång, med nästan hvita, mjuka, meningslösa mustascher, stora, förvånade, blå ögon och 32 utmärkta tänder samt mycken kroppslig kraft och kärlek till arbete. Näsa vanlig. Intelligens medelmåttig.

Hon förestod hushållet hos baronens på Klintinge. Han skötte sin fars lilla snickerifabrik en half mil derifrån, en af dessa små, kämpande industrier, som skötas för sparsamt och flitigt att gå under, men med för ringa kapital, för klämda armbågar och efter en alltför begränsad synvidd att någonsin växa ut och blifva något riktigt bra och inbringande.

Vild, hängifven, allt annat uppslukande kärlek orkade

de inte med, men på hela, vida jorden visste de ingen enda, som de tyckte bättre om än hvarandra, och derföre skulle de också gifta sig, när två nya vattenhjul satts in vid fabriken, större lagerrum var bygd och arbetssalen utvidgad, så att etablissementet kunde ge tarfligt bröd åt två familjer.

Men när de hade det nära färdigt och både sängar och matsalsmöbler redan voro köpta, gick man med trasig lykta i fabriken, en gnista kom i hyfvelspånen och allt brann ner.

Mot den direkta förlusten hade man assurans, mot den indirekta genom instäldt arbete, halfårslångt afskärande af all förtjenst, mistning af kunder och skingrande af en duglig personal, hade man blott ångest och sorg.

Man knöt om smärtan, högg i nya tag, talade om framtiden, litade på hvarandra, stod efter fem år på ungefär samma punkt, tog ned de vid förra eldsvådan räddade sängarna på fabriken, polerade upp dem och gödde kalkoner till bröllopet.

Då dog gamle pappa, som skötte böckerna och affären medan sonen var både verkmästare och chef på fabriken. Och det befanns att gubben på sista tiden skött sin anpart litet galet, af toddybröder lockats till ett och annat, som inte var bra, och att det hela stod på sådana fötter, att den tilltänkte brudgummens skuldra måste stötta det stupande hus i stället för att bjudas en bidande brud till kудde.

Då var Karl 38 år och Karolina 29.

Men de halfärdiga bröllopskalkonerna kommo, dessbättre, till heders likaväl, ty lillasyster var förlofvad med en dugtig affärsman, som hade det bra och i hast beslöt att ta sin lilla fästmö ur sorgehuset hem till sig. På deras bröllop gingo kalkonerna åt och på deras bröllop dansade Karl och Karolina, måhända med en smula gråt i halsarna, men utan ett klagande ord.

Tiden gick; Karl blef 42 år och Karolina 33. Men då var man ock i det närmaste färdig igen; gamla mamma var död, de andra båda systrarna hade goda platser och hade fått ut sitt lilla arf och lade ihop pengar till brudtäckte af blått siden åt Karl och Karolina. De värsta skulderna voro betalda eller konverterade, och man hade bestämt sig för orre i stället för kalkon till sjelfva högtidsdagen.

Men då begaf det sig att lillasysters man, den dugtige affärsmannen, som hade det så bra, var redo med en ekonomisk kullerbytta, som äfven bragte den med honom djupt invecklade svåger Karl till ruinens brant.

Nå, det hela slöts med 50 procents ackord, men boet reducerades och både sängarna och matsalsmöblerna gingo på auktion och stora byggningen hyrdes ut och Karl bodde på kontoret och Karolina behöll sin plats hos baronens, och så funderade man på att arbeta sig upp ur dyn igen; man hade ju nu en viss vana vid det.

Men konkurrensen hade ökats, konjunkturerna å marknaden förändrats och bristen på förlagskapital hämmade verksamheten i alla riktningar; det gick snarare bakåt än fram, och till sist stod den oblidkeliga ruinen för dörren.

Då bad sig Karolina ledigt och kom till Elfvefors midt på blanka söckendagens förmiddag och sa:

— Det är visst aldrig Guds vilja att vi skola komma tillsammans. Du måste hitta på något för att rädda dig.

— Hvad vill jag göra? suckade han och fällde hufvudet mot bröstet.

Det ryckte en smula i munvinkeln på Karolina och rösten skälde litet vid de första orden, då hon svarade:

— Du tycker nog det är ett underligt råd af mig, Karl, men — Anna Lindblom har alltid haft ett godt öga till dig; hon skulle nog ta dig än i dag. Hon har pengar . . .

— Är du galen! Är det du, som säger detta till mig?

— Ja, Karl. Vi kunna ju ändå aldrig komma ihop. Det räddade dig.

Karl talade om att resa från alltsammans, till Amerika båda två, börja som kroppsarbetare och lida hvad som helst, bara de ändtligen fingo ega hvarann. För första gången flödade varma, förtviflade, hängifna ord öfver hans läppar.

Karolina torkade en tår ur ögat och log:

— Kanske . . . Karl . . . om vi varit fem och tjuugo år . . . Men nu är du 44 och jag 35 . . . Nej, det går inte.

Och så blef der då bröllop hos gamle kommissarie Lindblom mellan hans Anna och fabrikör Karl, och Karolina var med der och dansade två danser med sjelfve brudgummen, och gästerna hviskade både si och så, bland annat att hon i många år varit gamle barons på Klintinge hemliga älskarinna, efter hon helt lugnt kunde låta kommissariens flicka ta sin fästman ifrån sig se så der.

På natten sof Karolina lite oroligt och hade svårt att hålla sina tankar stilla. Men sen gick tiden sin gång, som den alltid gör, och snickerifabriken gick bättre än den någonsin gjort och Karolina fick lönförhöjning hos baronens.

Efter några månader kom Karl, den stackaren, med en sparbanksbok på 1,000 kronor och gaf Karolina.

Först stötte hon honom bort, men då sade han helt lugnt:

— Hvarför så? Det är inte meningen att inleda hvarken äktenskapsbrott eller annat, Lina. Men jag har sålt mig, sålt vår lycka, och tror att jag har rätt att lemna dig något af köpeskillingen. Nästa år vill jag ge dig mer, om jag lever. Vi offrade ju båda. Hvarför skall bara jag ha betaldt?

Hon sänkte hufvudet en stund och funderade. Så tog hon boken.

— Tack!

Fabrikörens äktenskap blef bra nog. Lifvet är bygd på kompromisser. Anna var ingen oäfvnen tös.

Men efter tyra år dog hon och vardt begrafven.

Karl och Karolina träffade hvarandra tre eller fyra gånger under sorgåret, alltid i andra personers närvaro, alltid med likgiltiga ord på tungan. Men ett par veckor efter sorgårets slut körde han rakt fram för trappan på Klintage och bad att få tala med fröken Lina.

— Vill du fara med mig till presten på fredag, Lina?

Hon såg upp med sina lugna, blåa ögon och hviskade:

— Redan? Folk skall prata.

— Ha vi råd att vänta, Lina?

Då blossade det till i trettionioåriga, skrynkliga kinder och hon svarade:

— Jag följer med när du vill.

I fantasiens verld.

Han var en af de intressantaste bekantskaper jag någonsin gjort.

Han kom, tillika med pastor Lilja och dennes familj och de kryaste af prestgårdens många inackorderingar, emot mig på den gamla, förunderligt stora farstutrappan, när pastorns trilla med mig och två andra gäster uti svängde in på prestgården.

I sin landtligt illa sydda, bra nog slitna dräkt såg han dock ut som en gammal fin professor, en högre embetsman eller en man i ungefär samma ställning som dessa.

Hans uppträdande var något skyggt, men fint och förbindligt, och hos honom, liksom hos ett par andra af »inackorderingarna», märktes föga af hvad dessa prestgårdens betalande gäster egentligen voro: stackars nervösa, själssjuka, mer och mindre andligen skeppsbrutna människor.

— Gaf ni akt på doktor Widergren? Det är den bäste af dem, stilla, fin, älskvärd midt i sitt vanvett, stackars människa, sade pastorskan, när, sent på qvällen, alla inackorderingarna gått till hvila och vi, som skulle kallas för kloka, slagit oss ned under den stora linden på gården.

Pastorn log och svarade, innan jag hann säga något:

— »Vanvett», gumma lilla! Hur många gånger skall jag be dig inte alls anse vår stackars Widergren för vansinnig!

— Ja, se der är nu också en af Liljas fixa idéer. Jag frågar er allihop: Hvad kallar ni en person, som är docent och har en lysande framtid vid universitetet och så går och säljer sina växt- och naturaliesamlingar och ständig förlagsrätt till en utmärkt bok om blommor, som han skrivit, och möbler och en pokal som ändå var en hederspokal, och köper en lifränta så liten, att han knappast kan klä sig sedan vi fått för vivret, och går här och gör ingenting i femton år och pratar med folk, som ingen ser?

Vi medgåfvo att efter vanligt sätt att se, vore allt detta mindre klokt.

Jag kom till prestgården gång på gång med längre och kortare tiders mellanrum, och för hvar gång blefvo doktor Widergren och jag allt bättre vänner. Slutligen vann jag hela hans förtroende, han låste sig inne med mig i sitt rum, lade handen på mitt knä, såg mig in i ögonen och hviskade:

— Egentligen är jag inte mera galen än du eller hvem som helst. Tror du mig?»

— Nästan. Jag förstår att en våldsam hand en gång gripit så hårdt i din själs strängaspel att harmonien aldrig kommer åter, att strängarna aldrig mera låta ordna sig till samljud, men jag tror att de finnas kvar.

— Jaså, det tror du. Anser du ett barn vansinnigt därför att det leker med sin trähäst, spänner honom för en pall, fodrar och vattnar honom, fast han intet lif har?

— Naturligtvis inte. Barnet vet lika väl som du och jag, att »hästen» är en träbit utan lif, men det har en nästan gränslös förmåga att hängifva sig åt sin fantasi, en förmåga, som går bort med åren. Dock inte alldeles. Den fullvuxne, som åser en dramatisk föreställning, hvad är han väl annat än en gengångare af pilten, som lekte med sin trähäst!

— Just så ja... just så ja... mumlade han och stirrade förvirradt framför sig. Så började han tala, än sakta och sväfvande, än hastigt och febrilt, nästan som när en människa talar i sömnen under liflig dröm.

— hon var så vän och ljuf och god. Var hon vacker också? Jag nästan tror det; hon gjorde det intrycket, men jag fick aldrig tid att se efter...

Så gifte Evy sig en sommar i Juli...

Det var galet... Det var ju jag, som skulle gift mig med henne, men jag var så fattig, så fattig... och hade inte ordinarie plats. Låt mig se: åttahundra riksdaler bara i räntor. Men jag hade ändå ämnat att säga henne att jag älskade henne och be henne gifta sig med mig... framdeles...

Kanske hade hon gjort det, kanske inte; men hon var också så fattig, så fattig, och när någon kom och ville ha henne så tog hon honom, för att der skulle bli bättre plats der hemma... ett litet hem med en blå

tapet i hvardagsrummet och ett gammalt taffelpiano och en byst af Napoleon på den gamla kakelugnen . . . ja så var det.

Hur var det nu igen . . . ? Napoleon . . . ? Nej, det var en sommar i Juli. Är det inte märkvärdigt: der lif finns, der finns hopp. Jag vred mig om nätterna i krampaktig gråt vid tanken att hon tillhörde en annan, att en annan smekte detta gullgula hår och kysste denna lilla röda mun och . . . Men jag lefde ändå, jag föreläste och jag skref en bok. En bok »om blommor», som pastor-skan säger. Och när förtviflan hotade att förmörka min hjerna så tänkte jag: »Hon lefver ändock. Hon kan behöfva dig. Hvem vet? Hvem vet?»

Men så försvann hon från jorden i sin förra, synliga form, dog, som det heter. Och då blef jag så trött, så trött och tordes aldrig tänka den tanken till botten, att hon skulle vara borta, att jag aldrig skulle kunna få se henne mer. Till det minsta inte i den här tillvarelsformen. Och jag orkade ingenting göra och jag sålde alltihop och gifte mig med Evy . . .

I fantasien gifte jag mig med henne. Professors-kandidaten blef barn igen, pilten gick åter till sin lek-sakshäst. Hur mycket af hvad vi se är sken och hur mycket är verklighet? Törs någon säga det? Törs du säga det?

Den andre kunde inte göra anspråk på henne längre. Det var bara hennes kropp han egt, hennes gullgula hår och hennes röda mun och hvita armar. När allt det der for sin kos, bäddades ned i jorden, då var det också slut med hans eganderätt, och nu är hon min och vi ha varit gifta i femton år . . . alltsedan jag kom till prest-gården.

Man undrade öfver att jag bröt min bana, och man kallar mig vansinnig därför att jag inte arbetar. Jag vore väl mera vansinnig om jag gjorde det! Evy be-

höfver ju ingenting... Hon äter månstrålar och dricker dagg, min lilla Evy, och kommer in till mig här i rummet, om pastorskan låser dörren aldrig så väl.

För mig räcker ju det lilla jag arbetade ihop sedan skulderna voro betalda. Nog skulle det vara roligt att ha en litet bättre rock, för Evy hon är klädd i silfver-skir hon... I synnerhet julafton, på hennes namnsdag och så på födelsedagen och vår bröllopsdag. Men det får vara... Litet blommor är allt hvad hon begär, och dem plockar jag sjelf härute på landet.

De första åren, vi voro gifta, var hon så tyst, min lilla Evy, eller kanske var det jag, som inte förstod de saligas språk... Nu svarar hon mig, nu kan jag tala med henne om allting.

Ibland... i synnerhet i början... greps jag af längtan efter de hvita armar och röda läppar och det gullgula hår. Jag fannade min hufvudkudde i vild för-tviflan, och djuret, som bor inom oss lite hvar, ristade sitt fångsel. Men då bannade Evy mig alltid och sa, som sanningen var: »Allt det der har ju den andre köpt och betalt och gömt i jorden. Du får nöja dig med hvad du har köpt och betalt med din kärlek, din längtan, ditt förspillda lif: min själ, min ande, allt det som utgör mitt väsen och som skiljer mig från andra qvinnor, hvilka ha lika röda munnar, lika hvita armar, lika gullgult hår...»

Har hon inte rätt, äfven från rent praktisk sida sedt? Den lilla röda munnen skulle ju vilja äta, och hur skulle jag, fattige stackare, väl reda mig med det? Icke skulle väl pastorskan kunna föda två för sexhundra kronor om året? Och icke var hon ens förr i verlden mycket fordrande min lilla Evy, men det här lilla rummet vore väl ändå väl nätt till våning för en vanlig fru...

Men leksakshästen är lättfodrad, och i fantasiens verld ha vi det riktigt praktigt, min Evy och jag. Vi köpa

mattor och vi se på möbeltyg och ordna vårt hem i det glänsande blå... Hon vill pruta ibland, men jag tycker inte att det bästa är godt nog åt henne. Jag betalar med månstrålar och små klara diamanter, som falla från mina ögon i längtans timmar, då min lilla hustru ibland låter vänta på sig...

Så satt han och jollrade in mig i sin sagoverld, så att jag knappast mera visste hvar jag var hemma.

En annan gång, då jag kom till prestgården, hade doktor Widergren mycket brådtom. Han prydde kakelugnen med lindlöf och bar in hela fång af vilda blommor från ängen. Ifrig, varm och beställsam skyndade han fram till pastorskans och hviskade något i hennes öra.

Pastorskans nickade och log.

— Hvad ville Widergren? sa pastorn.

— Han bad att Lina skulle få tvätta fönstren i hans rum. Och så bad han om två rena handdukar och ett nytt örngåttssvar, fast han inte haft det gamla mer än fyra dar.

Litet senare, då jag gick förbi dörren till Widergrens rum, hade han tagit på sig ren löskrage och stod och borstade sitt glesa, gråa hår med förtviflad ifver. Han vinkade mig in och log med hela ansigtet då han, hviskande och ifrigt, anförtrodde mig:

— Den sjuttonde Augusti ser du i dag: min och min Evys bröllopsdag, samma dag som den andre lät hugga i en marmorsten... Den dåren! Om han bara visste hur hon tog mig utan tvekan och enk-år, genast, ögonblickligen, och att hon aldrig kastar en blick på hans usla sten, då hon flyger der förbi i nattens tysta timme, till mig, till mig...

Dubbellifvet, hetsadt af en aldrig hvilande fantasi, tärde synbarligen allt mera på Widergrens krafter, samtidigt med det att hvad han sjelf tidigare klart och tydligt betecknat såsom ett tankespel på vemodsmättad längtans grund, allt mera antog realitetens former för hans åskådning.

En vår blef hans bröst mycket klent; han hostade och rosslade, pastorskan ristade på hufvudet och vidtog den ena huskuren efter den andra.

En dag var han synbarligen mera nedstämd än vanligt och anförtrorde mig:

— I går qväll hade Evy och jag vår allra första tvist... Är det inte löjligt när man varit gifta i tjugo år och ska ha silfverbröllop om fem år!

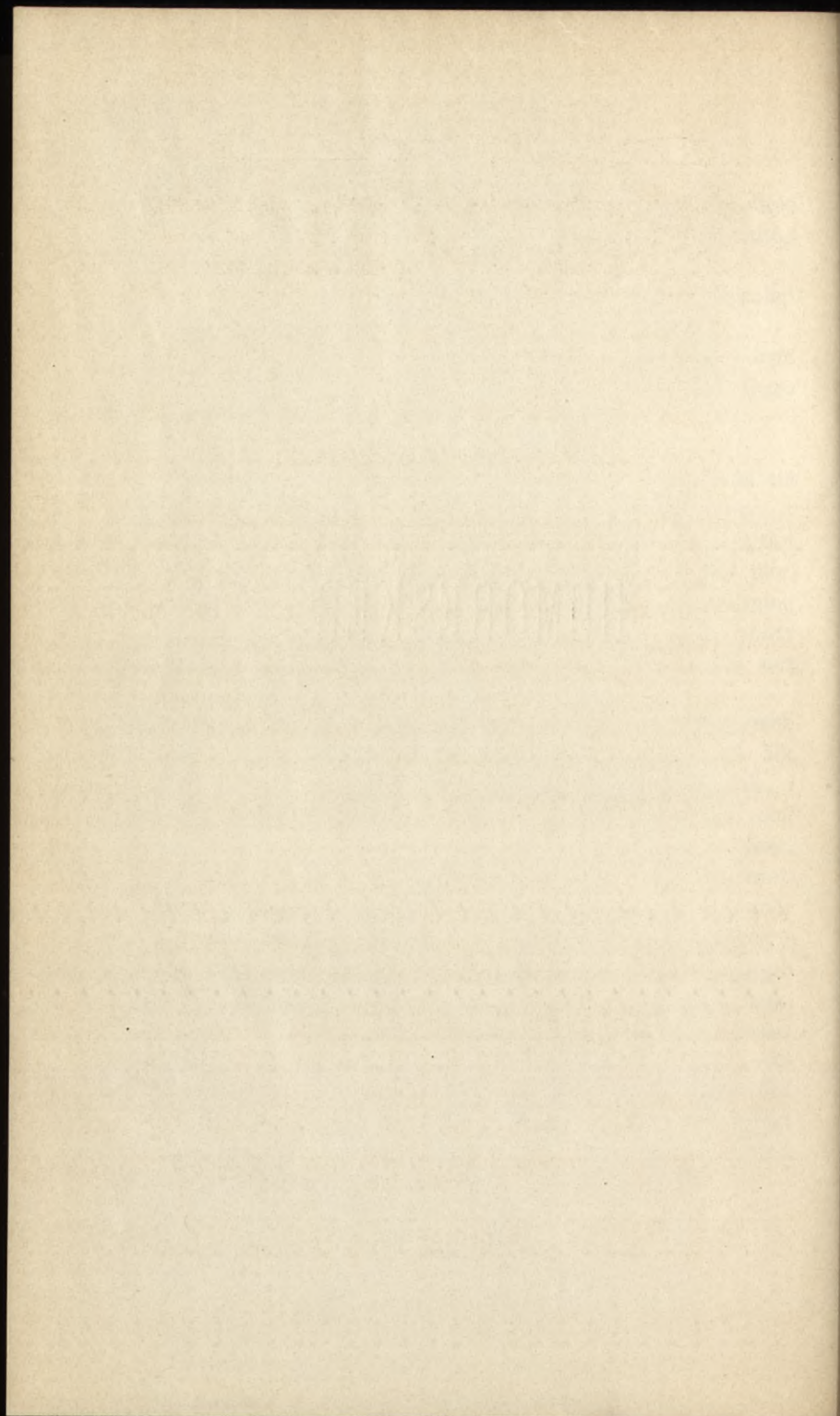
— Nå, hvad gällde dispyten, Widergren?

— Jo, hon ville nödvändigt att jag skulle resa till en kurort i sommar och sköta om mitt sjuka bröst... och bli kry igen. När jag inte ville, blef hon riktigt häftig; men så sa jag till sist: »Begriper du då inte, mitt älskade barn, att det vore att fördröja vår flyttning till det nya hemmet, att fördröja vårt återseende under en form då jag liksom du vore alldeles fri från allt det tryckande gamla?»

Följande morgon låg doktor Widergren i full yrsel, och den tillkallade läkaren kunde endast förklara att allt skulle vara slut inom en kort stund. Men det gamla, i förtid vissnade anletet strålade af öfverjordisk fröjd, och de bleka, tunna läpparna jollrade: »Här är jag nu åter, min lilla, älskade hustru, från brunnsresan, som du nödvändigt ville jag skulle göra! Flaggan uppe och blommor på alla bord! Tack, älsklingen min! Vet du, jag tycker dessa veckorna varit långa, som om de varit minst tjugo år... Men så är jag också nu alldeles kry och rask, som jag inte känt mig på länge, länge... Men hvart går du, vännen min... det skymmer så underligt... så der ja, så skall det vara... famn i famn och kind mot kind och lekande hand i ditt gullgula hår. Nu, liten Evy, är den långa, långa, tråkiga brunnsresan slut och jag skall... alltid vara... hos dig... hos dig...»

HUMORESKER

Något om fruntimmersur.

Inte för att jag sett hundrededelen af alla jordklotets olika slags maskinerier och redskap och mekaniska hjälpmedel, men nog har jag sett en hel del i alla fall, deribland fyra »nästan alldeles färdiga» exemplar af perpetuum mobile. Sjelfva problemet anbelangandes perpetuum mobile var, förstås, *alldeles* löst (uppfinnarne voro alla mina kära vänner och skulle inte velat narra mig för aldrig det!) det var i alla fyra fallen bara en liten, liten manick, som inte ville glida *riktigt* bra, en ren småsak, som skulle vara »hjelpt på ett par dar».

Men ingen af alla fyra har lyckats få de der »par darna» lediga ännu.

Jag har, som sagdt, sett en hel del rätt märkvärdiga maskiner, deribland en fem fot lång och tre fot bred potatiskross, som krossade en liten förmögenhet på femtontusen kronor för uppfinnarens mamma, besagda mammas lycka och lif, uppfinnarens fästmöjs hjerta och lycka och lif och till sist uppfinnarens eget förnuft.

Men potatis ville den inte gerna krossa just; allt annat smulades.

Så att hvad det beträffar med maskiner så är jag, som sagdt, inte alldeles bortkommen; men aldrig i hela mitt lif har jag sett en så förundransvärd och märkvärdig mekanisk inrättning som ett litet vanligt fruntimmersur.

I hela mitt lif har jag heller inte sett mer än bara

ett enda damur, som någonsin visat rätt. Men det visade också alltid rätt två gånger hvarje dygn. Den lilla söta tidmätaren hade stått i sju år.

Den, som sätter värde på punktlighet i kärleksmöten, gör bäst i att älska antingen en enkel dotter af folket, som af solens läge förstår att följa timmarnas flygt, eller också en stadsfröken, som kan se på tornuret.

Unga, landtliga damer, som rätta sig efter små rysligt söta klockor, hvilka de fingo af en ömt älskad fader vid sin konfirmation, kunna bringa en kyrkogårdsportolpe af granit i konvulsioner genom det sätt, hvarpå de passa på ett möte.

Antingen komma de trettiofem minuter för tidigt, tro sig svikna och ligga döda med en stekgaffel i bröstet eller en cyankaliumsliterflaska i knät, när älsklingen kommer på utsatt minut. Eller komma de tjugo minuter för sent och kunna knappast dölja sin öfverraskning då de se den enligt egen åsigt försmådde älsklingen redo att sticka in sitt hufvud i en af hängslena gjord snara, fästad vid en vemodfull hängbjörk.

»O älskade, mitt ur måtte dragit sig en smula!» är då alltid deras favoritreplik.

Jag har varit på riksdagsläktaren och sett generaler höra nämdemän tala i militärfrågor, jag har sett medicine doktorer granska Kisamors recepter, jag har sett herr orgelöfverdirektör Heintze höra klockarens i Skroflunda äldsta flicka spela upp gradualpsalmen, men om man lägger alla dessas giftiga hån, argt satiriska uppsyn och gräsliga förakt tillsammans, så är det ett inte mot det gäckeri och den bespottelse, som ligger i en urkonstnärs blick när man kommer till honom med ett litet damur, som är »så besynnerligt och alls inte vill gå».

Han klämmer fast loupén i ögat, drager upp venstramungipan och hänger den på venstra örat, skrockar in värtens, svär, om han är ett syndens barn, och ristar på

hufve't, om han är religiös. Och sen börjar han tala om hvad som fattas klockan och hvilka öden hon sannolikt undergått.

Hon tyckes ha varit värre pröfvad än hjeltinnan i den blötaste mamsellroman. Sannolikt har hon tappats i golfvet många gånger. Eller i en trappa. Stenarnas skakade läge och vissa bucklor å boetten tyda derpå.

»Om egarinnan hållit på att drunkna?» Inte så vidt man vet. Hur så?

Ja, då måtte hon tappat den i tvättfatet? Eller i en mjölkbunke? Möjligen också i en vörtkittel. I vått har den legat.

»Om damen är *mycket* ung?» Åh, bevars, visst inte. Några och tjugo. Men hvad i all världen...?

Just ingenting; det ser bara ut som om man petat i verket med en synål.

Jag har den lilla svagheten att alltid gerna vilja tänka högt om qvinnan. Men minst högt tänker jag om henne, när jag varit hos urkonstnären med hennes »lilla söta, älskade, förtjusande klocka».

En gång var det ett damur, som skrämde mig. Det hade stannat och dess egarinna frågade mig till råds.

Nu har jag två principer. Den ena är att genast låta rifva af skorna och undersöka sålan, om en häst blir halt. Den andra är att känna efter, ifall den förtjusande egarinnan icke tilläfsventyrs helt enkelt glömt att draga upp sitt ur, då det »inte vill gå».

Så tycktes vara händelsen här. Jag begynte draga och drog på. När jag dragit i fem minuter började jag förvånas, när jag dragit i tio blef jag trött och upphörde. Då skall ni se det blef lif i klockan! Hon surrade, fräste och hväste som en ilsken katt. Vi klämde och skakade henne, men dess värre gick hon på, under det visarna snurrade rundt som väderqvarnsvingar. Slutligen svepte jag in henne i en pelskofta samt lade två soffkuddar och

fem regnkappor ofvanpå. Ännu när jag höljde på henne den sista kappan surrade och väsnades hon som en broms mot en glastruta. Egarinnan och jag togo oss en promenad i en något irriterad stämning. När vi efter en timma återkommo, var allt lugnt.

Jag har talat med framstående urkännare om denna hemska händelse, men de säga bara att jag ljuger. Sjelf vet jag dock, att det är sannt, och skall sända in en detaljerad skildring till de der herrarna, som annonsera efter underbarheter i själslifvet.

Måhända kommer det underliga, nervösa och oberäknliga i damurens väsen till en viss grad af dess förvaringsplats i närheten af de liljekullar, om hvilka biskop Tegnér försäkrar, att en viss villrådighet råder under desamma. En begåfvad mans hufvud med dess hjerna och öfriga nätta inrättningar är ju ett ännu finare och fiffigare maskineri än ett litet ur, men lägg det bara i en halftimme på samma plats å fruntimret der hon brukar ha sin klocka, så få ni se huru pass reda det blir.

En kvinna kan vara ett mönster och i allt veta att passa sin tid. Ge bort sitt hjerta just i rätta ögonblicket. Ta väldet i huset just den minut då det gäller. Hålla tummen på ögat på sina flickor och förlofva bort dem i rätta stunden. Men ni skall aldrig finna henne ha någon bestämd tid på dygnet när hon drager sitt ur. Ibland om morgonen, ibland om qvällen, ibland drar hon ett par hvarf i remontoirknappen om hon blir nervös eller förlägen för något under dagens lopp.

Och om en ung dam glömmet att draga sitt ur, det stannar och hon kommer för sent till det bantåg, som skulle föra henne till den man hon älskar och denne blir rasande och tar en annan mamsell, då kramar och ristar hon sitt ur och hväser: »Ditt lilla odjur der! Jag ska minnsann skaffa mig en *annan* klocka!»

Att lägga sköldpaddor och fickur på ryggen är

grof misshandel. Sköldpaddan ska läggas på magen och klockan med glaset ner så att verket kommer att hvila rätt, om man ej har tillfälle att *hänga* upp henne. Men jag ger tolf skilling åt den som kan bevisa sig ha sett en dam någonsin lägga en klocka annat än med glaset i vädret.

Rucka aldrig en dams ur! Om det tio år efteråt blir söndertrampadt af hennes egen lilla klack, skall hon dock alltid säga: »O, så rysligt dumt, att jag någonsin lät den stygge Gustaf bråka med min stackars söta lilla klocka! Usch den otäckingen! Nu går den ju inte *alls*, vet jag!»

Vid val af sättet att bära sina ur göra sig hos damerna hufvudsakligast två synpunkter gällande: att fästa klockan så att den lätt tappas och så att man omöjligen kan se hvad den är. Detta ideal uppnås bäst om man sticker en vanlig knappnål genom bygelns och fäster i tre eller fyra trådar af klädningslifvet.

Ingenting är mera rörande än den tillit, hvarmed ett fruntimmer väntar att återfå sitt tappade ur. Har hon blifvit af med det t. ex. under en afton, då hon besökt en af sjuhundra personer bevistad teaterrepresentation, anser hon sig bestulen, skymfad och förrådd om ej teatervaktmästaren vid första fråga dagen derpå räcker henne uret alldeles oskadadt. »Usch, minsann har di otäckingarna inte sett sig bättre för än att de spräckt det lilla söta glaset!» sa en liten rar väninna till mig vid ett dylikt tillfälle, tog uret med en liten trumpen och förorättad min, som klädde henne utmärkt, och gick utan att ge drickspengar.

Stadbofolk tycka om att åka i hövagnarna när de äro ute på landet. Vid ett dylikt tillfälle fann en liten älsklig fästmo att hon tappat sitt ur.

— *Det får* Gugge *genast* vara snäll skaffa mig igen, annars blir jag *aldrig* god på dig mer, sa hon.

— Men Louise, vi ha kört trettio lass, ängen är tjugosju tunnland och vägen nära en kvarts mil! sa den förtviflade fästmannen.

— Usch, hvad du är odräglig! *Vill* du inte göra bara detta lilla, enda för mig?

Han gick ut, legde aderton personer och letade som man letar efter en tioöring bland elfvatusen tunnor hackelse.

När han fyra timmar derefter kom hem med be-
dröfvad uppsyn och oförrättadt ärende, rynkade hon pannan och ropade:

— O, din fuling, som springer ifrån mig så länge!
Du borde rent ha lite smisk nu!

— Ack, Louise, ditt ur är tyvärr . . .

— O, du himmelske Gud, så han fånas! *Det* hade jag lagt i spegellådan i mitt rum i morse.

— Men, Louise . . .

— Tetå, tom nu vackejt och be om föjlåtelse för fulingen haj pungit å valit en liten dum dosse!

Men hur kan det då komma sig att damerna äro så totalt oesterrättliga på detta område?

Jo deraf, att uret och qvinnan äro de mest motsatta och oförenliga företeelser i universum. Uret erinrar oss om tidens flygt, qvinnan kommer oss att glömma den. Urets tick tack är bilden af ändligheten, qvinnans snick snack går ut i det oändliga.

Kärlekens strider.

(Novellett.)

I månet kärleksförhållande på vår jord finnas tre personer. Detta är efter vesterländskt åskådningssätt en för mycket.

Anders älskar Greta, men Greta älskar Kalle, och Kalle vet inte riktigt hur han vill. Se der uppräningen till några af de mest våldsamt skakande tragedier, som någonsin sköflat blomstren i unga hjertans vårliga rosengård!

Johan Krusén var ung och renhertad, hvilket kom honom särskildt väl till pass när han var pastorsadjunkt. En sådan bör gerna vara en något bättre människa än t. ex. en hofrättsnotarie.

Han älskade Svea Pettersson med sitt unga, jemnförelsevis oskuldsfulla hjertas hela glöd, och som han var en strängt sanningsenlig och upprigtig person, hade han i ett djerft ögonblick för henne yppat detta sakförhållandes befintlighet.

Sveas goda hjerta och omtanke för sin framtid tilläto henne icke att ställa sig absolut indifferent gentemot ett sådant faktum. Hon tackade för allt hans omak och sa' att hon vågade ej fästa sig, ty hon kände ej riktigt sitt eget hjerta; ännu mindre ville hon emellertid göra honom ledsen genom att absolut afvisa honom. Ginge det ej an att ställa saken på framtiden, då den kunde uppenbar varda?

Och vid hon detta sade, flyttade hon sig så förledande nära honom på gräsbänken, der de sutto i syrensbersån, att om du, käre unge läsare, då varit i Kruséns rock, skulle du ovillkorligen begagnat tillfället att kyssas någon stund, det måtte nu bli med den kommande, mera äktenskapliga lycksaligheten som det ville.

Men Johan Krusén var ung och blyg och pastorsadjunkt; han begränsade sig därför till att fatta hennes hand och säga, att han var hågad att vänta.

I samma socken fanns en possessionat, som hette Karl Lundgren. Han kunde inte predika och kände inte bokstäfverna i grekiska alfabetet och hade aldrig gett sig ut för att vara något helgon; men han hade hundratjugo tunnland under plog och endast ett mindre hypotekslån.

I vår tid säger en förståndig flicka sällan: »Han eller ingen!» I alla händelser gjorde inte Svea Pettersson det; hon yttrade till sig sjelf: »Kalle Lundgren eller Johan Krusén, *helst* Kalle Lundgren!»

Detta enär prestgårdarne dels sällan äro så goda och stora som Kalles hemman, dels ha den obehagliga egenskapen att tagas ifrån enkan efter något så kalladt »nådår».

Här voro således trenne olika individer i detta kärleksförhållande, hvilket, såsom jag redan haft förmanen anmärka, är en för mycket, så framt förhållandet inte är synnerligen stadgadt och af statskyrkan synadt i sömmarna samt den tredje är en liten gosse eller flicka.

Det vore mycket vunnet här på jorden och en stor fördel för menskligheten, ifall alla kärleksförhållanden emellan man och qvinna kunde begränsas till en person af hvardera sorten. Den tredje, den som ställer till oreda, skulle i de flesta fall med lätthet kunna placeras vid ett fjerde hjerta någon annorstädes. Ja, vi få se när det blir zontariff och billiga resor.

För att vara i en modern novell blef det nu en tid af relativt lugn. Pastor Krusén predikade bättre än någonsin, lät sy sig en ny prestrock och hela sin tjuvningsskraft spela. Fröken Svea idkade lifligt intresse för landthushåll, erbjöd patron Lundgrens syster sin hjälp med ystning och bärrensning samt lade an på ostmjölkens egare med all den energi, som präglar den yngre qvinnans förehafvanden nu mot seklets slut. Kyrkan försummade hon ingalunda, men ångtröskan på Kulla var hon äfvenledes djupt intresserad för. Hon grät älskligt när pastorn utlade Lucas femtonde på en bibelförklaring, och hon jublade och klappade händerna när Kalle Lundgren lät sina unghästar gå i lina.

Hvad Kalle Lundgrens inre känslolif angår så grubblade han djupt på täckdikning och korsning af Ayrshire med korthorn; men deremellan skämtade han med de båda flickorna, knusslade aldrig på en blick eller en handtryckning och föreföll inte så absolut omöjlig för en flicka, som vet hvad hon vill.

Hvar femte vecka sporde Johan Krusén, huruvida fröken Svea kommit till någon större klarhet beträffande sitt känslotillstånd.

Det hade hon inte; hennes hjerta var »så underligt oroligt så».

Pastorn gick hem och läste i Skriften hvad der står om människans hjerta i allmänhet och således äfven om fröken Sveas, att det är ett »argt och illfundigt ting, fullt af . . .» Åhnej, det låta vi vara.

Och då fann han, att om ock fröken Svea var en hel del ädlare än den öfriga menskligheten, det dock måste ta sin tid att bringa reda i slikt ett kaos.

Ett bland de svåraste företag är att få en människa att fria, som inte vill, och äfven en verkligt hygglig flicka nödgas ofta att i detta lofvärda sträfvande gå något

längre än att hennes bemödande kunna bli obemärkta af den yttre, illasinnade världen.

Så nådde omsider äfven till pastor Kruséns fromma öron, att hans Svea »slog» alldeles vådligt för patron Lundgren. Full af bitter sorg sporde han henne uppriktigt om det var sannt. Hon såg honom i ögonen så blått som den blåaste ocean och sade att det var förtal.

Måhända trodde hon sjelf på hvad hon sade; somliga människor kurtisera omedvetet. Jag vet en folkskollärarinna, som af sjelfve inspektören öfverraskades i knät på länsmannens skrivvare och grät och bedyrade att hon inte begrep hur hon kommit dit.

Pastorn trodde henne till en början. För den, som enligt ed skall tro på Augsburgiska bekännelsen, Athanasii Symbolum, Concordieformeln m. m. m. m., bör det inte möta några oöfvervinneliga svårigheter att tro på en ung, vacker flicka, som man älskar för första gången i sitt lif.

Men så en dag då han brunnit för Svea vid pass ett år, såg han en gång då han var ute på sockenbud henne åka i hö med Kalle Lundgren efter Kalles bästa hästar, och Kalle höll armen om hennes lif, hårdt och fast, för att hon inte skulle trilla af lasset, hvarjemte der låg en viss tacksamhetskänsla öfver hela hennes lilla söta ansigte.

Då brast der något i pastorns hjerta, han svor fröken Svea evigt hat och njöt betydligt af alla de förödmjukelser han ämnade tillfoga henne i framtiden.

Han skulle säga Kalle Lundgren hvad sorts flicka hon var, så att hon skulle få traska ogift genom hela sitt lif och ha ett rysligt slit för att lifnära sig.

Sjelf skulle han ta ett sparbankslån och resa ned till Lund och ta theologie kandidaten och stiga steg efter steg på ärans trappa och sluta som biskop.

Och när han då for kring stiftet på pastoratsvisita-

tionerna i sitt eleganta ekipage, skulle han köra fatt Svea Pettersson i trådsliten, omodern regnkappa och fråga henne om hon ville åka för gammal bekantskaps skull.

Och om hon komme nu snart och ville bekanta sig med honom, så skulle han säga: »Bevars väl, har fröken Svea tid att komma åt detta hållet nu? Är Kalle Lundgrens hö redan inbergadt?»

Och om hon gifte sig med någon fattig stackare härute på landet och blefve arm och eländig, så skulle han redan såsom domprost börja förkrossa hennes barn genom godhet och matdagar.

Han skulle vänta att gifta sig tills han redan vore blifven något stort och kunde få en grefflig fröken med många penningar och svågrar, som voro kammarherrar, och svärfar med serafimerband, och Svea skulle blekna af afund, när hon finge läsa derom i bladerna.

Ja, han skulle rent förkrossa det koketta stycket!

Egentligen var hon inte vacker alls; kunde någon begripa hvar han haft sina ögon?

Han ilsknade till dag för dag i hela tre veckors tid.

Han beslöt sig för att hångrina åt henne om hon blefve en gammal nucka, samt förolämpa henne med korrespondens per postanvisning om hon komme i nöd.

Han kom underfund med att han varit rof för en fix idé och att han aldrig i hela sitt lif hade brytt sig om henne.

Han fann att han borde tacka Gud för det han slapp henne och att ingen jordisk varelse någonsin gjort honom så mycket godt som just Svea Pettersson genom att svika honom.

Han välsignade henne och frågade sig sjelf hvad i herrans namn det väl skulle blifvit af honom, itall det varit så rysligt illa att hon velat ha honom.

Han kände sig såsom en den der blifvit återgifven åt lifvet och undsluppit en stor fara.

Medan han sålunda gick och hatade henne som värst och föraktade henne allt hvad han orkade, möter han plötsligt Svea Pettersson å en fridfull väg genom ett åkergräde en skön sensommareftermiddag.

Svea hade samma dag af herr Lundgrens syster fått veta i förtroende att brodern skulle resa och »förlofva sig med ett barndomstycke». Och därför såg hon på pastorn, som man ser i ungdomens år.

— God . . . go . . . goddag, fröken Svea!

Och hon såg på honom *ännu* mer, ungefär som en råtta på en ostbit eller *ändå* vänligare . . . bara såg . . .

Då rann hans hjerta ned uti hans stöfvelfskaft och tårarna stego honom i ögonen och rösten stockades i hans bröst och han sträckte ut båda händerna mot henne och hviskade:

— Haf förbarmande! Hela mitt lif skall bli en tillbedjan af dig!

Och hon förbarmade sig öfver honom och kramade och kysste honom och sa' att han var hennes första och enda kärlek, den ende man hon någonsin brytt sig om i hela sitt lif.

Och han ansåg sig sjelf såsom den lyckligaste människa på jorden.

Huru ingenjör Brander vardt belåten med sin Marie-Louise.

Herr ingenjör Petter Brander var gift med en qvinna, som hette Marie-Louise, och hade varit det i sju år utan att egentligen en enda gång allvarligt ångra på saken.

Många kunna inte ha ett fruntimmer, en chiffonier eller en häst i åtta dar, utan att förbanna sin egen dumhet att någonsin skaffa sig dem, och i jemnförelse med dessa var Petter Brander en lycklig man.

Men det var *en* sak, som plågade honom med hans hustru: hon var en så grufligt prosaisk natur och hennes ömhet höll sig så tätt vid jorden både i ord och fasoner. Aldrig sa hon »älskling», »min dyrkade make», »lille afgud», »hertegosse» eller »din evigt älskande», utan »Petter lille», »min Pelle» och »mansingen» och »gubben», fast han inte var fyrtio år.

Och när hon satt i husliga bestyr och han, kärleksfull och varm om hjertat, kom och smekte henne lätt och fint och hviskade: »mitt Gullebarn, min egen Rose-Marie», så kunde hon ta och stryka honom midt om munnen med strumpfoten, hon hade trädd på handen för att stoppa, och skratta: »Hvad står på nu, Pelle lille? Viggas du för sparris till middagen?»

Sådant är afkylande när man sjelf är svärmisk och poetisk, ja, det är inte trefligt på något vis.

För öfrigt var fru Marie-Lousie i alla hänseenden ett bra fruntimmer, som kom med sina små barn, ett om året, på ordentliga tider, och alltid hade god mat på bordet på bestämda klockslag och alltid fick något öfver på månadspengarna, och var ung och vacker, men genast klippte af hvarje mansperson, som i enrum sökte betona dessa fakta och på något vis göra sig i ordning att njuta af dem.

Under förlofningstiden hade Brander inte så mycket lagt märke till hennes prosaiska natur, ty då svärma alltid flickorna till lite, men nu tyckte han alltid att Marie-Louise liksom höll honom nere vid jorden, då hans kärlek ville sväfva upp i den ljusblå ethern och sätta sig på gullkantade moln och famna jord och himmel i en enda blick.

Så en gång skulle han resa bort i afärer på några

dar. Vid afskedet slöt han henne i sina armar häftigt som om han varit en brandsoldat med ett vått täcke och hon en af en gaslåga antänd balettdansös. Och så sa han:

— Farväl, du sol uti mitt lif! Må alla himlens goda englar hålla vakt om min egen engel medan jag förtäres af längtan fjerran från dig!

— Adjö, Petter lille! Du glömde väl inte tandborsten? Får du se något trefligt bolstervar så köp nu alnar till Mimmis lilla säng!

Han alldeles som föll ihop och flatnade till vid hennes hvardagsspråk och steg på tåget med ett styng i hjertat. Efter en dag skref han ett bref, som började med »Mitt hjertas afgud!» och slöt med »Din in i döden tillbedjande Petter!» Och så ritade han nederst i venstra hörnet af det femte brefarket en stor, svart ring så här:

Här har din
make kysst!

Sjelfva brefvet var en grufflig skildring af alla längtans qval, all skillsmessans djupa ve.

Nå, Marie-Louise, snäll och vänlig som alltid, svarar genast å brefkort:

»Mansingen min!

Alla må vi godt och helsa pappa så mycket och tacka för brefvet. Nu, gubbe lille, skall du, medan du ändå är ute, ta god tid på dig och lufta på dig några dar. På oss går ingen nöd.

Din

Maja Lisa.»

Med ett vemodigt, halfbittert leende stoppade Petter Brander detta brefkort så nära hjertat, det med hänsyn till befintliga fickors läge kunde komma och tänkte: »Hon qväfver min kärlek till sist med sin krassa hvardaglighet.»

På hemvägen, som var lång och nattlig, beställde han sin sofkupé så sent att han fick ligga på hyllan.

Underplatserna upptogs af en herre med fru.

Slik situation undvikes, så vidt görligt är, å statens jernvägar. Waggonen är en sängkammare; för en herre med fru är det inte roligt att ha en främmande karl i sin sängkammare. I förra århundradet skulle det varit otänkbart, för så vidt inte den främmande herrn varit en tjuf och gömt sig under sängen. Men att se en främmande mans byxben dingla öfver hufvudet på sin slumrande maka. Usch!

Dock har nöden ingen lag; det var fullt på tåget.

Blyg och finkänslig beslöt sig Petter Brander för så stor grannlagenhet, som omständigheterna medgåfvo. Inte snarka, inte prata i sömnen, inte som englarne på Jakobsstegen, »gå upp och ned».

Då paret dernere ansåg honom somnad, begynte en öm scen, som räckte i många timmar. De voro inte af den sorten, som lägga sig på hvar sin soffa och efter att ha sagt: »Glömde du lilla väskan?» — »Fryser du?» — »Fan så qvaft!» — »Var tyst då!» fördjupa sig i Morphei rike. Nej då! De satte sig bredvid hvarann på samma soffa och slingrade armarna om hvarandras halsar. Och så gråto och kysstes de. Hvarför de kysstes upplyste de ej, men gråtandet sade de kom sig af att de skulle skiljas för en längre tid, kanske hela fyra, fem månader.

Der var kärlek och finhet och poesi! De gåfvo hvarandra de ömmaste smeknamn och bedyrade sin älskog i så många ordformer, att en medelmåttig skald skulle haft nog af det ordförråd, de rörde sig med, till sexton eller sjutton ark lyriska dikter. (Stor oktav.)

Han frågade henne hvad lifvet väl hade för värde för honom den tid han nödgades lefva skild från henne?

Hon blef honom svaret skyldig. Det såg nästan ut som om hon inte tyckt att det hade något värde alls.

Så frågade hon honom, klagande, hjälplöst, i en hjertskärande ton, huru hon skulle bära sig åt för att lefva, att andas i en luft, hvars syre och väte (och det der nya ämnet argon) inte tillika njötes af honom, den evigt, utsägligt älskade?

Han hängde med hufvudet och såg i den beslöjade taklampans dunkla sken ut som om han inte riktigt visste det.

I synnerhet hon förde ett språk, så eldigt, varmt och poetiskt, att det torde vara mycket ovanligt hos kvinnor med tre släta guldringar å det finger, som är näst lillfingret å venster hand.

— Läcker taket? frågade hon och strök, lindrigt indignerad, bort en klar, stor vattendroppe från den älskades högra byxben.

Ack, det var en tår, som föll från Petter Branders öga, en tår af rörelse och medkänsla, åtföljd af en suck: »Ack, om min Marie-Louise vore sådan!»

Af snyftningarnas våldsamt och kyssarnas längd kunde man sluta sig till att den stund snart var inne då en af dem skulle afdrypa från tåget. I detta högtidliga ögonblick uttalades hvarjehanda önskningsmål. Han för sin del skulle erfaras en viss kvantitet lycka bara han en gång om da'n, utan att se henne sjelf finge kyssa den jord, hon nyss förut trampat med sin skosula. Hon å sin sida förklarade sig fullkomligt beredd att i fjorton dar lefva af ett par rökpustar från hans cigarr.

Sjelfva skillsmessan vill jag inte söka skildra. Den var hjertslitande, och den djupt beklagansvärde mannen störtade ut ur waggonen, ut i den bleka, dimmiga, kallfuktiga morgonluften med en förtviflan i sitt ansigte så gräslig, att en ertappad och öfverbevisad vexeltörfalskare skulle sett nyförlofvad ut, jemförd med honom.

Det var annars ett vackert ansigte, omgifvet af kol svart hår och skägg.

Då han gått, kastade hon sig framstupa å soffan med ett skri, likt det en äldre hare, som fått bakbenen afskjutna, brukar uppgifva då han ser jägaren komma med knifven i hand för att »passa» honom.

Och åter suckade Petter Brander: »Ack, att min Marie-Louise vore sådan!»

Efter hand stillades — icke hennes förtvifvan, men de hemskaste utbrodden deraf. Hon gick ut och tvådde anletsdragena och bytte om klädningslif och snyggade till sin hatt. Och i soluppgången skalade hon en apelsin, hvaraf de haft öfver ett dussin på soffan midt emot utan att äta en enda

Hon slog eau de Cologne på en betydlig del af sin varelse, och då Petter Brander klef ned från taket med ett höfligt »God morgon!» frågade hon honom hvad klockan var.

Det var en fin, vacker qvinna, med något obeskrifligt nobelt och korrekt öfver hela sitt väsen; visserligen inte stort vackrare än Marie-Louise der hemma, men hvilket hjerta, hvilka känslor! »O, att Marie-Louise vore sådan!»

Plötsligt fick den arma qvinnan brådtom med att plocka hop sina saker. Jaså, det var *här* hon skulle af! Petter hjälpte henne grannlaga och vördnadsfullt. På perrongen stod en medelålders, hygglig herre och tittade nyfiket in; en herre med gråsprängdt hår och blonda mustascher.

När damen fick se honom sprang hon ut ur kupén, log med hela ansigtet, slog armarna om hans hals och jublade:

— Här *har* du mig nu, min egen vän! O hvad jag längtat! Hvad tiden varit lång! Är du glad nu att ha fått igen din egen lilla hustru?

— *Om* jag är glad! hviskade han och såg betydligt lycklig ut.

Och så gingo de, muntert pratande.

Men i waggonfönstret stod Petter Brander, likblek och med gapande mun, alldeles förstenad af häpnad. Men sen tog han ett kraftigt tag i sin spatserkäpp, skakade den och mumlade: »*Kors i herrans namn, om min Marie-Louise vore sådan!*»

När han kom hem, satt Marie-Louise vid ett bord i serveringsrummet och skar sillsallad.

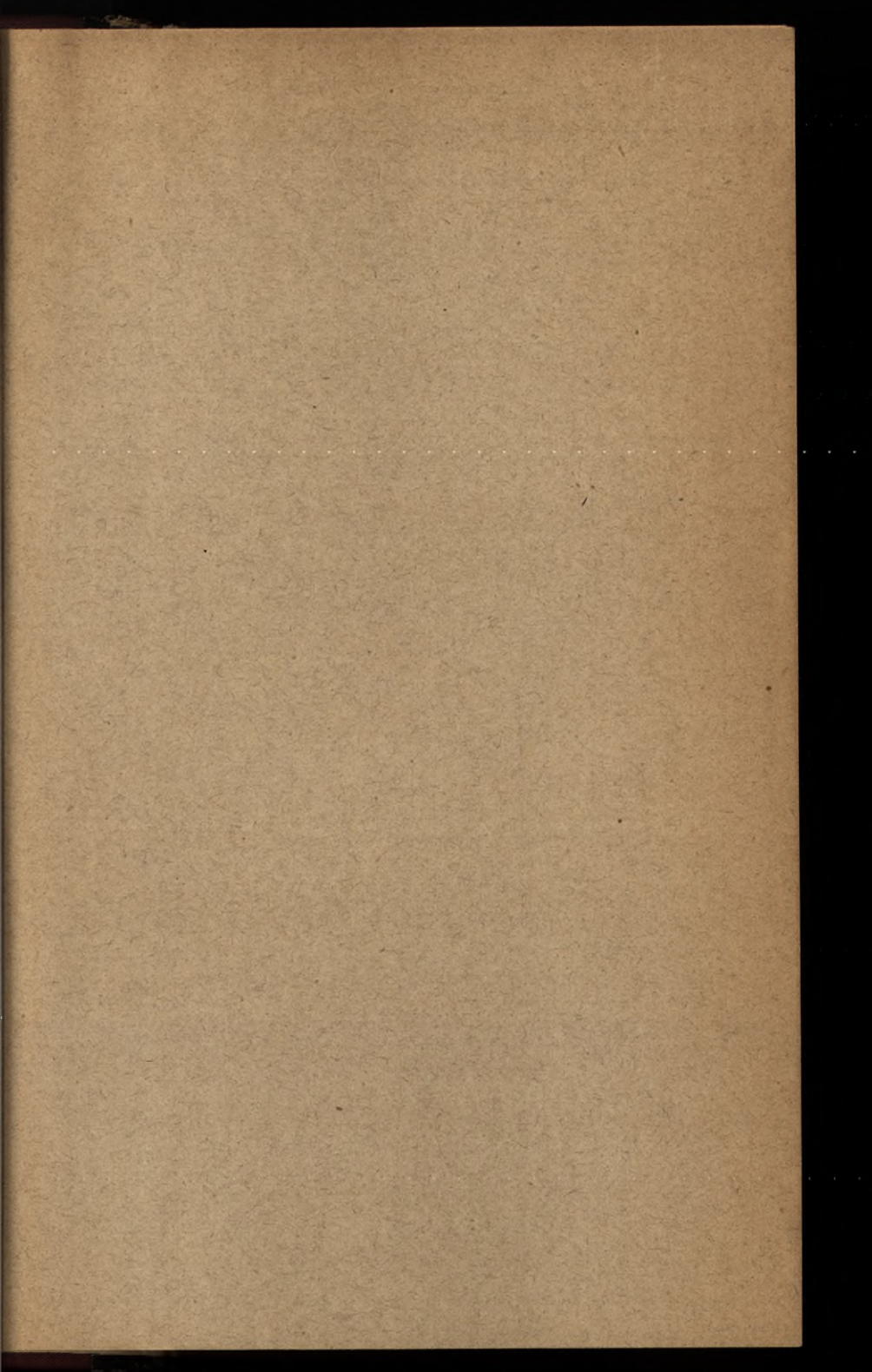
— Nej, se kommer inte gubben nu! Stilla då! Ah, der fick du en riktig lökakyss!

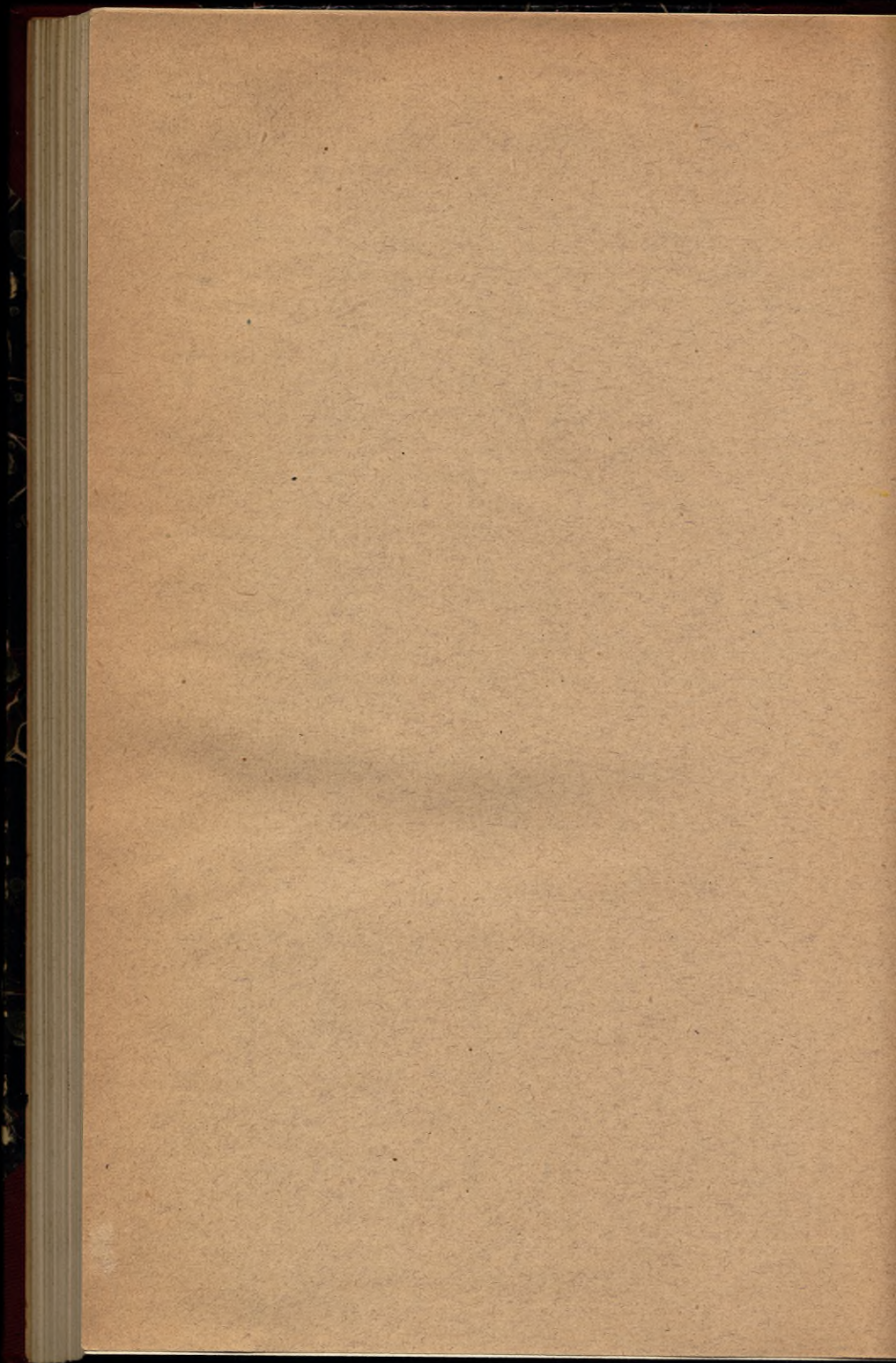
Hvarpå Pelle Brander genmälde med känsla och öfvertygelse:

— Lökakyss eller inte, det ger jag fan, men du är i alla fall min egen lilla Maja-Lisa, den bästa hustru på jorden!

Och efter den dagen var han inte fjerndelen så ledsen öfver att hon var så förskräckligt prosaisk och hvardaglig.

6000244709

Göteborgs universitetsbibliotek

